

GUVERNUL ROMÂNIEI

**MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI
LOCUINTELOR**

***PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL
2007- 2013***

***BUCUREȘTI
- Iunie 2007 -***

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL (POR)**CUPRINS**

LISTA ACRONIMELOR ȘI ABREVIERILOR	3
INTRODUCERE	5
PROCESUL DE EVALUARE EX-ANTE: ANALIZĂ ȘI CONCLUZII.....	12
1. ANALIZA SITUAȚIEI ECONOMICE ȘI SOCIALE A REGIUNILOR	16
1.1 ANALIZE COMPARATIVE ȘI DISPARITĂȚI ÎNTRE REGIUNI	16
Dezvoltarea antreprenorială	22
Populația și forța de muncă	27
Șomajul	33
Infrastructura de transport.....	34
Infrastructura pentru servicii de sănătate, sociale și pentru situații de urgență	38
Educația	45
Turism.....	52
Dezvoltare urbană	56
Mediu.....	60
1.2. PROFILURILE SOCIO-ECONOMICE ALE REGIUNILOR ȘI DISPARITATI INTRAREGIONALE.....	65
Regiunea de Dezvoltare Nord - Est.....	65
Regiunea de Dezvoltare Sud-Est.....	70
Regiunea de Dezvoltare Sud.....	75
Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest.....	80
Regiunea de Dezvoltare Vest.....	86
Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest.....	91
Regiunea de Dezvoltare Centru	96
Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov	101
1.3 EXPERIENȚE ACUMULATE DIN EXERCITIILE DE PLANIFICARE ȘI PROGRAMARE DIN PERIOADA DE PREADERARE ȘI DIN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR FINANȚATE PRIN PHARE CES ȘI FONDURI NAȚIONALE ÎN PERIOADA 2000-2006	107
2. ANALIZA SWOT	115
3. STRATEGIA	117
3.1 OBIECTIVE.....	120
3.2. AXE PRIORITARE	122
3.2.1 Axa Prioritară 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbane de creștere	122
3.2.2 Axa Prioritară 2: Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale...	126
3.2.3. Axa Prioritară 3: Îmbunătățirea infrastructurii sociale	129
3.2.4 Axa Prioritară 4: Consolidarea mediului de afaceri regional și local.....	137
3.2.5 Axa Prioritară 5: Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului.....	142

3.2.6 Axa Prioritară 6: Asistență tehnică.....	148
3.3. COERENȚA CU POLITICILE NAȚIONALE ȘI COMUNITARE	151
3.4. COMPLEMENTARITATEA CU CELELALTE PROGRAME	
 OPERAȚIUNILE ȘI OPERAȚIUNI FINANȚATE DIN FONDUL	
 EUROPEAN PENTRU AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE	
 RURALĂ(FEADR) ȘI FONDUL EUROPEAN PENTRU PESCUIT (FEP) 158	
4. PLANUL FINANCIAR AL POR	162
5. IMPLEMENTAREA POR	166
5.1. MANAGEMENTUL POR	166
5.2 MONITORIZAREA SI EVALUAREA	171
5.3 MANAGEMENT ȘI CONTROL FINANCIAR	177
5.4 IDENTIFICAREA ȘI RAPORTAREA IREGULARITĂȚILOR.....	181
5.5. AUDITUL INTERN	182
5.6 INFORMARE ȘI PUBLICITATE	183
5.7 SISTEMUL UNIC DE MANAGEMENT AL INFORMAȚIEI.....	184
ANEXA 1 - TABELE INDICATORI PENTRU ANALIZE SOCIO-	
ECONOMICE	189
ANEXA 2 – PROFILURI REGIONALE	192
ANEXA 3 –ANALIZA SWOT PE REGIUNI DE DEZVOLTARE.....	206
ANEXA 4 –ANALIZA DE MEDIU PE REGIUNI DE DEZVOLTARE	219
ANEXA 5 – DEFALCAREA INDICATIVĂ A CONTRIBUȚIEI	
COMUNITARE PE CATEGORII ÎN CADRUL POR.....	237
ANEXA 6 – PROCESUL PARTENERIAL	238
ANEXA 7 – ZONE CU POTENȚIAL TURISTIC	244
ANEXA 8 – CENTRE NAȚIONALE DE INFORMARE ȘI PROMOVARE	
TURISTICĂ	245

LISTA ACRONIMELOR ȘI ABREVIERILOR

ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
ARIS	Agenția Română pentru Investiții Străine
AM	Autoritatea de Management
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BSS	Structuri de sprijinire a afacerilor
C&D	Cercetare & Dezvoltare
CDI	Cercetare, Dezvoltare, Inovare
CDR	Consiliul de Dezvoltare Regională
CE	Comisia Europeană
CEE	Țările din Centrul și Estul Europei
CES	Coeziune Economică și Socială
CNDR	Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională
DGDR	Direcția Generală pentru Dezvoltare Regională (MDLPL)
DRU	Dezvoltarea Resurselor Umane
EAC	Europa și Asia Centrală
EDIS	Sistemul Extins de Descentralizare și Implementare
EUR	Euro
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FS	Fonduri Structurale
FSE	Fondul European Social
IAR	Indicele de atractivitate regional
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
ISD	Investiții Străine Directe
ISPA	Instrumentul Structural de Preaderare
JAP	Joint Assessment Paper
MARR	Reconstrucția Regiunilor Miniere Afectate
MCC	Ministerul Culturii și Cultelor
MCI	Memorandum Comun de Includere
MDLPL	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor
MEdCT	Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului
MEF	Ministerul Economiei și Finanțelor
MIMMCTPL	Ministerul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberale
MMDD	Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
MMFES	Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse
MIRA	Ministerul Internelor și Reformei Administrative
MSP	Ministerul Sănătății Publice
MT	Ministerul Transportului
NGO	Organizații Non-guvernamentale
INCDT	Institutul Național pentru Cercetare și Dezvoltare în Turism
INS	Institutul Național pentru Statistică
NUTS	Nomenclatorul Unităților Statistice Teritoriale
OI	Organism Intermediar
PDR	Planul de Dezvoltare Regională
PIB	Produsul Intern Brut

PNAA	Programul Național pentru Adoptarea Acquis-ului
PND	Planul Național de Dezvoltare
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PO	Programul Operațional
POR	Programul Operațional Regional
POS	Programul Operațional Sectorial
SAPARD	Programul Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
SG	Scheme de Grant
SIIR	Sistemul Informațional Integrat Regional
SWOT	Puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări
TAIEX	Unitatea de Asistență Tehnică pentru Schimb de Informații
TIC	Tehnologii Informaționale și Comunicații
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

INTRODUCERE

Programul Operațional Regional 2007 – 2013 (POR) include toate cele 8 Regiuni de Dezvoltare ale României, stabilite prin Legea nr. 151/1998 a dezvoltării regionale, modificată prin Legea nr. 315/2004, cu respectarea Regulamentului CE Nr. 1059/2003, referitor la stabilirea unui sistem comun de clasificare statistică a unităților teritoriale. Cele 8 Regiuni de Dezvoltare sunt:

- Regiunea 1: Nord-Est include 6 județe: Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui
- Regiunea 2: Sud-Est include 6 județe: Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea
- Regiunea 3: Sud include 7 județe: Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova, Teleorman
- Regiunea 4: Sud-Vest include 5 județe: Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea
- Regiunea 5: Vest include 6 județe: Arad, Caraș Severin, Hunedoara, Timiș
- Regiunea 6: Nord-Vest include 6 județe: Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare, Sălaj
- Regiunea 7: Centru include 6 județe: Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu
- Regiunea 8: București – Ilfov include capitala țării București și Județul Ilfov

Grafic 1

Regiunile de Dezvoltare ale României

Regiunile de Dezvoltare sunt unități teritorial - statistice, alcătuite din 4-7 județe (cu excepția Regiunii București-Ilfov), prin asocierea liberă a Consiliilor Județene. Ele corespund nivelului NUTS II potrivit clasificării EUROSTAT, și reprezintă cadrul de colectare a datelor statistice specifice la nivel teritorial NUTS II.

Clasificarea NUTS a României, pe cele trei niveluri teritoriale recomandate de EUROSTAT sunt:

Tabel 1

Nivel corespunzător NUTS	Unitate	Nr. de unități (iunie 2004)
I	România	1
II	Regiuni	8
III	Județe și Municipality București	42

Regiunile de Dezvoltare reprezintă cadrul pentru elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiilor de dezvoltare regională și a programelor de coeziune economică și socială prin care acestea se implementează.

Toate regiunile NUTS II din România, inclusiv București – Ilfov, au un Produs Intern Brut (PIB) mai mic de 75% din media comunitară. De aceea, ele sunt eligibile pentru finanțare din Fonduri Structurale în cadrul Obiectivului „Convergență”, așa cum este specificat în art. 5 al Regulamentului Consiliului Nr 1083/2006¹.“

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (fostul Minister al Integrării Europene) a fost desemnat Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional 2007-2013 (AM pentru ROP), potrivit deciziei Guvernului Nr. 497/2004, având responsabilitatea managementului, gestionării și implementării asistenței financiare alocate acestui program. Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional s-a constituit în cadrul MDLPL, conform H.G. 361/2007.

Cele opt Agenții de Dezvoltare Regională (ADR-uri) au fost stabilite în 1998 prin Legea nr. 151/1998, modificată prin Legea nr. 315/2004, ele fiind organisme executive ale Consiliului de Dezvoltare Regională, care grupează reprezentanți ai autorităților județene și locale. ADR-urile au fost desemnate organisme intermediare pentru implementarea POR, conform angajamentelor asumate în Capitolul 21 – Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale.

Programul Operațional Regional va fi finanțat în perioada 2007- 2013 din bugetul de stat și bugetele locale, cât și din surse private, fiind cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) - unul din Fondurile Structurale ale Uniunii Europene. Contribuția financiară a UE poate ajunge până la 85% din totalul cheltuielilor naționale (publice și private).

POR implementează elemente importante ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Planului Național de Dezvoltare (PND), contribuind, împreună cu celelalte Programe Operaționale Sectoriale (PO), la realizarea obiectivului Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a PND și al Cadrului Național Strategic de Referință, și anume diminuarea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre ale UE.

Disparitățile teritoriale, în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială, sunt într-un proces de creștere la nivelul întregii țări, deși în câteva cazuri ritmul schimbării a fost atât de rapid încât este dificil de identificat modele structurale. Evident este însă faptul că București

¹ Brussels, COM(2006) 1083/2006, Regulamentul Consiliului privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune și care înlocuiește Regulamentul Nr. 1260/1999

– Ilfov este cea mai dezvoltată regiune a țării și prezintă semne de congestionare. În același timp, se observă o ușoară tendință de creștere care se concentrează în regiunile vestice (Nord-Vest, Centru și Vest) și mai puțin în regiunile estice (Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest), deși dinamica reală poate fi mai bine evaluată la nivel subregional, unde sunt foarte evidente semnele de decuplare economică a arealelor marginale situate de-a lungul granițelor inclusiv de-a lungul Dunării, întărindu-se tendințele istorice vechi, iar alți factori locali pot fi mai bine evaluați.

De aceea, scopul POR este să sprijine, pe cât posibil, o creștere echilibrată a tuturor zonelor țării, nu atât prin redistribuirea resurselor publice, cât mai ales prin asigurarea, ca toate zonele să aibă un nivel minim de infrastructură de afaceri, socială și capital uman, care să permită creșterea economică. În acest sens, trebuie să se asigure că există condiții adecvate și că nu s-au creat prin anumite mecanisme care se întăresc unele pe altele (politica fiscală și piața muncii) pericole de subdezvoltare. Este evident că POR nu poate singur să impulsioneze dezvoltarea regională, nici să joace rol de echilibrare dacă acționează izolat de intervențiile structurale în domeniul transportului, competitivității economice, mediului, dezvoltării rurale și a resurselor umane, care sunt incluse în alte programe operaționale și care constituie într-un fel condiții pentru succesul Programului Operațional Regional. POR își propune să sprijine acest proces de creștere distribuită geografic, dându-i o dimensiune locală mai pregnantă, și permițând diferitelor zone ale țării să-și valorifice resursele specifice pe baza nevoilor locale și a potențialului local, iar diversitatea căilor de dezvoltare a diferitelor zone ale țării poate avea loc pe baza propriei lor istorii a resurselor și a punctelor lor forte. Cu alte cuvinte, POR va sprijini dezvoltarea locală pe o abordare de jos în sus complementară cu abordarea dezvoltării structurale național sectoriale de sus în jos prevăzută în majoritatea Programelor Operaționale. POR va sprijini, de asemenea, intervențiile locale în zonele cu un nivel ridicat de creștere, pentru a face față problemelor generate de creștere cum ar fi congestionarea, pentru a evita anumite situații de decuplare de la dezvoltarea economică la scară mică și de a asigura durabilitatea creșterii, prin sprijinirea intervențiilor strategice pe termen lung.

Modalitatea de intervenție prin POR se articulează pe mai multe etape pentru a lua în mod real în considerare capacitatea limitată de programare și planificarea de la nivel local și experiența dobândită în anii de construcție instituțională în domeniu, realizată cu sprijin UE. Alocările financiare orientative sunt realizate la nivel regional, pe baza gradului de dezvoltare locală, dându-se prioritate regiunilor subdezvoltate, printr-un mecanism de alocare financiară invers proporțional cu mărimea PIB/locuitor, ajustat cu densitatea populației, astfel încât Regiunile mai puțin dezvoltate primesc proporțional, alocări financiare mai mari în cadrul axelor prioritare agreeate la nivel național și în concordanță cu strategiile de dezvoltare agreeate la nivel regional de către autoritățile locale prin Consiliile de Dezvoltare Regională. Aceste fonduri vor fi utilizate pentru finanțarea unor proiecte cu impact major asupra dezvoltării locale, și care vor stimula creșterea: reabilitarea și modernizarea infrastructurii locale de transport pentru a îmbunătăți accesibilitatea, infrastructura educațională și de sănătate, pentru a asigura formarea capitalului uman și populație sănătoasă, întărirea structurilor de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, logistice, de afaceri etc) pentru atragerea investitorilor, sprijinirea creării de microîntreprinderi, pentru a permite pieței locale să atingă o masă critică de auto-susținere, valorificarea potențialului turistic local, a patrimoniului cultural și natural, prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii turistice și a inițiativelor antreprenoriale în acest domeniu, și, de asemenea, măsuri specifice pentru sprijinirea centrelor urbane, pentru a acționa ca o rețea de motoare de creștere și pentru a stimula oportunitățile de dezvoltare în arealele învecinate, contribuind astfel la crearea de legături economice regionale, care lipsesc în prezent în majoritatea regiunilor României.

Principalele caracteristici ale POR, care îl individualizează de celelalte Programe Operaționale, sunt:

- Are o dimensiune locală evidentă, în abordarea problemelor socio-economice din punct de vedere local și valorificarea resurselor și oportunităților locale;
- Dă prioritate regiunilor relativ rămase în urmă și mai puțin dezvoltate, pentru a le asigura un set minim de precondiții de creștere, neavând, în sine, un scop redistributiv;
- Domeniile de intervenție ale POR sunt complementare domeniilor de intervenție ale celorlalte Programe Operaționale, și se așteaptă să opereze în sinergie cu acestea;
- Promovează o abordare de jos în sus a dezvoltării economice;
- Ia în considerare gradul scăzut al capacității de planificare și programare din țară și prevede, în linii mari, axe prioritare tematice la nivel național, și anume:

Axa 1 – Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențiali poli de creștere

Axa 2 - Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport

Axa 3 – Îmbunătățirea infrastructurii sociale

Axa 4 - Consolidarea mediului de afaceri regional și local

Axa 5 - Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului

Axa 6 - Asistență tehnică

Aceste axe prioritare sunt în concordanță cu politicile comunitare asupra coeziunii economice și sociale promovate de Uniunea Europeană așa cum sunt evidențiate în Capitolul 3.4 al acestui document.

Prin implementarea acestor axe prioritare, POR contribuie nu numai la atingerea obiectivului global al Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională, dar și la realizarea obiectivului global al Planului Național de Dezvoltare și al Cadrului Național Strategic de Referință și anume, diminuarea disparităților de dezvoltare dintre România și Statele Membre ale UE, prin complementaritatea pe care o asigură Programelor Sectoriale:

- **Creșterea Competitivității Economice**
- **Infrastructură de Transport**
- **Infrastructură de Mediu**
- **Dezvoltarea Resurselor Umane**
- **Creșterea Capacității Administrative**
- **Asistență Tehnică**

Axele Prioritare ale POR au fost identificate într-un larg cadru partenerial (grupuri de lucru tematice, forumuri, etc), sub coordonarea Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor. Partenerii regionali (în special, Agențiile de Dezvoltare Regională) au fost solicitați să se implice activ și efectiv în procesul de elaborare a Programului Operațional

Regional 2007-2013, pentru a identifica și integra mai ușor nevoile existente la nivel regional și local și pentru a asigura implicarea într-o măsură mai mare a autorităților locale și a organismelor regionale în procesul de definire a politicii de dezvoltare economică și socială a României. Acest proces s-a desfășurat pe tot parcursul anului 2005 și continuă și în prezent împreună cu organizațiile partenariale implicate la nivel național și regional. Principalii parteneri de discuție în acest sens sunt următorii:

- a) Autoritățile/organismele publice regionale, locale, urbane, inclusiv Agențiile de Dezvoltare Regională
- b) Ministerele de linie și agențiile guvernamentale, în principal Ministerul Economiei și Finanțelor (MEF), Ministerul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberale (MIMMCTPL), Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului (MECT), Ministerul Sănătății Publice (MSP), Ministerul Internelor și Reformei Administrative (MIRA), Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (MMFES), Ministerul Transporturilor (MT), Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD), Ministerul Culturii și Cultelor (MCC);.
- c) Parteneri economici și sociali
- d) Alte organisme reprezentând societatea civilă, organizațiile de mediu, organizațiile neguvernamentale, organisme responsabile cu promovarea egalității între bărbați și femei

Organisme internaționale (Reprezentanța Comisiei Europene, Banca Mondială, USAID, BERD, PNUD) au participat activ în cadrul consultărilor publice pentru stabilirea axelor prioritare și identificarea domeniilor de intervenție și acțiune ale POR.

Consultările publice organizate de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor la nivel național și regional au asigurat o implicare activă și eficientă a tuturor organismelor relevante pentru dezvoltarea regională și diseminarea informațiilor tuturor partenerilor, respectând astfel principiul transparenței și accesului la informații a tuturor celor interesați de domeniile de intervenție ale POR

POR include comentariile și recomandările făcute în cadrul consultărilor interministeriale și interregionale, precum și a meselor rotunde organizate de MDLPL.

De asemenea, principiul parteneriatului va fi utilizat și pe parcursul implementării, monitorizării și evaluării POR. Prin intermediul implementării și evaluării POR, se va asigura implicarea organizațiilor relevante de la nivel regional în procesul de selecție a proiectelor, astfel încât să fie selectate acele proiecte cu impact pozitiv major pentru regiuni, care să soluționeze nevoi specifice ale regiunilor, prioritizate conform Planurilor și Strategiilor de Dezvoltare ale Regiunilor de Dezvoltare, precum și a altor documente locale de programare.

Programul Operațional Regional este structurat pe 5 axe prioritare și doisprezece domenii de intervenție, precum și o axă prioritară de asistență tehnică prin intermediul căreia să se asigure implementarea în bune condiții a Programului.

AXE PRIORITARE TEMATICE**Axa prioritară 1. Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențiali poli de creștere**

1.1 Planuri integrate de dezvoltare urbană

Axa prioritară 2. Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport

2.1 Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane – inclusiv construcția/reabilitarea șoselelor de centură

Axa prioritară 3. Îmbunătățirea infrastructurii sociale

3.1 Reabilitarea, modernizarea și echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate

3.2 Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale

3.3 Îmbunătățirea dotării cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență

3.4 Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă

Axa prioritară 4. Consolidarea mediului de afaceri regional și local

4.1 Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire afacerilor de importanță regională și locală

4.2 Reabilitarea siturilor industriale poluate și nutilizate și pregătirea pentru noi activități

4.3 Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor

Axa prioritară 5. Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului

5.1 Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe

5.2. Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale cu potențial turistic și pentru creșterea calității serviciilor turistice

5.3 Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare pentru creșterea atractivității României ca destinație turistică

Axa prioritară 6. Asistență tehnică

6.1 Sprijinirea implementării, managementului și evaluării Programului Operațional Regional

6.2 Sprijinirea activităților de publicitate și informare privind POR

Axele prioritare propuse și domeniile de intervenție incluse în POR sunt în concordanță cu obiectivele Strategiei Lisabona (ce ia în considerare Strategia Gothenburg 2001), ale Politicii de Coeziune a Uniunii Europene și cu Orientările Strategice Comunitare. Totodată, Programul este în concordanță cu principiile obiectivului Convergenței al Fondurilor Structurale.

PROCESUL DE EVALUARE EX-ANTE: ANALIZĂ ȘI CONCLUZII

Evaluarea ex-ante a Programului Operațional Regional s-a desfășurat în perioada august – decembrie 2006, cu asistență tehnică externă contractată în cadrul proiectului Phare 2004/016-772.04.03.01.06. Scopul evaluării ex-ante a fost de a optimiza alocarea resurselor și de a îmbunătăți calitatea procesului de programare. Exercițiul de evaluare ex-ante a fost un proces interactiv pe parcursul căruia au avut loc întâlniri și consultări între evaluator și AM POR, întâlniri bilaterale între evaluator și actori cheie, precum și întâlniri în plen cu participarea MEF în calitate de coordonator național și a reprezentanților altor autorități de management. De asemenea, o componentă esențială a acestui proces activ de consultare a constituit-o chestionarul implementat de evaluator pentru a analiza respectarea principiului parteneriatului în faza de programare.

Principalele întrebări utilizate în procesul de evaluare au fost:

- *Relevanța*: în ce măsură obiectivele programului sunt relevante vis-à-vis de nevoile și prioritățile la nivel național și UE?
- *Eficacitatea*: cât de realist este programul în atingerea obiectivului global și a celor specifice până în 2013 sau mai devreme?
- *Eficiența*: cât de bine sunt alocate resursele (input-uri) din punct de vedere al output-urilor și rezultatelor?
- *Consistență și coerență*: sunt obiectivele și măsurile propuse corelate logic cu analiza socio-economică, sunt consistente și în linie cu obiectivele politice și intervențiile naționale și comunitare (de ex. Strategia Lisabona)?
- *Utilitatea*: sunt efectele prevăzute realiste și satisfăcătoare în contextul nevoilor sociale, economice și de mediu existente?
- *Sustenabilitatea*: rezultatele obținute prin implementarea programului vor fi menținute după implementarea programului, fără finanțare suplimentară?
- *Management și monitorizare*: cum pot acestea determina atingerea obiectivului programului și să contribuie la obținerea unor rezultate pozitive?

Evaluatorul ex-ante a prezentat concluziile preliminare și recomandările în două proiecte de raport, în cadrul unor ședințe de dezbatere a acestora: pe 11 octombrie (în care s-au discutat analiza POR și obiectivele, așa cum erau formulate în acel moment) și pe 7 noiembrie (în care s-au discutat strategia și axele prioritare).

Toate aspectele incerte au fost clarificate în cadrul celor două întâlniri, precum și al unor întâlniri bilaterale între evaluator și reprezentanții AM POR. Majoritatea recomandărilor evaluatorului ex-ante au fost luate în considerare în versiunea actuală a POR. Recomandările din cele două rapoarte menționate anterior, care nu au fost luate în considerare, au fost retrase de către evaluator în raportul final de evaluare, pe baza clarificărilor și justificărilor furnizate de către Autoritatea de Management pentru POR.

Proiectul raportului de evaluare finală, prezentat oficial pe 15 decembrie 2006, prezintă o evaluare pozitivă a logicii și coerenței între diferitele capitole și elemente ale Programului Operațional Regional. Programul concluzionează:

- Baza analitică pentru acest program operațional este considerată suficientă și robustă pentru a justifica concluziile care au stat la baza fundamentării strategiei;
- Programul Operațional Regional va contribui cu siguranță la susținerea și promovarea dezvoltării economice și sociale a regiunilor României;

- Strategia este relevantă vis a vis de problemele, nevoile și potențialul identificat în analiză;
- Logica de intervenție a axelor prioritare este clară;
- Alocarea bugetară propusă este justificată pe baza analizelor socio-economice și poate fi explicată prin logica intervențiilor;
- Obiectivele strategiei sunt în concordanță cu obiectivele UE și ale politicilor naționale;
- Indicatorii propuși pentru axele prioritare sunt justificați, deși se mai poate insista pe partea de cuantificare și se mai pot adăuga câțiva indicatori de rezultat;
- În general, sistemul de implementare pentru POR respectă prevederile Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006.

Pe de altă parte, raportul prezintă un set de recomandări, majoritatea de natură strategică pentru următoarea perioadă de programare, relevante atât pentru AM POR, cât și pentru alte instituții și structuri cu rol cheie în procesul de dezvoltare regională în România:

- 1) *Analizele socio-economice viitoare ar trebui structurate astfel încât să fie luate în considerare toate elementele care contribuie la dezvoltarea regională. O analiză complexă a acestor elemente ar trebui să fie luată în considerare. Atât relevanța strategiei alege cât și obiective și prioritățile sale se vor îmbunătăți dacă aceasta va începe cu o imagine completă a situației socio-economice.*

AM POR consideră această recomandare relevantă și o va lua în considerare în procesul de elaborare al unor documente de programare viitoare.

- 2) *Se recomandă îmbunătățirea relației între obiectivele politicii de dezvoltare regională și cele ale dezvoltării spațiale. Din acest motiv, instrumentele pentru dezvoltarea spațială trebuiesc adaptate și armonizate astfel încât potențialul existent să fie mai bine utilizat în folosul regiunilor. De asemenea, relații mai apropiate trebuiesc stabilite la nivelul autorităților responsabile de aceste politici.*

Documentele de amenajare teritorială reprezintă cadrul general de desfășurare a politicilor de pe teritoriul României și în particular al politicii de dezvoltare regională. Astfel, nici un proiect nu este eligibil fără certificatul de urbanism. Acesta asigură că fiecare proiect de investiție prin POR este în concordanță cu amenajarea teritoriului. AM POR este de acord cu nevoia de a îmbunătăți sistemele de planificare pentru perioadele de programare viitoare.

- 3) *Pentru o dezvoltare echilibrată, orașele reședință de județ din România ar trebui mai bine utilizate ca motoare ale dezvoltării socio-economice la nivelul regiunilor (poli de creștere). În același timp, efectele de aglomerație ale orașelor de dimensiuni mici și mijlocii din zonele preponderant rurale pot fi utilizate dacă potențialul acestora a fost demonstrat. În același timp, pentru a transparentiza activitățile programului, POR ar trebui să anticipeze aceste oportunități de dezvoltare.*

AM POR consideră că această recomandare este relevantă pentru perioadele de programare viitoare și că este necesară o abordare corelată privind dezvoltarea spațială și polii de creștere.

- 4) *Intenția autorităților române este să concentreze resursele disponibile în regiunile cele mai rămase în urmă. Se presupune însă că vor exista blocaje financiare, administrative și de natură tehnică la nivel local și regional. Se recomandă*

monitorizarea atentă a alocării financiare pe regiuni și furnizarea de asistență tehnică suplimentară regiunilor/municipalităților care ar putea altfel să fie excluse de la finanțare.

Această recomandare va fi luată în considerare pentru o implementare eficientă a programului. Evaluările continue vor evidenția posibilele blocaje, iar sistemul de implementare a prevăzut mecanismul de corectare.

- 5) *Dezvoltarea turismului este considerată ca având un potențial important pentru îmbunătățirea creșterii economice și a ocupării. Pentru utilizarea acestui potențial într-o manieră optimă, se recomandă – dacă nu există deja – să se elaboreze strategii regionale pentru dezvoltarea turismului la începutul implementării POR. Aceste strategii trebuie să includă prevederi pentru informare și promovare.*

AM POR consideră că strategiile regionale pentru turism sunt importante. Pentru unele regiuni, acestea sunt deja elaborate, iar pentru altele sunt în curs de elaborare.

- 6) *Se recomandă ca în procesul de elaborare a documentelor de implementare să se acorde prioritate proiectelor care:*

- *Se corelează cu alte axe prioritare și/sau cu alte Programe Operaționale*
- *Sunt depuse în comun de grupuri de municipalități/comune*
- *Care se relaționează clar cu punctele forte și cu cele slabe*
- *Care promovează dezvoltarea economico-socială sustenabilă*

Deoarece legea permite deja ca autoritățile locale să se asocieze pentru proiecte comune, posibilitatea de a menționa “grupuri/asocieri de autorități locale” ca beneficiari va fi luată în considerare. Un sistem tip grila de punctaj în Programul Complement va fi de asemenea luat în considerare pentru acest tip de proiecte

În contextual procesului de evaluare ex-ante a fost inclusă activitatea de formulare sau reformulare a indicatorilor de monitorizare de program. O serie de întâlniri, atât bilaterale (între expertul pe indicatori și reprezentanții AM POR) cât în plen (reprezentanții AM-urilor și alți actori cheie) implicați în programare, au avut loc pentru a stabili un set de indicatori și pentru a asigura coerența și complementaritatea între POR și alte sisteme de indicatori ale programelor operaționale.

În concluzie, procesul de evaluare ex-ante și-a atins obiectivele primare, de a îmbunătăți calitatea documentului.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (SEA), componentă principală a procesului de evaluare ex-ante a POR, a urmat etapele procedurale în conformitate cu HG 1076/2004 (care transpune Directiva UE 2001/42/EC). Procedura SEA a început în septembrie 2006; au fost organizate 3 întâlniri ale grupului de lucru inter-instituțional, înființat pentru a evalua efectele implementării POR asupra mediului. Proiectul de raport SEA a fost elaborat în noiembrie 2006, când a fost lansat și procesul de consultare publică. Au avut loc consultări publice privind raportul SEA și POR. Documentele au fost făcute publice și au fost disponibile pe site-ul MDLPL. Publicul a fost anunțat prin intermediul canalelor media despre oportunitatea

de a-și exprima opinia asupra documentelor într-o perioadă de 45 zile. Întâlnirea pentru dezbaterea publică a avut loc pe 18 ianuarie 2007.

Raportul SEA pentru POR identifică efecte preponderant pozitive și neutre asupra mediului ca urmare a implementării programului. În ceea ce privește efectele negative asupra mediului care pot apărea ca urmare a unor investiții specifice prevăzute în program, raportul furnizează o serie de măsuri care să prevină, reducă sau să le contracareze. Aspectele de mediu au fost luate în considerare în cadrul programului. Toate efectele implementării POR asupra mediului vor fi monitorizate printr-un set de indicatori specifici, care vor fi introduși în sistemul general de monitorizare al programului.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ECONOMICE ȘI SOCIALE A REGIUNILOR

1.1 ANALIZE COMPARATIVE ȘI DISPARITĂȚI ÎNTRE REGIUNI

Asemeni celorlalte state est-europene, România a intrat în procesul de tranziție având un nivel relativ scăzut al disparităților regionale, comparativ cu statele cu tradiție în economia de piață. Aceste disparități au crescut însă rapid și în mod deosebit între Regiunea București–Ilfov (care include capitala țării) și celelalte regiuni. Disparitățile inter-regionale în termeni absoluți sunt relativ mici comparativ cu Uniunea Europeană. În termeni relativi însă, acestea au atins nivele comparabile cu cele din Republica Cehă, Ungaria și Germania.

Tabel 2

Disparități interregionale în termeni absoluți și relativi, comparativ cu celelalte SM ale UE

-2003-

Nr.	Țara	Regiuni cu PIB maxim	PIB pe loc. PPS(EU25=100)	Regiuni cu PIB minim	PIB pe loc. PPS (EU25=100)	Disparități interregionale (termeni absoluți)	Disparități interregionale (termeni relativi)
	1	2	3	4	5	3-5	3:5
1	Austria	Viena	170,9	Burgenland	84,7	86,2	2,0
2	Belgia	Bruxelles – Cap.	237,6	Hainaut	77,6	160,0	3,1
3	Bulgaria	Yugozapaden	43,0	Severen Tsentralen	24,2	18,8	1,8
4	Finlanda	Aland	154,3	Ita-Suomi	84,1	70,2	1,8
5	Franța	Ile –de-France	173,3	Guyane	57,6	115,7	3,0
6	Germania	Hamburg	184,0	Dessau	70,9	113,1	2,6
7	Grecia	Stereia Ellada	115,7	Anatoliki Makedonia	62,4	53,3	1,8
8	Irlanda	Southern and Eastern	149,2	Border, Midlands and Western	92,5	56,7	1,6
9	Italia	Provincia Autonoma Bolzano/Bozen	160,0	Calabria	68,5	91,5	2,3
10	Marea Britanie	Inner London	277,6	Cornwall & Isles of Scilly	75,8	201,8	3,6
11	Olanda	Utrecht	152,5	Flevoland	89,4	63,1	1,7
12	Polonia	Mazowieckie	72,8	Lubelskie	33,2	39,6	2,2
13	Portugalia	Lisabona	104,3	Norte	57,4	46,9	1,8
14	Rep. Cehă	Praha	138,2	Moravskoslezsko	53,4	84,8	2,6
15	România	București	57,9	Nord-Est	21,7	36,2	2,7
16	Slovacia	Bratislavský kraj	115,9	Východné Slovensko	38,8	77,1	2,9
17	Spania	Comunidad de Madrid	128,8	Extremadura	63,8	65,0	2,0
18	Suedia	Stockholm	157,9	Ostra Mellansverige	98,2	59,7	1,6
19	Ungaria	Kozep – Magyarorszag	94,9	Eszak – Magyarorszag	38,1	56,8	2,5

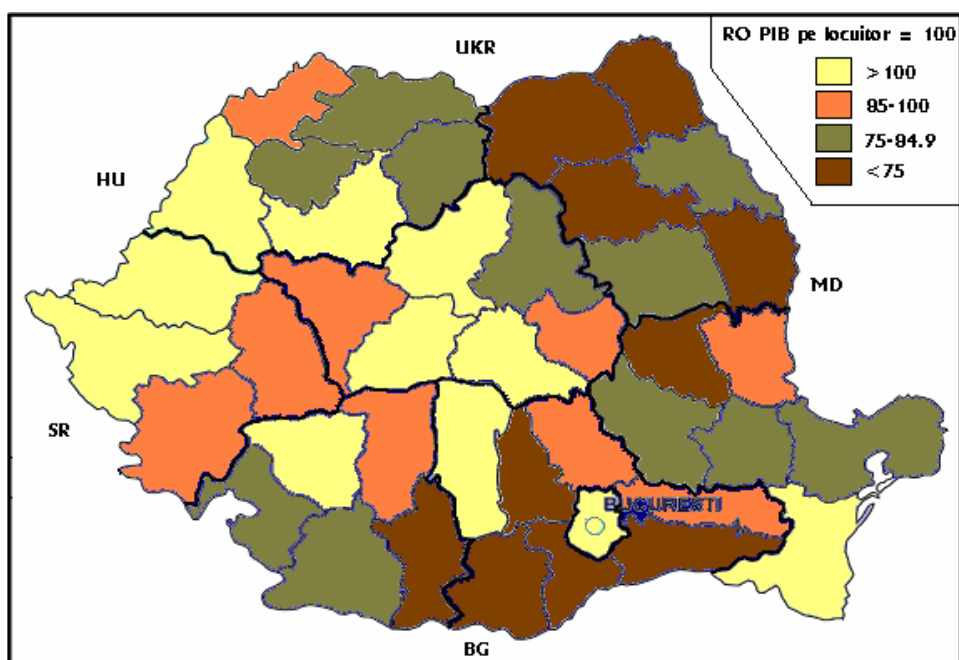
Sursa: EUROSTAT

Performanțele economice și potențialul de creștere ale regiunilor

Dimensiunea regională, NUTS II, permite doar o înțelegere limitată a tendințelor de dezvoltare de-a lungul țării, acestea fiind influențate în principal de 1) dimensiunea urbană, unde creșterea se concentrează îndeosebi în orașele mari, București reprezentând cel mai vizibil exemplu al acestui fenomen; 2) accesul la piață (în special cea vestică) – atragerea ISD și creșterea economică fiind influențate favorabil de existența porturilor internaționale (Constanța) sau accesul facil la piețele vestice. Din contră, proximitatea barierelor naturale pentru comerț (fluviul Dunărea) sau a piețelor subdezvoltate din est (Ucraina și Republica Moldova), de regulă au împiedicat dezvoltarea. Conform hărții de mai jos, dacă folosim Produsul Intern Brut (PIB) pe locuitor pentru analiză, zonele țării cu cele mai ridicate valori ale venitului pe cap de locuitor sunt județele care au orașe mari, aeroporturi internaționale sau sunt localizate în apropierea sau pe axele de transport către granița vestică. Din contră, unele dintre județele care înregistrează cele mai severe probleme de subdezvoltare, fie sunt riverane Dunării fie sunt localizate în apropierea graniței cu Ucraina sau Republica Moldova. De asemenea, merită menționat că veniturile se concentrează în jurul câtorva orașe, de regulă mari. În 2004, doar 12 județe au înregistrat un PIB pe locuitor mai mare decât media națională iar majoritatea aveau centre urbane mari. Alte 10 județe au înregistrat valori de sub 75% din media națională, între acestea aflându-se județe localizate în apropierea Dunării, Ucrainei sau Republicii Moldova. În orice caz, nici un județ nu a înregistrat valori de sub 50% din media națională a PIB pe locuitor, în timp ce Municipiul București a atins o valoare dublă față de media națională.

Harta 2

România – Județele cu cel mai ridicat și cel mai scăzut PIB pe locuitor în 2004

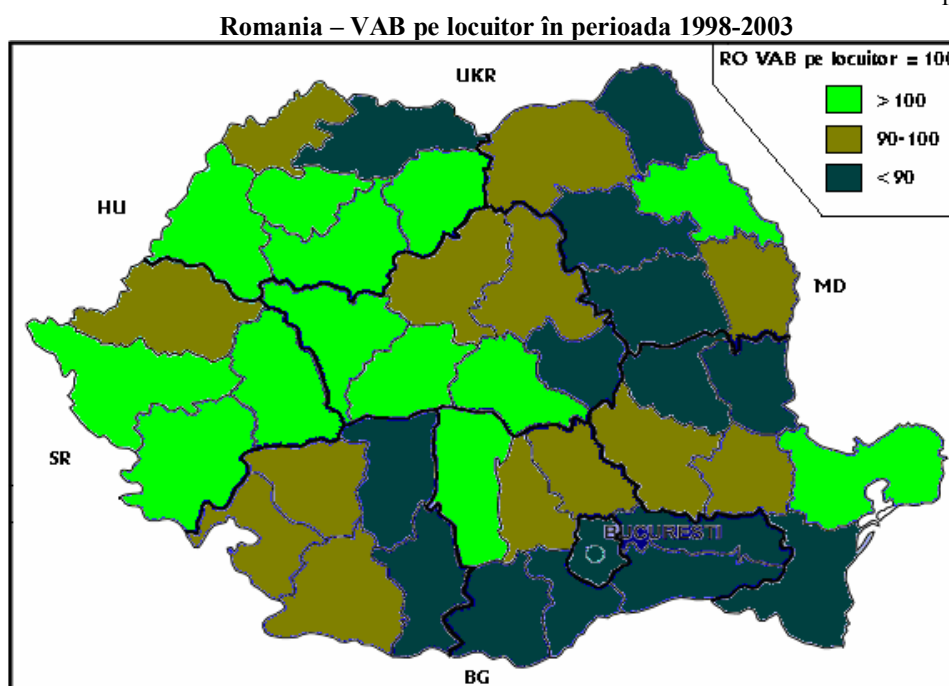
Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

Această situație este rezultatul combinării unor factori tradițional istorici cu unele tendințe de dezvoltare mai recente, incluzând aici și factorii imprevizibili legați de dimensiunea geografică a procesului de privatizare. Mai precis, județele au fost afectate diferit, de-a lungul

timpului, de procesul de privatizare și de restructurarea/dizolvarea sectoarelor ne-profitabile ale economiei sau ale marilor societăți aflate în proprietatea statului.

Dacă analizăm evoluția Valori Adăugate Brute (VAB) pe locuitor, pentru perioada 1998-2003, se constată că doar 14 județe au înregistrat o rată de creștere mai mare decât media națională, însă doar jumătate dintre acestea pot fi considerate ca aparținând unor zone ale țării tradițional dezvoltate (București, Timiș, Cluj, Gorj, Sibiu, Bihor, Argeș), în timp ce celelalte județe cu centre urbane mari nu au reușit să atingă rate ridicate de creștere (în special Brașov, Constanța, Ilfov, Mureș și Arad). Trei județe situate sub media națională a PIB pe locuitor, au înregistrat creșteri relativ ridicate ale VAB în perioada analizată, respectiv Alba, Hunedoara și Caraș Severin, în timp ce trei județe situate în treimea inferioară a ierarhiei PIB pe locuitor – Tulcea, Sălaj și Bistrița-Năsăud (ultimele două învecinându-se cu județul Cluj) – au înregistrat rate de creștere mai mari decât media națională. De asemenea, județul Iași, cu un oraș mare (Iași), a crescut rapid în termeni relativi.

Harta 3

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

De cealaltă parte, decuplarea de la creșterea economică – evidențiată de rate de creștere situate cu mult sub media națională și reflectată într-o substanțială înrăutățire a situației economice – s-a constatat pentru toate județele riverane Dunării (Teleorman, Giurgiu, Olt, Călărași), cu extindere în Ialomița și Mehedinți și parțial pentru cele situate la granița cu Ucraina (Maramureș, dar mai puțin Suceava) și Republica Moldova (Botoșani), în același timp afectând sever două mari orașe: Galați – ca urmare a restructurării combinatului siderurgic Sidex – și Constanța – din cauza crizei portului industrial. De asemenea, județele Vrancea, Bacău, Neamț și Covasna au înregistrat recesiuni semnificative, în timp ce județul Buzău, tradițional subdezvoltat, a reușit să se mențină la nivelul mediei naționale a ratei de creștere.

Situația înregistrată în perioada 1998-2003 poate fi rezumată astfel:

- Apropierea de piețele vestice a părut a fi un factor capabil, singur, să inducă treptat dezvoltare în ariile învecinate (Caraș Severin, Sălaj);
- Zonele miniere par a-și fi revenit din criză și, mai mult, par să fi beneficiat de procesul de restructurare (Gorj, Hunedoara și Alba), deși acest lucru nu s-a reflectat întotdeauna în gradul de ocupare a populației (cu mai puțin succes în Mureș);
- Decuplarea de la creșterea economică a afectat tot mai mult zonele de graniță situate în lungul Dunării, Ucrainei și Republicii Moldova, fiind totuși oarecum limitată în nord de apariția unui pol turistic – Suceava (mănăstirile din nordul Moldovei) și de creșterea Iașului;
- Apariția unui grup de județe localizate în partea estică a țării, toate înregistrând o severă recesiune (Galați, Vrancea, Bacău, Buzău, Brăila), cauzată pe de-o parte de subdezvoltarea istorică având la bază agricultura, iar pe de altă parte de puternica criză industrială care a afectat zona, la care s-a adăugat reorientarea fluxurilor comerciale pe direcția est-vest, în perioada de tranziție care a urmat căderii blocului socialist;
- Apariția treptată a unui important pol industrial, determinată de investițiile străine directe, în Pitești (județul Argeș);
- Zonele montane carpatice (Harghita, Covasna, Neamț, Vâlcea) sunt afectate tot mai mult de stagnare sau recesiune;
- Dezvoltarea rapidă a unui pol turistic în Tulcea (Delta Dunării), în vecinătatea județului Constanța – cu un turism litoral tot mai puțin atractiv.

În acest moment, este dificilă crearea unei imagini clare asupra tendințelor curente, întrucât datele statistice oficiale sunt disponibile doar până la nivelul anului 2003, neluând astfel în considerare consecințele fluxurilor masive de ISD de după această dată și nici a privatizărilor care au fost amânate până după 2003. De aceea o previziune dinamică trebuie luată în calcul.

Insuficiența datelor statistice disponibile la acest moment, inclusiv a celor referitoare la recente fluxuri masive de ISD și a prezenței în țară a tot mai multor investitori non-europeni, fac dificilă schițarea unei imagini clare a tendințelor recente de dezvoltare. Un posibil indicator anticipativ poate fi obținut pe baza datelor privind contribuția fiscală a județelor care – deși este ușor distorsionat de definiția diferită a veniturilor folosită în scopuri fiscale față de cea folosită pentru calcularea statistică a PIB, precum și de problemele induse de distribuția geografică a veniturilor – poate fi totuși considerat un indicator rezonabil pentru anticiparea datelor statistice viitoare. Astfel, dacă se folosesc datele disponibile pentru primele zece luni ale anului 2006, pot fi sesizate câteva aspecte care schimbă substanțial unele dintre constatările anterioare sau sugerează reducerea temporară a importanței anumitor factori. Harta de mai jos compară ierarhia județelor după PIB pe locuitor în 2004 cu cea bazată pe contribuția fiscală a județelor în primele zece luni ale anului 2006. Analizând harta, se pot constata următoarele:

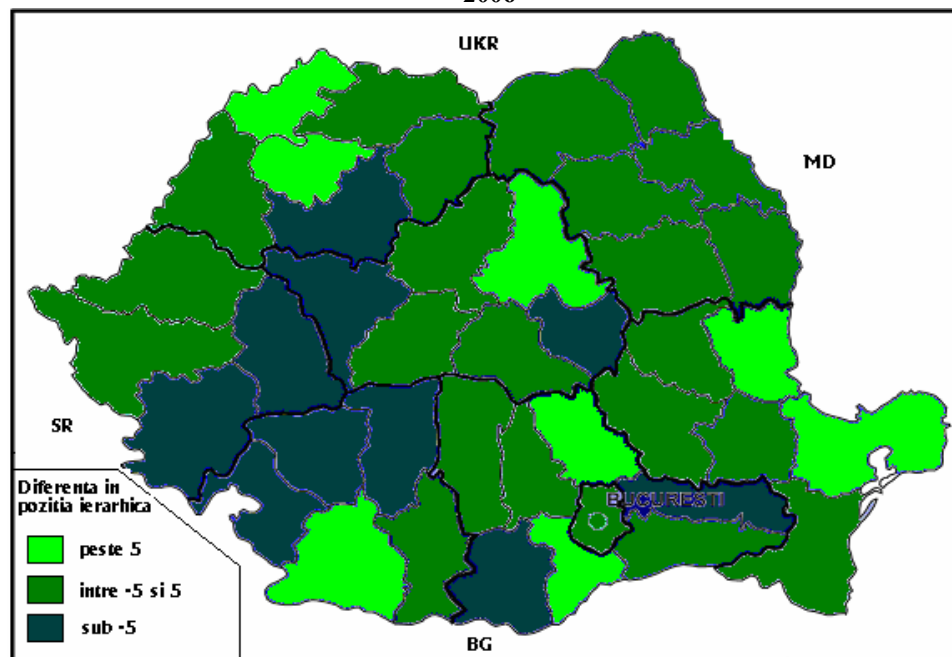
- Creșterea explozivă a Bucureștiului pare să se extindă și în ariile înconjurătoare, cuprinzând aici nu numai județul Ilfov, ci și județele Prahova și Giurgiu. Se poate astfel estima formarea unei conurbații complexe în jurul capitalei cu importante fluxuri de deplasării zilnice și efecte de difuzie geografică;
- Atât Constanța cât și Galați dau semne de revenire din criza care le-a afectat anterior, profitând în același timp de creșterea importanței porturilor și a șantierelor navale în economia globalizată de astăzi. Rămâne însă de văzut măsura în care această situație

se va reflecta în creșterea oportunităților de consum ale populației și în atingerea unei piețe critice în sectoarele serviciilor și comerțului;

- Importanța relativă a apropierii de piețele vestice pare să se reducă. Un număr de județe vestice nu pot ține pasul cu noile rate de creștere impuse de ISD, pierzând teren comparativ cu celelalte județe. Această situație se întâlnește nu numai în cazul județului Cluj (care nu va mai răspândi creștere în ariile înconjurătoare), ci și a județului Timiș; de asemenea, a determinat apariția crizei în Caraș-Severin reducând și efectele unor privatizări. Partea de la granița de nord-vest pare să fie mai puțin afectată: Bihor și Arad își păstrează pozițiile în timp ce Satu Mare se conturează ca o zonă de creștere ridicată.

Harta 4

Diferențe în poziția ierarhică: PIB pe locuitor 2004 vs Contribuția fiscală pe locuitor 2006

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS și Agenția Națională pentru Administrare Fiscală

- Evoluția aparent pozitivă a unor zone miniere nu pare a fi durabilă, județele Hunedoara, Alba și Gorj pierzând poziții;
- Turismul legat de Delta Dunării, pare a stimula în continuare creșterea economică în județul Tulcea. Dimpotrivă, turismul cultural și religios din județul Suceava nu pare a avea același efect;
- Cu excepția județului Giurgiu, decuplarea de la creșterea economică caracterizează în continuare județele situate de-a lungul Dunării și a granițelor cu Ucraina și Republica Moldova. De asemenea, creșterea relativ rapidă a Iașului pare a fi de scurtă durată;
- Stagnarea pare să fie caracteristica generală în aria Carpaților, iar Brașov continuă să scadă în importanță între orașele României;
- Există un grup compact de vechi orașe industriale situate în estul Bucureștiului până în sudul Moldovei: Buzău, Brăila, Focșani, Bacău, care nu dau prea multe semne de revenire din criză, făcând parte dintr-o veche centură industrială ce pare a fi înlocuită

treptat de către o nouă centură a industriei prelucrătoare având la bază axa București-Ploiești, cu extindere în județele Prahova și Giurgiu.

Dezvoltarea la nivelul Regional NUTS II

Analiza realizată mai sus, demonstrează faptul că tendințele de dezvoltare la nivel regional (NUTS II) sunt mai curând rezultatul combinării unor modele de dezvoltare locală cu influențele complexe a diferitor factori, decât adevărate tendințe regionale.

Tabel 3

Indicatori cheie ai dezvoltării regionale în România (media națională = 100)

-%-

Regiune	PIB/locuitor		Rata șomajului (ANOFM)		ISD/locuitor		IMM/locuitor ²		Populație rurală	
	1998	2004	1998	2005	1998	2005	1998	2005	1998	2005
Nord-Est	79,8	69,2	133,6	115,2	15,3	7,7	71,3	64,5	123,9	125,5
Sud-Est	100,1	90,7	112,5	108,5	42,7	63,8	101,4	91,4	94,7	98,7
Sud	85,8	83,4	97,1	123,7	65,5	41,2	77,0	67,7	129,0	129,3
Sud-Vest	90,0	83,3	104,8	125,4	11,9	31,9	85,9	70,2	120,8	116,4
Vest	100,9	114,7	101,9	86,4	99,1	76,3	91,2	105,7	83,8	80,7
Nord-Vest	95,5	97,2	84,6	67,8	41,9	45,4	106,5	109,0	104,9	104,0
Centru	105,9	104,2	98,1	123,7	87,7	62,9	101,1	105,7	87,1	88,9
București-Ilfov	162,2	191,5	47,1	40,7	598,3	593,5	194,1	228,2	24,8	21,1

Sursa: Calcule realizate pe baza datelor din Anuarul Statistic al României 1999, 2006

Simplificând lucrurile putem spune că Regiunea Nord-Est (cu județele Iași și Suceava fiind într-o anumită măsură cazuri specifice) este puternic influențată de dependența sa față de agricultură și este afectată de localizarea în apropierea granițelor cu Ucraina și Republica Moldova, precum și de caracterul montan a unei părți din teritoriului său. De asemenea, și în Regiunile Sud și Sud-Vest, agricultura este activitatea economică dominantă, iar Dunărea împiedică dezvoltarea, comportându-se ca o barieră pentru schimburile economice transfrontaliere. Profitând de apropierea față de piețele vest-europene și de dependența tradițional scăzută față de sectorul economic primar, Regiunile Vest, Nord-Vest și Centru au reușit să atragă un număr ridicat de investitori străini, care au contribuit semnificativ la dezvoltarea lor. Regiunea Sud-Est este un caz special, combinând județe mai puțin dezvoltate cu particularitățile județelor Constanța, Galați și Tulcea. Așa cum era de așteptat, disparitățile între regiuni au crescut, devenind o caracteristică a economiei României, cu concentrarea creșterii economice în jurul Bucureștiului, în timp ce unele zone ale țării înregistrează o clară decuplare de la creșterea economică.

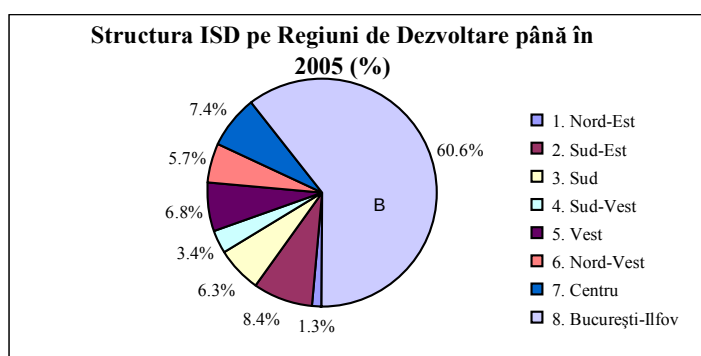
Principalele cauze ale acestei situații, sunt:

- dependența ridicată a creșterii economice față de volumul ISD și concentrarea de până acum a investițiilor străine în zona capitalei – în afara Regiunii București-Ilfov, investițiile străine în celelalte șapte regiuni de dezvoltare, în 2005, reprezentau numai 39,4 % din totalul investițiilor străine directe;
- lichidarea majorității vechilor întreprinderilor necompetitive din sectorul industriei grele, care nu au fost întotdeauna înlocuite (în special în anumite zone din estul țării) cu IMM-uri orientate către cerințele pieței;

² Cuprinde unitățile locale active în industrie, construcție, comerț și alte servicii, cu mai puțin de 250 de angajați la 1000 de locuitori.

- migrarea masivă a forței de muncă, în special din zonele predominant agricole ale țării, dar și ca urmare a restructurării industriale și a eșecului înlocuirii locurilor de muncă pierdute în industrie cu altele în celelalte sectoare economice, determinând o importantă perturbare a structurii economice a orașelor și județelor afectate.

Grafic 1

Investițiile străine în România s-au orientat în funcție de accesibilitatea la piețele vestice (inclusiv existența aeroporturilor internaționale) și de caracterul urban al zonelor vizate, inclusiv existența unui nivel adecvat de facilități și servicii pentru expatriați. În aceste

condiții nu este surprinzător că Regiunea București-Ilfov se situează pe primul loc în ceea ce privește investițiile străine directe atrase, înregistrând 60,6 % (13,264 milioane euro dintr-un total de 15.040 Meuro) din totalul ISD realizate în România până în anul 2005. Constanța devine, de asemenea, o locație preferată a investițiilor străine directe din Regiunea Sud-Est.

Diferitele zone ale țării au atras până acum diferite tipuri de investitori. Regiunile Vest și Nord-Vest au atras un număr relativ ridicat de firme cu participare străină (în special europeană) grupate uneori în proto-clustere, însă acestea sunt în general IMM-uri, care lucrează adesea ca subcontractori ori pe bază de lohn sau exploatează legături de afaceri, tradiționale, cu Europa de Vest (vezi Anexa 1 Tabel 1). București-Ilfov, Sud și Sud-Est au atras mai multe investiții pentru inițiative green-field, în special din partea investitorilor non-europeni (vezi Anexa 1, Tabel 2).

Prezența ISD are un efect pozitiv pe piața muncii în regiuni, prin creșterea constantă a cererii pentru calificarea forței de muncă și prin dezvoltarea serviciilor (ex. specializarea companiilor de recrutare). Disponibilitatea forței de muncă înalt calificată este un important factor al localizării investițiilor. Pe măsura ce transferul activităților productive și creative către România se intensifică, cererea de forță de muncă înalt calificată va crește. Informațiile economice de ultimă oră arată faptul că regiunile care au reușit să atragă un volum important de investiții se confruntă deja cu dificultăți în a găsi pe piața muncii forță de muncă înalt calificată, în special în domeniile tehnic și administrativ.

Dezvoltarea antreprenorială

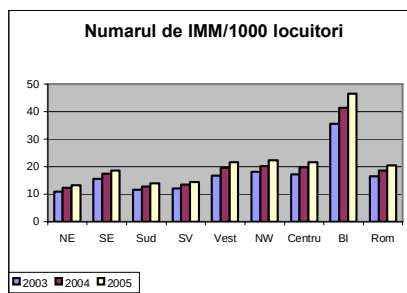
Similar cu alte state UE, IMM-urile din economia românească sunt predominante, reprezentând 99,5% din totalul întreprinderilor și au o contribuție substanțială la formarea PIB-ului și la gradul de ocupare a forței de muncă. Luând în considerare densitatea IMM-urilor, România, cu 20,38 IMM/1000 locuitori³, se situează mult în urma Bulgariei (27,6

³ Sursa: Calcule bazate pe datele din Anuarul statistic 2006, INS

IMM/ 1000 locuitori) sau a Cehiei, Slovaciei, Ungariei și Poloniei (cu o medie de 42,3 IMM/1000 locuitori)⁴.

Grafic 2

București-Ilfov cu 46,51 IMM/1000 locuitori, are de peste 3 ori mai multe IMM-uri, comparativ cu Regiunea Nord-Est, cea mai slab dezvoltată regiune a țării. Cele mai spectaculoase evoluții pozitive, din punct de vedere al dezvoltării antreprenoriale, au caracterizat în ultimii ani Regiunile Vest, Nord-Vest și Centru, în timp ce situația celorlalte Regiuni (Sud-Vest, Sud și Sud-Est) prezintă o ușoară revenire în perioada analizată (2003-2005). Dezvoltarea antreprenorială este, în general, negativ corelată cu zonele rurale predominante cu un grad scăzut de pregătire a populației ocupate, un nivel redus de urbanizare și grad masiv de migrare în străinătate.

Structura IMM-ilor din România este comparabilă cu cele din Statele Membre, care au aderat la UE în 2004. Analizele relevă, că în România, contribuția IMM-urilor la formarea cifrei de afaceri este peste 50%, în comparație cu unele State Membre.

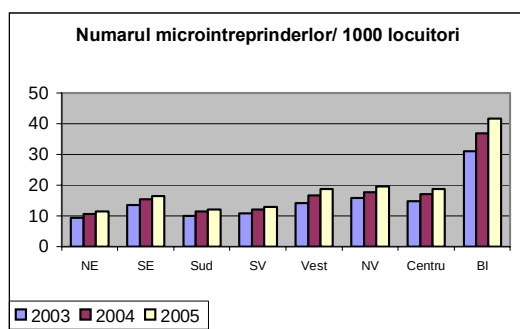
Tabel 4

Numărul întreprinderilor și a cifrei de afaceri, 2003 (pondere din total)

Indicatori	UE-25	LV	CZ	PL	HU	SK	BG	RO
Numărul de întreprinderi								
- micro	91,5	82,5	95,2	96,3	94,7	73,3	90,8	87,1
- mici	7,3	14,5	3,9	2,6	4,4	20,0	7,4	9,8
- medii	1,1	2,7	0,7	0,9	0,7	5,2	1,5	2,5
- mari	0,2	0,5	0,2	0,2	0,2	1,4	0,3	0,6
Cifra de afaceri								
- micro	19,4	17,6	19,4	25,3	21,1	12,7	25,2	15,0
- mici	19,3	30,5	19,9	14,5	19,0	15,9	21,9	22,1
- medii	19,2	29,6	21,6	22,1	18,6	19,8	19,9	20,2
- mari	41,9	22,4	39,1	38,1	41,2	51,5	32,9	42,7

Sursa: Eurostat – Statistics in focus, Nr.24/2006

Grafic 3

Microîntreprinderile sunt incluse în IMM-uri, întreprinderi cu un număr de salariați de până la 9 angajați și o cifră de afaceri anuală netă sau o valoare a activelor totale de până la 2 milioane euro. În 2005, microîntreprinderile din România reprezintă 87,9% din numărul total de întreprinderi (în timp ce în Uniunea Europeană, ele au depășit 90%). Din punct de vedere al densității microîntreprinderilor (microîntreprinderi la 1000 locuitori) există o mare discrepanță între regiunile țării, în

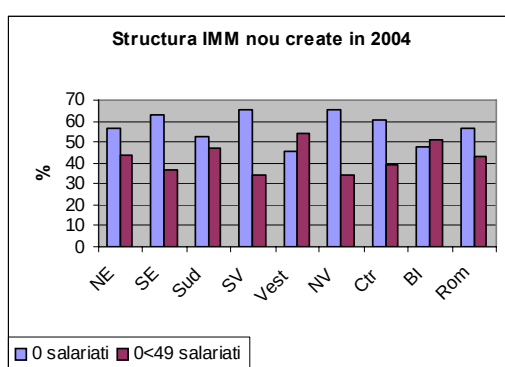
⁴ Sursa: Studiu de fezabilitate privind îmbunătățirea accesului la finanțare a IMM-urilor, start-up și microîntreprinderilor din România, Global Partners 2005, date din 2003

special între Regiunea București-Ilfov – 41,6 microîntreprinderi/1000 locuitori (net superioară mediei naționale de 18,01 microîntreprinderi /1000 locuitori) și Regiunea Nord-Est – 11,52 microîntreprinderi/1000 locuitori.

Numărului mediu de salariați / microîntreprinderi este în jur 2 angajați; acest indicator crește în perioada 2003-2004 și, ulterior, descrește în perioada 2004-2005 în toate regiunile. Cel mai mic număr de salariați, sub 2, se regăsește în regiunea Sud-Est, Regiunea Sud-Vest și București-Ilfov.

În 2004, au fost create 143.411 de IMM, ceea ce reprezintă 35% din total IMM existente; dintre acestea, numai 60% rămân active după primul an de funcționare. Atractivitatea capitalei din punct de vedere al dezvoltării mediului de afaceri, situează Regiunea București-Ilfov pe primul loc în crearea de noi IMM (19,5% din total IMM nou create). La polul opus se situează Regiunea Sud-Vest (7,9% din IMM nou create). În 2004, au fost create 6,6 micro-întreprinderi și întreprinderi mici la 1000 locuitori, reprezentând 32,4% din numărul total de IMM/1000 locuitori.

Grafic 4

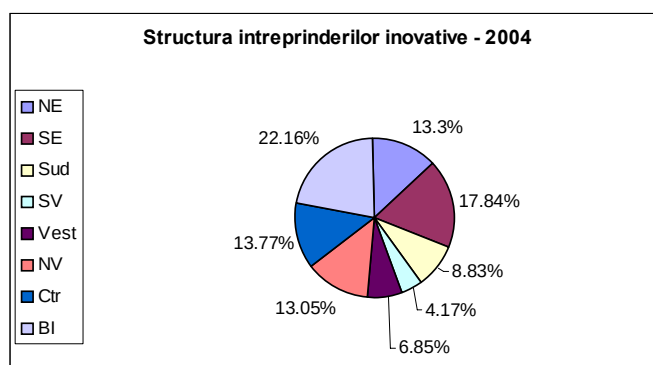

Majoritatea IMM-urilor nou create din România au sediul social în locuința proprietarului și au un singur domeniu de activitate. Numărul mediu de angajați variază între 2,5 pentru Regiunile Nord-Est, Sud-Est, Nord-Vest și 4,7 pentru București-Ilfov. IMM-urile fără nici un salariat sunt predominante. Aceste IMM-uri sunt foarte sensibile la șocurile pieței, mai ales după 2007, când trebuie să facă față noilor standarde europene. După integrarea în Uniunea Europeană a noilor state membre, între 20 și 45% din IMM-uri

au falimentat (INS).

Grafic 5

Strategia Lisabona pune accent și pe sprijinirea întreprinderilor inovative care pot contribui la creștere economică și la crearea de noi locuri de muncă. Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în 2004, au fost create în România 5.171 de întreprinderi inovative. La nivel regional, structura acestora este diferențiată de la

o regiune la alta, mai ales datorită costurilor și riscurilor existente. Astfel, în Regiunea Sud-Vest doar 4,17% din întreprinderi sunt inovative, în timp ce în Regiunea București-Ilfov sunt doar 22,16%. Costurile medii de inovare a unei întreprinderi variază între 85.900 euro în Regiunea Nord-Vest (reprezentând 39,23% din media națională) și 443.182 euro în Regiunea

Sud (reprezentând 202,41% din media națională), ca o consecință a nivelului diferit la care se situează Cercetarea-Dezvoltarea în cadrul Regiunilor.

Structurile de sprijinire a afacerilor

La nivel regional, structurile de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, parcuri logistice, parcuri de afaceri) sunt încă slab dezvoltate și insuficient funcționale și un număr limitat de IMM fiind localizate în cadrul acestor structuri.

În 2005, existau 36 de parcuri industriale autorizate⁵ (care sunt în conformitate cu prevederile Ordonanței de Guvern 65/2001, cu modificările și completările ulterioare privind crearea și funcționarea parcurilor industriale), sprijinite de Guvern și care beneficiau de anumite scutiri fiscale potrivit reglementărilor emise de Ministerul Internelor și Reformei Administrative (MIRA) și anume: 9 parcuri private, 21 parcuri publice și 6 parcuri publice-private. Repartizarea parcurilor industriale pe regiuni este disproporționată, de la 1 parc pentru regiunea Vest, la 12 parcuri industriale în Regiunea Centru.

Tabel 5

Parcuri Industriale

Regiuni	Nr.	Firme atrase	salariați	Suprafețe- ha	
				Total	reabilitate
Nord-Est	2	7	809	23.3	12
Sud-Est	3	12	176	84.9	7.5
Sud	9	129	7510	493.3	140.5
Sud-Vest	3	23	540	34.4	8
Vest	1	3	23	19.3	19.3
Nord-Vest	3	5	154	100.2	73.9
Centru	12	121	1377	487.1	117.2
București-Ilfov	3	126	25760	491	18.9
România	36	426	13312	1,733	397.6

Sursa: Calcule bazate pe date preluate de la MIRA

Aceste parcuri au atras 426 de firme care au închiriat spații (conform MIRA). Cele mai multe dintre aceste firme se găsesc în Regiunea Sud (129), reprezentând 30% din numărul total al de firmelor aflate în aceste structuri de afaceri, urmată de Regiunea București-Ilfov (cu 126 firme).

În afară de parcurile menționate mai sus, există din 2004, în jur de 45 structuri de afaceri care nu sunt înregistrate la MIRA (conform anumitor surse private), jumătate dintre acestea fiind localizate între zona Bucureștiului și regiunea Sud, demonstrând o tendință de atragere a ISD. În această privință, zona de vest a țării este reprezentată modest. În unele cazuri, aceste structuri sunt de fapt depozite, fiind neadecvate pentru desfășurarea unor activități de producție, din cauza unor deficiențe, precum: neracordarea la sistemul de canalizare și la rețeaua de gaze. Într-un număr destul de limitat de cazuri, accesul la rețeaua de cale ferată este realizat.

Incubatoarele de afaceri, componentă importantă a infrastructurii de afaceri, cu rol major în impulsionarea micilor întreprinzători, sunt de asemenea slab reprezentate, îndeosebi în anumite Regiuni.

⁵ criterii: acces la un drum național și European, posibilitatea de a se conecta la infrastructura de bază, suprafața de cel puțin 10 ha.

Există 21 de incubatoare de afaceri, cele mai multe fiind localizate în Regiunile Sud-Vest (24%) și Centru (19%). Aceste incubatoare găzduiesc aproximativ 11 IMM-uri, mult sub media UE de 34 de incubatoare. Multe dintre aceste incubatoare se confruntă cu lipsa resurselor și a experienței în dezvoltarea afacerilor. Totuși, câteva incubatoare au reușit să devină prospere și să ofere performanță.

Suprafața medie ocupată de un incubator de afaceri este de 1.630 mp, fiind utilizată în principal doar pentru producție și pentru activități de birou, față de 3.000 mp cât reprezintă media UE-15. Majoritatea IMM-rilor din incubatoare aparțin sectorului de servicii și celui industrial, neexistând o specializare distinctă pentru posibilele IMM-uri asistate. Incubatoarele existente oferă servicii de consultanță generală cum ar fi înființarea unei companii sau conceperea unui plan de afaceri. Doar 10 dintre incubatoare oferă și servicii de TIC.

În general, parcurile industriale de tip „brownfield” (ce însumează o suprafață de 439,86 ha), au preluat părți din vechile platforme industriale. Vechile platforme industriale sunt tot mai mult căutate de firme pentru a-și relocaliza activitatea din zonele centrale ale orașelor. Parcurile de tip „greenfield” nu au căpătat o mare amploare, cele mai multe dintre ele aflându-se în construcție.

Celelalte structuri de sprijinire a afacerilor (parcuri științifice și tehnologice, parcuri logistice, parcuri de afaceri, etc), sunt slab dezvoltate. În concordanță cu Legea 50/2003 privind crearea și funcționarea parcurilor științifice și tehnologice, unde au fost create 7 parcuri științifice și tehnologice (cu autorizație provizorie/ temporară) în: Galați, Brăila, Slobozia, Brașov, București, Timișoara și Iași, din care funcționale: Galați, Iași și Brașov.

Slaba dotare cu infrastructuri, inclusiv utilitățile, lipsa spațiilor și a tehnologiilor de informare și comunicare, sunt probleme majore cu care se confruntă majoritatea structurilor de sprijinire a afacerilor. În foarte puține cazuri, parcurile industriale oferă și asistență pentru accesarea fondurilor de la instituțiile bancare.

În urma analizării surselor de finanțare s-a demonstrat că ponderea împrumuturilor (de la instituțiile bancare și financiare), leasingului și factoringul a crescut direct proporțional cu IMM-urile. Micro-întreprinderile folosesc resurse proprii de finanțare și din acest motiv se dezvoltă foarte greu sau intră în faliment. Această situație este, în principal cauzată de condițiile restrictive de finanțare (rate ale dobânzilor mari, garanții mari, birocrație, etc).

Tabel 6

Finanțarea IMM pe clase de mărime

Surse de finanțare	Procente în total IMM-uri		
	Micro	Mici	Medii
Resurse proprii	79,53	74,30	77,95
Împrumuturi bancare	37,84	59,78	72,44
Leasing	20,10	41,62	58,27
Împrumuturi de la instituțiile financiare	1,74	3,35	7,87
Factoring	1,12	5,59	11,02
Garanții de la Fondul Național de Garanție din România pentru IMM	0,12	0,00	0,00
Alte surse de finanțare	0,37	0,56	0,79

Surse: Cartea albă a IMM-urilor din România, 2006

Populația și forța de muncă

Populația

Populația României, în continuă scădere, este afectată de fenomenul de îmbătrânire, fenomen care se manifestă în majoritatea Statelor Membre ale Uniunii Europene. Începând cu 1990 segmentul populației în vârstă de până la 14 ani a intrat în declin concomitent cu expansiunea segmentului de vârstă de peste 65 de ani. Pentru prima dată în ultimii 40 de ani, în anul 2002 procentul populației în vârstă (peste 60 de ani) a atins aceeași valoare înregistrată de segmentul cu vârstă de până la 14 ani, aproximativ 18%. Numărul de nașteri scade continuu, lucru care a început să se reflecte și în scăderea populației din categoria de vârste cuprinse între 15 - 19 ani.

Pe termen lung, aceste noi tendințe demografice vor afecta atât sistemul educațional, în sensul reducerii efectivelor de elevi și studenți, cât și expansiunea cererii pentru servicii de sănătate și de protecție socială. Procesul de îmbătrânire a populației va exercita o influență negativă asupra întregii economii, pe măsură ce numărul populației inactive va dezechilibra, în sensul împovărării, sistemul asigurărilor sociale.

Regiunile Sud și Sud – Vest se confruntă cu un fenomen accentuat de îmbătrânire a populației, înregistrând cea mai mare pondere a populației în vârstă de peste 65 de ani, în total populație (16,5%, respectiv 16,2% în 2005), așteptându-se o amplificare a acestei tendințe. Ponderea cea mai ridicată a segmentul populației tinere se înregistrează în Regiunea Nord – Est (18,3% în 2005, în ușor declin față de procentul de 20.5% din 2002), iar cea mai scăzută în Regiunea Vest (14,9% în 2005 versus 17% în 2002) și în Regiunea București – Ilfov (11,7%). La 1 iulie 2005, la nivel național se înregistrau 94,6 de vârstnici la 100 de tineri. Regiunile Sud, Sud-Vest, Vest și București-Ilfov au înregistrat o rată superioară mediei naționale, iar în Sud și București-Ilfov, numărul bătrânilor îl depășește pe cel al tinerilor.

Tabel 7

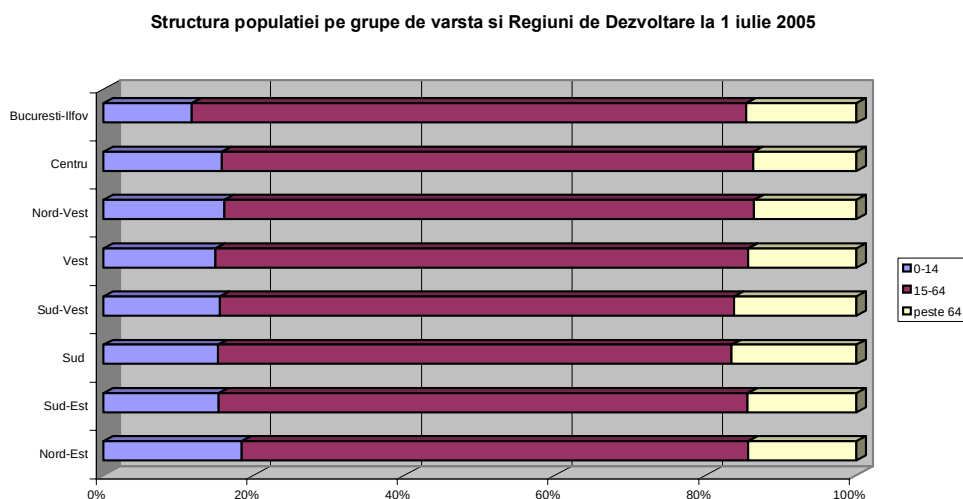
Rata de dependență, pe regiuni - 2005

Regiunea	Tineri/Adulți	Bătrâni/Adulți	Rata de dependență %
Nord-Est	27,3	21,3	48,6
Sud-Est	21,8	20,5	42,4
Sud	22,3	24,3	46,7
Sud-Vest	22,7	23,8	46,5
Vest	21,1	20,3	41,4
Nord-Vest	22,8	19,3	42,1
Centru	22,2	19,4	41,6
București-Ilfov	15,9	19,9	35,8
România	22,4	21,2	43,6

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

Pe de altă parte, rata de dependență demografică a atins valoarea critică în Regiunea Nord-Est (48,6 %), datorită presiunii exercitate de segmentul de vârstă 0 - 14 asupra adulților (27,2 %), în timp ce segmentul vârstnicilor a înregistrat cele mai mari presiuni în Regiunile Sud și Sud – Vest, circa 23 de bătrâni la 100 de adulți. Referitor la Regiunea București-Ilfov, în ciuda ponderii foarte mari a vârstnicilor în totalul populației, situația în termenii dependenței demografice este mai bună, cu o pondere a adulților în regiune de 73,6 % în 2005, cea mai ridicată din România. Explicația constă în atracția pe care o exercită capitala pentru locuitorii celorlalte regiuni prin oportunitățile sale de angajare.

Grafic 6

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

Dependența de sectorul agricol, combinată cu rata mare de dependență demografică (populația inactivă față de populație activă) și consecințele negative ale acestora asupra sistemelor sociale (sistemul de sănătate, bugetului asigurărilor sociale, sistemul de protecție socială), vor avea un puternic impact negativ asupra dezvoltării economice și vor contribui la decuplarea continuă de la creșterea economică a anumitor zone ale țării, a căror populație activă va avea și mai multe motive să migreze spre marile centre urbane.

Migrația

În ceea ce privește migrația internă, trendurile sunt destul de stabile. Începând cu 1995 Regiunea Nord-Est a pierdut cel mai mare număr de populație și acest lucru a fost confirmat și în anul 2005.

Tabelul 8

Fluxurile migratorii pe regiuni, în 2005

- Număr -

Regiuni	Plecați	Sosiți	Sold	Pondere %
ROMÂNIA	272.604	272.604	-	-
1. Nord-Est	47.150	43.430	-3.720	-54,9
2. Sud-Est	35.248	34.408	-876	-12,9
3. Sud-Muntenia	40.517	39.333	-1.184	-17,5
4. Sud-Vest Oltenia	29.848	29.168	-680	-10,0
5. Vest	23.849	25.638	1.789	+26,4
6. Nord-Vest	28.742	28.426	-316	-4,7
7. Centru	27.902	28.093	191	+2,8
8. București-Ilfov	39.312	44.108	4.796	+70,8

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2006

Regiunile București–Ilfov, Vest și Centru au atras populație datorită standardelor de viață ridicate și oportunităților oferite.

Persoanele cu o mare disponibilitate pentru a migra sunt, de obicei, tinerii, din populația aptă de muncă, care migrează spre zonele urbane, în căutarea unor slujbe mai bune și a unei vieți sociale mai atractive. Este vorba, de obicei, de tinerii cu vârste cuprinse între 20 și 39 de ani. Este de menționat că, în același timp, există și un fenomen de migrație către zonele rurale, specific populației de 40 de ani și peste, și care afectează întreaga țară. În general, este cazul persoanelor care în urma restructurărilor companiilor de stat nu au reușit să se reprofileze și astfel au fost forțați să se întoarcă în zonele rurale unde desfășoară activități de subsistență.

În perioada 2000-2005 migrația internă a fost dominată de fluxurile urban-rural (557.091 persoane), urmate de fluxurile urban-urban (482.772 persoane) și cele rural-urban (476.319 persoane). Populația din mediul urban este mult mai dinamică în comparație cu cea din mediul rural: 1.039.863 persoane au părăsit zonele urbane, fie către zonele rurale fie către alte orașe, comparativ cu 855.966 persoane care au părăsit mediul rural.

Ca urmare a înrăutățirii condițiilor socio-economice din mediul urban și a migrației masive a populației spre zonele rurale, populația în mediu rural a crescut semnificativ în ultimii ani în majoritatea regiunilor (vezi tabelul de mai jos).

Tabel 9

Fluxurile migrației rurale pe regiuni, în 2005

Regiuni	Plecați	Sosiți	Sold	-Număr- Pondere %
ROMÂNIA	115.227	135.764	20.537	7,5%
1. Nord-Est	25.085	28.151	3.066	1,1%
2. Sud-Est	16.489	19.396	2.907	1,1%
3. Sud-Muntenia	21.921	24.812	2.891	1,1%
4. Sud-Vest Oltenia	16.216	16.656	440	0,2%
5. Vest	8.521	12.788	4.267	1,6%
6. Nord-Vest	14.194	15.828	1.634	0,6%
7. Centru	11.062	14.534	3.472	1,3%
8. București-Ilfov	1.739	3.599	1.860	0,7%

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2006

În ceea ce privește migrația oficială internațională, după 1990, România s-a confruntat cu mișcări masive ale populației spre diverse locații. Etnicii germani au părăsit România la începutul anilor 1990, în număr foarte mare, de ordinul zecilor de mii pe fiecare an. Mai târziu numărul lor a scăzut la sub 1000 persoane (în 2001), printre altele, datorită restricțiilor impuse de Germania pentru persoanele de etnie germană care nu posedau suficiente documente care să le ateste statutul etnic. Pe de altă parte fenomenul de emigrare definitivă în Canada și SUA a fost constant, de aproximativ 1500-3000 persoane pe an, în timp ce emigrarea permanentă (înregistrată oficial) și temporară pentru muncă a atins proporții însemnate.

Imigrația în România a înregistrat un trend ascendent (1.602 persoane în 1991 și 11.350 în 2001) urmat de o scădere în 2004 (2.987 persoane) ca urmare a restricțiilor impuse de statul român, în timp ce în 2005 a crescut până la 11.024 persoane. Imigranții provin din țări din Europa, în special din Republica Moldova, pentru scopuri lucrative (51,7% în 2005). SUA, Germania și Italia sunt principalele țări de origine a imigranților în 2005. Între 1992 și 2002, Regiunea București-Ilfov a fost destinația favorită a imigranților (41,03%), urmată de Regiunile Nord-Est, Nord-Vest și Centru⁶.

Datele statistice oficiale (emigrare și imigrare) nu oferă o imagine de ansamblu reală asupra fenomenului de migrație din România, pentru că nu sunt incluse date despre migrația temporară, un fenomen foarte important. Migrația temporară nu poate fi înregistrată din cauza faptului că aceste populații, de fapt, nu își părăsesc domiciliul. Migrația externă a populației active neînregistrată ridică probleme demografice și sociale serioase care nu pot fi surprinse în nici un studiu bazat pe date statistice oficiale. Din date neoficiale reiese că există minim 2 milioane de români care lucrează temporar în străinătate în țări ca Spania, Italia, Germania, Ungaria, ș.a. Regiunile istorice Moldova, Muntenia și Oltenia, care se suprapun regiunilor de dezvoltare Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest, sunt regiunile în care migrația temporară pentru muncă a fost mai intensă.

Rezumând, putem afirma că:

1. Migrația internă și mobilitatea forței de muncă a crescut continuu după anul 2000 până în anul 2004. În anul 2005 România a înregistrat un flux migratoriu de 272.604 persoane sau 1,3% din populația totală a țării.
2. La nivel regional surse nete de migrație sunt regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud, Sud-Vest și Nord-Vest, în timp ce Regiunile Vest, Centru și București-Ilfov sunt recipienți ai acestor fluxuri. Există o corelare cu migrația internațională, având în vedere că regiunile care pierd populație sunt aceleași (Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest).
3. În toate regiunile se înregistrează o creștere a migrației spre zonele rurale, unde se practică o agricultură de subsistență. Acesta poate fi considerat o situație îngrijorătoare pentru România, ținând cont că deja o mare parte din forța de muncă este angajată în agricultură și productivitatea muncii în acest sector este scăzută.

Forța de muncă

Dinamica pieței muncii este rezultatul procesului de restructurare a economiei și al oportunităților de ocupare oferite de întreprinderile mici și mijlocii, precum și atragerii ISD în diferitele regiuni. Conform tabelului de mai jos⁷, rata de ocupare a populației în România s-a menținut la un nivel relativ constant în perioada 2002-2005 (58%), marcând un ușor trend descendent, dar situându-se la un nivel scăzut comparativ cu media ratei de ocupare în UE-27 (63,4% în 2005). Această scădere a populației ocupate se corelează cu diminuarea locurilor de muncă disponibile, precum și cu fenomenul de migrație temporară pentru muncă în străinătate.

⁶ "Fenomenul migrației din perspectiva integrării României în Uniunea Europeană", Institutului European Român

⁷ Începând cu anul 2002, datele nu sunt în totalitate comparabile cu datele din anii precedenți, din cauza revizuirii definițiilor folosite.

Tabelul 10

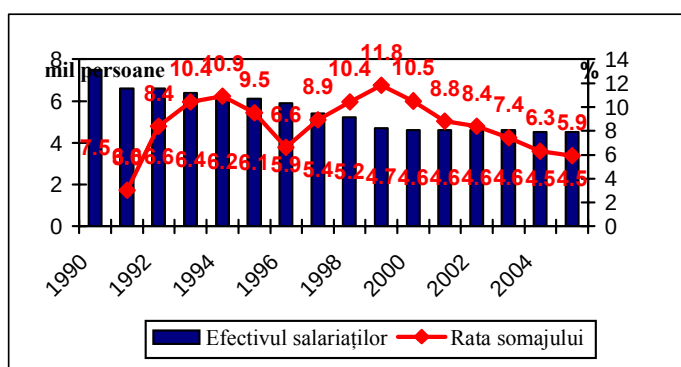
Rata de ocupare în România

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
România	63,6	62,9	58,0	57,8	57,9	57,7
Masculin	69,5	68,5	64,1	64,1	63,6	63,9
Feminin	57,8	57,3	52,0	51,5	52,1	51,5
Nord-Est	67,1	66,4	60,1	59,9	62,4	61,5
Masculin	71,5	70,2	64,0	63,8	65,4	64,0
Feminin	62,6	62,5	56,1	56,0	59,3	59,0
Sud-Est	60,8	59,9	55,3	55,8	54,7	54,7
Masculin	67,3	67,9	64,2	63,1	62,7	63,2
Feminin	54,3	52,0	46,5	48,5	46,7	46,2
Sud	64,7	64,0	58,2	58,1	58,1	58,1
Masculin	72,0	70,9	65,2	66,6	64,5	65,9
Feminin	57,4	57,2	51,3	49,6	51,6	50,2
Sud-Vest	69,1	69,5	61,8	62,0	59,9	60,1
Masculin	73,4	74,3	66,9	66,8	65,5	65,8
Feminin	64,9	64,8	56,6	57,0	54,2	54,3
Vest	62,2	61,2	57,6	57,1	56,9	56,6
Masculin	68,7	66,9	64,9	64,8	63,4	63,9
Feminin	55,9	55,7	50,5	49,7	50,5	49,5
Nord-Vest	63,4	64,0	57,8	57,2	56,1	56,0
Masculin	67,9	67,7	62,6	62,2	61,4	61,0
Feminin	59,0	60,3	53,1	52,2	50,9	51,1
Centru	59,8	59,6	55,9	55,2	53,9	54,2
Masculin	66,3	65,1	61,4	62,1	60,2	61,7
Feminin	53,4	54,2	50,3	48,4	47,6	46,6
București-Ilfov	60,0	56,7	56,9	56,5	59,7	59,4
Masculin	67,2	63,5	63,6	63,5	65,8	65,9
Feminin	53,5	50,5	50,8	50,2	54,1	53,4

Sursa: Anuarul Statistic al României, INS, 2006

La nivel regional, rate ale ocupării peste media națională sunt înregistrate în Regiunile mai puțin dezvoltate: Nord-Est, Sud și Sud-Vest, cauzate de ratele de ocupare ridicate din agricultură. Regiunea București-Ilfov înregistrează de asemenea rate ale ocupării peste media națională, dar în acest caz datorită ofertei de muncă mult mai ridicate și diversificate. În perioada 1990-2001, numărul salariaților a scăzut de la 7,5 milioane la 4,5 milioane, în același timp cu creșterea numărului șomerilor, în special din cauza restructurărilor din economie, în urma cărora a fost disponibilizată o mare parte a forței de muncă. Rata șomajului a crescut constant între 1991 și 1999 (de la 3% la 11,8%).

Grafic 7

Efectivul salariaților și rata șomajului (1990-2005)

Sursa: INS

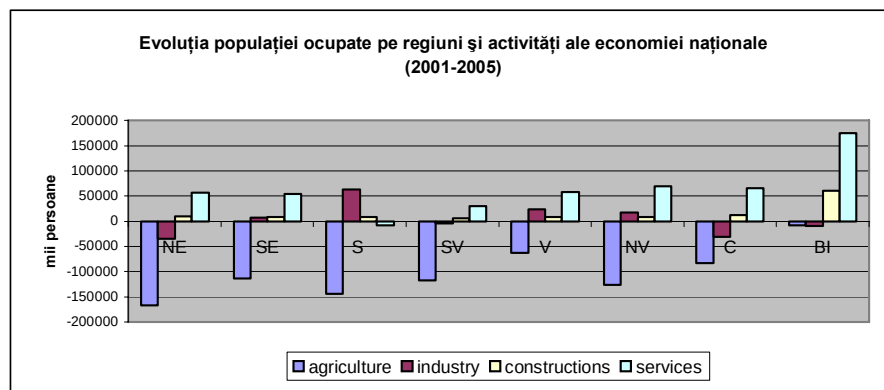
După 2000-2001 România a intrat un proces de redresare economică, înregistrând o perioadă de creștere economică, cu toate că numărul salariaților a rămas stabil (4,5 milioane în 2005).

Rata șomajului a scăzut până la valoarea de 5,9% în 2005. Este totuși de menționat că numărul șomerilor este mult mai mare decât o arată cifrele, întrucât acestea se referă doar la șomerii înregistrați. Deși anchetele oferă o imagine mai aproape de numărul real al șomerilor, totuși, ca fenomen, rata șomajului descrește de la an la an, una din principalele cauze fiind migrația temporară în străinătate pentru muncă (aprox. 2 milioane de persoane).

Pe sectoare ale economiei, reflectând evoluțiile economiei românești, populația ocupată în agricultură a scăzut în perioada 2001-2005 în toate regiunile țării. Totuși, scăderea populației ocupate în agricultură nu poate fi considerată una reală, deoarece a mare parte din populația care muncește în agricultură, ca lucrători pe cont propriu, nu este înregistrată ca angajată în acest sector. Aceasta poate fi ușor verificat prin faptul că cea mai mare parte din lucrătorii pe cont propriu apar, în statistici, în mediul rural în toate Regiunile țării.

Sectorul construcțiilor este unul dintre cele mai dinamice din țară, fiind singurul sector unde populația ocupată a crescut în termeni reali în toate regiunile țării. Regiunile București-Ilfov (60,7 mii persoane) și Centru (11,5 mii persoane) sunt regiunile care au înregistrat cea mai dinamică evoluție în acest sector în ultimii cinci ani.

Grafic 8

Sursa: Statistică Teritorială , 2006 și Anuarul statistic al României, 2006, INS

În aceeași perioadă (2001-2005), sectorul serviciilor⁸ a înregistrat un trend asemănător sectorului construcțiilor, singura Regiune care a înregistrat o scădere a numărului populației ocupate în acest sector fiind Regiunea Sud.

În particular, regiunea București-Ilfov se distanțează de celelalte regiuni din punctul de vedere al populației ocupate în servicii (175,2 mii persoane), datorită creșterii rapide a sectorului afacerilor, ratei relativ înalte de cuprindere în învățământul superior, factor care sprijină creșterea serviciilor, precum și amplexării investițiilor – îndeosebi în Municipiul București - în telecomunicații. Alte Regiuni, cum ar fi Nord-Vest, Centru și Vest, au înregistrat creșteri ale populației ocupate în activități precum comerțul, hoteluri și restaurante, tranzacții imobiliare și alte servicii, intermediari financiare etc.

⁸ Comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare, tranzacții imobiliare și alte servicii, administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială și celelalte activități ale economiei naționale.

În același timp cu creșterea sectorului privat s-a înregistrat și scăderea ponderii populației ocupate în sectorul public în totalul populației ocupate.

Tabel 11

Populația ocupată în sectorul privat și public

-%-

An	Sectorul Public	Sector Privat
2000	26,4	67,1
2001	24,3	70,4
2002	24,8	69,9
2003	23,7	72,1
2004	23,2	73,8
Q1 2005	21,8	75,7

Sursa: INS

În ceea ce privește calificarea forței de muncă, există disparități evidente între regiunile mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, regiunile preponderent rurale și anume, Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest înregistrând ponderi mari ale populației ocupate cu educație primară sau fără școală absolvită. În Regiunea București-Ilfov forța de muncă înregistrează cea mai înaltă calificare comparativ cu celelalte Regiuni.

Tabel 12

Structura populației ocupate după nivelul de instruire pe regiuni de dezvoltare în 2005

-%-

Regiuni	Superior	Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	Liceal	Profesional, complementar sau de ucenici	Gimnazial	Primar sau fără școală absolvită
România	12,6	4,8	30,7	25,5	18,6	7,8
Nord-Est	9,4	3,5	24,0	27,3	24,0	11,8
Sud-Est	10,4	4,6	29,6	27,1	19,3	9,0
Sud-Muntenia	8,9	4,4	31,5	25,5	19,8	9,9
Sud-Vest	11,1	6,0	28,4	21,9	21,1	11,5
Vest	13,2	4,7	34,9	25,3	18,1	3,8
Nord-Vest	10,7	4,9	32,1	26,4	20,3	5,6
Centru	12,1	5,8	33,5	31,9	12,2	4,5
București-Ilfov	30,2	5,1	37,3	17,5	8,9	1,0

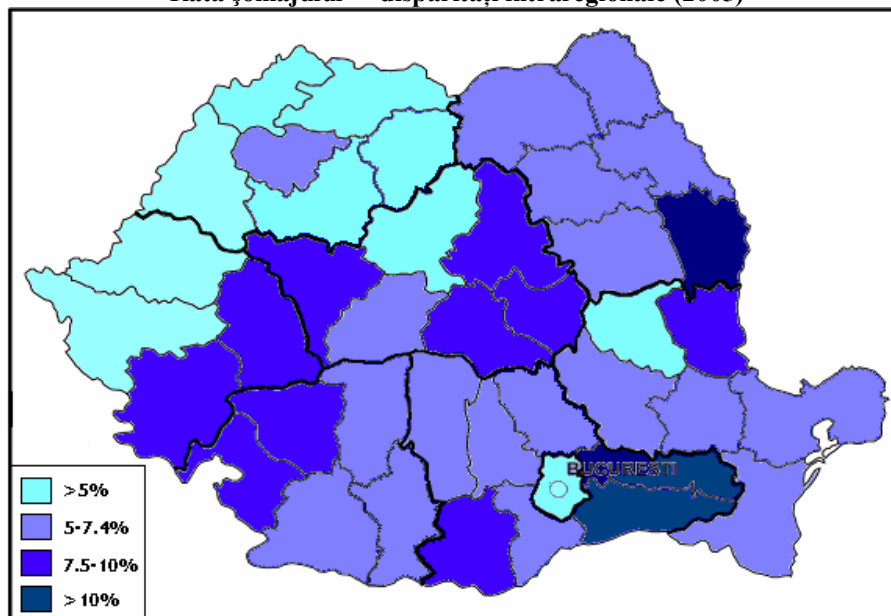
Sursa: Anuarul Statistic al României, INS, 2006

Șomajul

După 1990, șomajul a crescut brusc în toate regiunile țării, cele mai ridicate rate ale șomajului înregistrându-se în regiunile mai slab dezvoltate, industrializate în anii '60-'70: Nord-Est, Sud-Est, în timp ce ratele cele mai scăzute erau tradițional înregistrate în Regiunile București-Ilfov și Vest. În anul 2000, ca urmare a restructurării miniere și industriale, rate mari ale șomajului au înregistrat și Regiunile Sud-Vest, Vest și Centru. Reducerea șomajului după 2000 poate fi explicată prin efectul cumulativ a mai multor factori, ca: amploarea pensionărilor, plecările la muncă în străinătate, creșterea economiei subterane, toți acești factori descurajând înregistrarea șomerilor la oficiile forței de muncă. În anul 2005, cele mai ridicate rate ale șomajului se înregistrau în Regiunile Sud-Vest (7,4%), Sud și Centru (fiecare cu 7,3%), în timp ce ratele cele mai scăzute înregistrau Regiunile Nord-Vest și Vest (4,2%, respectiv 5,8%), precum și în Regiunea București-Ilfov, unde se poate spune că există o ocupare totală a forței de muncă și șomajul este inexistent (2,4%).

Rata șomajului variază în cadrul regiunilor, de la un județ la altul, județele din estul țării înregistrând, în medie, rate mai mari ale șomajului decât cele din vest (Anexa 1, tabelul 5). Nivele ridicate ale ratei șomajului între 8,3% și 10,1% sunt înregistrate, cu precădere în partea de est a țării (județele Vaslui și Galați), în sud – de-a lungul Dunării, cu valori cuprinse între 9% și 12 % (județele Călărași, Ialomița și Teleorman), precum și în zona care reunește câteva județe din Regiunile Sud-Vest, Vest și Centru, cu rate între 7,9% și 9,5% (Gorj, Mehedinți, Caraș-Severin, Hunedoara, Alba, Brașov, Covasna, Harghita). Cauza principală a nivelurilor ridicate ale ratei șomajului au fost, fie *restructurarea industriei* (extracția minereurilor – Alba, Hunedoara, Caraș-Severin; extracția cărbunilor – Hunedoara și Caraș-Severin; prelucrarea metalelor – Alba și Caraș-Severin; siderurgia – Galați și Hunedoara), fie existența unei *economii rurale tradițional subdezvoltate* (județele Vaslui, Ialomița și Teleorman).

Harta 5

Rata șomajului⁹ – disparități intraregionale (2005)

Prelucrare după Anuarul Statistic al României, 2006, INS

Infrastructura de transport

România, prin așezarea sa geografică, reprezintă o zonă de intersecție a magistrelor internaționale de transport, care leagă atât nordul și sudul Europei, cât și vestul și estul acesteia. Rețeaua de transport asigură legătura cu toate rețelele de transport ale țărilor vecine dar și cu cele din țările Europei și Asiei.

Comparativ cu Statele Membre ale UE și cu unele țări est-europene, sistemul de transport românesc este insuficient dezvoltat și de slabă calitate, consecință a investițiilor reduse în infrastructura de transport realizate în perioada de tranziție. În acest context, gradul de accesibilitate la rețeaua de transport a scăzut, constituind un obstacol în dezvoltarea

⁹ Șomerii înregistrați la Agențiile pentru Ocuparea Forței de Muncă.

economică, ceea ce poate duce la pierderea avantajelor oferite de poziția geografică a României.

Astfel, dezvoltarea infrastructurii de transport este deosebit de importantă pentru România, întrucât poate sprijini creșterea cererii de servicii de transport și poate accelera progresul economic al țării.

România ar putea beneficia de poziția sa pe culoarul spre Asia Centrală și zona Caspică, iar țările UE ar dobândi un plus de siguranță în urmărirea intereselor comerciale și strategice în arealele respective.

Accesul la infrastructura de transport

Una din cauzele principale ale disparităților de dezvoltare inter și intra-regionale este dată de accesul diferit al regiunilor la infrastructura de transport județeană, națională și internațională dar și de calitatea necorespunzătoare a acestora. Aeroporturile care au legături internaționale constituie un important factor de atracție pentru investițiile străine directe, conexiunile feroviare sunt un factor important în realizarea exporturilor de mărfuri iar calitatea ridicată a infrastructurii rutiere contribuie la scurtarea duratei de transport a mărfurilor și persoanelor.

Regiunea București-Ilfov concentrează aeroporturile cu cel mai intens trafic internațional și național. Regiunea Centru are câteva noduri importante de cale ferată (Teiuș, Sibiu, Brașov, Târgu Mureș), prin care se realizează legătura României cu Europa Centrală și de Vest. Regiunea Sud cu o rețea de drumuri naționale în mare parte modernizată, este traversată de patru drumuri internaționale, având un acces bun la rețeaua națională și internațională de drumuri. Regiunea Vest asigură tranzitul feroviar și rutier spre vestul Europei și prin modernizarea aeroporturilor din Timișoara și Arad contribuie la diversificarea centrelor nodale de transport.

Alte regiuni sunt dezavantajate din punctul de vedere al calității infrastructurii de transport. Printre regiunile cu acces limitat la infrastructura de transport este și Regiunea Nord-Est. În cadrul acestei regiuni, județul Botoșani are 16,8% drumuri din pământ, nepracticabile. Rețeaua de cale ferată a regiunii se situează sub nivelul mediu național din punct de vedere al lungimii tronsoanelor și al dotării tehnice.

La nivel intra-regional, rețeaua de transport inadecvată împiedică dezvoltarea orașelor mici și mijlocii a comunelor și a satelor. Multe zone dispun de rețele rutiere de transport între localități foarte slab dezvoltate (de exemplu, satele din Delta Dunării, zona subcarpatică, podișul Mehedinți, Munții Apuseni), determinând chiar izolarea unor localități.

Transportul rutier pe drumuri județene

Lungimea totală a rețelei de drumuri în România, la finele anului 2005, era de 79.904 km, din care 36.009 km sunt drumuri județene. Ponderea drumurilor județene în total drumuri publice este de 45%, cu valori mai ridicate în București-Ilfov (51,4%), Sud (47,8%) și Centru (47,4%).

Pe drumurile naționale și județene se desfășoară astăzi peste 80% din volumul de trafic, cu tendințe de sporire spectaculoasă în următorii ani. Traficul mediu pe drumurile naționale se situează la sub 500 vehicule/zi și se prevede o creștere de peste 50% în perioada următoare.

Deși în perioada 1995-2005, rețeaua drumurilor publice modernizate s-a extins, densitatea drumurilor publice ($33,5 \text{ km}/100 \text{ km}^2$) continuă să fie foarte scăzută, comparativ cu media UE 25 ($110,1 \text{ km}/100 \text{ km}^2$). Densitatea drumurilor județene este de $15,1 \text{ km}/100 \text{ km}^2$, valori mai ridicate fiind înregistrate în București-Ilfov ($24,6 \text{ km}/100 \text{ km}^2$), Sud ($16,6 \text{ km}/100 \text{ km}^2$), Sud-Vest ($16,1 \text{ km}/100 \text{ km}^2$) și Nord-Vest ($15,1 \text{ km}/100 \text{ km}^2$).

Lipsa resurselor financiare la nivel local, destinate reabilitării și modernizării drumurilor publice, a constituit una din multiplele cauze care au condus gradul scăzut de accesibilitate la infrastructura de transport în multe zone ale țării; în același timp, acest lucru determină slaba mobilitate a forței de muncă, dificultăți în desfășurarea de noi activități economice, dezvoltarea redusă a turismului, dar și un nivel scăzut de atragere a investitorilor străini.

Rețeaua de drumuri este slab dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare comparativ cu țările din UE. Excepționând regiunea București-Ilfov, regiunea Sud – Vest înregistrează cel mai ridicat procent de drumuri publice modernizate (32,4%), în timp ce regiunea Sud - Est se situează pe ultimul loc în ceea ce privește media drumurilor publice modernizate (19,5%). Pe de altă parte, acele orașe care au suportat un proces de creștere economică, în special Bucureștiul, au cunoscut problemele legate de traficul congestionat, generat de incapacitatea rețelei de străzi de a prelua surplusul de trafic. Se prevede că acest fenomen se va extinde și în alte zone ale țării.

Tabel 13

Rețeaua de drumuri publice din România, pe regiuni, în anul 2005

Regiune	Drumuri publice ¹⁰ - total -km-	Drumuri publice nemodernizate în total drumuri publice -%-	Densitatea drumurilor publice (la 100 km^2)	Drumuri județene -km-	Drumuri județene în total drumuri publice -%-	Densitatea drumurilor județene (la 100 km^2)	Străzi orașenești -km-	Din care modernizate %
Nord-Est	13,387	74.9	36.3	5563.2	41.5	15.0	3,737	52.9
Sud-Est	10,856	80.5	30.4	4961.6	45.7	13.8	2,954	68.6
Sud	12,000	70.7	34.8	5743.1	47.8	16.6	3,605	58.1
Sud-Vest	10,460	67.6	35.8	4720.4	45.1	16.1	2,551	61.2
Vest	10,292	74.0	32.1	4427.3	43.0	13.8	3,157	62.5
Nord-Vest	11,855	72.8	34.7	5314.9	44.8	15.5	3,355	57.9
Centru	10,182	76.1	29.9	4830.2	47.4	14.1	3,823	59.7
București-Ilfov	872	47.3	47.9	448.8	51.4	24.6	2,514	43.5
România	79,904	73.5	33.5	36,009.7	45.0	15.1	25,696	58.1

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic, 2005

Resursele financiare au fost îndreptate spre reabilitarea rețelei de drumuri naționale, neglijându-se atât valoric cât și calitativ rețeaua de drumuri județene și străzi orașenești. Din cauza fondurilor insuficiente alocate infrastructurii de drumuri, rețeaua de drumuri județene și locale nu a beneficiat de lucrări de modernizare semnificative, acest aspect contribuind la scăderea gardului de atractivitate a regiunilor de dezvoltare, dar a condus și la creșterea disparităților intra și interregionale.

Ponderea drumurilor modernizate în regiuni este scăzută, cu urmări negative în atragerea unor largi teritorii în activități economice productive, limitând atât desfășurarea produselor

¹⁰ Drumuri naționale, județene și comunale

agricole în centrele urbane, cât și posibilitatea ca zonele cu potențial agroturistic să fie atrase în circuitul economic național. (ex. zona subcarpatică a Munteniei și Olteniei, podișul Mehedinți, Munții Apuseni). Cu excepția regiunii București Ilfov, unde densitatea drumurilor publice este mare ($47,9/100 \text{ km}^2$), datorită prezenței Capitalei, rețeaua de drumuri publice este distribuită într-un mod echilibrat în celelalte Regiuni.

Principalele probleme ale rețelei de drumuri publice de la nivel regional sunt reprezentate de capacitatea insuficientă de a prelua traficul greu și vehiculele de mare tonaj (în special în regiunile București Ilfov, Nord - Vest și Vest), de lipsa autostrăzilor, de iluminatul și marcajele realizate necorespunzător, care conduc la micșorarea vitezei de rulare, creșterea timpului călătoriilor și consum foarte mare de combustibil. Pe de altă parte, aproape jumătate din totalul drumurilor modernizate se află într-o stare avansată de uzură datorită exploatării intensive a drumurilor ce fac legătura între orașele mici și mijlocii, între polii de dezvoltare din regiune, zonele de graniță și celelalte regiuni.

Reabilitarea și dezvoltarea rețelei de drumuri publice a fost și este o prioritate a politicii economice din România, drumurile reprezentând cel mai utilizat mod de transport, contribuind la creșterea gradului de accesibilitate la nivel regional și local.

Transportul aerian

În România există 17 aeroporturi; cele mai importante aeroporturi sunt Aeroportul Internațional „Henri Coandă” București (2,9 mil persoane din numărul total internațional de pasageri în 2005), Aeroportul „Aurel Vlaicu” Băneasa (380.000 pasageri), Timișoara (336.000 pasageri), Constanța (111.000 pasageri). În ultimii ani a sporit traficul și pe aeroporturile din Cluj, Sibiu și Arad; Constanța rămânând doar cu legături internaționale charter.

Din cele 17 aeroporturi, 11 sunt situate pe rețeaua TEN-T, 5 sunt situate în afara acestei rețele (Baia Mare, Satu Mare, Târgu Mureș, Craiova și Tulcea) iar unul (Caransebeș) este privat. În 2006, traficul de marfă și pasageri pe aeroporturile non TEN-T înregistrează un nivel scăzut și nu justifică oportunitatea unor investiții în acest tip de infrastructură. Autoritățile locale sprijină și argumentează aceste tipuri de investiții, subliniind faptul că reducerea nivelului activităților economice până în 2001 precum și lipsa unor legături aeriene și feroviare facile, calitatea scăzută a infrastructurii rutiere contribuie la gradul scăzut de atractivitate a regiunilor pentru potențialii investitori.

Transportul pe apă

Fluviul Dunărea, care străbate teritoriul României pe o distanță de 1.075 km, și deschiderea la Marea Neagră, cu 244 km litoral, oferă României un potențial important pentru a-și dezvolta sectorul de transport pe apă.

Sectorul românesc al Dunării include Dunărea-Maritimă și Fluviul Dunărea cu 29 de porturi, dintre care 4 sunt porturi fluvial-maritime și 25 sunt porturi fluviale. România are 3 porturi maritime: Constanța, Mangalia și Midia. Din numărul total de porturi, 19 porturi sunt situate în afara rețelei TEN-T: Mangalia, Midia, Chilia Veche, Mahmudia, Isaccea, Măcin, Smârdan, Hârșova, Turnu Măgurele, Zimnicea, Corabia, Bechet, Cetate, Gruia, Orșova, Drencova, Basarabi, Ovidiu, Luminița.

Porturile românești totalizează 40.000 m de chei, dintre care 18,1% au fost construite cu 60 de ani în urmă și necesită lucrări urgente de reabilitare. În aceste porturi se desfășoară o activitate redusă, comparativ cu activitatea desfășurată în porturile din țările membre UE. Principalele activități sunt reprezentate de activități de operare a navelor (încărcare-descărcare, depozitare etc), precum și de operațiuni auxiliare activității de transport (activitățile privind întreținerea infrastructurii de transport naval, reparații, aprovizionare nave etc).

Conform datelor furnizate de către Compania Națională Administrația Porturilor Dunării Fuviale Giurgiu, în anul 2005 au fost operate pe Dunărea fluvială un număr de 2230 nave, din care 1926 nave românești și 304 nave străine. Traficul de mărfuri înregistrat în 2005 a fost de 2.187,1 mii tone.

Din rețeaua de căi navigabile din România face parte și o rețea locală de căi navigabile interioare pe care se desfășoară, în principal, navigația de agrement sau navigația de mic trafic local, rețea care cuprinde lacurile naturale (Snagov, lacurile din sistemul București, lacurile litoralului românesc), lacurile de acumulare (Bicaz, Vidraru, Fântânele, Tarnița, Mărișel etc), precum și unele râuri interioare (Pрут, Bega).

Investițiile în reabilitarea infrastructurii portuare sunt necesare, în vederea valorificării potențialului lor de dezvoltare, contribuind la dezvoltarea economică a arealelor sărace, în care sunt localizate aceste porturi (Dunărea inferioară, Dobrogea etc).

Infrastructura pentru servicii de sănătate, sociale și pentru situații de urgență

În ultimii 15 ani România s-a confruntat cu un proces socio-demografic complex. Scăderea natalității, a mortalității generale și emigrarea populației în vârstă de muncă au condus atât la îmbătrânirea populației în vârstă de muncă, cât și la scăderea populației totale a țării cu 1,5 milioane locuitori în ultimii 10 ani, ajungând la 21.623.849 locuitori la 1 iulie 2005.

Toate aceste aspecte au condus la reducerea dimensiunii populației active (de la 51,5% în 1999 la 45,55% în 2005) și au impus o regândire a sistemului serviciilor de sănătate și de protecție socială, în vederea prelungirii vieții active a populației atât din punct de vedere al calității serviciilor oferite cât și al dotărilor infrastructurale.

Astfel, legea pentru reformă în domeniul sănătății, aprobată prin Legea nr. 95/2006 are ca obiectiv reglementarea serviciilor în domeniul sănătății publice, urmărind eficientizarea furnizării acestora. Prin aceasta se promovează dezvoltarea unui sistem modern pentru tratament și prevenție, accesibil tuturor categoriilor de oameni, precum și a unui sistem eficient pentru situații de urgență.

În ceea ce privește tipurile de unități sanitare, acestea sunt organizate pe baza mai multor criterii, în funcție de nivelul teritorial la care funcționează și de gradul de specializare. Din punct de vedere teritorial, spitalele pot fi județene, municipale, orașenești și mai recent comunale. În funcție de specificul patologiei, spitalele se organizează și funcționează ca spitale generale, de urgență, de specialitate și pentru afecțiuni cronice. Din punct de vedere al proprietății, acestea pot fi spitale publice, private, sau spitale publice în care funcționează și secții private.

Prin urmare, la nivel local (comună, municipiu, oraș), funcționează spitale generale (care au în structură, de regulă, două dintre specialitățile de bază, respectiv medicină internă, pediatrie, obstetrică-ginecologie, chirurgie generală). Gradul de complexitate crește în concordanță cu categoria spitalului (clinic, județean, de urgență), acestea furnizând servicii specializate unei arii teritoriale mai largi, urgențelor și cazurilor grave, care nu pot fi rezolvate la nivelul spitalelor locale.

Majoritatea clădirilor care adăpostesc aceste unități sanitare, precum și echipamentele care le deservește sunt într-o stare precară, necesitând investiții importante pentru a oferi populației servicii la nivelul standardelor în domeniu.

Cele mai multe dintre aceste unități sunt în proprietate de stat. Clădirile sunt în patrimoniul autorităților locale (consiliilor locale/județene), acestea având obligația de a le întreține și reabilita, iar coordonarea resurselor materiale și umane se realizează la nivelul Ministerului Sănătății Publice. Echipamentele sunt achiziționate din bugetul de stat, sub coordonarea Ministerului Sănătății Publice. Spitalele își pot achiziționa echipamentele de care au nevoie, dar bugetul autorităților locale este insuficient, fiind în principal alocat pentru finanțarea cheltuielilor de reabilitare și întreținere, care intră în responsabilitatea lor și, prin urmare, achiziționarea de echipamente rămâne pe ultimul plan.

În România, conform Anuarului Statistic 2005, existau 422 spitale publice, cu 142.377 paturi și 11 spitale private cu 6504 paturi, cu o medie de 6,6 paturi la 1.000 locuitori, depășind astfel media UE, de 6,1 paturi/1000 loc, dar clădirile care le adăpostesc necesită reabilitare, iar în ce privește calitatea serviciilor furnizate, aceasta este sub standardele UE. Pe Regiuni, București - Ilfov, cu 10,45 paturi/1000 loc, Vest, Nord -Vest și Centru au o dotare cu paturi de spital supradimensionată (7,4%, 7,33% și 7,21%).

Privatizarea asistenței medicale primare a condus la scindarea legăturii dintre asistența medicală primară, secundară și terțiară, ducând la o scădere globală a performanțelor sistemului de sănătate. Medicii de familie nu au putere financiară pentru a-și asigura dotările minime necesare, ceea ce face ca multe cazuri care ar fi putut fi tratate ambulator, să ajungă în spitale pentru investigații de rutină. De aceea, atât durata, cât și costurile de spitalizare cresc.

Infrastructura spitalicească are o situație precară, majoritatea spitalelor care necesită reabilitare fiind mai vechi de 50 sau 100 ani. Multe spitale funcționează în clădiri care nu au autorizație de funcționare (Regiunea Sud Vest - 94%, Regiunea Nord Vest - 86% și Vest - 70%), ceea ce afectează calitatea serviciilor oferite și siguranța pacienților spitalizați. Regiunea Centru are cel mai mare număr de clădiri fără evaluare în caz de cutremur – 70%. De asemenea, în fiecare regiune există clădiri spitalicești revendicate, cele mai multe fiind în Regiunea Vest (16%) și cele mai puține în Sud Vest (4%).

Serviciile de sănătate se confruntă cu probleme operaționale și ca urmare a echipamentelor și utilităților depășite tehnic și moral – din camere de boiler, spălătorii, bucătării, și din alte infrastructuri conexe care asigură funcționarea spitalului, acestea fiind mai vechi de 25 ani în majoritatea cazurilor.

Tabel 14

Situația spitalelor pe regiuni de dezvoltare

Regiune	Nr. de clădiri spitalicești	% spitale >100 ani	% spitale >50 ani	% spitale fără autorizatie de funcționare	% spitale fără evaluare în caz de cutremur	% spitale revendicate	Estimare necesar reabilitare (mln. Euro)
NE	136	29%	29%	61%	8	6%	47, 215
SE	71	30%	34%	55%	4	6%	17, 867
S	101	18%	54%	66%	5	5%	25
SV	48	25%	46%	94%	2	4%	16, 330
V	106	17%	43%	70%	17	16%	46, 871
NV	125	19%	54%	86%	17	14%	100
C	221	33%	35%	22%	73%	11%	23,5

Sursa: Ministerul Sănătății Publice, 2005

În același timp și infrastructura ambulatoriilor, fie de spital, fie de specialitate este deteriorată și nu permite furnizarea unor servicii eficiente și de calitate.

Tabel 15

Ambulatorii de spital și de specialitate

Regiune	NE	SE	S	SV	V	NV	C	BI	Total
Ambulatorii de spital	45	41	47	36	21	34	39	33	296
Ambulatorii de specialitate	3	1	15	4	2	4	8	5	42

Sursa: Ministerul Sănătății Publice, 2005

Echipamentele medicale sunt vechi, cu un ridicat grad de uzură fizică, unele dintre acestea fiind depășite tehnic. Ultimele achiziții sunt din 2000, durata normală de funcționare a unui echipament fiind de 8 ani. Spre exemplu, peste 700 de aparate de radiologie fără intensificator de imagine (lanț TV) din spitale nu îndeplineau normele de radioprotecție a persoanelor, în cazul expunerilor medicale la radiații ionizante, motiv pentru care au fost scoase din uz la începutul lui 2006. De asemenea, aparatura compartimentelor de urgență, anestezie, terapie intensivă, chirurgie și din ambulatorii este deficitară, foarte veche și chiar periculoasă, caz în care defecțiunile sunt frecvente, iar posibilitățile de repunere în funcțiune sunt reduse, din cauza scoaterii din fabricație de către firmele producătoare a tipurilor de aparate respective.

Tabel 16

Distribuirea echipamentelor și necesarul pe regiuni de dezvoltare în 2004

Regiune	Locuitori (nr) ¹¹	Echipamente CT (2004)		Echipamente RMN (2004)		Angiografe - (2004)		Echipamente radio terapie (telecobalt) Necesari	Echipamente radio terapie – acceleratoare liniare - 2004	
		Existent	Necesar	Existent	Necesar	Existent	Necesar		Existent	Necesar
NE	3 734 546	6	12	1	4	2	5	3	1	
SE	2 846 379	6	9	1	3	1	5	1	0	
S	3 329 762	3	11	0	1	0	3		0	
SV	2 306 450	4	4	1	1	1	3		1	
V	1 930 458	6	11	1	2	2	7	1	1	1
NV	2 737 400	5	8	1	1	4	5		2	1
C	2 530 486	8	6	1	1	4	6		1	
BI	2 208 368	17	22	4	7	11	10		2	
Total	21 623 849	55	83	10	20	25	44	5	8	2

Sursa: Ministerul Sănătății Publice, 2006

Lipsa echipamentelor necesare întârzie diagnosticarea rapidă și la timp a bolilor și, ca urmare, cresc numărul de îmbolnăviri care necesită tratament spitalicesc, cheltuielile cu spitalizarea și tratarea. Indicii mortalității standardizate pe cauze ale bolilor în 2003/100 000 locuitori prezintă o situație îngrijorătoare: 773,4 cazuri în Nord -Vest, urmat de 771,2 în Vest și cele mai puține - 641 în Nord - Est în ceea ce privește bolile sistemului circulator, comparativ cu media UE de 270,3 cazuri. Mari probleme există de asemenea în ceea ce privește incidența bolilor sistemului respirator (în regiunea NE 82,3 față de o medie UE de 62,9), a tumorilor, a accidentelor (72,9 în Nord Est până la 56,1 în București - Ilfov față de o medie UE de 10.4-11.6 pentru autovehicule și 22 în ceea ce privește transportul) și a mortalității din cauza sistemului digestiv (81,8 în Sud Est față de media UE de 33,13).

Sistemul medical de urgență

Lipsa investițiilor în sistemul de sănătate se reflectă și în situația sistemului medical de urgență. Acesta operează prin intermediul spitalelor de urgență, al departamentelor de urgență din spitalele județene, și al serviciilor de ambulanță și serviciilor SMURD (Serviciul Medical de Urgență, Reanimare și Descarcerare) în cadrul sistemului național de urgență.

Sistemul medical de urgență este supraîncărcat și cu cazuri care nu necesită în mod necesar tratament de urgență. Deoarece nu există servicii de asistență primară 24 ore din 24, sistemul de ambulanță și SMURD acoperă urgențele, transportul pacienților și solicitările la domiciliu și se concentrează cu precădere în zonele urbane (cu un timp mediu de răspuns de 15 minute), în zonele rurale timpul de răspuns variind în medie între 30 și 45 minute. Acești timpi de răspuns se datorează și calității proaste a infrastructurii de transport.

În România există 529 ambulanțe de tip B și C, care includ ambulanțele din dotarea Serviciului Național de Ambulanță și pe cele SMURD (Serviciu Medical de Urgență pentru Reanimare și Descarcerare). Regiunea Centru are cea mai bună acoperire la nivel de țară (4,3 ambulanțe la 100 000 locuitori), în timp ce Regiunile Sud -Vest (1,77) și Nord -Est (1,26) au o acoperire foarte slabă, indicatori care ne plasează mult sub standardele UE.

La începutul anului 2005, o nouă lege a avut ca rezultat integrarea Brigăzilor de Pompieri Români și a Protecției Civile Române într-o singură instituție denumită Inspectoratul General pentru Situații de Urgență. Această instituție are sarcina de a rezolva situațiile de urgență ce apar în fiecare zi precum și incidentele și dezastrelor ce au ca rezultat accidentări în masă.

Sistemul de intervenții în situații de urgență operează prin intermediul unităților integrate de răspuns de la nivel național, județean și local, alcătuite din echipaje SMURD, brigăzi de pompieri și unități de protecție civilă. Evaluarea TAIEX a capacității de răspuns a acestor servicii efectuată în 2004 evidențiază faptul că acestea nu au capacitatea necesară pentru a face față unor incidente majore, în special din cauza lipsei echipamentelor și materialelor necesare, dar și a sistemului organizațional care necesită îmbunătățiri.

Serviciile SMURD acționează în cazul operațiunilor de salvare¹² și au scopul de a completa serviciile de ambulanță¹³ și îmbunătăți calitatea serviciilor în cazurile critice și în operațiunile de salvare speciale. Pe parcursul ultimilor 15 ani, în 8 județe, respectiv 5 regiuni de

¹² (de ex. accidente rutiere, operațiuni de salvare din apă, salvare de la înălțime, salvare din spații închise, căutări, salvare în cazul prăbușirii clădirilor, salvare din puțuri, etc.)

¹³ Evaluarea experților TAIEX din Octombrie 2003 a evidențiat lipsa capacității de intervenție a serviciului de ambulanță la nivel național/județean și faptul că zonele rurale și orașele mici nu sunt acoperite corespunzător.

dezvoltare, aceste structuri acționează în cazul urgențelor grave ca structuri integrate între serviciile de pompieri județene, spitalele județene și spitalele regionale, fiind cofinanțate de autoritățile locale. Regiunea Centru este acoperită de 10 ambulanțe la nivelul a două județe, majoritatea de prim ajutor. Regiunea Nord - Est are 2 ambulanțe de resuscitare, iar Regiunea Vest - 5 unități de răspuns la nivelul județului Hunedoara.

În momentul de față, unitățile de răspuns pentru situații de urgență sunt localizate în orașe, în zonele rurale funcționând servicii voluntare pentru situații de urgență. Calitatea echipamentelor de protecție și a utilajelor de intervenție este medie, iar vehiculele pot fi utilizate numai pentru stingerea incendiilor; vehiculele de intervenție necesare pentru intervenție în caz de catastrofe naturale sunt mult sub nivelul standardelor sau chiar inexistente.

Pe Regiuni, situația dotării cu vehicule pentru situații de urgență și necesarul evaluat se prezintă după cum indică tabelul de mai jos:

Tabel 17

Dotarea cu vehicule pentru situații de urgență, pe regiuni de dezvoltare

Regiuni	NE		SE		S		SV		V		NV		C		BI	
	E ¹⁴	N ¹⁵	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N
Tipuri de vehicule																
Autospeciale pentru lucrul cu apă și spumă	111	94	117	102	175	148	93	80	102	91	129	116	110	114	77	135
Autospecială de intervenție la accidente colective și pentru Salvări Urbane	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	3
Autospeciale de cercetare N.B.C.R. (nuclear, biologic, chimic, radiologic)	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	2
Autospeciale pentru descarcerări grele	0	14	0	18	0	23	0	10	0	13	0	15	0	19	0	19
Autospeciale complexe de intervenție, descarcerare și acordarea asistenței medicale de urgență –FRAP	0	18	0	18	1	18	0	18	0	15	0	15	0	15	0	15
Ambulanțe de prim-ajutor	0	36	2	36	2	37	1	35	5	34	3	36	7	38	0	33
Ambulanțe de reanimare	1	8	0	8	0	8	1	8	0	8	2	8	1	8	0	8
Centre de comandă și control	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	2

Sursa: Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, 2006

Gradul de asigurare cu autospeciale pentru munca operativă este în prezent de doar 44,7%. Situații similare sunt identificate și în cazul altor dotări ale unităților de intervenție: aparatele de respirat cu aer comprimat pentru intervenții au un grad de asigurare de 51%, iar gradul de asigurare cu substanță stingătoare este de sub 50% atât în cazul pulberilor cât și în cazul spumogenului lichid. Regiunile Sud și Sud -Est nu au nici o autospecială pentru evacuarea

¹⁴ Existent

¹⁵ Necesar

fumului, gazelor și de iluminat, iar Regiunea Vest nu are în dotare nici o autospecială pentru intervenție și salvare de la înălțime.

Infrastructura pentru servicii sociale

Sistemul de servicii sociale este coordonat în România de Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse. Potrivit legislației, sistemul acoperă „complexul de măsuri și acțiuni necesare pentru a răspunde nevoilor sociale individuale, familiale sau de grup, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență, pentru prezervarea autonomiei și protecției persoanei, pentru prevenirea marginalizării și excluziunii sociale, pentru promovarea incluziunii sociale și în scopul creșterii calității vieții”.¹⁶

Din totalul furnizorilor de servicii sociale, doar 8% sunt autorități locale¹⁷, aceasta datorită fragmentării responsabilităților în acest domeniu, lipsei resurselor financiare și umane, unei capacități de implementare insuficiente și lipsei planificării.

În ultimii 10 ani, furnizorii de servicii sociale s-au implicat activ la nivelul comunităților. În prezent, 86% din totalul ONG-urilor furnizează servicii sociale, singure sau în parteneriat public– privat cu autoritățile locale, care dețin marea majoritate a clădirilor.

Sistemul de servicii sociale este flexibil și interacționează cu serviciile medicale, educaționale, de locuințe și de ocupare, în funcție de situația beneficiarilor. Serviciile sociale pot fi furnizate în comunități, la domiciliul beneficiarului, în centre de zi și centre rezidențiale. Serviciile sociale sunt furnizate de personal calificat care utilizează facilități și echipamente adecvate.

În ceea ce privește repartizarea regională a serviciilor sociale, regiunile Sud și Sud Vest sunt semnificativ rămase în urmă, având cel mai mic număr de servicii.

Tabel 18

Repartizarea pe regiuni a tipurilor de servicii sociale

Regiunea	NE	SE	S	SV	V	NV	C	BI
Număr servicii sociale	152	126	56	52	127	128	153	92

Sursa: MMFEȘ, Direcția Asistență Socială și Politici Familiale

Sunt, de asemenea, diferențe mari între furnizorii de servicii sociale din mediul rural și cel urban: 482 de autorități locale în zonele urbane, comparativ cu 167 în cele rurale și 2224 ONG -uri în mediul urban față de 107 în mediul rural .

Centrele rezidențiale furnizează cazare pentru o perioadă mai mare de 24 de ore și sunt finanțate din trei surse: bugetul de stat, bugete locale și surse private. Acestea sunt foarte eficiente în ceea ce privește grija față de persoanele în vârstă dependente, contribuind la îmbunătățirea calității vieții și promovarea independenței persoanelor pe piața muncii. Centrele rezidențiale furnizează servicii pentru copii, bătrâni, persoane cu dizabilități, persoane dependente de consumul de droguri și alcool, foști deținuți, familii mono-parentale, victime ale violenței în familie, victime ale traficului de persoane.

¹⁶ Ordonanța Nr. 68/2004 privind serviciile sociale

¹⁷ Proiect Phare RO 0108.02 “Construcția instituțională a serviciilor sociale”, 2004

Restructurarea instituțiilor de tip rezidențial a avut loc în strânsă legătură cu efortul de a furniza servicii alternative de tip familial la instituțiile de tip rezidențial. Au fost restructurate instituțiile clasice de mare capacitate (între 100 și 3-400 locuri), încercându-se reducerea capacității și modularea acestora, pentru a oferi mai mult spațiu pentru fiecare persoană, într-un mediu cât mai apropiat de cel familial. Însă nu toate centrele de plasament și cele rezidențiale au fost transformate în acest fel; lipsa banilor și a experienței au făcut acest proces unul lent, în câteva faze, depinzând de fondurile existente sau de prioritățile stabilite. Astfel, infrastructura serviciilor rezidențiale pentru diverse grupuri sociale defavorizate are o situație precară, deoarece echipamentele sunt depășite, iar clădirile necesită reabilitare:

- *Centrele rezidențiale pentru persoane cu dizabilități* cuprinde 147 instituții; o analiză a necesarului de reabilitare pe regiuni indică faptul că cele mai mari investiții sunt necesare în regiunile NE, S și Centru. Structura distribuției persoanelor cu dizabilități pe regiuni și grupe de vârstă indică existența unei mari grupe între 35 și 59 ani care necesită o atenție specială, atât în cadrul instituțiilor cât și la nivelul comunităților. Există și unități de asistență specială pentru minori cu deficiențe, numărul acestora scăzând în perioada 2000 – 2005 de la 1204 la 362.

Tabel 20

Instituții pentru persoane cu dizabilități pe regiuni de dezvoltare

Regiunea	NE	SE	S	SW	W	NW	C	B
Nr. instituții	24	14	24	18	18	18	21	10
Nr. persoane instituționalizate	3362	1837	3262	1544	1730	2175	2720	1240

Sursa: Raportul de Monitorizare 2005, Autoritatea Națională pentru Persoane cu Dizabilități

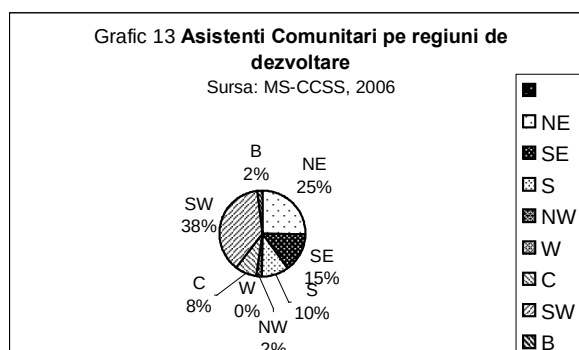
- *Centre rezidențiale pentru protecția copilului* – La sfârșitul anului 2005 existau 1.382 centre de plasament (995 centre publice - 352 apartamente, 287 căsuțe, 126 instituții modulate și 230 instituții clasice și 387 centre de plasament private) precum și 589 servicii alternative la instituții de tip rezidențial clasic, dezvoltate de serviciile publice specializate pentru protecția copilului. Numărul copiilor protejați în centrele publice de plasament a scăzut de la 57181 în 2000 la 28786 în 2005, ca urmare a transferului copiilor în alte măsuri, de tip familial (plasament la asistenți maternali, familia extinsă sau alte familii sau persoane), cât și reintegrării copiilor în familie, ori părăsirii sistemului de către tinerii care împliniseră 18 ani și nu-și continuau studiile.
- *Instituții rezidențiale pentru persoane vârstnice* – 19 instituții pentru persoane vârstnice, cu o capacitate totală de 2153 de locuri și sunt finanțate din bugetele locale. În ultimii ani, sectorul ONG a început construcția și dezvoltarea unor noi instituții pentru persoane vârstnice, între care instituțiile care oferă servicii rezidențiale sunt cele mai des întâlnite.

Infrastructura socială la nivelul comunităților locale furnizează servicii de asistență socială primară. Totuși, problemele sociale din comunități sunt mult mai complexe. Potrivit Strategiei serviciilor sociale, a părut un nou concept, acela de „centre multifuncționale” care furnizează servicii integrate la nivel local. Ei furnizează diferite categorii de servicii (medicale, de consiliere, orientare pe piața muncii, work-shop-uri, etc.), adresându-se grupurilor sociale defavorizate. Se estimează că centrele multifuncționale vor avea la bază un nucleu reprezentat de centre de zi, cantine sociale, etc.

Grafic 9

S-a prevăzut că în centrele multifuncționale va activa o echipă pluridisciplinară care va furniza asistență socială adecvată. Din această echipă vor face parte: medici, asistenți sociali, mediatori sanitari, asistenți comunitari și persoane cu alte profesii în domeniu. Asistenții comunitari își desfășoară activitatea în 19 județe (375 asistenți), acoperind un total de 382.717 utilizatori, în cadrul a 494 comunități. Se estimează că în următorii ani numărul acestora va

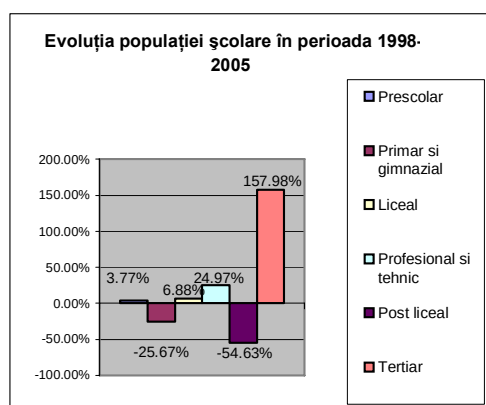
ajunge la 4000. Infrastructura disponibilă este precară și nu corespunde nevoilor. Regiunea Vest (4 județe), precum și alte 23 județe nu sunt acoperite de acest tip de asistență. Asistenții comunitari sunt în momentul de față remunerați și coordonați de Ministerul Sănătății Publice, ca alternativă administrativă pentru inițierea procesului de dezvoltare de asistenți comunitari, aceștia trebuind să devină parte integrantă a echipelor de servicii sociale la nivel comunitar.

Educația

În România, natalitatea a scăzut începând cu anii '90, fiind urmată de o ușoară revigorare la începutul anilor 2000. Acest fenomen a afectat într-o oarecare măsură populația în vârstă de școlarizare. Interesului pentru școală a scăzut din diferite motive - potrivit unor studii, rata sărăciei care limitează accesul și participarea la educație, precum și dorința tinerilor de a-și ajuta familiile, prin prestarea unor munci necalificate, apariția de numeroase posibilități de muncă în economia subterană, câștiguri ocazionale etc. - populația școlară s-a diminuat în perioada 1990 – 2005 (de la 5.066.031 în 1990 la 4.360.831 în 2005). Pe diferite forme de învățământ evoluția este oscilatorie: în perioada 1990 – 1998 se înregistrează scăderi masive, exceptând nivelul superior, iar din 1999 se poate observa o tendință de creștere, cu excepția învățământului postliceal și de maiștri.

Grafic 10

Graficul de alături ilustrează evoluția populației școlare (toate nivelurile) în perioada 1998 – 2005.

Rata medie de participare la educație a populației cu vârsta între 15 – 24 ani (nivel ISCED 1-6 – învățământ primar - post universitar) este de 46,1%, cea mai scăzută față de media UE (59,0%).

Numărul elevilor din învățământul primar și gimnazial a scăzut relativ constant în ultimii ani. Cu toate acestea numărul unităților de învățământ primar și gimnazial a scăzut într-un ritm mult mai accelerat: la nivel național aceste unități au scăzut cu 48% față de 2002. În plan

regional, cu excepția regiunii București Ilfov în care numărul unităților a scăzut cu 19%, în celelalte regiuni scăderea s-a situat între 30% (Nord Est) și 56% (Nord Vest). Prognozele prevăd o creștere a numărului elevilor ceea ce va conduce la exercitarea presiunii asupra infrastructurii școlare.

În învățământul liceal numărul elevilor a crescut în toate regiunile, în perioada 1998-2005, cu procente diferite (între 1,27% la nivelul regiunii Regiunii București Ilfov și 14,63% la nivelul Regiunii Nord Est), spre deosebire de numărul unităților care nu a variat semnificativ.

Același trend poate fi remarcat și în ceea ce privește învățământul profesional și tehnic, cele mai semnificative creșteri fiind înregistrate în regiunile Sud Vest (38,5%) și Nord Est (29,27%). O explicație a fenomenului îl poate constitui faptul că la nivelul populației școlare s-a conștientizat importanța nivelului educațional pe piața muncii și necesitatea unei calificări pentru asigurarea unei retribuții superioare. La această creștere au contribuit și măsurile luate de MECT.

În anul 2003 nivelul învățământului obligatoriu a fost extins de la 8 la 10 ani. Pentru a absolvi învățământul obligatoriu elevii se pot înscrie în licee teoretice, licee tehnologice (componentă a rutei de profesionalizare directă) sau în școlile de artă și meserii (componentă a rutei de profesionalizare progresivă).

În 2005/2006 rata brută de cuprindere în învățământul obligatoriu era de 95,8%. Acest procent este supradimensionat ca urmare a prevederii Legii educației din 2003 care permitea înscrierea în clasa întâi la vârsta de 6 ani, față de 7 ani, care era limita minimă anterioară. Așadar rata brută de cuprindere în învățământul obligatoriu din 2005/2006 era mai scăzută decât cea înregistrată în 2002/2003, când era de 98%.

La nivelul universitar situația este relativ stabilizată ca urmare a creșterii simultane atât a infrastructurii cât și a numărului de studenți. Din 1990 numărul de studenți a crescut cu 371% (de la 192.810 în 1990 la 716.464 în anul școlar 2005/2006). În două regiuni creșterile au fost semnificative în perioada 1990 – 2000, respectiv în regiunea Centru (numărul de studenți a crescut de patru ori) și în regiunea Sud Muntenia (numărul de studenți a crescut de șase ori). Aceste creșteri mari sunt parțial explicate de apariția unui număr mare de universități private precum și de conștientizarea populației de beneficiile unei educații superioare.

Numărul instituțiilor de învățământ superior a crescut la 107 (din care 49 sunt publice), acestea având în structura lor 770 facultăți. Cele mai multe instituții de învățământ superior și facultăți sunt înregistrate la nivelul regiunii București Ilfov (aproximativ o treime). La nivelul regiunilor Nord Est, Vest, Nord Vest, Centru aceste instituții au o prezentă relativ echilibrată – între 12 și 15 % din total.

Începând cu anii 2000, cu excepția regiunilor Centru și București Ilfov (42 respectiv 47%) creșterea numărului de studenți s-a situat între 20–30 procente pe an. În 2004/2005, rata medie de absolvire a unei instituții de învățământ superior era de 30,1%. În ceea ce privește absolvenții de studii superioare distribuția pe discipline pentru anul 2005 se prezintă astfel 22% absolvenți de științe tehnice, 28% absolvenți în economie, 10% absolvenți în științe juridice și 32% în științe umane.

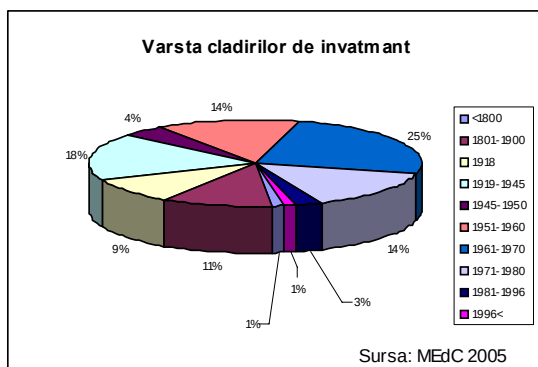
Infrastructura educațională

Infrastructura școlară are o deosebită importanță pentru atragerea activităților cu nivel înalt de cunoștințe, acestea asigurând condițiile adecvate pentru pregătirea și calificarea populației.

Grafic 11

Presiunea asupra reducerii cheltuielilor publice, sau controlul strict al acestora, precum și fiscalitatea ridicată, au sacrificat în mod constant stimularea programelor sociale. În mod special a fost afectată finanțarea învățământului, consecința inevitabilă fiind deteriorarea capitalului uman și reducerea potențialului de dezvoltare economică pe termen mediu și lung.

Prin urmare, situația instituțiilor de învățământ din mediul preuniversitar s-a agravat, majoritatea având deficiențe atât în ceea ce privește gradul de siguranță, gradul de uzură al utilităților de bază precum și dotarea cu echipamente. Unitățile de învățământ din mediul rural sunt mai afectate, urmare a accesul mai dificil.

Principala problemă a infrastructurii de învățământ o reprezintă lipsa de siguranță în exploatare datorită avariilor provocate de cutremure dar și de vechimea clădirilor. O parte din clădiri au fost construite în secolul al XVIII lea, unele concepute inițial pentru a avea altă destinație, transformate și amenajate ulterior cu o structură de rezistență și conformare funcțională prezentând deficiențe majore. Primele norme de protecție antiseismică în construcția clădirilor au fost introduse în 1940, ceea ce înseamnă că toate clădirile construite înainte de acest an prezintă un potențial ridicat de avariere sau chiar dărâmare.

Învățământul obligatoriu

Evoluția ascendentă a natalității din ultimii ani, coroborată cu disponibilitatea infrastructurii de învățământ obligatoriu, va determina, în perioada imediat următoare o creștere a presiunii manifestate asupra infrastructurii de învățământ obligatoriu.

Din punct de vedere tehnico-edilitar situația cea mai precară o au școlile din mediului rural, unde, mai funcționează, încă, 43 unități fără curent electric și 2805 fără nici o sursă de apă. Mobilierul școlar din mediul rural este de asemenea într-o stare foarte proastă, numai 28% fiind într-o stare adecvată. Dotarea școlilor cu materiale didactice este slabă, ea variază între 5-10% pentru învățământul preșcolar, gimnazial și profesional și între 15-20% pentru cel liceal.

Peste 70% dintre unitățile de învățământ necesită lucrări de reabilitare. Investițiile cele mai mari sunt necesare în Regiunea Nord-Est (90,8% din școli) comparativ cu Regiunea București-Ilfov, unde numai 32,92% din școli necesită investiții pentru reabilitare. În cazul laboratoarelor de specialitate se impune și dotarea acestora cu echipamentele necesare în vederea atingerii standardelor de pregătire profesională.

Tabel 20

Situația școlilor pe regiuni de dezvoltare¹⁸, pe regiuni, în 2004

- număr -

Regiune	Total școli ¹⁹	Din care:		Necesar reabilitare	Necesar mobilier clasă	Lipsa sistem încălzire modern	Necesar echipamente pentru ateliere	Sala calculatoare	Necesar mobilier laborator	Necesar dotare laborator
		Rural	Urban							
Nord Est	2198	1769	429	1996	2037	1932	533	753	949	959
Sud Est	1745	1262	483	1383	1441	1259	197	602	733	736
Sud	1934	1463	471	1573	1733	1495	390	607	959	970
Sud Vest	2052	1500	552	1449	1764	1603	299	323	835	724
Vest	1884	1285	609	1370	1540	1400	340	485	630	692
Nord Vest	2739	2109	630	2228	2308	2253	544	845	1160	1172
Centru	1551	1551	592	1057	1238	945	307	517	626	634
București Ilfov	738	198	540	243	280	357	169	287	301	324
Total	14841	11137	4306	11299	12341	11244	2779	4419	6193	6211

Sursa: Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, 2004

Ponderea școlilor din mediul rural este foarte mare, iar aceste școli, de regulă nu corespund unor standarde moderne și europene. Această situație afectează atât calitatea învățământului, cât și sănătatea elevilor și cadrelor care își desfășoară activitatea în respectivele unități.

Dotările de bază pentru dezvoltarea unui învățământ bazat pe sistemul informatic sunt extrem de modeste: 3 calculatoare / 100 elevi de gimnaziu (39.983 calculatoare pentru 1.229.449 elevi) și 5 calculatoare / elevi de liceu (34.396 calculatoare pentru 697.919 elevi). Aproximativ 57% din unitățile școlare erau conectate la Internet. Accesul la Internet era de 1 calculator conectat la internet / 100 elevi gimnaziu și 3,5 calculatoare conectate la internet / 100 elevi liceu.

În anul 2001 s-a lansat ca parte a strategiei Guvernului României privind informatizarea și educația asistată pe calculator – programul Sistemul Educațional Informatizat (SEI). Programul s-a derulat pe etape, 3 până în prezent, etapa a IV-a fiind prevăzută a se desfășura în intervalul 2005-2008. Până în anul 2004, din punct de vedere al dotărilor privind tehnologia informației au fost realizate următoarele: au fost alocate 37.150 calculatoare, 1.510 servere și au fost create 1.510 rețele informatice, totodată au fost conectate la internet 600 de școli.

Se preconizează ca în ultima fază de implementare a SEI să se doteze 3.228 de laboratoare, ceea ce va însemna un număr suplimentar de aproximativ 80.000 calculatoare (3228 lab x 25 stații). 55,26% din aceste calculatoare vor fi repartizate în unitățile școlare din mediul rural, iar restul de 44,74% în unitățile școlare din mediul urban.

Având în vedere nivelul mediu de dotări cu echipamente privind tehnologia informației la nivel UE, 10,8 calculatoare / învățământ secundar inferior și 12,5 calculatoare / învățământ secundar superior, 10 calculatoare conectate la internet /100 elevi (învățământ primar,

¹⁸ Inspectoratele Școlare Județene au transmis date privind numărul școlilor în mod diferit: unele au transmis date privind toate școlile, altele numai pentru cele nereabilitate sau cu alte probleme, obținându-se o estimare pentru cca 80% din totalul școlilor. Patrimoniul actual al învățământului se ridică la cca 18000 școli. Dintre acestea un număr de 2800 de școli au fost reabilitate prin alte proiecte, iar cca 250-350 de școli sunt noi

secundar, vocațional) și 93% din școli conectate la internet, este necesară continuarea dotării învățământului pre-universitar cu echipamente privind tehnologia informației.

Campusuri educaționale

Campusuri preuniversitare

În anul 2003 nivelul învățământului obligatoriu a fost extins de la 8 la 10 ani. În acest context, elevii din mediul rural vor întâmpina dificultăți în a absolvi învățământul obligatoriu, ca urmare a existenței la nivel rural numai a școlilor gimnaziale care au predare până la nivelul clasei a opta.

Pentru contracararea acestui fenomen, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului a inițiat un proiect de comasare a activităților educaționale în centre școlare care să deservească o zonă mai mare, denumite campusuri educaționale. Aceste campusuri reunesc în același perimetru toate activitățile procesului educațional (predare, practică, activități sociale, activități recreative, etc) prin concentrarea clădirilor educaționale și a serviciilor (gruparea activităților educaționale și de suport în anumite zone). Un campus preuniversitar include, așadar: școala, facilități de cazare, cantină, bibliotecă, ateliere speciale pentru dezvoltarea capacităților practice, săli de sport; aceste facilități pot fi folosite atât pentru formare inițială, cât și pentru formare continuă și pot fi adaptate nevoilor locale.

Scopul urmărit prin înființarea acestor campusuri este de a facilita accesul elevilor din zonele rurale la educație și instruire, precum și asigurarea accesului egal la învățământ. În momentul acordării statutului de campus, se va ține seama de cerințele dezvoltării economice a zonei respective, aceste unități școlare fiind înființate /dotate în funcție de specificul zonei respective și de cererea pieței muncii.

S-a identificat necesitatea unui număr de 458 campusuri. Acestea vor fi reabilitate / construite în perioada următoare din diferite surse: bugetul de stat, împrumuturi externe, POR. Necesarul de campusuri școlare estimat, se prezintă astfel pe regiuni de dezvoltare:

Tabel 21

Necesarul estimat de campusuri școlare, pe Regiune (2005)

Regiunea	Necesar campusuri școlare		
	total	Din care	
		urban	rural
Nord Est	83	55	28
Sud Est	51	33	18
Sud	75	46	29
Sud Vest	40	36	4
Vest	58	55	3
Nord Vest	83	57	26
Centru	59	49	10
București Ilfov	9	2	7
Total	458	333	125

Sursa: Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului 2005

Pentru a răspunde cerințelor de integrare pe piața muncii, campusurile preuniversitare finanțate prin POR se vor concentra pe unitățile de învățământ profesional și tehnic (IPT).

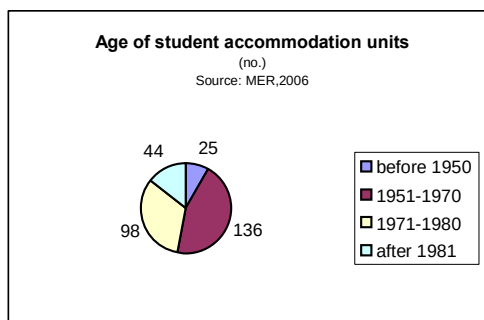
Capacitatea de școlarizare prin IPT a crescut semnificativ de la 844 de școli în 2002/2003 (518 în mediul rural) la 1367 de unități (din care 611 în mediul rural) în 2006/2007. Chiar dacă numărul acestor unități a crescut, nivelul lor de dotare este inadecvat pentru a funcționa în condiții bune și la standarde. Un număr de 325 de unități au beneficiat de asistența Phare pentru reabilitare, aceste unități funcționând la standarde. Având în vedere experiența acumulată până în prezent prin programe de preaderare, și legătura directă între acest sector educațional și piața muncii, precum și necesarul de reabilitare s-a considerat oportună continuarea sprijinirii acestui sector prin POR.

Campusuri universitare

Grafic 12

Începând cu anul universitar 2004/2005 organizarea învățământului universitar se face în baza programelor de studii pe trei cicluri, conform prevederilor convenției de la Bologna.

Așa cum s-a arătat mai devreme în analiză, numărul instituțiilor de învățământ superior a crescut, dar condițiile oferite de acestea nu au înregistrat îmbunătățiri semnificative, afectând așadar procesul educațional. Baza de documentare din biblioteci sau a echipamentele din laboratoare sunt insuficient dezvoltate în cele mai multe universități. Condițiile de viață și învățare ale studenților nu sunt asigurate la un nivel adecvat de calitate.

Cele 49 de universități de stat au în evidență un număr total de 333 cămine, din care 303 sunt clădiri în proprietatea universităților. Standardele de locuire nu pot fi asigurate ca urmare a vechimii clădirilor, lipsa utilităților, gradul ridicat de uzură. Majoritatea covârșitoare a acestor clădiri au peste 35 de ani, depășind perioada normală de funcționare. Costurile de întreținere sunt foarte mari și eficiența energetică foarte scăzută.

Din punct de vedere al asigurării cu utilități, 65% din totalul căminelor sunt dotate cu grupuri sanitare comune (băi, WC-uri, spălătoare), și 40% din totalul căminelor își asigură confortul termic din puncte termice sau centrale termice de zonă, crescând așadar costurile de încălzire, și ca urmare a vechimii țevilor în urma căruia se pierde energia.

Având în vedere că după 1981 au fost construite decât 44 de cămine, coroborat cu creșterea numărului de studenți, capacitatea de cazare a unităților de cazare este depășită, studenții fiind cazați în condiții de supraaglomerare (1-2 paturi în cameră peste capacitatea normată de cazare). Datorită lipsei de spațiu și a condițiilor normale, în anul universitar 2006/2007 au fost respinse peste o treime din cererile de cazare.

Bibliotecile universitare sunt componente definitorii sistemului de învățământ. Ele trebuie să răspundă cerințelor și nevoilor de studiu ale studenților și cadrelor didactice, contribuind la dezvoltarea lor. Fondurile alocate pentru dotarea bibliotecilor sunt insuficiente, multe cărți nemaifiind relevante situației curente.

Cu toate că au fost atrase fonduri pentru investiții în universități, atât de la bugetul de stat cât și din surse externe, nevoia de reabilitare încă persistă. Multe instituții necesită lucrări de reabilitare, echipamente IT, cărți, documentație.

Formarea profesională continuă

În anul 2004, în România se înregistra cea mai scăzută rată de participare la activitățile de formare continuă: 1,5% comparativ cu media UE-25 de 10,6% (raportat la populația cu vârstă cuprinsă între 25 și 64 ani). Costurile cursurilor de formare precum și numărul insuficient de oferte la nivel local sunt câteva dintre motivele acestei participări scăzute. Centrele Regionale de Formare Profesională (aflate în subordinea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă) sunt puține la număr, iar cele 1200 de unități școlare care oferă atât servicii de educație inițială și formare continuă nu sunt suficient implicate în formarea adulților.

La sfârșitul anului 2005, rețeaua ANOFM a centrelor de formare profesională a adulților cuprindea 20 centre de pregătire profesională aflate în subordinea agențiilor județene pentru formare profesională (în 19 județe) și 6 centre regionale de formare profesională a adulților din subordinea ANOFM. Aceste centre își desfășoară activitatea atât în spații închiriate cât și în spații aflate în administrare sau preluate prin contract de comodat și dispun, în totalitatea lor, de 178 săli de curs, 132 ateliere/laboratoare pentru instruire practică (dispuse pe o suprafață totală de 28.325 mp).

Centrele sunt autorizate să furnizeze servicii de formare profesională pentru 98 de meserii, care, deși sunt cele mai solicitate, în prezent, pe piața muncii se dovedesc a fi insuficiente pentru a contribui la creșterea mobilității și (re)integrării șomerilor pe piața forței de muncă.

Tabel 22

Calificări oferite de centrele de formare profesională pentru adulți

- număr -

Denumire centru	Număr meserii pentru care este autorizat centrul	Denumire centru	Număr meserii pentru care este autorizat centrul	Denumire centru	Număr meserii pentru care este autorizat centrul
CRFPA Brașov	14	CFP Bistrița Năsăud	9	CFP Neamț	20
CRFPA Călărași	27	CFP Brăila	5	CFP Maramureș	23
CRFPA Cluj	23	CFP Buzău	2	CFP Mehedinți	6
CRFPA Dolj	26	CFP Botoșani	11	CFP Olt	8
CRFPA Teleorman	15	CFP Caraș Severin	12	CFP Prahova	25
CRFPA Vâlcea	24	CFP Dâmbovița	14	CFP Suceava	9
CFP Alba*	0	CFP Hunedoara -Deva	14	CFP Sibiu	2
CFP Arges	16	CFP Hunedoara - Petroșani	8	CFP Timiș	5
CFP Bacău	13	CFP Iași	27		

*Notă: În prezent, Centrul de Formare Profesională nu este funcțional

Dezvoltarea insuficientă a segmentului de meserii pentru care centrele proprii ale ANOFM dețin autorizare este reflectată și în numărul cursanților din anul 2005. Din totalul celor 42.996 persoane care au beneficiat de serviciile de formare profesională finanțate de ANOFM în cursul anului 2005, numai 18.582 (43,2%) au participat la cursurile organizate prin centrele proprii, după cum urmează:

- 11.514 persoane au participat la cele 614 cursuri organizate de centrele de formare profesională ale agențiilor județene pentru ocuparea forței de muncă (cele mai solicitate cursuri fiind cele de: lucrător în comerț, ospătar, zidar, operator introducere, validare și introducere date, bucătar);
- 7.068 persoane au participat la cele 418 cursuri organizate de centrele regionale de formare profesională a adulților (cele mai multe cursuri fiind cele de: zidar, operator introducere, validare și introducere date, ospătar, bucătar, dulgher tâmplar parchetar).

În prezent, infrastructura publică de formare nu este suficient dezvoltată pentru a permite creșterea numărului de persoane cuprinse în cursurile de formare profesională și extinderea/diversificarea categoriilor de beneficiari. Necesitatea dezvoltării rețelei de centre proprii ANOFM este susținută și de numărul scăzut al furnizorilor de formare profesională autorizați. Până în prezent au fost autorizați un număr de 1214 furnizori de formare, cu următoarea distribuție regională: Nord-Est: 152, Sud-Est: 143, Sud: 120, Sud-Vest: 115, Vest: 122, Nord-Vest: 157, Centru: 182 și București-Ilfov: 202. Mai mult, furnizorii privați sunt localizați în principal în orașele mari și, prin urmare, accesul șomerilor la aceștia presupune cheltuieli de transport și în unele cazuri de cazare.

Rețeaua de centre de formare pentru adulți este în continuare subdezvoltată în ceea ce privește distribuția teritorială, infrastructură și echipamente, precum și numărul de calificări pentru care furnizează training. Finanțarea acestui domeniu va dezvolta spațiul necesar pentru derularea de training, asigurarea echipamentelor și modernizarea centrelor existente, creșterea și diversificarea abilităților profesionale a persoanelor în căutarea unui loc de muncă, formare în noi calificări, corespunzătoare cerințelor pieței, corespunzător cerințelor Ordonanței de Guvern nr. 129/2000, republicată, privind formarea profesională adulților.

Turism

România a reprezentat înainte de 1990 o destinație turistică importantă pentru piața est-europeană, promovând, cu precădere, produsele turistice de litoral, stațiunile balneare, programele culturale și mănăstirile din nordul Moldovei și Bucovina. Oferta turistică românească nu s-a schimbat de-a lungul timpului, devenind necompetitivă în raport cu exigențele cererii turistice și ale produselor turistice similare de pe piața internațională. Deși toate cele opt Regiuni ale țării, îndeosebi cele rămase în urmă ca nivel de dezvoltare, dispun de un valoros potențial pentru dezvoltarea turismului, în prezent (2003), contribuția turismului la creșterea economiei naționale este, încă, redusă (2,13%²⁰ din PIB în 2003).

Motoarele industriei turistice românești sunt, în fapt, câteva segmente care funcționează bine: agroturismul, turismul balnear și montan, turismul de circuit și de eveniment.

Regiunile dețin un potențial turistic însemnat din punct de vedere al cadrului natural, cultural și istoric. Diferențele de la o regiune la alta în ce privește valorificarea potențialului lor turistic sunt determinate atât de condițiile istorice de dezvoltare a acestora, cât și de infrastructura generală a țării, fapt care a împiedicat, deseori, dezvoltarea unor zone de mare atractivitate, dar cu grad scăzut de accesibilitate și a facilitat dezvoltarea altora. Un exemplu în această direcție îl constituie evoluția Văii Prahovei, în comparație cu culoarul Rucăr-Bran, cât și cu Valea superioară a Buzăului.

²⁰ Comisia Națională de Prognoză

România dispune de un potențial turistic diversificat și echilibrat distribuit, concentrat în special în zona Munților Carpați (incluzând stațiunile montane, balneare și balneoclimaterice), Marea Neagră precum și zone cu tradiții culturale vechi (Bucovina, Moldova, Transilvania, Banat, Dobrogea). O caracteristică importantă este dată de faptul că zonele nedezvoltate concentrează cele mai importante obiective și atracții turistice. Aceste areale pot fi revitalizate prin valorificarea potențialului lor turistic, natural și cultural.

Au fost identificate două categorii de potențial turistic: **zone cu potențial turistic complex și de mare valoare** (24% din suprafața țării), care includ Parcurile Naționale și Rezervațiile Biosferei, monumente naturale, arii naturale protejate, valori de patrimoniu cultural de interes național, resurse balneare, muzee și case memoriale și **zone cu potențial turistic ridicat** (34% din suprafața țării), care includ cel puțin una din următoarele categorii: rezervații și monumente ale naturii de interes național, valori de patrimoniu cultural de interes național, resurse balneare, muzee și case memoriale. (Sursa: Document în Lucru - Planul de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea VI-Turism, anexa 3).

În afara acestor areale, există o serie de atracții turistice, naturale și antropice, care oferă oportunități pentru dezvoltarea turismului, chiar dacă au o densitate mai redusă (Sursa: Document în Lucru - Planul de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea VI-Turism, anexele 5 și 6).

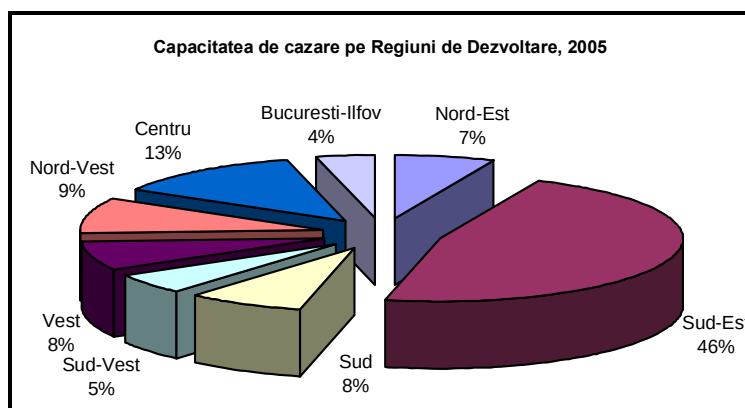
Peste o treime din apele minerale ale Europei sunt localizate în România. De altfel, prin stațiunea Băile Herculane, atestată documentar încă de pe vremea romanilor (secolul 2 e.n.) România poate fi considerată, pe bună dreptate, una din țările fondatoare ale turismului balnear. Circa 160 de stațiuni balneare - unele de talie europeană, altele de interes local - reprezintă tot atâtea posibilități de a trata o serie de afecțiuni (reumatismale, nervoase, etc.).

Infrastructura turismului a cunoscut modificări majore după 1990, dar calitatea acestora s-a îmbunătățit vizibil, aspect reliefat de studiul efectuat printr-un Program Phare¹⁷ de care a beneficiat Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor. În 2005, capacitatea de cazare (număr locuri) arată că aproximativ 18% din capacitatea de cazare turistică a României se regăsește în stațiunile de pe litoralul Mării Negre (exceptând Constanța), 29,7% în București și reședințele de județ (exceptând Tulcea), 19,4% în stațiunile balneoclimaterice, 16,6% în stațiunile montane, 0,96% în Delta Dunării (inclusiv Tulcea) și 15% în alte destinații turistice.

Capacitatea de cazare (număr de locuri) pe Regiuni evidențiază diferențe semnificative între regiuni. Regiunea Sud-Est deține cea mai mare capacitate de cazare (47%), fiind urmată, la mare distanță de Regiunea Centru (12,5%) și Regiunea de Nord-Vest (9,2%). Se poate aprecia că, în perioada următoare, distribuția capacității de cazare pe regiuni de dezvoltare va fi echilibrată, datorită interesului manifestat de către entitățile implicate în turism, dar și sprijinului acordat de autoritățile locale. Cu toate acestea, este de așteptat ca și în perioada următoare să continue a se dezvolta turistic zona litorală a Mării Negre și Delta Dunării, precum și arealele carpatice și subcarpatice.

¹⁷ Studiul a fost elaborat în cadrul programului Phare RO2002/000-586.05.01.04.02.02, prin proiectul "Dezvoltarea de scheme pentru Programul Operațional Regional".

Grafic 13

Sursa: INS - „Capacitatea de cazare, 2006”

Structurile turistice de primire și îndeosebi oferta de agrement sunt învechite, necompetitive, serviciile turistice și programele turistice sunt realizate stereotip și de calitate modică iar raportul calitate-preț este neconcludent. De aceea, în ultimii 20 de ani s-a constatat o scădere continuă a cererii turistice externe pentru România.

Astfel, sunt necesare modernizarea, relansarea și dezvoltarea turismului românesc și crearea unor produse turistice moderne și competitive pe piața turistică. Se impun, astfel, dezvoltarea ofertei de agrement și de animație, de mare atractivitate, prin crearea de parcuri tematice și de divertisment, parcuri acvatice, oferte prezente în țările cu tradiție turistică din lume.

Principalii indicatori de turism reflectă disparități la nivel regional, atât în ceea ce privește numărul de turiști, cât și gradul de utilizare a capacității de cazare.

Tabel 23

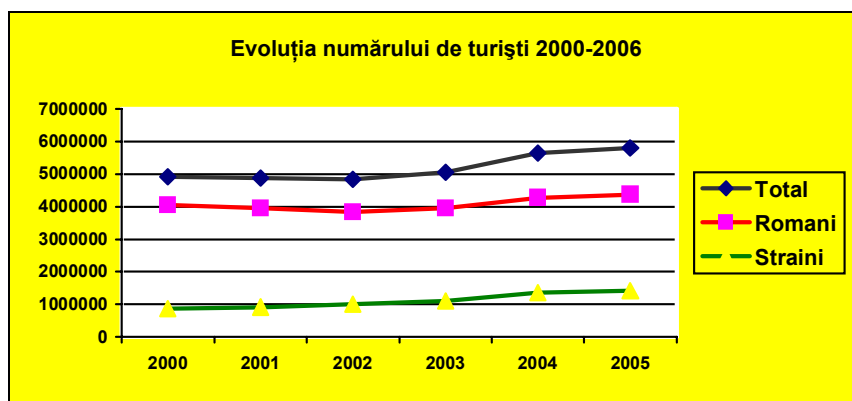
Evoluția principalilor indicatori în turism între 2000 - 2005

Regiunea	Capacitatea de cazare 2005 (număr locuri)	Capacitatea de cazare I/2005 vs.2000 (%)	Înnoptări 2005 (mii)	Înnoptări I/2005 vs.2000 (%)	Sosiri 2005 (mii)	Sosiri I/2005 vs.2000 (%)
Nord-Est	18.718	+5,48	1.436	-2,1	622	+14,5
Sud-Est	132.965	-0,83	5.139	-5,7	1.108	+13
Sud	22.292	-0,62	1.807	+3,8	574	+3,9
Sud-Vest	14.672	-4,07	1.601	+0,6	334	+2,1
Vest	21.291	-2,06	1.836	-2,2	535	-5,8
Nord-Vest	26.019	+1,84	2.290	+16,8	733	+31,1
Centru	35.479	+0,7	2.782	+8,6	1.068	+23
București-Ilfov	11.225	+41,56	1.481	+48,7	831	+59,8
România	282.661	+0,95	18.373	+4,1	5.805,0	+17,9

Sursa: Anuare Statistice ale României

Sectorul turistic a înregistrat în 2005 o creștere atât a numărului de structuri de cazare (cu 35,4%), cât și a capacității de cazare (0,95%). Corelat cu acest aspect, numărul total al turiștilor înregistrați în structurile de cazare a atins 5.805.000 (cu 17,9% mai mult decât în 2000), iar cel al înnoptărilor a fost de 18.373.000 (cu 4,1% mai mult decât în 2000).

Grafic 14

Sursa: Anuare statistice, INS

După destinația turistică, s-a înregistrat o creștere spectaculoasă a numărului turiștilor străini, astfel: cu 168,9% mai mult în stațiunile de pe litoralul Mării Negre, cu 42,5% în stațiunile balneare și balneo-climaterice, cu 28,2% în stațiunile montane, cu 398% în Delta Dunării și cu 54,9% în reședințele de județ și în București.

În 2005, veniturile rezultate din încasări din turismul internațional au fost de peste 600 milioane USD, în timp ce contribuția turismului la PIB este încă redusă (2,13% contribuție la PIB - după metodologia Institutului Național de Statistică și 4,7% contribuția la P.I.B. - conform datelor furnizate de WTTC); numărul de locuri de muncă în domeniul turismului este destul de semnificativ - 105 mii locuri de munca (1,2% din totalul locurilor de muncă).

În contextul sprijinirii sectorului turistic, prin investiții în atracții turistice, servicii și infrastructura de cazare, este de așteptat ca aceste tendințe pozitive, care caracterizează acest domeniu, să continue și în perioada următoare. Această previziune optimistă se bazează și pe analiza evoluției sectorului turistic la nivel global.

Conform Ministerului pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și profesii Libere (Strategia dezvoltării turismului în România, august 2006), studiile de specialitate din cadrul Organizației Mondiale pentru Turism (World Tourism Organization) au identificat principalele megatendințe ce se înregistrează în domeniul turismului, care se vor amplifica în perspectiva anilor 2020, în ceea ce privește cererea și oferta turistică. Printre cele mai semnificative aspecte, pot fi menționate următoarele: creșterea numărului de turiști, creșterea numărului de persoane interesate de turismul etnic (vizitarea locurilor natale), creșterea cererii pentru destinații noi, creșterea frecvenței stațiunilor balneoclimaterice și balneare (datorită preocupării crescânde pentru întreținere, înfrumusețare, gimnastică, fitness etc.), creșterea numărului persoanelor de vârstă a III-a care sunt mai active și dornice de călătorii; turiștii devin mai experimentați, așteptând atracții de bună calitate, utilități și servicii pe măsură și tarife / prețuri adecvate calității în călătoriile lor; dezvoltarea ofertei pentru călătorii de afaceri sau pentru congrese, conferințe, reuniuni etc; creșterea numărului turiștilor preocupați de conservarea și protejarea mediului natural; turismul utilizează într-o măsură tot mai mare, tehnologia modernă, în domenii precum serviciile de rezervare sau marketing; în ultima perioadă, Internet-ul a devenit un mijloc tot mai important de informare și marketing.

Aceste așteptări pot indica o cerere crescândă a turismului în România, cu atât mai mult cu cât infrastructura de cazare și atracțiile turistice se vor adapta cerințelor pieței, dobândind o calitate și o capacitate net superioară celei din prezent.

În analiza competitivității în turism, realizată pe baza indicatorilor de dezvoltare elaborați de Banca Mondială, dar și pe baza rapoartelor ONU și WTTC, 8 țări au fost considerate țări concurente României în domeniul turismului: Bulgaria, Croația, Serbia și Muntenegru, Ungaria, Republica Cehă, Slovacia, Polonia și Ucraina.

Comparativ cu aceste țări, România are un indice mediu de competitivitate în turism de 58,91, mai mic decât valorile înregistrate în Ungaria (78,44), Cehia (74,47), Bulgaria (68,57%), Croația (68,04), Polonia (66,03) și Slovacia (62,84), fiind superior față de Ucraina și Serbia – Muntenegru. România este mai competitivă în domeniul prețurilor practicate, al mediului, al deschiderii internaționale față de comerț și turism precum și în domeniul serviciilor sociale.

Dezvoltare urbană²¹

În anul 2005 populația urbană a României reprezenta 54,9% din populația țării, ceea ce plasează România în rândul țărilor cele mai slab urbanizate din Europa.

La nivel regional gradul de urbanizare este corelat cu nivelul general de dezvoltare. Regiunile Nord-Est, Sud și Sud-Vest înregistrează ponderi ale populației urbane sub 50% (cea mai mică fiind în Sud - 41,7% și Nord-Est - 43,4%). Cel mai ridicat procent al populației urbane se înregistrează în Regiunile București-Ilfov – 90,5% și Vest – 63,6%.

În anul 2005, **rețeaua urbană** a României cuprindea, 314 orașe²² cu o populație de 11.879.897 locuitori, doar 46 de orașe având mai mult de 50.000 de locuitori. Din numărul total al orașelor, numai 25 de orașe înregistrau o populație de peste 100.000 de locuitori înglobând aprox. 55 % din populația urbană a României, ceea ce înseamnă o medie de aproximativ 3 orașe mari pe regiune. Municipiul București concentrează singur 16,2% din populația urbană a țării. Restul rețelei urbane din România este compusă din orașe mici și mijlocii (aprox. 90% din total orașe) cu funcții urbane insuficient conturate și infrastructură deficitară. De fapt un număr de 209 orașe mici (sub 20.000 de locuitori) concentrează doar 17.1 % din totalul populației urbane din cauza faptului că majoritatea au mai puțin de 10.000 de locuitori, obținând statutul urban în ultimele decenii, multe având infrastructură și dotări edilitare insuficient dezvoltate sau inexistente. Mai mult, restructurarea industrială din anii '90 a afectat în special aceste centre urbane monoindustriale, contribuind și mai mult la diminuarea funcțiilor lor urbane.

²¹ Conform metodologiei INS zonele urbane sunt reprezentate de orașe, iar zonele rurale sunt reprezentate de comune. Legea 315/2001 definește orașele și comunele ca structuri teritoriale administrative de bază; acestea sunt enumerate în anexele la Legea 2/1968, care sunt actualizate permanent.

²² Numărul orașelor la 1 iulie 2005

Tabelul 24

Distribuția orașelor pe categorii de mărime și Regiuni – 2005 -

-Număr-

	< 20.000	20.000-99.999	> 100.000	TOTAL
România	207	82	25	314
Nord-Est	26	14	5	45
Sud-Est	24	6	5	35
Sud	32	14	2	48
Sud-Vest	29	8	3	40
Vest	30	10	2	42
Nord-Vest	29	9	4	42
Centru	37	17	3	57
București-Ilfov	2	2	1	5

Sursa: Anuarul Statistic al României, INS, 2006

Distribuția orașelor pe regiuni de dezvoltare indică o concentrare mai numeroasă a acestora în regiunile Centru (57 orașe), regiune care înglobează o mare parte a provinciei istorice Transilvania, provincie cu o rețea urbană veche și bine structurată și Sud (49 orașe), dar pentru că este regiunea cu cel mai mare număr de județe (7). Există o distribuție teritorială relativ echilibrată a orașelor mari în cadrul țării. Cele mai importante centre urbane regionale, sub aspectul mărimii demografice, sunt: Iași – 307.377 (Nord-Est), Constanța – 306.332 locuitori, Galați – 298.366 locuitori, Brăila – 218.744 locuitori (Sud-Est), Ploiești – 233.699 locuitori (Sud), Craiova – 300.182 locuitori (Sud-Vest), Timișoara – 303.640 locuitori (Vest), Cluj-Napoca 310.194 locuitori, Oradea – 206.223 locuitori (Nord-Vest), Brașov – 282.517 locuitori (Centru) și București – 1.924.959 locuitori (București-Ilfov).

Declinul economic al orașelor și deteriorarea continuă a calității vieții din mediul urban a generat un fenomen tot mai intens de migrare a populației urbane spre mediul rural. Începând cu anul 1997, ponderea *fluxurilor urban-rural* (26,8%) a depășit ponderea fluxurilor rural-urban (22,6%) în totalul fluxurilor migratorii la nivel național. În anul 2005, fluxurile migratorii urban rural erau încă dominante deținând 29,6% din total fluxuri. Urmare a acestui fenomen, la care se adaugă scăderea natalității și migrația în afara granițelor țării, populația urbană la nivel național a scăzut de la 12,4 milioane de locuitori în 1995 la 11,8 milioane locuitori în 2005. Majoritatea orașelor care ar fi trebuit să se comporte ca motoare de creștere pentru regiunile înconjurătoare, au înregistrat scăderi semnificative de populație, diminuarea funcțiilor urbane și, implicit, a afectat potențialul de creștere economică. De asemenea, sistemul de transport urban nu este totdeauna propice întăririi relațiilor și contactelor dintre județe. Ca rezultat, nici azi nu se poate spune că există o piață regională a forței de muncă ceea ce explică de ce un șoc pe piața muncii a condus deseori la migrația forței de muncă spre alte centre urbane mai dezvoltate din aceeași regiune.

Orașele mari, cu o structură mai diversificată a activităților economice, au putut amortiza mai ușor șocul restructurării industriei, utilizând forța de muncă disponibilizată din industrie în sectorul serviciilor și comerțului.

Analiza regională a *pieței muncii* în mediul urban pentru anul 2005 relevă disparități generate de oportunitățile diferite de dezvoltare.

Șomajul reprezintă o problemă cu care se confruntă majoritatea orașelor din toate regiunile țării, trecerea la economia de piață amplificând decalajele dintre cererea și oferta forței de muncă. Ratele mai scăzute ale șomajului întâlnim în orașele din partea de vest a țării, în regiunile Vest, Nord-Vest (7,0% fiecare) precum și în Regiunea București-Ilfov (6,7%),

regiuni caracterizate prin dezvoltare economică mai ridicată. În general, ratele șomajului în orașele mari și prospere sunt la un nivel relativ scăzut.

Rata de ocupare în mediul urban al celor opt regiuni de dezvoltare indică valori superioare, în anul 2005, pentru Regiunile București-Ilfov (60,1 %) și Centru (55,8%), cea mai mică rata a ocupării înregistrându-se în Regiunea Sud-Vest (46,2%).

Structura populației ocupate pe sectoare de activitate ale economiei naționale în mediul urban evidențiază pentru anul 2004 următoarea configurație: 4,0% în agricultură, 41,7% în sectorul industriei și construcțiilor, respectiv 54,3% în servicii, inclusiv comerț. Procentul încă ridicat al populației urbane ocupate în agricultură, deși în scădere (a fost 6,9% în 1996) este legat de probleme de clasificare, ținând cont că în ultimele decenii au fost declarate orașe, așezări cu o pondere ridicată a forței de muncă ocupată în agricultură. După 1990, ca urmare a restructurării industriei din aceste orașe noi, o mare parte a populației disponibilizate și-a reluat ocupațiile agricole.

Pentru perioada 1996-2004 ponderea populației ocupate în sectorul serviciilor a crescut (54,3% în 2004 față de 46,8% în 1996), rămânând totuși la un nivel scăzut comparativ cu media UE. Sectorul secundar (industrie și construcții), s-a menținut la un nivel ridicat îndeosebi pe baza construcțiilor, aflat într-o dinamică explozivă.

Nivelul dotărilor infrastructurale și al serviciilor urbane influențează calitatea vieții în mediul urban. Din totalul celor 314 orașe cât înregistra rețeaua urbană a României în anul 2005, doar 217 localități urbane (69%) aveau sisteme de distribuție a gazelor naturale și numai 129 de orașe (41%) beneficiau de energie termică. Aceste probleme sunt întâlnite la toate categoriile de orașe devenind mai puțin prezente în cazul orașelor cu peste 100.000 de locuitori.

La nivelul anului 2002²³, în orașele cu o populație mai mică de 30.000 de locuitori, 31% din totalul locuințelor nu aveau acces la apă în locuință, 33% nu erau conectate la sistemul de canalizare, 82% nu aveau termoficare, iar 44% nu erau racordate la rețeaua de gaze naturale. În orașele cu populație între 30.000 și 100.000 locuitori, 22% din locuințe nu au acces la apă în locuință, 13% nu sunt conectate la sistemul de canalizare, 47% la cel de termoficare, iar 29% nu sunt racordate la rețeaua de gaze naturale. Ceva mai bine stau orașele cu peste 100.000 locuitori, dar și în cazul acestora, nu toate locuințele dispun de toate dotările urbane de bază: circa 5% din locuințe nu au acces la apă în locuință, 8% nu sunt conectate la rețeaua de canalizare, 30% la cea de termoficare și aproape 15% la cea de gaze naturale.

Este de menționat că și diferitele tipuri de dotări infrastructurale existente sunt nefuncționale și sunt afectate de reducerea drastică a investițiilor publice realizate de către autoritățile locale pentru întreținerea și modernizarea acestora. Un număr ridicat de orașe mici și mijlocii din România întâmpină dificultăți în asigurarea serviciilor publice urbane de utilități, lipsa acestora constituind un impediment în elaborarea unor strategii pentru atragerea investițiilor și stimularea micilor întreprinzători.

O problemă întâlnită în majoritatea orașelor din România o constituie prezența blocurilor de locuințe-condominii construite în perioada comunistă, caracterizate printr-o stare avansată de uzură. Pierderile energetice mari ale clădirilor, costuri mari de întreținere, nevoia de

²³ "Diagnoza locuirii: lipsa unei locuințe și locuirea în condiții precare", ICCV, 2004

modernizare, calitate estetică scăzută sunt caracteristici comune ale blocurilor de locuințe-condominii din România.

Mai mult de o treime din populația României locuiește în cele 2.984.577 de apartamente situate în aproximativ 84.000 construcții multietajate, amplasate în cvasitotalitatea lor în zonele urbane. La momentul realizării construcțiilor, proiectele, materialele și tehnologiile utilizate nu au asigurat o performanță energetică satisfăcătoare a clădirilor. În prezent, majoritatea clădirilor rezidențiale din România au consumat peste jumătate din durata de viață, având nevoie urgentă de reparații capitale: la Recensământul din 2002 aproape 50% din totalul clădirilor rezidențiale erau mai vechi de 40 de ani, iar 34% aveau o vechime cuprinsă între 20 și 40 de ani.

Transportul public urban are un rol deosebit în viața unui oraș și, de asemenea, reprezintă și un element de echitate socială prin aceea că poate facilita accesul populațiilor din zonele dezavantajate ale orașelor la serviciile de interes general. După 1990 continua creștere a numărului autovehiculelor private a avut drept consecință creșterea și congestionarea traficului, cu precădere în marile orașe. Nivelul traficului a atins cote ridicate, situația fiind critică cu deosebire în Municipiul București și marile orașe.

Congestionarea traficului, creșterea numărului de accidente, degradarea mediului în orașe sunt probleme cauzate de absența drumurilor cu capacitate sporită din interiorul orașelor sau a centurilor din jurul lor care să preia o parte din autovehiculele care străbat orașul. Infrastructura rutieră a orașelor este slab dezvoltată: din lungimea totală de 25.696 km a străzilor orașenești la nivel național în anul 2005, peste 40% erau nemodernizate.

Sistemul de străzi nu a reușit să țină pasul cu creșterea rapidă a numărului de autovehicule, la aceasta adăugându-se și scăderea contribuției transportului public urban la fluidizarea traficului în orașe datorită diminuării numărului mijloacelor de transport, precum și a pasagerilor transportați. La nivel național, numărul vehiculelor în inventar la toate tipurile de mijloace de transport a scăzut după 1990, cu precădere a numărului tramvaielor (numărul vagoanelor), care s-au redus de la 2.374 în 1990 la 1.673 în 2005. Pentru autobuze și troleibuze scăderea numărului acestora s-a înregistrat după anul 1995. Numărul total al pasagerilor transportați la nivel național a scăzut de la 2,5 miliarde pasageri în 1990 la 2,1 miliarde în 2005.

Dezvoltarea unui transport public urban adecvat este în acest caz o necesitate stringentă pentru orașele României, contribuind, pe de-o parte, la scăderea poluării fonice și atmosferice, iar pe de altă parte, la decongestionarea traficului, prin oferirea de rute alternative și legături lesnicioase între zonele funcționale în general, și cu precădere între zonele cu activități economice (zone unde sunt concentrate locuri de muncă) și cele rezidențiale, precum și la scăderea timpului de deplasare a utilizatorilor.

Pe categorii de orașe, există discrepanțe între orașele mari, mijlocii și mici, acestea din urmă fiind cel mai grav afectate, înregistrând funcții urbane insuficient conturate și infrastructură deficitară. În afara disparităților dintre orașe, există disparități și în interiorul orașelor mari și mijlocii, generate de gradul ridicat de atractivitate al unor zone ale acestor orașe, față de alte zone, nu neapărat periferice. Cel mai pregnant exemplu în acest sens îl reprezintă diferența evidentă între prețurile terenurilor. În capitală, de exemplu, prețurile terenurilor din zona de nord, extrem de căutată, sunt de peste 10 ori mai mari decât cele din sud și est, mai puțin atractive pentru investitori, unde și investițiile sunt mult mai reduse.

Diferențele dintre cartiere din cadrul aceluiași oraș sunt, de obicei, mai mari decât între orașele țării. Datele oferite de Urban Audit pentru orașele României, indică faptul că în interiorul orașelor există zone (cartiere) unde anumiți indicatori socio-economici relevă o situație înrăutățită comparativ cu valorile medii ale acelor indicatori la nivelul orașului sau național. De exemplu, pentru anul 2001, rata șomajului în cel mai degradat cartier al Bucureștiului a fost de aproximativ 7 ori mai mare decât rata șomajului înregistrată în cel mai puțin afectat cartier. De obicei, valorile ridicate ale șomajului sunt însoțite și de alte caracteristici negative, cum ar fi: slaba dotare infrastructurală, lipsa spațiilor verzi, locuințe aflate într-o stare avansată de degradare, nivel redus al educației sau oportunități reduse de inserție pe piața muncii, rate ridicate ale criminalității.

O altă problemă importantă cu care se confruntă orașele o constituie excluziunea socială a anumitor grupuri marginalizate și dezavantajate și integrarea lor în societate. Este cazul minorităților etnice, în special populația de etnie rromă, populație caracterizată printr-o sărăcie acută, nivel redus de educație și rate ridicate de abandon școlar. În același timp, populația tânără din zonele urbane întâmpină dificultăți în inserția pe piața muncii. În orașe precum Alba-Iulia, Bacău, Craiova etc. rata șomajului în rândul tinerilor (populația sub 25 de ani) este adesea de două ori mai mare decât cea a șomajului. În Arad, în anul 2001, rata șomajului în rândul tinerilor (22%) era de peste patru ori mai mare decât rata șomajului (5%).

Mediu

Introducerea unei priorități orizontale privind protecția mediului în cadrul Programului Operațional Regional este extrem de importantă, chiar dacă obiectivul politicii de coeziune pentru perioada de programare 2007-2013 constă în promovarea creșterii economice și a locurilor de muncă, conform prevederilor strategiei Lisabona și a Orientărilor Strategice Comunitare 2007-2013. Abordarea problematicei mediului este necesară atât pentru a beneficia avantajele pe care creșterea bazată pe protecția mediului le poate aduce unei societăți, cât și pentru a stimula promovarea dezvoltării durabile în cadrul UE.

În acest context, problematica mediului este deosebit de importantă pentru Programul Operațional Regional, scopul urmărit fiind acela de a reduce și minimiza efectele negative, precum și de a optimiza efectele pozitive asupra mediului prin implementarea proiectelor care vor fi finanțate prin axele prioritare. Cele mai relevante caracteristici ale principalelor componente de mediu din România sunt:

Aer

Poluarea aerului din România este, în mare parte, cauzată de sectorul energetic învechit. Datorită condițiilor impuse de către Uniunea Europeană și investitorii străini, companiile aflate în administrarea statului sunt restructurate sistematic dar progresul este lent. Centralele de termoficare continuă să utilizeze combustibili ineficienți cu un conținut ridicat de sulf. Mai mult, calitatea scăzută a aerului din așezările urbane se datorează și utilizării carbunelui de calitate inferioară în instalațiile de încălzire. Alte surse majore ale poluării aerului din mediul urban sunt transportul și activitățile industriale.

Majoritatea vehiculelor din România sunt vechi și utilizează un carburant cu cel mai ridicat nivel de plumb din Europa de Est, afectând mediul prin emisia de noxe poluante NOx. Emisiile sunt mult mai ridicate din cauza flotei de transport învechită din România (vehicule vechi și întreținute defectuos, care funcționează pe bază de amestec de motorină și petrol,

care generează poluare cu substanțe aromatice și uleiuri grele insuficient arse). Astfel, poluarea aerului în orașe a crescut dramatic în ultimii ani. Transportul public este considerat un mod de transport mai „prietenos” mediului, dar și acesta contribuie la poluarea aerului din orașe, din cauza unor parcuri auto depășite și aglomerației și blocajelor din trafic.

O îmbunătățire relativă a calității aerului a fost observată în perioada 1995-2004 datorită reducerii activităților economice și a programelor de re tehnologizare desfășurate în unele unități industriale, precum și datorită controalelor efectuate de Agențiile pentru Protecția Mediului la agenții economici, a căror activitate are un impact asupra mediului.

În conformitate cu actele normative în vigoare, zonele urbane poluate din țară sunt clasificate după cum urmează:

- zone urbane cu poluare redusă cum sunt Slobozia, Alexandria, Brăila, Buzău, Tulcea, Focșani, unde valorile medii anuale se situează în jurul valorii normei sanitare sau sub aceasta valoare;
- zone urbane cu poluare medie cum sunt: București, Galați, Resița, Tg. Jiu, Turnu Măgurele, Timișoara, Brașov, Craiova, unde valoarea concentrațiilor medii anuale depășesc limita numai la unii poluanți;
- zone urbane puternic poluate cum sunt: Zlatna, Baia Mare, Copsa Mica, Ramnicu Valcea, Hunedoara și Calan unde concentrațiile medii anuale depășesc norma sanitară la majoritatea indicatorilor.

Ac acestea sunt zonele critice sub aspectul poluării atmosferice:

- Copsa Mică, Zlatna, Baia Mare zone poluate în special cu metale grele (cupru, plumb, cadmiu), dioxid de sulf și pulberi în suspensie provenite din industria metalurgică neferoasă;
- Hunedoara, Calan, Galați zone poluate în special cu oxizi de fier, metale feroase și pulberi sedimentabile provenite din siderurgie;
- Rm. Vâlcea, Onești, Savinești, Stolnicei, Ploiești zone poluate în special cu acid clorhidric, clor și compusi organici volatili proveniți din industria chimică și petrochimică;
- Tg. Mureș zona poluată în special cu amoniac și oxizi de azot proveniți din industria de îngrășăminte chimice;
- Brăila, Suceava, Dej, Savinești Borzesti zone poluate în special cu dioxid de sulf, sulfura de carbon, hidrogen sulfurat, mercaptani provenite din industria de celuloza, hartie și fibre sintetice.

Apă

Poluarea apei reprezintă o problemă fundamentală în România. Nu numai că există zone critice sub aspectul poluării apelor, dar România a înregistrat cele mai mari deversări de deșeuri în râuri. Cel mai mare nivel de poluare a surselor de apă este atribuit operatorilor de apă din orașe și serviciilor comunale de canalizare, industriei chimice, metalurgiei, activităților de minerit și sectorului zootehnic. Cantitatea totală a apelor uzate rezultată din stațiile de tratare este estimată la 171,086 t/an. De obicei șlamul este depozitat pe terenuri și constituie un pericol pentru contaminarea apelor subterane. Cele mai contaminate zone ale

apelor subterane au fost înregistrate în bazinele: Prut (17.1%), Someș (14.9) and Vedea (13.4%)²⁴.

Calitatea precară a apei este provocată în special de acțiunea umană și de poluarea difuză a surselor. Cel mai mare nivel de poluare a surselor de apă este atribuit operatorilor de apă din orașe și serviciilor comunale de canalizare, industriei chimice, metalurgiei, activităților de minerit și sectorului zootehnic. Sursele difuze de poluare sunt reprezentate de activitățile agricole (nitrați și sedimente solide acumulate în ultimii 20 de ani ai agriculturii intensive din vremea comunismului), consumul de materii prime în industrie și deșeurile.

În prezent există 1.310 de stații de tratare a apelor uzate urbane și industriale și numai 37,6% dintre acestea funcționează în mod corespunzător. Apele deversate sunt tratate insuficient și conțin în principal substanțe organice, solide în suspensie, săruri minerale și amoniu. Contaminarea apelor subterane depinde de contaminarea apelor de suprafață și de calitatea solului. Cele mai mari poluări subterane istorice se pot găsi în zonele industrializate cum ar fi rafinăriile din valea Prahovei, industria otelului și a metalelor grele din partea de nord-vest a țării, industria minieră și extractivă și fabricile de produse chimice din toate regiunile.

În ultimii ani s-a observat o îmbunătățire a calității apei²⁵ în diferite bazine din cauza reducerii fermelor și închiderii unor industrii poluante.

Biodiversitate

România are încă cele mai mari suprafețe de teren nefragmentate din Europa. Totuși, fragmentarea habitatului a fost accelerată de viteza dezvoltării infrastructurii de transport și extinderea urbană din ultimul deceniu, în special în zone brownfield. Există nevoia de a promova utilizarea siturilor de tip brownfield, mai mult decât a celor de tip Greenfield.

Spațiul bio-geografic al României este împărțit în mod egal de trei unități geografice – câmpii, dealuri și munți fiind caracterizat de o diversitate largă și condiții hidrologice, având un număr de 52 de eco-regiuni cu o varietate largă de ecosisteme terestre, acvatice specifice țărmurilor Mării Negre, zonei de stepă, dealurilor, munților, lacurilor, luncilor de râu și ariilor mlăștinoase, incluzând și pe cele specifice Deltei Dunării. Datorită poziției geografice, România are o diversitate biologică ridicată, reflectată la nivelul ecosistemelor și speciilor. Cu excepția zonelor mari agricole și a câtorva ecosisteme terestre și acvatice care sunt afectate de sursele de poluare, și care au cauzat schimbări în structura și dinamica biodiversității, mediul înconjurător este în conformitate cu parametrii de calitate, asigurând condițiile necesare pentru conservarea biodiversității specifice.

Deoarece sistemele ecologice sunt sisteme operaționale, având în general o organizare complexă, schimbările structurale nu pot fi observate în fiecare an doar dacă au loc dezastre ecologice, care trebuie luate în considerare pe termen scurt din cauză că mediul înconjurător are abilitatea de a se refăce după încetarea cauzelor.

²⁴ Raportul privind starea mediului, 2004 (2005); Documentul de poziție complementar: Capitolul 22 – mediu (2004); Analiza situației de mediu prezentate în cadrul POS Mediu, Ausra Jurkeviciute, expert de mediu.

²⁵ În 2005, calitatea generală a apelor de suprafață a fost evaluată în 781 de secțiuni de supraveghere (puncte de măsurători): 12,9% au fost încadrate în categoria I, 38,5% în categoria II, 26,1% în categoria III, 15% în categoria IV și 7,4% în categoria V de calitate a apei.

Solul

Solul reprezintă o resursă importantă în România. Solurile deteriorate de poluare reprezintă o problemă critică. Măsurătorile efectuate în Baia Mare au scos la iveală diminuarea concentrațiilor de metale grele din sol.

Poluarea chimică a solului afectează circa 0,9 milioane ha, din care poluarea excesivă circa 0,2 milioane ha. Efectele agresive deosebit de puternice asupra solului produc poluarea cu metale grele (mai ales Cu, Pb, Zn, Cd) și dioxid de sulf, identificată în special în zonele Baia Mare, Zlatna, Copsa Mica.

Solul din România este afectat într-o mare măsură de un sistem de management al deșeurilor de o calitate insuficientă sau defectuoasă, care a dus la acumularea deșeurilor municipale și industriale în halde întreținute necorespunzător și gropi de gunoi ilegale de origine. Din cauza deficiențelor sistemului și lipsei de stimulente pentru reducerea generării de deșeuri, pentru reciclarea și valorificarea deșeurilor, în țară s-au acumulat cantități mari de deșeuri pe sol care provoacă poluarea solului, apelor de suprafață și subterane și deteriorarea ecosistemelor, reprezentând un potențial pericol pentru sănătatea umană.

Managementul deșeurilor și în mod deosebit deșeurile casnice reprezintă una din cele mai mari probleme de mediu pe care autoritățile trebuie să le rezolve. Anual sunt generate milioane de tone de deșeuri din cauza creșterii consumului în ultimii 10 ani și a instalațiilor industriale și a tehnologiilor vechi și depășite. De asemenea există depozite mari de deșeuri urbane și industriale care dăunează calității mediului, în mod deosebit apelor subterane și de suprafață. În prezent coeficientul de colectare în zonele urbane dense este de 100% (>50.000 locuitori). Coeficientul de colectare pentru zonele urbane (>3.000 locuitori) este de 90%. În ceea ce privește zonele rurale, coeficientul de colectare este în proporție de 10%. Se anticipează o creștere de 1% pe an în 2007, și 7-8% până în anul 2012; apoi creșterea va fi de 10% pe an până în 2017 când se prezumă că procesul de colectare a deșeurilor va fi 100%.

Siturile industriale reprezintă o zonă de interes specific pentru România, începând cu perioada de după 1999, când declinul masiv al activității industriale din România a condus la o nouă configurare a structurii economice, dar și la apariția multor platforme industriale abandonate, având efecte dăunătoare asupra mediului și care au contribuit la diminuarea interesului investitorilor pentru zonele geografice în care aceste situri sunt localizate.

Există numeroase situri industriale în care s-au desfășurat activități miniere și industriale, având diverse probleme de poluare care trebuie rezolvate și analizate pentru a găsi soluții pentru reabilitare. Imaginea devastată pe care o prezintă aceste situri industriale, în care a încetat activitatea economică, nu este capabilă să atragă investitori, fiind necesar intensificarea eforturilor pentru repararea prejudiciilor aduse mediului și pregătirea acestora pentru noi investiții. Intensificarea eforturilor este necesară pentru că locațiile fostelor industrii nu afectează doar mediul înconjurător în zonele nodale ale teritoriului dar și rețelele de comunicare și așezările umane. Reabilitarea acestor structuri nu favorizează doar protecția mediului, dar reprezintă și un avantaj pentru eficiența noilor investiții, deoarece acestea dispun de o infrastructură care trebuie doar îmbunătățită și nu total reînnoită. După cum s-a demonstrat, reintegrarea zonelor nefolosite în circuitul economic reprezintă un proces costisitor și de lungă durată.

Punerea la dispoziția întreprinzătorilor privați a infrastructurii complementară economiei reprezintă o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea sectorului privat. Practic, existența

acestui tip de infrastructură este cea care îi determină pe întreprinzătorii privați să opteze pentru o anumită regiune, județ, localitate. Acest tip de infrastructură vizează, infrastructura necesară activităților productive între care se numără și reabilitarea mediului vechilor situri industriale degradate și al întreprinderilor închise, pentru ca potențialul infrastructural deja existent al acestora, să poată fi utilizat pentru noi tipuri de activități.

Astfel, a devenit o necesitate pentru România să fie reabilitate zonele rămase în urma închiderii unor întreprinderi, în cazul platformelor industriale sau a terenurilor poluate, ca și consecință a unor foste activități poluante, pentru care poluatorul nu se cunoaște. Reabilitarea acestor situri este benefică atât din punct de vedere al îmbunătățirii stării mediului, cât și al dezvoltării economiilor locale, prin creare de condiții pentru investiții în noi activități.

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor a colectat informații cu privire la zonele care au nevoie de reabilitare. Conform datelor furnizate de consiliile județene există 262 de zone, având un nivel diferit de degradare care necesită reabilitare. Regiunile care au cel mai mare număr de zone aflate în declin sunt: Sud Vest (63), Sud Muntenia (49) and Nord-Vest (42), urmat de Vest (33), Centru (31), Sud Est (24), Nord Est (19) și Bucuresti Ilfov (1).

1.2. PROFILURILE SOCIO-ECONOMICE ALE REGIUNILOR ȘI DISPARITATI INTRAREGIONALE

O particularitate a dezvoltării regionale în România este structura mozaicală a dezvoltării la nivel sub-regional. Practic, în toate regiunile coexistă zone relativ dezvoltate cu zone slab sau chiar subdezvoltate. De aceea o analiză la nivel subregional este absolut necesară pentru a putea evidenția disparitățile intraregionale, respectiv la nivel de județe și a putea argumenta nu numai prin mărimea PIB pe locuitor necesitatea de a sprijini toate regiunile țării, inclusiv pe cele considerate, potrivit mărimii PIB, mai prospere. **Anexa 2 include tabelele cu indicatorii de dezvoltare la nivelul regiunilor și al județelor, iar Anexa 3 conține analizele SWOT regionale.**

Regiunea de Dezvoltare Nord - Est

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Nord-Est este cea mai întinsă regiune a României, având o suprafață de 36.850 kmp (15,46% din suprafața totală a țării). Are granițe externe cu Ucraina și Republica Moldova. În componența sa sunt 6 județe: Bacău, Botoșani, Neamț, Iași, Suceava și Vaslui, unități administrativ-teritoriale și unități teritorial-statistice de nivel NUTS 3.

Cu o populație de 3.734.546 locuitori (17,25% din populația României) și o densitate a populației de 101,3 locuitori/km², Regiunea Nord-Est ocupă locul al doilea în ceea ce privește densitatea după Regiunea București-Ilfov). Populația regiunii este localizată cu precădere în mediul rural (56,6%).

Regiunea se caracterizează printr-o îmbinare armonioasă între toate formele de relief, 30% munți, 30% relieful subcarpatic, 40% podișului. Relieful bogat oferă zone de deal și câmpie care sunt adecvate unei game largi de culturi agricole, iar zonele de munte cu peisaje spectaculoase sunt favorabile dezvoltării turismului.

Forța de muncă și migrația

Populația ocupată este apropiată mediei pe țară, de 33,8%. O pondere foarte mare o deține populația ocupată în agricultură (42,7%), mai ales județele Botoșani (52,9%) și Vaslui (51,2%). Ponderea populației ocupate în industrie și servicii se află sub media pe țară (23,5 %), respectiv 19,4, județele Botoșani (15,1%) și Suceava (16,8%) având cel mai mic grad de ocupare în industrie, iar județul Vaslui (30,0%) în domeniul serviciilor. De asemenea, aceste județe se confruntă și cu o evidentă rămânere în urmă a gradului de tehnologizare industrială și agrară, precum și cu un nivel redus de calificare a populației.

În ultimii ani, a avut loc o scădere a ponderii populației ocupate (de la 64,2% în 2000 la 33,8% în 2005). O diminuare accelerată a populației ocupate a avut loc în județul Botoșani, unde, un procent mare al populației lucrează în agricultură. (52,9%).

Numeroase persoane în vârstă de muncă din această regiune lucrează temporar sau permanent în activități economice în București, Banat, Transilvania, Europa de Vest și Israel. În satele bucovinene, după plecarea populației tinere masculine apte de muncă, se manifestă o tendință de emigrare și a femeilor, pentru a munci în străinătate, astfel că în multe localități au rămas persoane vârstnice și copii. În multe din aceste localități activitatea de construcții este

impresionantă, materia primă utilizată fiind lemnul. În acest fel s-au accentuat discrepanțele între localitățile regiunii din punct de vedere al nivelului general de dezvoltare și îndeosebi al dotărilor infrastructurale.

Șomajul înregistrează o valoare superioară (6,8%) celei naționale (5,9%), județul Vaslui ajungând la 10,1%. Rata șomajului feminin are valori inferioare ratei șomajului în toate județele regiunii. Cauzele se pot găsi în existența mai multor locuri de muncă pentru femei (confecții și industria hotelieră) și a faptului că numeroase femei lucrează în străinătate.

Economia regională

Regiunea Nord-Est este regiunea cea mai slab dezvoltată a României (în 2004, PIB/locuitor reprezenta 69,2% din media națională). În interiorul regiunii, cele mai sărace zone sunt sudul județului Iași, sud-estul județului Neamț, estul județului Bacău, județele Botoșani și Vaslui.

În special vestul regiunii, care a fost în anii 60 – 70 obiectul unei industrializări forțate (mobilă, chimie, materiale de construcții, construcții de mașini, textile), a intrat într-un proces de dezindustrializare în ultimii 10 ani (întreprinderi din ramura chimie, petrochimie, ușoară, construcții de mașini, mobilă), ceea ce a agravat situația economică, estul regiunii fiind tradițional subdezvoltat.

Indicele atractivității²⁶ este cel mai scăzut în această regiune - 19,7 (cel mai mare grad de atractivitate fiind realizat, conform studiului, de Regiunea Nord-Vest, respectiv 39,8). Atractivitatea scăzută se manifestă și în volumul mic al investițiilor străine directe: 292 mil. EURO în 2005, reprezentând 1,3% din totalul investițiilor străine directe realizate în România.

De asemenea, Regiunea Nord - Est are cel mai mic număr de IMM-uri la 1000 de locuitori, doar 13,1%, numărul total al IMM-urilor fiind de 49.078, microîntreprinderile reprezentând 87,6% din total IMM-uri. La nivel intraregional, județele Iași (27,2%), Bacău (20,8%) și Suceava (18,8%) au cel mai mare număr de IMM-uri, la polul apus aflându-se județul Vaslui cu doar (8,5%).

În regiune funcționează 2 parcuri industriale (Bacău și Iași), 1 în proprietate privată și 1 realizat în parteneriat public-privat. Acestea acoperă o suprafață de 22,38 ha, de tip brownfield. Parcul industrial Bacău, bazat pe tehnologia informației și comunicații, va asimila forța de muncă disponibilizată și va dinamiza dezvoltarea acestui sector economic de vârf la nivel regional. Astfel, se preconizează crearea a cca. 50 de noi locuri de muncă directe pe durata fazei de implementare și cca. 200 pe durata fazei operaționale. Parcul industrial Iași este destinat industriilor de înaltă tehnologie ce includ companii din domeniile IT și biotehnologiei. Se are în vedere stoparea migrației forței de muncă tinere și specializate în aceste domenii, prin asigurarea de locuri de muncă pentru absolvenții din domeniu.

În Regiunea Nord Est, activează un Centru Euroinfo (încă din anul 1999), un IRE (Innovation Relay Centre) în Iași și 33 de centre de consultanță. De asemenea, cele trei incubatoare de

²⁶ Survey, Romanian Business Digest, 2005. Indicele atractivității a fost calculat pe baza unor indicatori privind *mediul de afaceri* (mediul politic și administrativ, piața muncii și salariile, mediul economic, sectorul privat și competiția de piață, investiții străine, comerț extern, infrastructura și prețul pământului) și *standardul de viață* (telecomunicații, sănătate, educație, sistem bancar, utilizarea internetului, dotări edilitar gospodărești, folosirea timpului liber, prețurile medii la produsele de bază)

afaceri existente asigură incubarea pentru 118 firme, contribuind la realizarea a 270 noi locuri de muncă.

Dacă în celelalte județe ale Regiunii Nord-Est au apărut indicii ale unui început de reviriment economic, situația economică este precară și instabilă în județele Botoșani, Iași și Vaslui, deși aici activează numeroase întreprinderi textile care lucrează în sistem lohn; cele mai mici perturbări ale cererii internaționale duc la reduceri de salariu, trimitere în șomaj sau chiar închiderea întreprinderilor. De asemenea, există zone de declin industrial și cu șomaj ridicat, în special în arealele din jurul localităților urbane: Roman, Suceava, Fălticeni, Rădăuți, Vaslui, Negrești, Huși, Buhuși, Dărmănești, Moinești, Comănești, Pașcani, Hîrlău, Tîrgu Frumos, Tîrgu Neamț, Botoșani și Dorohoi, cu platformele industriale adiacente.

În afara disparităților de dezvoltare vest-est, în Regiunea Nord-Est sunt evidente de asemenea disparitățile urban-rural în ce privește gradul general de dezvoltare, dotările infrastructurale de toate tipurile, gradul de atractivitate a investițiilor. În același timp se manifestă un alt fenomen îngrijorător, legat de declinul orașelor mici și mijlocii, îndeosebi cele monoindustriale, care tind sau chiar s-au decuplat de la procesul de creștere economică, nemaiputând să-și îndeplinească funcțiile urbane.

Infrastructura

Transport

Infrastructura de drumuri, rețele de apă și canalizare ridică probleme în majoritatea județelor, dar cele mai afectate sunt județele Botoșani, Iași, Vaslui. De asemenea aceste județe se confruntă și cu o evidentă rămânere în urmă a gradului de tehnologizare industrială și agrară, un nivel redus de calificare a populației, precum și cu probleme de mediu, cauzate de lipsa resurselor de apă, vechile defrișări, alunecările de teren considerabile, stratul freatic adânc.

Densitatea drumurilor publice este de 36,3 km/km², superioară mediei pe țară (33,5 km/km²), fiind mai ridicată în Iași, Botoșani, Vaslui și Bacău, pentru că regiunea este străbătută de o serie de coridoare europene (E85, E576, E574, E581, E583). Există însă puține drumuri publice modernizate, ponderea acestora fiind mult inferioară mediei pe țară (25,1%), județele Botoșani și Iași având o pondere de 16,4%, respectiv 17,6%. Din cauza reliefului predominant muntos și județele Neamț și Suceava se confruntă cu probleme de accesibilitate.

Densitatea rețelei de cale ferată este de 44,3/1000km², regiunea fiind traversată de două din cele nouă magistrale feroviare ale țării: V (București-Suceava) și VI (București-Iași).

În cadrul regiunii există trei aeroporturi (Bacău, Iași și Suceava) care deservește curse interne și ocazional zboruri externe. Infrastructura existentă în momentul de față nu permite nici unui aeroport din cele trei efectuarea de zboruri curente externe de pasageri și de marfă. Județul Suceava dispune de 5 heliporturi, iar în județul Iași există o aerobază utilitară cu o experiență de 30 ani în domeniu și care are ca obiect de activitate zboruri utilitare și zboruri sanitare.

Utilități publice

Atât rețeaua de alimentare cu apă potabilă, cât și cea de canalizare sunt insuficient dezvoltate, ponderea localităților cu rețea de apă potabilă fiind de 54,8%, comparativ cu media pe țară (61,0%), iar județele Iași și Vaslui având o pondere a localităților cu rețea de canalizare de doar 13,3%, respectiv 12,8%.

De asemenea, capacitatea stațiilor de epurare a apelor reziduale cât și capacitatea de depozitare a deșeurilor sunt insuficiente, față de cerințele actuale.

Doar 13,8% din numărul total al localităților regiunii sunt conectate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale, județele Bacău, Iași și Neamț, având ponderea cea mai mare. În ceea ce privește numărul localităților conectate la rețelele de distribuție a energiei termice, se constată o scădere continuă a acestuia; 4,3% dintre localitățile din Regiunea Nord Est sunt conectate la rețeaua de distribuție a energiei termice, valori mai ridicate înregistrând județele Neamț, Suceava și Iași.

De asemenea, aceste județe se confruntă și cu probleme de mediu, cauzate de lipsa resurselor de apă (consecință a straturii freatic situate la adâncime considerabilă), vechile defrișări, alunecările de teren considerabile.

Educație

Având în vedere că din cele opt regiuni de dezvoltare, Regiunea NE deține cea mai mare pondere a populației și a elevilor (17,2% și respectiv 17,7%), numărul unităților destinate procesului educațional este mic, acesta reprezentând numai 10,19% din numărul unităților de învățământ pe ansamblul țării. Trei județe Bacău (23,6%), Iași (16,3%) și Suceava (14,4%) și dețin aproximativ 60% din numărul total al școlilor existente la nivel regional, având cea mai numeroasă populație școlară, comparativ cu celelalte 3 județe din regiune. Ele sunt în același timp și centre universitare.

Sănătate

Regiunea Nord-Est deține 164 de unități sanitare (spitale, policlinici, dispensare medicale, sanatorii TBC), reprezentând 12,07% din numărul total al unităților sanitare din România aflate în proprietate publică. Ele se află într-o stare precară, existând riscul ca multe unități să nu mai primească autorizație de funcționare. În plus, dotările tehnice de care dispun sunt uzate atât fizic cât și moral și nu mai corespund cerințelor actuale. Necesarul de dotări tehnice pentru următoarea perioadă este cel mai mare dintre toate regiunile.

Servicii Sociale

În Regiunea Nord-Est s-au înregistrat cel mai mare număr de nou născuți de la nivelul întregii țări (5,4% din total național), dar instituțiile pentru protecția copilului sunt insuficient dezvoltate. Această situație nu favorizează reintegrarea părinților pe piața muncii. Județele Iași și Suceava nu dispun de nici o instituție de asistență socială.

Zone problemă

Analiza mai detaliată a disparităților interne în dezvoltarea Regiunii Nord-Est, atât din punct de vedere al dezvoltării economice, cât și al problemelor de mediu, evidențiază următoarele tipuri de zone-problemă:

Areele rurale izolate, cu infrastructură slab dezvoltată:

- zona rurală care acoperă regiunea de confluență dintre județele Bacău, Vaslui, Iași și Neamț, care se continuă cu zona de vest a județului Vaslui;
- fâșia adiacentă graniței dintre județele Botoșani și Iași;
- porțiunea situată în extremitatea sud-estică a județului Iași și care continuă în nord-estul județului Vaslui, pe malul drept al râului Prut.
- Zone cuprinzând grupuri izolate de localități din sudul județului Suceava

Zone afectate de alunecări de teren și fenomene de eroziune:

- în județul Botoșani aceste zone sunt situate în zona centrală și de sud;
- în județul Neamț: pe ambele maluri ale lacului de acumulare Bicaz și în nordul județului;
- în nordul și sudul județului Iași;
- în județul Vaslui, în bazinul afluenților râului Bârlad;
- în județul Bacău au fost identificate 13 zone expuse alunecărilor de teren, situate în partea centrală și de nord;
- în sudul județului Suceava, în raza localităților: Fălticeni, Dolhasca etc.

Zone afectate de inundații sunt în bazinul râului Bistrița, în lunca Jijiei și Prutului, precum și în județul Bacău, în zona bazinelor hidrografice ale râurilor Trotuș, Siret, Tazlău, Bistrița, Zeletin.

Potențial de dezvoltare

Pe ansamblul Regiunii Nord - Est sunt evidente discrepanțele ca nivel dar și ca potențial de dezvoltare între vestul mai dezvoltat al Regiunii și estul mult rămas în urmă (județele Botoșani, Iași, Vaslui). Șansa zonelor de est, limitrofe graniței de est a Uniunii Europene, Ucrainei și Moldovei, este să se dezvolte ca areal de servicii de tranzit pentru produsele provenite din țările fostei URSS (înmagazinare, înnobilare și pregătire prin segmentare și împachetare etc). Pentru aceasta trebuie efectuate lucrări de infrastructură, de creare a unor zone cu facilități specifice (parcuri logistice), asemănătoare celor din porturile Belgiei, Olandei și Germaniei, specializate în astfel de servicii.

Datorită condițiilor favorabile de care dispune, a frumuseții locurilor, purității aerului, apelor, zonelor montane din județele Bacău, Neamț și Suceava, precum și a inestimabilului patrimoniu cultural și religios existent, Regiunea Nord Est deține un potențial turistic relativ ridicat, care poate fi comparat cu alte zone turistice renumite din țară și din străinătate. Alături de pitorescul regiunii, binecunoscuta ospitalitate, tradițiile populare, obiceiurile, specificul gastronomiei moldovenești, tradiționalele degustări de vinuri din podgoriile Cotnari și Huși dau culoare locală pentru atragerea turiștilor.

Principalele tipuri de turism care pot fi practicate sunt: turismul cultural (muzeistic, etnografic, artistic), religios, balneo-terapeutic, de agrement, de tranzit, agroturism.

Zona muntoasă și deluroasă din vestul regiunii (județele Suceava, Neamț, Bacău) dețin un potențial turistic valoros, în mare parte (exceptând Bucovina) insuficient dezvoltat, dar care, cu măsuri adecvate poate intra cu ușurință în circuitul turistic european, cu specializarea „turism religios” (Putna, Neamț, Sucevița, Moldovița, Voroneț), Humor, Arbore, Agapia, Văratec, Dragomirna, Bistrița, Zamca, Secu, Sihăstria, Cașin), turism balneo-terapeutic (Vatra Dornei, Câmpulung-Moldovenesc, Băltățești, Oglinzi, Slănic Moldova, Târgu Ocna), turism etnografic, agro-turism, turism rural, turism sportiv (alpinism, vânătoare, pescuit, sporturi extreme – zborul cu parapanta, rafting, orientare turistică, mountainbike, schi).

Gradul de dotare a localităților și originalitatea landschaftului bucovinean cât și specificul deosebit al satelor, cu un grad înalt de civilizație a populației, pot juca un rol în turismul de lungă durată, cu activități sportive, agrement și pentru optimizarea sănătății (Vatra Dornei, Solca, Cacica și pe Valea Bistriței și Moldovei).

Domeniu economic tradițional al regiunii, industria de prelucrare a lemnului a cunoscut o creștere semnificativă în ultimii ani (2001-2005), nu numai în ceea ce privește numărul

locurilor de muncă (11.6% în 2004), dar mai ales privind cifra de afaceri (cu 100% mai mult decât în 2001). Creșterea ponderii industriei de mobilă în totalul cifrei de afaceri evidențiază orientarea spre o valorificare superioară a lemnului.

De asemenea, industria textilă a înregistrat o creștere spectaculoasă a cifrei de afaceri în anul 2004 (cu 150% față de anul 2001), dar productivitatea este slabă datorită folosirii sistemului lohn care are o valoare adăugată mică.

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud - Est este situată în partea de sud-est a României, acoperind 35.762 km² sau 15 % din suprafața totală a țării, regiunea este a doua ca mărime din cele 8 ale României.

Regiunea Sud - Est cuprinde aproape toate formele de relief: lunca Dunării, câmpia Bărăganului, podișul Dobrogei cu Munții Măcinului, iar partea de nord-vest a regiunii cuprinde o parte a Carpaților și Subcarpaților de Curbură. Totodată regiunea este străbătută de fluviul Dunărea, cuprinde Delta Dunării și este mărginit la est de întreg litoralul românesc al Mării Negre. Preponderent este însă relieful de câmpie, cu specific climatic continental.

În 2005, Regiunea avea o populație de 2.846.379 locuitori, reprezentând 13,1 % din populația țării; densitatea de 79,6 loc/kmp este sub media pe țară (90,7 loc/kmp), cea mai mare densitate a populației fiind în județul Galați (138,9 loc/kmp), dominat de centrul industrial și comercial cu același nume, iar cea mai mică, în județul Tulcea (29,7 loc/kmp), unde condițiile naturale și economice sunt mai puțin propice.

Orașele concentrează 55,5% din populație, cu tendințe de diminuare. Industrializarea forțată de după război a condus la concentrarea populației în orașele Galați, Brăila și Constanța.

Rețeaua de localități a regiunii Sud - Est era alcătuită din 35 de orașe (dintre care 11 erau municipii) și 1.447 de sate (organizate în 354 de comune). Cel mai mare oraș al regiunii este Constanța (307.447 locuitori), urmat de Galați (298.941 locuitori), Brăila (locuitori), Buzău (137.161 locuitori), Focșani (101.294 locuitori) și Tulcea (92.676 locuitori).

În această regiune există o mare diversitate etnică, lingvistică și religioasă:

- Populația rromă (1,7%)
- Comunitatea rusă (lipoveni) (0,9%) – concentrată în zona Tulcea (16,350 locuitori)
- Comunitatea greacă (0,1%)
- Comunitatea turcă (1%) – concentrată în zona Constanța (27,914 locuitori)
- Comunitatea tătarilor concentrată în zona Constanța (23,230 locuitori)

Forța de muncă și migrația

În 2005, populația ocupată reprezenta 36,1% din total, cea mai mare parte în servicii (44,5%) și agricultură (32%), urmate de industrie (23,5%). Se remarcă ponderea ridicată a populației ocupate în sectorul serviciilor în județele Constanța și Galați, datorită stațiunilor turistice din lungul litoralului și prezenței porturilor Constanța și Mangalia, și respectiv Galați. Spre

deosebire de acestea, în județul Vrancea, aproximativ 49% din populația ocupată lucrează în agricultură, iar 62% din populația județului locuiește în mediul rural.

Șomajul, cu o valoare de 6,4% (2005) depășește media țării (5,9%). Disponibilizările din industria metalurgică (MITTAL GROUP) au determinat ca județul Galați să dețină cea mai ridicată rată a șomajului (8,3%), urmat de Buzău (7,4%) și Brăila (6,8%).

Lipsa locurilor de muncă adecvate, salarizarea neatractivă, dar și calificarea necorespunzătoare determină plecări masive a activilor spre arealele de creștere economică din țară sau străinătate. Migrația cea mai accentuată se înregistrează în județul Vrancea, în special din cauza structurii economice neconsolidate, unde populația tânără a părăsit masiv localitățile pentru a lucra în străinătate.

Economia regională

Cu un PIB care reprezintă 11,3% (2004) din economia țării, regiunea se situează pe locul 6, în timp ce pe locuitor acest indicator se situează sub media națională. Până în 2004, productivitatea muncii deținea o poziție de mijloc între regiunile țării, cu valorile cele mai ridicate în județul Constanța.

Specificul Regiunii Sud - Est îl reprezintă disparitățile dintre nodurile de concentrare a activităților industriale și terțiare (Brăila - Galați; Constanța - Năvodari), centrele industriale complexe izolate (Buzău, Focșani), areale cu specific turistic (litoralul și Delta Dunării) și întinsele zone cu suprafețe de culturi agricole și viticole. Regiunii îi este caracteristică discontinuitatea în teritoriu a activităților industriale și îmbinarea cu activități terțiare (comerț, servicii, turism) și agricole. Această situație este generată de specializarea intra-regională. Astfel, Galați și Constanța sunt caracterizate de o rată mai mare a populației ocupate în industrie, Buzău și Brăila cu procente mai mari de populație ocupate în agricultură, Constanța, Galați și Tulcea în construcție și servicii.

Restructurările industriale care au avut loc în procesul tranziției la economia de piață, au dus la creșterea masivă a șomajului în marile centre de industrie grea (Galați, Brăila, Buzău) și în micile centre urbane mono-industriale. Activitatea intensă de construcții de locuințe proprietate privată din jurul marilor centre urbane, litoral și alte areale turistice din Subcarpați a preluat o parte din forța de muncă disponibilizată și astfel șocul social al disponibilizărilor a fost atenuat.

Deși zona Brăila – Galați, Constanța – Năvodari a fost marcată de un puternic fenomen de disponibilizări, ultimii ani prezintă un oarecare reviriment al activităților industriale, respectiv un proces de stabilizare a întreprinderilor nou create pe platformele marilor complexe industriale restructurate. Astfel, pot fi menționate atât întreprinderile (textile) care funcționează la Brăila cât și Combinatul de la Galați precum și rafinăria de la Midia Năvodari. Un alt exemplu de revigorare a industriei îl reprezintă Buzău, unde au apărut numeroase întreprinderi noi, ca de exemplu cele de prelucrare superioară a lemnului și sticlei, etc. Spre deosebire de acest proces de oarecare stabilizare economică a marilor centre urbane, orașele mici nu reușesc să-și găsească echilibrul, pierzând în continuare locuri de muncă (Babadag, Negru Vodă, Hârșova, Făurei, Tulcea, Măcin, etc.). Aici nu există investiții străine și din cauza unei infrastructuri deficitare (drumuri, alimentări cu apă, canalizări, etc).

Arealele de maximă sărăcie cuprind nordul județului Galați, estul și sudul Brăilei, nordul Dobrogei, Delta Dunării, precum și estul Județului Vrancei .

Infrastructura

Transport

Regiunea este străbătută de importante coridoare de transport care asigură legătura centrelor urbane cu capitala țării, între care se remarcă marile artere rutiere europene (E60, E85, E87, E70, E581).

Din cei 10.856 km drumuri publice regionale, doar 19,4% sunt modernizați, regiunea înregistrând cea mai mică pondere pe țară. Valoarea redusă a indicatorului referitor la densitatea drumurilor pentru Tulcea se explică prin faptul că Delta Dunării acoperă aproape jumătate din suprafața acestui județ.

Principalele problemele ale rețelei de drumuri sunt: calitatea slabă a drumurilor, sistemul deficitar de iluminare și marcare stradală, iar situația drumurilor în mediul rural este critică, majoritatea localităților rurale neavând drumuri pietruite sau asfaltate. Inundațiile din anul 2005 au arătat nu numai insuficiența rețelei rutiere dar și lipsa unei strategii privind măsuri de protecție activă a acestora.

S-a dovedit că nu există posibilități reale dar și economice pentru trasee de rezervă, existând pericolul izolării unor areale cât și întreruperii legăturilor dintre marile regiuni ale României. Tot în această situație s-a evidențiat și starea precară a podurilor rutiere.

Există două elemente esențiale în regiune care favorizează transportul naval: fluviul Dunărea și Marea Neagră. Portul maritim Constanța, cel mai mare port la Marea Neagră și al patrulea din Europa, oferă servicii (facilități) pentru toate tipurile de transport (auto, feroviar, maritim, aerian), fiind utilat cu depozite și terminale pentru toate tipurile de bunuri. Acest port este situat la intersecția dintre coridoarele TEN-T IV și VII – prin canalul Dunăre-Marea Neagră.

În anul 2005, rețeaua de cale ferată avea o lungime totală de 10,948 km, din care 1,750 km în Regiunea Sud-Est (doar 477 km, reprezentând 27,2% sunt electrificați). Densitatea căii ferate este de 45,9/1000 km².

Utilitățile publice

Regiunea Sud-Est înregistra, în anul 2005, o pondere ridicată a străzilor orășenești modernizate, 69% din cei 2 954 km de străzi orășenești din regiune, fiind modernizați. Există însă mari diferențe intraregionale, județele Buzău, Constanța și Galați având peste 70% străzi orășenești modernizate, față de doar 46% în județul Vrancea. Această situație se datorează prezenței atât a unor orașe mari, cât și a unora mijlocii (Buzău, Constanța, respectiv Galați) - în cazul primelor trei județe - în care majoritatea străzilor sunt modernizate, în timp ce în județul Vrancea, orașului Focșani i se adaugă doar patru orașe mici (sub 20.000 de locuitori) - în care doar o mică parte a străzilor sunt modernizate.

În privința utilităților publice de bază, la sfârșitul anului 2005 Regiunea Sud-Est ocupa al doilea loc la nivel național în privința lungimii simple a rețelei de distribuție a apei potabile (17,4 % din total pe țară), iar din numărul total de localități 80% aveau instalații de alimentare cu apă potabilă, acestea concentrându-se mai mult în județele Constanța și Buzău - apropiate de Dunăre, și mai puțin în Brăila și Galați. Însă, trebuie menționat că foarte multe din aceste instalații prezintă un grad avansat de uzură, necesitând reabilitarea și chiar înlocuirea lor.

O situație îngrijorătoare există în cazul rețelei de canalizare, doar 22,1% din localitățile regiunii fiind dotate cu această utilitate. La nivel intraregional, există aceleași diferențe, dacă avem în vedere că 70% din localitățile dotate cu canalizare sunt localizate în cele trei județe estice ale regiunii (Constanța, Galați și Tulcea).

Educație

La nivel regional, în anul școlar 2005/2006, în învățământul public existau 570 grădinițe, care au trebuit să facă față creșterii numărului de copii înscriși, în ultimii ani. Pentru învățământul primar și gimnazial, existau 1.000 de școli, iar cel liceal era deservit de 176 de licee. Acestora li se adaugă 9 școli profesionale și de ucenici, precum și 11 unități postliceale, a căror bună funcționare este esențială pentru asigurarea pieței forței de muncă cu persoane calificate în diferite domenii.

Pentru formarea unei forțe de muncă înalt calificate, absolut necesară pentru asigurarea dezvoltării regiunii, este esențială buna funcționare a celor 9 universități cu 58 de facultăți existente în regiune. Cele mai importante sunt universitățile din Constanța și Galați.

Sănătate

În regiune există 47 de spitale, dintre care 24 sunt localizate în Constanța și Galați. De asemenea, în regiune își mai desfășoară activitatea 13 policlinici și 41 dispensare medicale, la care se adaugă alte tipuri de unități sanitare. Serviciile medicale pentru populația din mediul rural sunt slab dezvoltate, fiind necesară organizarea unui proces de planificare medicală.

Speranța de viață este în medie de 71,69 ani pentru bărbați, respectiv 75,56 ani pentru femei. Infrastructura de sănătate din regiune, atât din punct de vedere al construcțiilor, cât și al dotărilor, este precară, fiind necesare reabilitarea clădirilor, precum și dotarea corespunzătoare a acestora.

Servicii Sociale

Trei din cele 6 județe (Buzău, Vrancea și Tulcea) nu au centre de zi. Copii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (65,7%) sau de servicii rezidențiale (34,3%). La sfârșitul anului 2004, erau 8.818 copii cu dizabilități, din care doar 462 beneficiau de servicii de reintegrare. Județele Brăila, Buzău și Galați nu au instituții rezidențiale de asistență socială.

Zone problemă

În regiune au fost identificate prin PND 2000-2002 și promovate pentru a beneficia de proiecte eligibile sub Programul Phare Coeziune Economică și Socială 2001-2002, două zone, și anume:

- Zona industrială a Subcarpaților de Curbură, care include și orașele Buzău, Râmnicu Sărat, Focșani, Măreșești, Adjud, Odobești și Tecuci, caracterizată de următoarele probleme: dezechilibre sociale masive, calificări insuficiente și mono-direcționate ale forței de muncă. Mediul natural este puternic afectat de către defrișările necontrolate realizate în ultimul deceniu, care au fost dublate de lipsa lucrărilor pentru limitarea alunecărilor de teren.
- Zona industrială și de servicii a Dunării de Jos, cuprinzând orașele Brăila, Galați, Tulcea, Măcin și Isaccea, se confruntă cu probleme legate de: șomaj ridicat, diminuarea rolului jucat de porturile din zonă, ca porți maritime ale țărilor din centrul Europei lipsite de ieșire la mare, în urma realizării canalului Dunăre - Marea Neagră; pierderea flotei de pescuit oceanic. Celor două zone de restructurare industrială, li se adaugă alte zone cu

probleme grave de dezvoltare. Este vorba de zona minieră Altân-Tepe și Hârșova (Tulcea), orașele Nehoiu (Buzău), Mărășești (Vrancea).

- Zona rurală în totalitate este caracterizată de grave probleme de dezvoltare cauzate atât de procesul de migrare a populației tinere în marile orașe sau în străinătate, cât și de lipsa infrastructurii de bază.

Exceptând ușoara îmbunătățire a situației șantierului naval Galați și a Mittal Steel Industry Galați (Sidex), aceste zone se află încă în dificultate.

Potențial de dezvoltare

Regiunea Sud-Est dispune de o serie de resurse naturale, care valorificate corespunzător, pot juca un rol important în dezvoltarea economico-socială. Dintre acestea, cele mai importante sunt zăcămintele de țiței și gaze naturale (Subcarpații Buzăului, vestul județului Brăila și sudul județului Galați), carierele de granit (Munții Măcinului), sarea, etc.

Alt avantaj pe care regiunea îl poate valorifica, este reprezentat de prezența portului Constanța, secondat de porturile dunărene Galați, Brăila și Tulcea. Legăturile acestora cu marile porturi ale lumii, pot fi folosite, atât pentru a asigura materia primă necesară dezvoltării economiei regiunii, cât și pentru a exporta bunuri produse atât în regiune, cât și în restul țării..

Cel mai important potențial pentru dezvoltarea regiunii, este reprezentat însă de resursele turistice:

- Litoralul Mării Negre, care cuprinde 13 stațiuni, cu unități de cazare, tratament și agrement (hoteluri, moteluri, vile, campinguri) desfășurate de-a lungul a 70 km de coastă între Năvodari și Mangalia.
- Delta Dunării, care prezintă o atracție științifică și un potențial turistic ridicat, în special după includerea sa în 1990, împreună cu alte zone naturale adiacente, în Rezervația Biosferei Delta Dunării.
- Regiunea beneficiază de un fond balnear deosebit, cu o veche tradiție Lacul Techirghiol, Eforie Nord (nămol curativ cu proprietăți asemănătoare celui de la Marea Moartă).
- Regiunea prezintă și un cadru promițător pentru dezvoltarea agro-turismului (Brăila, Galați și Tulcea) cu resurse importante pentru dezvoltarea turismului de agrement (vânătoare și pescuit) în Insula Mică a Brăilei, Insula Mare a Brăilei, etc.
- Zona montană din Vrancea și Buzău prezintă interes turistic prin stațiunile Soveja și Lepșa, și zone turistice unice în țară, cum ar fi: Vulcanii Norioși (Berca), peșterile de la Bozioru, Focurile Vii.
- Patrimoniul cultural-istoric al regiunii se remarcă cetățile getice, romane, grecești, bizantine și locașuri mănăstirești, majoritatea fiind concentrate în județele Tulcea și Constanța

Potențialul industrial al regiunii este foarte important și diversificat, în același timp. În anul 2003, valoarea adăugată brută a acestui sector (incluzând sectorul de construcții) a fost de 2 mil. euro, reprezentând 31,3% valoarea adăugată brută pe regiune. Industria regională este concentrată în special în centrele urbane:

- Industria petrochimică este prezentă în Năvodari
- Industria metalurgică în Galați și Tulcea
- Industria de echipamente în Brăila, Buzău, Constanța, Tecuci

- Industria de construcție navală în Constanța, Galați, Brăila, Tulcea, Mangalia, Midia
- Industria materialelor de construcție în Medgidia
- Industria textilă în Brăila, Tulcea, Vrancea.

Principalele caracteristici ale industriei la nivel regional sunt:

- Este concentrată în marile orașe, fiind foarte puțin prezentă în zonele rurale
- Industria de procesare deține primul loc în termeni de venituri și rată de ocupare a populației în această ramură.

Agricultura este de asemenea, un sector foarte important pentru economia regională: circa 40% din populația ocupată lucrează în acest sector, care contribuie cu 16% la PIB regional. Terenurile cultivate dețin 65% din suprafața regiunii și prezintă potențial de dezvoltare în viitor. Deși există acest potențial agricol, capacitate de procesare a produselor agricole este limitată (scăzută) din cauza tehnologiilor depășite. Gradul ridicat de fragmentare a terenului cultivat reprezintă un alt obstacol pentru dezvoltarea agricolă. Potențialul economic scăzut al fermelor mici și managementul ineficient al acestora au determinat, de asemenea, subdezvoltarea sectorului de procesare a produselor agricole.

În anul 2004, regiunea se ocupa primul loc la nivel național, în ceea ce privește producția produselor specifice, și anume struguri și floarea-soarelui, și locul al doilea la producția de grâu, cereale și fasole. În ceea ce privește sectorul de creștere a animalelor și cel zootehnic, regiunea se situează pe primul loc la producția de carne de oaie și capră, și de asemenea, de lână.

Regiunea de Dezvoltare Sud

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud este situată în partea de sud a României, având o suprafață de 34.453 km² (14,45 % din suprafața României), corespunzătoare județelor Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova și Teleorman. În partea de sud, regiunea se învecinează cu Bulgaria. Relieful regiunii este caracterizat de predominanța formelor de relief de joasă altitudine: câmpii și lunci - 70,7%, dealuri - 19,8% și doar 9,5 % munți.

Populația totală a celor șapte județe componente era, în 2005, de 3.342.042 locuitori, reprezentând 15,4% din populația României. Densitatea populației este de 96,6 loc/km², valoare superioară mediei pe țară (90,7 loc/km²). Gradul de urbanizare este de 41,7%, sub media pe țară, explicabil prin faptul că, exceptând județul Prahova, majoritatea populației trăiește în mediul rural.

Regiunea Sud are o rețea de localități alcătuită din 48 de orașe (din care 16 municipii), 517 comune și 2018 de sate. Cele mai multe orașe (32) au sub 20.000 de locuitori, multe dintre acestea cu o infrastructură deficitară, apropiată de cea a zonelor rurale. Numai 2 orașe au peste 100.000 de locuitori (Ploiești și Pitești). Distribuția teritorială arată o concentrare mai mare a orașelor în județul Prahova (14) și mai redusă în Giurgiu (3).

Forța de muncă și migrația

Ponderea populației ocupate era, în 2005, de 35,7% din populația regiunii, sub media pe țară (38,8%), valorile cele mai ridicate înregistrându-se în Argeș (39%) și Teleorman (37,7%), în celelalte județe valorile fiind cuprinse între 31 și 37%.

Gradul de ocupare a populației pe sectoare de activitate, la nivel regional, indică o pondere ridicată, dar în descreștere, a populației ocupate în agricultură (39,7%) și o pondere relativ scăzută a celei ocupate în industrie (23,7%) și servicii (36,6%). Județele sudice ale Regiunii sunt preponderent agricole, cu o pondere ridicată a populației ocupate în agricultură: Teleorman, Giurgiu (59,4 % și 57,5%), Călărași (51,5%). Județele Prahova și Argeș se caracterizează printr-o pondere ridicată a populației ocupate în industrie și servicii.

În cea ce privește rata șomajului, la 31 decembrie 2005, aceasta era de 7,4% la nivelul regiunii, evidențiindu-se aceeași diferențiere între sudul și nordul regiunii, cele mai ridicate rate ale șomajului înregistrându-se în județele Ialomița (12,1%) și Călărași (9%), iar cele mai reduse în județele Argeș (5,2%) și Giurgiu (5,6%). Lipsa locurilor de muncă în zonele rurale determină o masivă plecare către București și migrația tinerilor către Europa de Vest, astfel încât satele și orașele mici se depopulează.

Economia regională

În 2004, Regiunea Sud înregistra o valoare a PIB de 2447 euro/locuitor, situată sub media pe țară (2932,8 euro/locuitor), la nivel județean, cele mai mari valori înregistrându-se în județele Argeș – 3071 euro/locuitor și Prahova – 2696,9 euro/locuitor, iar cea mai redusă în Călărași – 1748,2 euro/locuitor. Trăsătura esențială a Regiunii Sud este reprezentată de împărțirea acesteia în două sub-arii cu caracteristici geografice și socio-economice diferite.

Partea de nord a Regiunii (județele Argeș, Dâmbovița și Prahova) se caracterizează printr-un grad ridicat de industrializare, Prahova deținând locul 1 pe țară în ceea ce privește producția industrială. Principalele probleme cu care se confruntă acest areal sunt legate de declinul unităților industriale, care a generat o rată ridicată a șomajului. Închiderea unor unități industriale în zonele monoindustriale a determinat apariția unor grave probleme economice și sociale, în special în zonele urbane monoindustriale: Mizil, Moreni, Plopeni, Urlești, Costești și Câmpulung-Muscel.

Partea sudică a Regiunii (județele Călărași, Giurgiu, Ialomița și Teleorman) este o zonă tradițional subdezvoltată, reprezentând al doilea buzunar de mare sărăcie în România (primul pol fiind cel din Regiunea Nord - Est). Ea se caracterizează prin preponderența populației ocupate în agricultură. De altfel, suprafața județelor componente este reprezentată în întregime de câmpie. În anii '70, întreaga zonă a cunoscut o dezvoltare industrială artificială. În prezent, suportă impactul sever al procesului de tranziție spre economia de piață, prin închiderea majorității unităților industriale reprezentative. Această situație caracterizează toate reședințele de județ, precum și arealele adiacente ale orașelor Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Slobozia și Fetești.

Infrastructura

Transport

Regiunea dispune de o rețea de drumuri publice europene, naționale și județene cu o lungime de 12.000 km (15 % din totalul național) și o rețea feroviară de 1225 km (11,4% din rețeaua

națională). Dunărea, arteră fluvială europeană, înlesnește legăturile acestei regiuni cu principalele orașe din bazinul său hidrografic.

În ceea ce privește transportul rutier, regiunea beneficiază de o bună deschidere internă și internațională, asigurată de 5 drumuri europene (E574, E81, E70, E85 și E60) și de autostrăzile A1 (București - Pitești) și A2 (București – Constanța, aflată parțial în exploatare), însă doar 29,2% din totalul drumurilor publice sunt modernizate. La nivel județean, cele mai ridicate ponderi ale drumurilor publice modernizate se înregistrează în județele sudice: Călărași (40%) Teleorman (39,1%). Procentele ridicate din aceste județe se datorează ponderii mai mari pe care le au drumurile naționale în totalul drumurilor publice, în sudul regiunii (peste 23%), comparativ cu nordul acesteia (sub 20%). Mai precis, în județele nordice (Argeș, Dâmbovița și Prahova), pe lângă drumurile naționale care traversează județele, există o rețea mai densă de drumuri județene și comunale (de regulă mai puțin modernizate decât cele naționale), comparativ cu sudul regiunii. Această explicație este sprijinită de densitatea mai ridicată a drumurilor publice înregistrată în județul Argeș – peste 44 km/100kmp, față de cea din județele sudice – sub 27 km/100kmp.

Regiunea dispune de o rețea dezvoltată de transport feroviar, teritoriul acesteia fiind străbătut de magistralele feroviare I (București-Timișoara), II, III, IV, V și VI (traseu comun până la Ploiești), VII (București-Galați), VIII (București-Constanța) și IX (București-Giurgiu).

Regiunea Sud beneficiază și de avantajul oferit de principala arteră fluvială de navigație europeană, Dunărea, însă puțin folosită ca urmare a reducerii capacităților industriale ale orașelor porturi și lipsei transportului naval de călători.

Utilități publice

Străzile orașenești au o lungime de 3.605 km (14,0% din totalul național), din care 58,1% sunt modernizate, pe județe, cea mai mare pondere de străzi orașenești modernizate înregistrându-se în județul Argeș (81,7%), iar cea mai scăzută în Ialomița (37,7%).

Apa potabilă pentru alimentarea localităților din regiune provine din captările apelor de suprafață și a apelor subterane, 56,1% din numărul total de localități din regiune beneficiind de alimentare cu apă (din care 47 orașe). Pe județe, apar discrepanțe puternice, astfel dacă în județele Prahova și Argeș peste 70% din localități au instalații de alimentare cu apă, în Teleorman ponderea scade sub 20%.

Caracteristic rețelei de alimentare cu apă în special din mediul urban, este faptul că unele conducte prezintă un grad avansat de degradare și uneori de subdimensionare în comparație cu volumul de apă solicitat în prezent.

Rețelele de canalizare a apelor uzate menajere sunt prezente în doar 15,9% din numărul total de localități, printre care și în cele 45 de orașe ale regiunii, însă în numeroase situații aceste instalații sunt slab dezvoltate, subdimensionate și în mare parte degradate. Într-o regiune, doar județul Prahova (34,6%) depășește media națională (21,8%), celelalte județe înregistrând ponderi mai mici de 20%. Epurarea apelor uzate menajere constituie o altă problemă majoră, generată de utilizarea în cele mai multe cazuri, a unor echipamente și tehnologii depășite.

Rețeaua de gaze naturale existentă în regiune asigură alimentarea doar a 22,3% din localitățile regiunii și a 77% dintre orașe. Distribuția teritorială a localităților alimentate cu gaze naturale, arată diferențierea clară dintre nord și sud, cele trei județe nordice concentrând 88,8% dintre localitățile care beneficiază de acest tip de infrastructură.

Distribuția energiei termice în sistem centralizat este prezentă cu precădere în centrele urbane și se află în declin în ultimii ani, datorită costurilor ridicate de producție și transport. Ca urmare, o parte tot mai însemnată a populației preferă sistemele individuale de încălzire, mai mici, mai performante și mai eficiente. La nivelul anului 2005, existau sisteme publice de distribuție a energiei termice în doar 26 dintre localitățile regiunii (dintre care 20 localități urbane), concentrate în mod deosebit în județele Argeș, Prahova și Teleorman.

Spațiul verde din orașele regiunii Sud are o suprafață totală de 1857 ha (9,3% din totalul național), adică 5,5 m²/locuitor. Abateri importante de la această medie înregistrează județele Ialomița – în sens pozitiv (10,4 m²/loc.) și Giurgiu – în sens negativ (doar 1,2 m²/loc.).

Din punct de vedere al transportului urban de pasageri, regiunea dispune de 24 km linii de tramvai (în Ploiești) și de 19 km de linii de troleibuz (în Târgoviște și Ploiești), întregul parc auto deținând în exploatare un număr de 610 de vehicule, dominat în proporție de 97,5% de autobuze.

Educație

Structura educațională în Regiunea *Sud-Muntenia* poate asigura școlarizarea la toate nivelurile, în cadrul acesteia existând în 2005 un număr de 604 grădinițe, 1092 școli primare și gimnaziale, 178 licee, 10 școli profesionale și de ucenici, 13 școli postliceale și 4 instituții de învățământ superior. 57% dintre unitățile școlare sunt situate în județele Argeș, Dâmbovița și Prahova.

Principala problemă a majorității acestor unități educaționale o reprezintă degradarea clădirilor și slaba lor dotare tehnică, cea ce nu permite crearea condițiilor optime pentru realizarea unui proces educațional adecvat și eficient. De asemenea, căminele de elevi sunt insuficiente pentru a prelua elevii din zonele rurale – la rândul lor insuficient dotate.

Sănătate

Sectorul public de asistență sanitară cuprindea, în anul 2005, 46 de ambulatorii de spital și de specialitate, 24 policlinici și 62 spitale. Numărul unităților sanitare este mai ridicat în județele Argeș, Dâmbovița și Prahova, unde se concentrează peste 65% din numărul total, ca urmare a faptului că aceste județe concentrează 60,3% din populația regiunii.

Servicii sociale

Ca urmare a procesului de restructurare industrială, regiunea se confruntă cu numeroase probleme sociale: Regiunea Sud ocupă locul al doilea după regiunea Nord- Est în ceea ce privește numărul de familii monoparentale (41642); regiunea are cel mai mare procent al populației îmbătrânite din țară. Începând cu 2005, 7947 copii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (64.11%) sau rezidențiale (35.89%). La sfârșitul anului 2004, existau 10443 de copii cu dizabilități, dintre care 2403 au beneficiat de servicii de asistență socială. Județele Argeș și Ialomița nu dispun de facilități pentru cantine sociale și servicii de îngrijire la domiciliu.

Zone problemă

Restructurarea industriei din ultimii 15 ani, a determinat închiderea unor unități industriale din zone monoindustriale, ducând la apariția unor probleme sociale grave în ariile aferente localităților: Mizil, Plopeni, Urlați, Valea Călugărească, Șotânga, Costești, Stoienești și Câmpulung Muscel – din județele nordice, dar și a unora din județele sudice: Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Slobozia și Fetești.

Probleme economico-sociale au apărut și în localitățile rurale axate pe industria extractivă, localizate în zona Subcarpaților, unele (Filipești și Ceptura) fiind declarate în trecut zone defavorizate, pentru a încuraja investițiile din aceste zone, prin acordarea unor avantaje fiscale. Din păcate aceste măsuri au avut un impact redus asupra situației economico-sociale a localităților respective, acestea necesitând încă acțiuni ample de revigorare economică și socială.

Pe teritoriul regiunii Sud a fost identificată zona de restructurare industrială V. Situată în nord-vestul regiunii, zona include și orașele din județele Argeș (Costești, Colibași, Câmpulung Muscel, Curtea de Argeș, Pitești și Topoloveni) și Dâmbovița (Fieni, Găești, Moreni, Pucioasa, Târgoviște și Titu).

Potențial de dezvoltare

Regiunea Sud are un important potențial de dezvoltare economică, diferențiat între nordul și sudul regiunii. Astfel, în nord există importante resurse de subsol reprezentate de zăcăminte de țiței și gaze naturale, cărbuni, sare, etc a căror prelucrare și comercializare poate crește valoarea adăugată din regiune. De cealaltă parte, în sudul regiunii există suprafețe agricole întinse, care pot sta la baza dezvoltării unei agriculturi specializate pe anumite tipuri de culturi, corespunzătoare condițiilor pedologice din regiune.

Contribuția industriei la crearea PIB regional este de peste 30%, în special prin aportul întreprinderilor din industria chimică și petrochimică (județele Prahova și Argeș), mașini, echipamente și mijloace de transport, materiale de construcție (Prahova, Argeș și Dâmbovița), textile, confecții și alimentară. Orașele Ploiești, Pitești și Târgoviște se manifestă ca poli de dezvoltare și ca centre de polarizare pentru noi activități industriale, în afara celor tradiționale existente, inclusiv a investițiilor străine.

Industria reprezintă cea mai importantă ramură economică a Regiunii Sud dacă se are în vedere că întreprinderile din sectorul industrial au realizat 45,9% din cifra de afaceri totală din regiune (2003). Pe județe, cea mai ridicată cifră de afaceri în industrie este realizată de Prahova (38,0% din cifra de afaceri în industrie la nivelul regiunii), urmată de Argeș (33,3%), pe ultimul loc situându-se Călărași (4,0%). În regiune există 11 parcuri industriale, științifice și tehnologice, turistice și de agrement (o treime din numărul total de parcuri existente în România), 5 dintre acestea fiind localizate în județul Prahova.

Potențialul agricol al regiunii în general și al părții sudice în special este deosebit de ridicat (71,1% din suprafața totală reprezentată de suprafețe agricole, din care 80,2% terenuri arabile).

În regiune s-au realizat importante investiții străine directe: Renault – Pitești, Holcim – Câmpulung Muscel, Samsung COS – Târgoviște.

Potențialul turistic al regiunii Sud, valorificat într-un mod adecvat și ținând cont de principiile durabilității, poate contribui esențial la dezvoltarea economică și socială a regiunii. Cele mai importante areale cu potențial turistic sunt:

- stațiunile montane de pe Valea Prahovei-masivul Bucegi, localitățile turistice și parcurile naturale situate în Munții Bucegi și Munții Piatra Craiului
- stațiunile balneoclimaterice din regiune (Slănic Prahova, Vălenii de Munte, Pucioasa, Câmpulung - Muscel etc.), Dunărea, al cărui potențial poate fi valorificat ca o alternativă la turismul montan, din nordul regiunii.

Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud-Vest, cu o suprafață de 29.212 km² cuprinde cinci județe: Dolj, Olt, Vâlcea, Mehedinți și Gorj și coincide, în mare, cu vechea regiune istorică Oltenia. Se învecinează cu Bulgaria, Serbia și cu regiunile Sud Muntenia, Centru și Vest.

În 2005, Regiunea Sud-Vest Oltenia avea, o populație de 2.306.450 locuitori (10,67% din populația totală a țării), cu densitatea sub media națională (79,3 locuitori/km² față de 90,9 locuitori/km²). Structura rural-urban a populației este de 52,5% vs. 47,5% (România – 45,1% vs. 54,9%), cele mai rurale județe fiind Olt (59,4%), Vâlcea (54,8%) și Gorj (53,1%).

Relieful regiunii are o distribuție relativ echilibrată, cuprinzând munți, câmpii, dealuri și podișuri. În zona de nord a Olteniei, relieful este muntos și deluros (Carpații și zona sub-carpatică), predominând pădurile și pășunile alpine. Zona de câmpie este specializată, în principal, în cultura de cereale. Rețeaua hidrologică, alcătuită în principal din Fluviul Dunărea, râurile Olt și Jiu, conferă regiunii rolul energetic principal în România (71,57% din totalul producției hidroelectrice).

Rețeaua de localități este constituită din 40 orașe, dintre care 11 cu rang de municipiu și 408 comune ce cuprind 2066 de sate. Cele mai importante orașe sunt Craiova (300.182 locuitori), Râmnicu-Vâlcea (111.701 locuitori), Drobeta Turnu-Severin (109.444 locuitori), Târgu Jiu (96.318 locuitori) și Slatina (80.282 locuitori). Dintre orașele mici (sub 20.000 locuitori), numeroase nu au o structură și dezvoltare corespunzătoare: Vânju Mare, Dăbuleni, Scornicești etc.

Forța de muncă și migrația

Ponderea populației ocupate în total populație înregistrează o valoare redusă față de media țării - 37,2% . La nivel județean, cel mai mare grad de ocupare îl are județul Vâlcea (40,2%) și cel mai redus în județul Olt (35,8%).

Piața muncii reflectă în mare tendințele de la nivel național. Pe ramuri ale economiei, populația ocupată civilă se concentrează astfel: agricultura și silvicultura (42,1%), industria (21,1%) și serviciile (36,8%). Analiza pe județe relevă ponderi mai mari ale populației ocupate în agricultură în județele Olt (49,0% din total populație ocupată) și Mehedinți (48,1%), sectorul servicii fiind mai dezvoltat în județele Vâlcea (40,4% din total populație ocupată) și Dolj (39,9%).

Închiderea întreprinderilor și a exploatărilor miniere nerentabile a mărit numărul șomerilor, cu consecințe sociale și economice pentru zonele respective. De asemenea, lipsa locurilor de muncă în zonele urbane și creșterea costurilor de întreținere a locuințelor a determinat migrația populației șomere spre zonele rurale, unde practică o agricultură inefficientă.

Rata șomajului în regiune este 7,4%, valoare mai mare decât media la nivelul național (5,9%). Județele din nord, Mehedinți (9,5%), Gorj (9,3%), Olt (7,1%) și Vâlcea (6,6%) au o rată a șomajului mai mare decât media regională, în timp ce în județul Dolj (6,3%) înregistrează o rată a șomajului inferioară aceleiași medii regionale și chiar mediei naționale.

Lipsa locurilor de muncă adecvate au determinat și aici plecări ale populației pentru munca

necalificată în străinătate. Astfel, dacă în anii de după 1990 se pleca, în special, în Serbia, după criza din Iugoslavia, destinația privilegiată au devenit Italia și Spania. În ceea ce privește migrația externă Regiunea Sud -Vest Oltenia se remarcă printr-un nivel relativ scăzut în comparație cu alte regiuni, dar acest fenomen se intensifică în condițiile în care măsurile de reviriment economic întârzie și pauperizarea populației sporește.

Economia regională

Regiunea Sud-Vest realiza, în anul 2004, un PIB de 2.443,9 euro/locuitor, (83,33% din media națională) la care sectorul serviciilor a contribuit cu 48,23%, industria cu 33,75% și agricultura cu 11.62%.

Nivelul redus de dezvoltare al regiunii se datorează și volumului scăzut de investiții străine directe, regiunea atrăgând doar 745 milioane euro (reprezentând 3,40% din totalul acestora până la finele anului 2005), ceea ce o situează pe poziția a șaptea între regiunile țării, investițiile din regiune fiind mai mult concentrate în câteva afaceri mari (ALRO și ALPROM Slatina, LAFARGE Tg. Jiu, etc.). Aici se manifestă și nesiguranța privind marile privatizări (Electroputere, Daewoo, Combinatul Rm. Vâlcea).

Procesul de restructurare economică a făcut ca o mare parte din populația șomeră în vârstă din mediul urban să se orienteze către mediul rural, unde practică o agricultură de subzistență. Procentul mare al populației rurale și suprafața întinsă a terenurilor arabile, în special în partea sudică a regiunii, fac din agricultura sectorul predominant în economia regională. Astfel, numărul în creștere al persoanelor ocupate în agricultură și fărâmițarea terenurilor în urma reformei privind proprietatea, precum și utilizarea unor tehnologii puțin avansate, au condus la o descreștere notabilă a productivității muncii în acest sector.

Structura și repartizarea activităților economice la nivelul regiunii este determinată de resursele naturale, tradiția în prelucrarea acestora, facilitățile tehnologice, capital, dar și de sistemul de prețuri și de funcționarea adecvată a mecanismelor pieței.

Sectorul extractiv (cărbune energetic și petrol) constituie încă o componentă importantă în economia regiunii. În județul Gorj se găsesc cele mai multe întreprinderi cu profil extractiv. Spectaculoasa creștere a prețului energiei, determină o revigorare a activității în domeniu.

După 1990, în condițiile unui proces de restructurare a economiei relativ încet și întârziat, întreprinderile cu capital majoritar de stat au devenit necompetitive. Supradimensionarea lor ca număr de salariați a îngreunat procesul de restructurare, neexistând capacitatea necesară de absorbție a forței de muncă disponibilizate, îndeosebi în zonele care au ajuns să devină aproape complet dependente de un sector industrial.

Din punct de vedere economic și social, cea mai afectată zonă este zona minieră a Gorjului, unde dependența față de minerit rămâne semnificativă. Activitățile de extracția a cărbunelui se află în recesiune, procesul de restructurare minieră începând doar din 1997.

Județul Olt a fost, de asemenea, unul dintre județele unde procesul restructurării industriale a avut drept consecință pierderi de locuri de muncă. Dar, spre deosebire de județul Gorj, Oltul este un județ puternic agricol, o mare parte a angajaților din industrie reorientându-se către activități agricole.

Evoluția negativă din centrele monoindustriale (Balș, Tg. Cărbunești, Rovinari, Motru, etc.) nu a putut fi compensată prin activitatea productivă din unele ramuri recent privatizate. Trebuie menționată mobilitatea redusă a forței de muncă datorită în special inexistenței spațiilor de locuit ieftine.

Industria lemnului din zona montană și subcarpatică a înregistrat, în ultimii ani un recul puternic, din cauza reducerii capacității de export, urmare a devalorizării dolarului. Aceasta rămâne, în mare parte, tributară unei producții cu valoare adăugată redusă, destinată unor piețe puțin exigente (țările nord-africane).

Rețeaua IMM este slab structurată (nu s-au format clustere) și are o volatilitate mare din cauza lipsei unor planuri de afaceri coerente și a susținerii cu capital și a managementului corespunzător.

Structura de afaceri a regiunii Sud-Vest este formată din două parcuri industriale operaționale, situate în județul Dolj (Craiova) și în județul Gorj (Sadu) și un parc industrial greenfield, la Corabia, precum și 5 incubatoare de afaceri. *Infrastructura de cercetare* în regiunea Oltenia este reprezentată de 26 institute și centre de cercetare, din care 13 în agricultură și silvicultură. Craiova este singurul centru universitar de medicină din România care nu are instituții/centre de cercetare.

Infrastructura

Transport

Regiunea Sud-Vest are o infrastructură de transport relativ bine dezvoltată, teritoriul regiunii fiind traversat de trei drumuri europene: E70, E79 și E81 și două din cele trei axe prioritare ale Rețelei de transport Trans-European –TEN-T (formate din coridoarele Pan-europene) care intersectează România, și anume axa prioritară de transport 7 (format din coridorul IV - Berlin/ Nurenberg-Praga-Budapesta–Constanța–Istanbul –Salonic) și axa prioritară de transport 18 – Dunărea (format din coridorul VII).

Regiunea Sud-Vest dispune de o rețea rutieră de 10.460 km (13,19% din totalul național), din care 2043 km sunt drumuri naționale (13% din total drumuri naționale) și 8.437 km drumuri județene și comunale (12,82% din totalul național). Județele Gorj și Olt au o infrastructură rutieră relativ bine dezvoltată, județul Olt aflându-se pe primul loc în România în ceea ce privește numărul și ponderea kilometrilor de drumuri județene și comunale modernizate (873 km ceea ce reprezintă 12,88% din totalul drumurilor publice județene modernizate). În privința densității drumurilor publice la 100 km² regiunea se situează ușor peste media națională (35,8 km/100 km²), cele mai mari densități înregistrând județele Gorj (39,3 km/100km²), Mehedinți și Vâlcea, ambele cu 37,6 km/100km².

Densitatea liniilor ferate la 1000 km² are cea mai scăzută valoare din țară (34,4 km/1000km²), principalul nod feroviar este Craiova având legături cu principalele localități din regiune și din țară.

În particular, zona de câmpie - de-a lungul Dunării de la Drobeta Turnu Severin până la Calafat și de la Calafat până la Corabia - cât și regiunea deluroasă dintre Târgu Cărbunești și Ocnele Mari nu beneficiază de rețele de cale ferată. Mai mult, nu există conexiune directă pe calea ferată de la Râmnicu Vâlcea la Pitești și București, traectul început în anii '80, nefiind finalizat.

Un dezavantaj major îl constituie însă faptul că nu există puncte de trecere a frontierei pe calea ferată la Drobeta Turnu Severin, spre Iugoslavia și la Calafat și Corabia, spre Bulgaria, fluxurile de marfă și persoane între regiune și țările învecinate fiind îngreunate.

Aeroportul Craiova, care ar putea constitui un real impuls pentru dezvoltarea economică și ar contribui la sporirea activității nu este folosit decât sporadic.

Traficul pe căi navigabile este în exclusivitate realizat pe Dunăre. Drumurile europene asigură legături eficiente cu cele 5 *porturi* din cadrul regiunii: Drobeta Turnu-Severin, Orșova, Calafat, Bechet și Corabia, acestea fiind, însă, slab dotate, cu transbordare costisitoare și insuficient manageriate.

Utilități publice

În afara zonelor cu dezvoltare economică datorată unor condiții speciale (Defileul Dunării, Subcarpații Olteniei și Valea mijlocie a Oltului), infrastructura localităților urbane și rurale este total insuficientă.

Numeroase așezări devenite recent orașe nu dețin nici pe departe infrastructura specifică, care să justifice statutul de localitate urbană, iar în altele vechimea și starea avansată de uzură afectează calitatea serviciilor oferite cetățenilor.

În ceea ce privește *infrastructura de utilități*, regiunea are o slabă dotare cu *instalații de apă potabilă* (41,29% din total localități, racordate la un sistem de alimentare cu apă potabilă, față de nivelul național 61,04%) și *canalizare* (13,16% din total localități, față de 21,86% la nivel național). Analiza pe județe evidențiază slaba echipare cu utilități a județului Dolj (numai 12,6 % din localități erau conectate la rețeaua de apă potabilă și 7,2% la cea de canalizare).

Lipsa investițiilor în modernizarea instalațiile de canalizare publică și cele ale apei potabile au repercusiuni asupra calității apei furnizate cu consecințe asupra sănătății populației. De asemenea, condițiile precare din rețeaua de colectare a apelor reziduale determină un grad ridicat de poluare a cursurilor de apă, iar numărul insuficient al depozitelor de gunoi are influențe negative asupra mediului înconjurător. În momentul de față, numai două *stații de epurare* a apelor reziduale sunt în curs de realizare la Craiova și Calafat.

Numai 51 de localități erau conectate în 2005 la *rețeaua de gaze naturale*, la nivelul întregii regiuni. De asemenea, Mehedinți este singurul județ din România fără nici o localitate conectată la rețeaua de gaze naturale.

Din lungimea totală de 2.551 kilometri de străzi orășenești cât înregistra regiunea Sud-Vest în anul 2005 un procent de 61,27% erau modernizate. În județele Gorj și Mehedinți, modernizarea străzilor orășenești s-a realizat în proporție de peste 60% din total, procent peste media națională de 58,15% străzi modernizate.

Educație

Efectele tranziției, vizibile mai ales la nivel economic, și-au pus amprenta și asupra *sistemului educațional*. Calitatea educației și a reformei educaționale sunt afectate de infrastructura insuficientă și dotarea slabă a celei existente, de motivația personalului (salarii foarte mici) și de situația materială precară a populației.

Infrastructura educațională preuniversitară la nivel regional (741 școli, 151 licee în anul 2005) se află într-o stare destul de avansată de degradare și cu dotare majoritar insuficientă.

Asistăm la o scădere continuă a numărului populației școlare, de la 519.128 în anul școlar 1990/1991 la 444.295 în anul 2005/2006. În județul Mehedinți se înregistrează cel mai mic număr al populației școlare (55.597 populație școlară înscrisă în anul 2005/2006).

Învățământul superior reprezintă singurul nivel la care s-au înregistrat creșteri continue ale numărului de persoane înscrise, numărul de studenți crescând de la 10.525 în anul universitar 1990/1991 la 18.682 în 1995/1996, respectiv 45.138 în 2005/2006, lucru datorat și înființării instituțiilor de învățământ superior private. Creșterea numărului de studenți nu a fost însă însoțită și de extinderea spațiilor de învățământ ajungându-se la supraaglomerare în unitățile de învățământ superior. În prezent sistemul de educație universitară cuprinde 5 instituții de învățământ superior și 58 de facultăți. În regiunea Oltenia funcționează un număr de 3 universități de stat (2 în Craiova – Universitatea din Craiova și Universitatea de Medicină și Farmacie și una în Târgu Jiu – Universitatea de Stat Constantin Brâncuși) și 3 private (2 în Craiova, 1 în Rm. Vâlcea).

Sănătate

În anul 2004, în Regiunea Sud-Vest, existau 41 de spitale, cu o medie de 4,3 consultații/locuitor. Locuitorii regiunii au o medie a speranței de viață de 71,48 ani, respectiv 68,19 bărbații și 74,96 femeile.

Conform indexului regional standardizat al mortalității, detaliat pentru primele cinci cauze care provoacă moartea, în 2003, cele mai frecvente cauze ale morții sunt: boli ale sistemului circulator, tumori, boli ale aparatului respirator, accidente și boli ale sistemului digestiv.

Calitatea slabă a *infrastructurii spitalicești*, dotarea slabă, lipsa personalului specializat - cu precădere în mediul rural- precum și nivelul scăzut de salarizare sunt probleme cu care se confruntă sistemul sanitar regional.

Servicii sociale

Problemele sociale sunt importante și diverse, dar infrastructura socială a regiunii este slab dezvoltată. Există doar 44 de servicii alternative pentru îngrijirea copiilor (25 de instituții de tip familial și 26 de centre de plasament). La sfârșitul anului 2004, existau 8.677 copii cu dizabilități, dintre care doar 780 au beneficiat de servicii de asistență socială. Trei județe – Mehedinți, Olt și Valcea – nu dispun de centre rezidențiale de îngrijire.

Zone problemă

Declinul industrial masiv al regiunii a condus la transformarea acesteia într-o zonă dezavantajată, motiv pentru care întreaga regiune poate fi considerată “zone problemă”.

Cea mai afectată zonă din punct de vedere economic este zona minieră a bazinului carbonifer Gorj-Motru, în cadrul căreia gradul de dependență față de activitatea minieră este foarte mare. Cele mai relevante centre mono-industrial cu o evoluție negativă sunt Balș, Caracal, Tg. Cărbunești, Motru, Strehaia.

Există alte zone aflate în dificultate datorită gradului ridicat de inaccesibilitate, cum este platoul Mehedinți.

De asemenea, există multe sate mici care au fost declarate centre urbane, deși nu au infrastructură urbană de bază și în consecință o structură economică stabilă (ex: multe dintre ele sunt localizate în partea estică a regiunii: Scornicești, Babeni, Balcești, Berbești etc).

Importante zone turistice, cum este cazul stațiunilor de tratament ca Băile Govora, Călimănești, Olănești cât și al celor balneo-climaterice, au cunoscut un declin în ultimii ani deși dispun de un potențial de dezvoltare remarcabil, o importantă experiență acumulată în acest domeniu și tradiții care pot fi valorificate.

Porturile de pe Dunăre se află în declin economic, motiv pentru care nu favorizează legăturile economice cu țările vecine.

Potențial de dezvoltare

Construirea celor două axe prioritare de transport (formate din coridorul rutier IV și coridorul VII – fluviul Dunărea), care vor traversa regiunea va mări gradul de accesibilitate al regiunii și va impulsiona atragerea de investiții, contribuind și la o mai bună mobilitate a forței de muncă. Nu în ultimul rând, derularea proiectelor va implica utilizarea resurselor umane proprii regiunii.

În scopul atragerii investiției străine, România a înființat de-a lungul Dunării, zone libere cu facilități fiscale, dar nici una din acestea nu se află în Oltenia. După construcția podului Calafat-Vidin peste Dunăre, se așteaptă ca orașul Calafat va îndeplini condițiile pentru a deveni Zona Liberă: un punct cheie în traficul internațional rutier, feroviar și fluvial.

Dezvoltarea facilităților și capacităților de cercetare în cadrul centrelor universitare și utilizarea rezultatelor cercetării de către sectorul întreprinderilor mici și mijlocii pot crea condiții pentru dezvoltarea mediului de afaceri.

Regiunea are o suprafață agricolă totală (de foarte bună calitate) de peste 1,8 milioane, reprezentând 12,3% din terenul agricol din România și, de asemenea, beneficiază de importante resurse hidroenergetice (Dunărea, Oltul, Jiul) și termoelectrice (bazinul carbonifer Jiu-Motru), Oltenia fiind cel mai important producător de energie – aproximativ $\frac{3}{4}$ din totalul pe țară.

Agricultura reprezintă o resursă importantă pentru Regiunea Oltenia, cu peste 1 mil ha utilizate pentru cultura cerealelor (în special porumb și grâu), a plantelor oleaginoase (mai ales floarea-soarelui), legume (soia, mazăre, fasole, roșii, varză, ceapă) și fructe (mere, pepeni verzi, pepeni galbeni, struguri), cartofi, sfeclă de zahăr, producția vinului de bună calitate.

În 2004, suprafața agricolă a Olteniei era de 1.807.794 ha reprezentând 61.88% din totalul suprafeței (2.921.169 ha). Există o perspectivă asupra agriculturii ecologice datorită utilizării reduse, în ultima decadă, a fertilizatorilor chimici.

Regiunea beneficiază de un potențial turistic diversificat, incluzând turismul montan și cel speologic, balnear, ecoturismul, parcuri naturale, (peste 200 000 ha de arii protejate), turismul religios (peste 60 de mănăstiri și biserici ortodoxe). Datorită poziției sale, a reliefului variat, a monumentelor vechi și a tradițiilor culturale, potențialul turistic al Olteniei este foarte diversificat, fiind concentrat în 3 zone: Clisura Dunării – Porțile de Fier, Subcarpații Gorjului și Vâlcii, cu însemnate monumente naturale (peșteri, chei, canioane, rezervații) și arhitectonice (mănăstirile Vodița, Cozia, Turnu, Arnota, Lainici, Dintr-un Lemn, Cornetu, Govora, Tismana, Horezu, Polovragi), izvoare termale și terapeutice (Olănești, Călimănești, Căciulata), saline terapeutice (Băile Govora, Ocnele Mari), cât și Valea Oltului la nord de Râmnicu Vâlcea. O șansă deosebită pentru dezvoltarea turismului montan oferă Valea

Lotrului, unde stațiunea Voineasa ar putea oferi condiții foarte bune pentru sporturi de iarnă, vânătoare, pescuit, alpinism și drumeție, și stațiunea Rânca pentru schi. De asemenea, spațiul rural oferă o ospitalitate veritabilă bazată pe un mediu nepoluat, calitatea vinului, gastronomia și vestitele tradiții folclorice ale Olteniei.

Regiunea de Dezvoltare Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Vest are o suprafață de 32.034 Km² (13,4 % din suprafața țării) și este compusă din 42 orașe (din care 12 municipii) și 276 comune (318 unități administrativ teritoriale), grupate în patru județe: Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș.

Istoric vorbind, Regiunea cuprinde provincia Banatului, provincie istorică românească cu o dezvoltare economică timpurie și mai puternică în comparație cu alte provincii din țară.

Regiunea Vest are un relief variat și armonios distribuit în zone de câmpie, deal și munte. Zonele de câmpie fac parte din Marea Câmpie de Vest și predomină în județul Timiș. Clima este continental-moderată, cu influențe sub-mediteraneene, pe culoarul Dunării și Valea Cernei, cu temperaturi medii multianuale ce oscilează între 10-12⁰C. Căderile de apă se situează în jurul unei medii de 560-580 l/m² anual, ușor mai ridicate în zonele montane.

Regiunea se leagă de Ungaria și Serbia și Muntenegru prin magistrale europene, stradale și feroviare. Orașele Arad și Timișoara dispun de aeroporturi cu capacități moderne de preluare a fluxului aerian.

Regiunea Vest face parte din Euroregiunea Dunăre - Criș - Mureș - Tisa (DCMT), care implică cele patru județe ale Regiunii Vest, trei comitate din Ungaria și regiunea autonomă Voivodina din Serbia. Euroregiunea a fost înființată în 1997 pe baza unui protocol de colaborare semnat de către reprezentanții autorităților locale din cadrul regiunilor componente.

Populația Regiunii Vest este caracterizată de diversitate culturală, comunitățile române coabitând cu cele ungare, germane, rrom și sârbe. În 2002, minoritățile naționale reprezentau 11,7% din totalul populației din regiune.

Din 1990, populația regiunii a scăzut constant, de la 2.201.717, la 1 930 458 locuitori în 2005 locuitori, ca urmare a unei rate negative a natalității și emigrației externe a populației din regiune. Densitatea populației la 1 iulie 2005 era de 61,1 loc/km² în 2005, considerabil mai mică față de densitatea populației la nivel național (90,9 loc/km²).

Regiunea se confruntă cu un proces de îmbătrânire demografică, efectele sale în viața economică și socială urmând să fie resimțite după anul 2005, când în populația în vârstă aptă de muncă vor intra generațiile, reduse numeric, născute după 1990.

Gradul de urbanizare al Regiunii (63,6% populație urbană) este mai mare decât media națională (54,9%), iar județul Hunedoara are cea mai ridicată rată de urbanizare din țară, după capitală, respectiv 76,9% populație urbană.

În ceea ce privește spațiul rural acesta se caracterizează din punct de vedere demografic printr-o densitate redusă a populației, declin demografic datorat migrației și îmbătrânirii populației, rata mortalității relativ ridicată și o capacitate scăzută de reînnoire demografică.

Forța de muncă și migrația

Forța de muncă a regiunii reprezintă factorul care a contribuit cel mai mult la dezvoltarea socio-economică, aceasta fiind motivată, flexibilă, inovativă, dar și cu un grad ridicat de specializare, contribuind astfel la dezvoltarea unui mediu antreprenorial dinamic.

În 2005, populația ocupată reprezenta 40,8% din total, cu ponderea cea mai însemnată în sectorul terțiar (43,8%), urmat de industrie (29,5%) și de agricultură (26,6%). Ponderea populației ocupate are valorile cele mai ridicate în județele Timiș (48,3%) și Arad (44,1%).

Populația ocupată în sectorul industrial a scăzut semnificativ în perioada 1993 - 2003, în mod deosebit în județele puternic industrializate - Hunedoara și Caraș-Severin, în special ca urmare a disponibilizărilor masive de personal din minerit și siderurgie. Pe acest fond al restructurării și disponibilizării populației ocupate în sectorul industrial, populația s-a orientat cu preponderență spre sectorul serviciilor.

Rata șomajului a cunoscut fluctuații în intervalul 1991- 2005, de la 2,5% în 1991, la 5,1% în 2005. Cea mai ridicată valoare a ratei șomajului se înregistrează în județul Hunedoara (9,4%), în urma disponibilizărilor din sectorul minier, iar cea mai scăzută în județul Timiș (2,3%).

După 1990, odată cu posibilitatea plecării pentru muncă în afara țării, un număr important de cadre specializate au părăsit țara, urmând vechi relații tradiționale către țările germanice și Ungaria. Acestea lipsesc în prezent, când tot mai mulți investitori de anvergură întemeiază întreprinderi în această regiune.

Economia regiunii

Însemnate resurse de subsol (hulă, antracit, metale colorate, argint, aur, roci dure, zăcămintele radio-actieve, izvoare termale și minerale), sol (păduri cu esențe valoroase, soluri fertile), climat favorabil, legături de transport facile cu centrul Europei și o populație laborioasă reprezintă coordonatele economice ale regiunii.

Ca și în cazul celorlalte regiuni de dezvoltare, teritoriul regiunii Vest - România poate fi împărțit în două subregiuni, confruntate cu probleme structurale distincte și grad diferit de dezvoltare.

Prima, include teritoriul județelor Caraș-Severin și Hunedoara, la care se adaugă orașul Nădrag și aria adiacentă acestuia, localizate în jud. Timiș. Aici s-au dezvoltat timpuriu, încă din sec 19, ramuri ale industriei extractive, siderurgice, metalurgice și ale industriei conexe, cum este industria constructoare de mașini. Această mare subzonă a regiunii a intrat într-un puternic declin după 1990, iar procesul de restructurare care s-a desfășurat lent și cu mari dificultăți, a generat un șomaj foarte ridicat. În acest mare areal, o particularitate aparte o are situația economiei bazinului carbonifer Valea Jiului (Aninoasa, Petroșani, Uricani, Petrila, Lupeni, Vulcan), unde reducerea locurilor de muncă a cauzat convulsii sociale repetate, în pofida a numeroase programe de echilibrare a situației.

Cea de a doua subregiune cuprinde teritoriul județelor Timiș și Arad. Această subregiune cu dezvoltare industrială timpurie, complexă și diversificată (industrie ușoară, constructoare de mașini, electrotehnică etc) este în prezent arealul favorit al investițiilor străine productive în România. Pe fondul creării a numeroase locuri de muncă ce necesită populație cu o calificare înaltă, și a exodului masiv al forței de muncă din ultimii ani (emigrația populației germane a accentuat acest fenomen), subzona se confruntă cu o lipsă tot mai accentuată de forță de muncă corespunzătoare. Noile investiții în acest areal se lovesc de lipsa infrastructurilor corespunzătoare pentru dezvoltare (alimentare cu apă și căi de comunicații).

Zona Hunedoara – Deva, Valea Jiului, culoarul Hațeg - Călan, Deva, zona minieră din sudul județului Caraș-Severin și zona minieră din nordul județului Hunedoara (Brad, Munții Apuseni), precum și fostele zone miniere, necesită lucrări urgente de infrastructură pentru reintroducerea în circuitul economic și protejarea ecologică a așezărilor afectate masiv de reziduurile activităților miniere (uraniu, metale rare și colorate).

Valea Jiului (Lupeni, Petrila, Uricani, Vulcan), Moldova Nouă, Sasca, Oravița, Anina, Ocna de Fier, Dognecea, Rusca Montană, Valea Jiului, zona Brad, Teliuc - toate sunt areale cu o semnificativă concentrare de forță de muncă disponibilizată din industria minieră care trebuie absorbită de alte sectoare. Investițiile în aceste zone trebuie să includă în mod necesar ecologizarea haldelor și reabilitarea suprafețelor industriale dezafectate, ecologizarea întregului areal, modernizarea rețelei de canalizare și apă potabilă.

Produsul intern brut pe locuitor realizat în Regiunea de Dezvoltare Vest a crescut în mod constant din 1998 (1697 Euro), atingând în 2004 valoarea de 3363,7 Euro, situându-se pe locul doi în România, după Regiunea București – Ilfov. Contribuția cea mai semnificativă la formarea PIB este oare sectorul serviciilor (43,8%), fiind urmat de industrie (29,5%). Productivitatea muncii în 2004 a fost de 6.979,4 Euro, regiunea situându-se astfel la un nivel mediu față de cel național.

În 2005, sectorul terțiar concentra 78% din numărul total de firme din regiune, și realiza aproape 13,6% din cifra de afaceri totală. Cele mai multe firme din acest sector activează cu preponderență în turism, servicii generale, transporturi și servicii profesionale.

Întreprinderile cu profil industrial din cadrul regiunii au realizat în anul 2002 peste o treime a investițiilor brute și au atras jumătate din forța de muncă ocupată a regiunii. În regiune există zăcăminte și exploatare însemnate de ulei (bazinul Petroșani), și cărbuni superiori (Anina), petrol gaze naturale și marmură. Pe categorii de industrie, putem vorbi de industrie siderurgică în Hunedoara și Reșița, construcția de mașini grele (Reșița), echipamente mecanice (Leoni - Arad, UCM Reșița, Stimal și UMT Timișoara), echipamente electrice și electrotehnice (Leoni, Contor Zenner - Arad, Elba, Bega, Siemens, Electromotor, Solectron), echipamente auto (Kromberg și Schubert – Timișoara, și Delphi – Sănnicolaul Mare, Takata - Arad, Eybl - Deta), mobilă fină (Arad, Lugoj, Caransebeș, Timișoara), chimică (Continental Timișoara, Mondial - Lugoj, Solventul – Timișoara, Linde -Timișoara), materiale de construcții (ciment - Deva, marmură – Simeria, lacuri și vopseluri - Timișoara), textilă și confecții (Lugoj, Caransebeș, Timișoara, Arad), pielărie, alimentară, băuturi (bere, alcool, ape minerale).

În anul 2005, în regiune activau 41.594 IMM-uri, (21,55/1000 locuitori), fiind concentrate cu precădere în județul Timiș. Micro-întreprinderile au ponderea cea mai ridicată – 87,09%. Județul Timiș are contribuția cea mai ridicată la cifra de afaceri totală realizată în regiune, și

cea mai ridicată productivitate a muncii (măsurată prin cifra de afaceri). În anul 2005, investițiile străine directe în Regiunea Vest au reprezentat 1,491 milioane Euro.

În vederea stimulării mediului de afaceri, a fost susținută dezvoltarea de parcuri industriale (Parcul Industrial Timișoara și Zona Industrială Arad prin Phare CES 2001, Parcul Industrial Hunedoara prin Ordinul MDP nr.20/2003, Zona Industrială Valea Țerovei – Reșița, prin Phare CES 2004-2006), acestea oferind spații pentru desfășurarea activităților și servicii pentru investitori.

Infrastructura

Transport

Regiunea de Vest este traversată de două din cele trei coridoare Pan-europene care intersectează România, și anume coridorul IV Berlin / Nurnberg – Praga – Budapesta, care pe teritoriul României are două ramuri, respectiv Nădlac-Arad-Calafat-Vidin și Nădlac-Arad-București-Constanța, și coridorul VII - fluviul Dunărea, de cinci drumuri europene și de trei linii internaționale de cale ferată.

În 2005, Regiunea Vest avea o rețea de căi ferate de 1904 km, reprezentând 17,39% din totalul național. Rețeaua de căi rutiere este bine dezvoltată și repartizată relativ echilibrat în teritoriu, cu o rețea totală de drumuri publice de 10.292 km (12,88% din totalul național) din care 1.883 km sunt drumuri naționale și 8.409 km drumuri județene și comunale. Din totalul drumurilor publice doar 26% sunt modernizate, procent sub media națională (26,5%). Densitatea drumurilor publice în regiune de 32,1 km/100 km², este foarte apropiată de media națională (33,5 km/100 km²). Pe județele componente, diferențele sunt semnificative între Hunedoara (45,4 km/100 km²) și Caraș-Severin (22,8 km/100 km²). Infrastructura rutieră aflată în perimetrul punctelor de frontieră este doar în parte modernizată, necesitând investiții majore.

Procentul ridicat de drumuri județene nemodernizate îngreunează legăturile dintre centrele județene Deva - Reșița, Timișoara - Reșița și Timișoara – Deva. Lipsa autostrăzilor, intensificarea traficului pe drumuri neadecvate transporturilor inter-regionale și internaționale, capacitatea portantă scăzută a structurii drumurilor existente cu efecte de degradare accelerată, marcarea, inscripționarea și iluminarea de slabă calitate și un procent ridicat de drumuri județene nemodernizate, conduc la restrângerea posibilităților și a capacității de trafic.

Utilități publice

Lungimea rețelei de alimentare cu apă a regiunii Vest este de 5.559 km, reprezentând 11,6% dintr-un total național de 47.778 km. Rețelele de alimentare cu apă, în general, și cele din localitățile urbane în special se confruntă cu probleme legate nu numai de extinderea capacităților de stocare, dar și de tratare și distribuție, în condițiile asigurării protecției sanitare a surselor.

90 din localitățile Regiunii Vest au rețele de canalizare menajeră. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare din Regiunea Vest este de 2.441 km, reprezentând 13,3 % din lungimea rețelei de canalizare la nivel național (18.381 km). Acestea există în principal în orașe, fiind totodată mai extinse în cartierele de blocuri. Multe dintre rețelele de canalizare menajeră prezintă uzuri avansate.

Lungimea sistemului de furnizare a gazelor naturale, de 3 004 km, reprezintă 10,92% din lungimea rețelelor de gaze naturale pe ansamblul țării (27 496 km).

În toate localitățile urbane este organizat sistemul de colectare, transport și depozitare definitivă a deșeurilor de tip menajer, însă depozitarea definitivă a deșeurilor urbane se realizează pe vechile amplasamente, care nu îndeplinesc condițiile de protecție a factorilor de mediu. Gestionarea deșeurilor în mediul rural este deficitară, având în vedere că activitatea de colectare nu este organizată în sistem centralizat iar depozitarea deșeurilor se realizează pe amplasamente dispersate, aflate în general la marginea localităților. În prezent, deșeurile nu se colectează în mod selectiv. Colectarea selectivă se implementează experimental numai în Timișoara.

Educație

În anul școlar 2005/2006 în Regiunea Vest instituțiile educaționale au fost reprezentate de 522 grădinițe, 542 școli și 14 instituții de învățământ superior – publice și private. Între universitățile publice, un rol important la nivel național îl au Universitatea Politehnică și cea de Medicină. Există, de asemenea, și universități private: Tibiscus (Timișoara), Aurel Vlaicu (Arad), Drăgan (Lugoj).

Sănătate

Speranța de viață în Regiunea Vest este în medie de 71,00 ani față de o medie națională de 71,76 ani și de o medie europeană de 78,31 ani. În 2005, unitățile sanitare cu capital majoritar de stat de la nivelul regiunii Vest erau reprezentate de 46 spitale, 13 clinici, 36 dispensare medicale, 2 sanatorii TBC. Dacă din punct de vedere al numărului instituțiilor de îngrijire a sănătății situația este relativ echilibrată în regiune, infrastructura de sănătate este destul de slab dezvoltată în majoritatea cazurilor, necesitând reabilitare, iar echipamentele trebuie fie înlocuite, fie modernizate.

Servicii sociale

Problemele sociale sunt relativ reduse prin comparație cu restul regiunilor, ca urmare a dezvoltării sectorului ONG-urilor care furnizează un exemplu de bune practici în domeniu. Începând cu martie 2005, copiii fără familii sunt protejați în instituții de tip familial (66,51%) sau rezidențial (33,49%). Numărul copiilor ai căror părinți lucrau în afara granițelor era de 753, iar numărul copiilor abandonati 298 (din care 157 în Arad și 98 în Timiș). La sfârșitul lui 2004, erau 5.903 copii cu dizabilități, dintre care numai 1.013 beneficiau de servicii de asistență.

Zone problemă

Principalele probleme de dezvoltare se concentrează în județele Caraș-Severin și Hunedoara, cu centre mono-industriale. În județele Hunedoara și Caraș-Severin au fost identificate și promovate pentru finanțare în cadrul Programului Phare 2001 două zone, și anume:

- *Zona industrială a Podișului Mehedinți*, respectiv orașul Topleț din județul Caraș-Severin
- *Zona industrială a Banatului de Sud și a Bazinului Petroșani* (Reșița, Borșa, Oțelu Roșu, Călan, Hunedoara), caracterizată de un grad extrem de ridicat al concentrării tehnice a întreprinderilor și a centrelor miniere, de pierderea piețelor de desfacere, precum și de lipsa ofertei de muncă pentru populația feminină, ceea ce a condus către probleme majore în procesul de restructurare economică, echilibru socio-cultural labil și mediu ecologic destabilizat. De asemenea, cele două județe au beneficiat de finanțare prin programe guvernamentale pentru zone asistate și zone defavorizate: Hunedoara, Rusca Montană, Bocșa, Moldova Nouă, Valea Jiului (Petroșani, Vulcan, Lupeni, Petrila, Uricani), și Brad,

care, prin valorificarea potențialului local și prin programele de investiții își pot îmbunătăți problemele economico-sociale și de mediu.

Potențial de dezvoltare

Domeniile în care Regiunea Vest prezintă un potențial de dezvoltare ridicat sunt cercetarea-dezvoltarea-inovarea, Regiunea Vest având o tradiție universitară de peste 80 ani, serviciile și turismul, acestea din urmă căpătând o importanță din ce în ce mai mare la nivelul regiunii.

Cercetarea (centre de cercetare și universități) din domeniile medical, industrie constructoare de mașini, minier, chimie, agricultură, se concentrează în principal în județul Timiș (18), centre de cercetare existând și în județele Hunedoara (6), Caraș-Severin (4) și Arad (2).

De asemenea, Regiunea de Dezvoltare Vest este o zonă cu potențial turistic variat. Condiții speciale pentru practicarea agroturismului se află în județul Caraș-Severin, în Munții Apuseni (în vecinătatea orașului Brad), cât și în vestul și sudul județului Hunedoara (Sarmisegetuza – aici fiind situate vechile vestigii ale fostei capitale ale regatului Daciei din perioada pre-romană). Alte forme de turism practicabile în regiune sunt turismul termal-balnear (Băile Herculane, Moneasa, Lipova, Baziaș, Geoagiu), de afaceri (Timișoara) și de tranzit (culoarele de circulație rutieră internațională Nădlag–Deva și Timișoara–Herculane).

Turismul urban poate fi, de asemenea, dezvoltat, în regiune existând 42 de orașe, ce conservă un valoros patrimoniu arhitectural, muzee în diverse domenii: istorie, arheologie, artă, științele naturii, mineralogie, etnografie, tehnice, unele dintre acestea fiind și în aer liber. Pentru valorificarea potențialului turistic al regiunii, în 2005 funcționau 365 unități de cazare. Distribuția acestora în cadrul regiunii este relativ echilibrată, variind între 23,3% în județul Arad și 27,9% în județul Caraș-Severin..

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Nord-Vest are o suprafață de 34.159 km² reprezentând 14,3% din suprafața totală a țării. Este alcătuită din 6 județe (NUTS 3): Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Populația Regiunii Nord-Vest era în anul 2005 de 2.737.400 locuitori (12,6% din populația totală a țării) și are o densitate medie de 80,1 locuitori/kmp. Dinamica populației regiunii este caracterizată de un spor natural de -1,7‰ în 2004, cea mai redusă valoare înregistrându-se în Sălaj (-3,0‰), iar cea mai ridicată în Bistrița-Năsăud (0,0‰), singurul județ din regiune care nu a înregistrat un spor natural negativ .

Gradul de urbanizare al regiunii, la nivelul anului 2005, era de 53,1%, dar la nivel intra-regional, existau diferențieri mari, acesta variind de la 36,2% (jud. Bistrița-Năsăud) până la 67,0% (județul Cluj).

Din punct de vedere fizico-geografic, 28% din suprafața regiunii este ocupată de unități muntoase, 30% de unități deluroase, iar 42% de unități de câmpie și largi culoare depresionare.

Rețeaua de localități a Regiunii Nord-Vest cuprinde 42 de orașe și 1.802 de sate grupate în 402 de comune. Dintre orașe, 4 au o populație de peste 100.000 locuitori (Cluj-Napoca –

310,194 locuitori, Oradea – 206.223, Baia Mare – 140,937 și Satu Mare – 115,197), 9 între 20-100.000 locuitori și 29 de sub 20.000 de locuitori. Teritorial, orașele sunt concentrate în special în județele Maramureș (13), Bihor (10 orașe) și Cluj (6), celorlalte trei județe revenindu-le doar câte 5 (Satu Mare), respectiv 4 orașe.

Forța de muncă și migrația

Ponderea populației ocupate în totalul populației regiunii era în 2004 de 41,8%. Diferențele intra-regionale sunt strâns legate de gradul de industrializare, județele mai puternic și mai timpuriu industrializate – Cluj și Bihor – având o pondere mai mare a populației ocupate (44,5%, respectiv 45,7%), în timp ce județele mai puțin și mai târziu industrializate – Satu Mare și Bistrița-Năsăud – au ponderi mai reduse (39,6% și 38,0%). Analiza populației ocupate, pe sectoare ale economiei, evidențiază pondere ridicată a populației ocupate în sectorul serviciilor, în cazul județelor Cluj și Bihor, precum și ocuparea ridicată în agricultură, în cazul celorlalte patru județe ale regiunii.

În toate județele Regiunii Nord-Vest o pondere importantă a populației active este ocupată încă în întreprinderi de stat. De aceea este previzibilă o creștere a ratei șomajului în județele Sălaj, Satu-Mare și Maramureș cauzată de restructurarea iminentă a întreprinderilor de stat cu pierderi. Această situație necesită luarea din timp a unor măsuri active de ocupare a populației ce va fi disponibilizată, între care măsuri de re-orientare profesională a populației, corespunzător cerințelor locale ale pieței muncii, trebuie să reprezinte o prioritate.

De asemenea, gradul de industrializare a influențat puternic și rata șomajului, din cauza restructurării, în ultimii ani, a industriei, județele Sălaj și Maramureș înregistrând cele mai ridicate rate ale șomajului – 6,1%, respectiv 4,5%. Șomajul redus din județele vestice (Bihor și Satu Mare – sub 4%) se datorează investițiilor străine mai ridicate, care au atenuat parțial efectele restructurării industriei.

O consecință directă a procesului de restructurare industrială și a creșterii șomajului o reprezintă apariția unui fenomen unic în Europa, constând în migrația populației din zonele urbane în zonele rurale și creșterea ponderii populației rurale în toate județele regiunii. În prezent există 3 județe în care populația este preponderent rurală (Bistrița-Năsăud - 63,8%, Sălaj - 59,2% și Satu Mare – 54,0%).

Un alt efect al restructurării economice și diminuării locurilor de muncă îl constituie și procesul de emigrare a populației - mai ales a celei tinere în rândul căreia se manifestă un adevărat exod. De altfel, numeroase localități din mediul rural (în special Maramureș și Satu-Mare) au o pondere foarte mică a populației tinere, dar prosperă prin construcțiile finanțate din banii trimiși de către aceștia, din străinătate.

Economia regională

Regiunea Nord-Vest participa, în anul 2004, cu o pondere de 12,3 % la formarea PIB-ului național, situându-se, din acest punct de vedere, pe locul trei între cele opt regiuni de dezvoltare ale României (după Regiunile București-Ilfov cu 19,5 % și Sud cu 12,8 %).

Participarea celor trei sectoare ale economiei la formarea PIB-ului regional, indică o pondere de 16,3% a sectorului primar, 35% secundar și 46,7% terțiar, înregistrându-se o creștere a ponderii serviciilor concomitent cu scăderea ponderii agriculturii. Stagnarea relativă a ponderii cu care participă sectorul secundar se datorează faptului că disponibilizările din

industrie au fost compensate, parțial, de evoluția construcțiilor – domeniu care a cunoscut o dinamică extraordinară în ultima perioadă.

În interiorul regiunii, se manifestă disparități evidente de dezvoltare măsurate prin gradul de participare al județelor la formarea PIB regional: județului Cluj – 32,3 %, județul Bihor – 24,3 %, județul Maramureș – 14,9 %, județul Satu Mare – 12,1 %, județul Bistrița – Năsăud – 9,1% și județul Sălaj – 7,2%.

În Regiunea Nord-Vest există mari discrepanțe în dezvoltarea economică a celor șase județe: județele din sudul și vestul Regiunii, respectiv Cluj, Bihor și Satu Mare sunt industrializate (industria alimentară, ușoară, lemn, construcții de mașini) și mai stabil dezvoltate economic decât regiunile din centru și est (Bistrița-Năsăud, Maramureș și Sălaj - lemn-mobilă, metale neferoase și auro-argentifere, ușoară), unde evoluția din ultimii ani a dus la pierderea capacității concurențiale a multor ramuri. Conform analizelor economice și sociale efectuate, polii sărăciei se găsesc în județele Maramureș și Bistrița-Năsăud.

Zonele în declin industrial sunt: zona Munților Apuseni și zona montană din nordul regiunii, cuprinzând arii însemnate de pe teritoriul județelor Maramureș, Satu Mare și Bistrița-Năsăud. Acestea dețin totuși resurse importante, dintre care menționăm: minereuri complexe și auro-argentifere (Satu Mare, Maramureș), bauxită (Bihor), sare (Maramureș, Bihor), materiale de construcții (Bihor, Cluj), lemn (Maramureș). Restructurările din domeniul minier au afectat acest sector extractiv și au dus la disponibilizări masive și la declararea zonelor defavorizate Baia-Mare-Borșa-Vișeu. Sectorul industriei neferoase este amenințat în Baia-Mare de rezultatul unui referendum local pentru interzicerea acelor tipuri de activități care poluează orașul. Pentru relansarea zonelor sunt necesare investiții atât în infrastructură cât și în echipamentele de exploatare a resurselor.

Deși silvicultura reprezintă o ramură importantă a regiunii, defrișările insuficient controlate (Bistrița-Năsăud, Maramureș) și lipsa unui program coerent de reîmpăduriri și construcții de drumuri forestiere către interiorul bazinelor, conduc la reducerea continuă a suprafețelor împădurite. Capitalizarea insuficientă, pierderea piețelor externe, neadaptarea la exigențele calitative au determinat ca numeroase fabrici de mobilă să fie închise sau să funcționeze la parametri reduși.

Infrastructura

Transport

Pe ansamblul regiunii, infrastructura de transport, mediu și energetică este mai bine dezvoltată comparativ cu alte regiuni, dar lipsa investițiilor timp de decenii a adus diferitele tipuri de infrastructură într-o situație precară.

Așezată la intersecția axelor de comunicare nord-sud și est-vest, regiunea dispune de o rețea de drumuri destul de densă (34,7 km/100 km²). Corelat cu nivelul general de dezvoltare economică, județele Maramureș (25,0 km/100 km²), Bistrița-Năsăud (28,1 km/100 km²), au cele mai reduse rețele de drumuri publice prin raportare la suprafață.

Utilități publice

La nivelul Regiunii Nord-Vest se remarcă discrepanțe între județe în ceea ce privește situația alimentării cu energie electrică. Mai există încă sate, cătune sau gospodării izolate neelectrificate, concentrate mai ales în zona Munților Apuseni și în zona montană din nord. Grave disfuncționalități în alimentarea cu energie electrică se înregistrează în jud.

Maramureș, atât în mediul rural cât și în mediul urban (Sighetu Marmației, Borșa, Seini, Târgu Lăpuș și Vișeu de Sus), precum și în jud. Bistrița-Năsăud și într-o anumită măsură chiar și în județele Satu Mare și Cluj (Satu Mare, Negrești-Oaș, Tășnad, etc.).

Majoritatea județelor regiunilor se confruntă cu probleme de alimentare cu apă potabilă. Rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă este insuficient dezvoltată pentru a corespunde nevoilor populației, atât în mediul rural cât și în mediul urban, iar în Maramureș poluarea straturilor freatice datorată infiltrărilor de reziduuri nemetalifere, periclitează grav sănătatea populației, chiar în arealele cu rețele convenționale sau unde instalațiile de tratare sunt insuficiente sau vechi.

În localitățile rurale din Podișul Transilvaniei resursele de apă sunt reduse și nepotabile din cauza domurilor gazeifere și a zăcămintelor saline. Aceste zone necesită lucrări prioritare de alimentare cu apă în sistem centralizat.

Calitatea mediului din regiune este afectată de impactul negativ al unor activități economice. Principalii poluanți sunt: pulberile sedimentabile în județele Cluj și Sălaj; amoniac în județele Bistrița-Năsăud, Maramureș, Sălaj; dioxid de sulf și cadmiu în județele Cluj și Sălaj; fluor și compuși ai acestuia în județul Satu Mare, pulberi de metale cuprifere și plumb.

La sfârșitul anului 2005 numărul localităților cu instalații de alimentare cu apă potabilă din regiune a fost de 330, lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei fiind de 7.245 km. O problemă majoră a spațiului rural este lipsa rețelei de apă potabilă - dintr-un total de 1.802 de localități, sunt racordate la rețeaua de apă potabilă doar 40%.

Sistemele centralizate de canalizare publică sunt o problemă la nivelul întregii regiuni. Numărul localităților cu instalații de canalizare publică era la sfârșitul anului 2005 de 99 (cu 4 mai multe față de 1995), lungimea totală simplă a rețelei de canalizare avea 2571 km (extinsă cu 621 km. față de 1995).

Cele mai multe stații de epurare orășenești au fost realizate în urmă cu peste 25 de ani; ele se află într-un avansat grad de uzură fizică și morală, având totodată capacitatea de epurare insuficientă pentru apa uzată. Rețeaua de canalizare existentă în spațiul rural reprezintă 4% din total, un procent care plasează regiunea din punct de vedere al calității vieții și accesul populației la infrastructuri edilitare pe ultimele locuri din țară.

Educație

Infrastructura educațională este reprezentată de 819 de școli, 209 licee și 12 școli profesionale și de ucenici, caracterizate de necesitatea accentuării procesului de reconversie și adaptare a acestora la cerințele actuale ale pieței forței de muncă, în condițiile în care existența unei forțe de muncă calificate constituie o condiție de bază pentru atragerea investițiilor și în special a celor străine.

Sănătate

În Regiunea Nord-Vest există 61 de spitale, iar numărul mediu de consultări medicale pe locuitor era în 2004 de 4,8. Cel mai bine situate sunt județele Cluj, Bihor și Maramureș, cu 23, 15 respectiv 9 spitale. Speranța de viață la naștere este de 71 de ani, cea mai frecventă cauză a mortalității fiind bolile sistemului circulator – 773,4 decese la 100.000 de locuitori (2004).

Pentru ca aceste infrastructuri să asigure o asistență medicală performantă este necesară asigurarea acestora cu cadre specializate, dar și întreținerea edilitară și dotarea tehnico-edilitară adecvată a acestora.

Servicii sociale

Trei din cele 6 județe ale regiunii (Bihor, Sălaj și Cluj) nu au instituții de îngrijire la domiciliu. Au fost identificate mai multe clădiri care necesită reabilitare și modernizare pentru diferite tipuri de beneficiari. Copii sunt protejați în instituții de tip familial (63,51%) sau rezidențial (36,49%). La sfârșitul anului 2004, erau 8.298 de copii cu dizabilități, dintre care doar 355 beneficiau de servicii de asistență socială.

Zone problemă

În cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Regiunii Nord-Vest, au fost identificate o serie de zone problemă, caracterizate de condiții economico-sociale precare, dar diferite în funcție de specificul local al fiecărei zone:

- Zona Codrului, situată la interfața județelor Maramureș, Satu Mare și Sălaj, caracterizată prin: număr ridicat de gospodării neelectrificate, dotări sociale precare, economie de subzistență generalizată, capăt de drumuri, ș.a.
- Bazinul carbonifer al Barcăului, incluzând localitățile Ip, Sărmășag, Chieșd sau Popești, unde a avut loc restructurarea profilului economic al așezărilor, datorită închiderii unor mine sau a reducerii activității altora.
- Zona montană a județului Cluj (Măguri-Mărișel, Beliș, Valea Ierii), care se confruntă cu degradarea continuă a infrastructurii tehnice, îmbătrânirea populației, creșterea analfabetismului sau exploatarea haotică a resurselor locale.
- Țara Beiușului (arealul Nucet-Vaşcău-Ștei-Beiuș) afectată de restructurarea industriei degradarea mediului ca urmare a exploatărilor de uraniu de la Băița Bihor.
- Zona Turda - Câmpia Turzii cu disponibilizări masive și probleme de mediu datorită industriei lianților.

Acestor zone, se adaugă alte areale cu probleme asemănătoare, dar care prin valorificarea potențialului local își pot îmbunătăți condițiile economico-sociale și de mediu.

Potențial de dezvoltare

Regiunea Nord-Vest, deține un potențial de dezvoltare variat și diferențiat teritorial. Astfel, de la orașele mari ale regiunii (Cluj-Napoca, Oradea, etc), până la cele mai izolate zone, pot fi identificate resurse locale pe baza cărora să se poată realiza dezvoltarea durabilă a acestora.

Dacă în marile centre urbane există o multitudine de resurse și oportunități de dezvoltare, în zonele izolate, pe lângă efectele negative presupuse de acest statut, există și un aspect pozitiv, reprezentat de conservarea culturii populare și a tradițiilor, care poate fi valorificat turistic.

De altfel, regiunea are un potențial turistic apreciabil: vestigii arheologice, rezervații naturale, lacuri glaciare și de acumulare, numeroase peșteri, stațiuni balneo-climaterice, condiții favorabile practicării turismului montan, de agrement și odihnă. Există, de asemenea, mai multe zone etnofolclorice care au permis dezvoltarea agro-turismului în Maramureș, Cluj și Bihor. Prin apropierea de Europa Centrală, relief de mare originalitate (peșteri, defilee, etc.), climă favorabilă, înălțimi reduse (cca. 1800 m), Munții Apuseni au șansa de a deveni o atracție pentru turismul de drumeție, ai cărui practicanți caută condiții de cazare simple în medii cât mai naturale.

La nivelul anului 2005 valorificarea acestui potențial turistic al regiunii se realiza în principal prin intermediul celor 480 de structuri de primire turistică, însumând 11,3 % din capacitate de cazare la nivel național. Legat de distribuția la nivel regional a capacității de cazare, aceasta se concentrează în județele Bihor, Maramureș și Cluj, care dețin 78,73% din totalul regiunii. Aceste județe dat fiind potențialul turistic pe care îl au concentrează și cea mai mare pondere a cererii înregistrând împreună 80,2% din sosirile totale în regiune, precum și 80,8% din numărul total de înnoptări din regiune.

Regiunea de Dezvoltare Centru

Caracteristici demo-geografice

Regiunea de dezvoltare Centru, cu o suprafață totală de 34,100 km² (14,31% din România), cuprinde județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu. Zonă cu forme de relief specifice podișului, văi direcționate est-vest, regiunea deține însemnate rezerve de gaz metan, minereuri auro-argentifere și colorate, nemetalifere, sare, izvoare minerale și terapeutice, iar peste o treime din suprafață este ocupată de păduri. Arealul deține însemnate resurse hidrografice și comparativ cu alte regiuni o rețea de transport dezvoltată (mai puțin în direcția nord-sud), dar cea mai însemnată bogăție o reprezintă capitalul uman. Regiunea este caracterizată de o rată redusă a natalității și de un proces de îmbătrânire demografică, dar a reușit să integreze armonios imigranții din alte zone ale țării. Meșteșugurile au tradiție seculară și activitățile economice sunt foarte diversificate.

Cu o populație de 2.530,486 locuitori, în regiune se concentrează 11,7% din populația României. Media regională de 74,2 loc/ km² este inferioară celei naționale, cea mai mare densitate a populației fiind în județul Brașov (111,4 loc/ km²), iar sub media regională sunt județele Alba (60,7 loc/ km²), Covasna (60,3 loc/ km²), Harghita (49,2 loc/ km²).

Dacă inițial motorul activității economice l-a reprezentat mineritul (aur, argint, cărbune și sare), acum cele mai însemnate ramuri sunt prelucrarea metalelor, chimia, toate ramurile industriei ușoare și alimentare. Agricultură este bine dezvoltată, cu specializare în cultura plantelor industriale, cultura cartofului, zootehnie, iar viticultura de calitate are o răspândire deosebită.

Dezvoltarea activităților de producție a fost favorizată de o poziție favorabilă schimburilor de mărfuri, iar activitatea de comerț are tradiție.

59,9% din populație se concentrează în mediul urban – cuprinsă în rețeaua de 57 de orașe ale regiunii. Un grad ridicat de urbanizare dețin Brașov (74,7%) și Sibiu (67,6%), în timp ce în Harghita are o populație predominant rurală (55,9%).

Rețeaua urbană este bine conturată, iar cele mai multe dintre orașele mici și mijlocii au structuri urbane mature și bine dezvoltate. Cele mai mari orașe cu peste 100 mii locuitori sunt variat dezvoltate și corespund unor puncte de interes comerciale și productive pe vechi trasee de schimb economic.

Economia regională

În 2004, Regiunea Centru avea un PIB/loc de 3.056,9 euro (4% peste media națională). Județele Sibiu și Brașov înregistrează valori mai mari decât media regională și națională, cu valori de 3198,7 respectiv 3.515,9 euro/locuitor. Celelalte trei județe înregistrează valori ale PIB/locuitor aflate atât sub media regională cât și sub cea națională. Industria și serviciile contribuie la formarea PIB, cu respectiv 33,8% și 47,4%. Sectorul agricol contribuie în proporție de 13,3%, iar sectorul de construcții cu 5,4%.

Nivelul investițiilor străine directe, însumează 1.610 mil euro pentru anul 2005 (7,35% din totalul ISD din România). În planul dezvoltării intra-regionale, județele Brașov și Sibiu se distanțează de celelalte județe. Lipsa de atractivitate a județului Covasna se datorează infrastructurii de transport și utilități foarte slab dezvoltată (densitate mică a căilor de comunicație, stare nesatisfăcătoare a drumurilor publice).

În perioada 1999-2005 numărul întreprinderilor mici a crescut cu aproximativ 33% ca urmare a dezvoltării microîntreprinderilor și a oportunităților de finanțare oferite prin intermediul diferitelor programe. Numărul firmelor mari, cu peste 250 de angajați a scăzut în special datorită restructurărilor marilor întreprinderi de stat. Cele mai multe întreprinderi își desfășoară activitatea în domeniul serviciilor și a industrie, fapt reflectat și prin contribuția acestor sectoare la formarea PIB.

Cea mai redusă dezvoltare economică o dețin arealele slab populate ale Munților Apuseni din județul Alba. Cele mai dezvoltate areale industriale sunt situate pe șina sudică (dominată de nodurile Brașov și Sibiu, cu sateliții acestora) și specializate în industria constructoare de mașini, chimie, textilă și alimentară. Șina centrală cuprinde așezările numeroase înșiruite pe Văile Târnavelor, cu industrie variată și structuri urbane bine conturate și atractive arhitectonic. În nord se diferențiază centre cu structuri economice mai specializate, unde domină industria constructoare de mașini, chimia, industria mobilei, textilă și alimentară.

Regiunea Centru are o structură industrială complexă cu ramuri de tradiție și personal calificat recunoscut. Se remarcă industria chimică de bază (Târgu Mureș, Ocna Mureș, Târnăveni), farmaceutică (Europharm - Brașov, Aromedica - Târgu Mureș), uleiuri auto Brașov, sub-ansamble auto - Compa Sibiu, mecanică, - Independența Sibiu, aeronautică, IAR Brașov, dar și prelucrarea superioară a lemnului (Schweighofer- Sebeș), sau fabrici de mobilă superioară - Târgu Mureș, precum și industria confecțiilor de lux (Sfântu Gheorghe, Odorhei), alimentară (zahăr – Luduș, bere - Blaj, dulciuri Brașov)

Distribuția teritorială a celor 54.539 IMM-uri ale regiunii (2005), arată o concentrare a acestora în județele Brașov, Mureș, Sibiu și o slabă prezență în județul Covasna .

În regiunea Centru funcționează 11 parcuri industriale. Șapte dintre acestea sunt în proprietate publică, 3 în proprietate privată și unul este în parteneriat public-privat. Suprafața totală a acestor parcuri este de 436,75 ha, 355,67 fiind greenfield. Mai funcționează, de asemenea, 4 incubatoare dintr-un total de 21 la nivelul întregii țări, numărul locurilor de muncă create fiind de peste 250. La nivelul acestei regiuni, funcționează 10% din totalul centrelor de consultanță, conform datelor disponibile din 2004.

Forța de muncă și migrația

Populația activă reprezintă 42,5% din total (sub media pe țară – 45,5%). Gradul de ocupare este de 39,8%, un procent de 39,3% din populație fiind ocupată în sectorul serviciilor și 29,3% în industrie. În județele Brașov și Sibiu, ponderea populației ocupate în industrie și servicii este ridicată, aceste fiind și județe cu o activitate industrială predominantă. În Harghita și Mureș distribuția populației pe sectoare este relativ echilibrată, în jur de o treime pe fiecare sector. Cu toate acestea ocuparea în agricultură este mai mare decât media națională (peste 30%).

În prezent, județul Brașov, în special în municipiul Brașov se confruntă cu probleme de ocupare ca urmare a restructurării uzinelor constructoare de mașini Roman și Tractorul și alte companii industriale de apărare și a disponibilizării masive a personalului. În județele Covasna, Harghita și Alba sunt în curs de definitivare a proceselor de restructurare a zonelor miniere Baraolt, Bălan și zona minieră Apusenii. Același proces este parcurs și de orașele cu structuri productive monoindustriale în domeniile metalurgiei, chimiei și industriei constructoare: Aiud, Zlatna, Făgăraș, Victoria, Copșa Mica, Dumbrăveni, Ocna Mureș, Târnăveni, Luduș, Râșnov, Gheorgheni, Toplița, Întorsura Buzăului.

Migrația populației în ultimii ani s-a desfășurat atât înspre alte ramuri de activitate în timp ce în perioada imediat după 1990 a marcat o plecare masivă spre țări ale Europei Occidentale, în special Germania.

Cu excepția județelor Sibiu și Mureș care înregistrează o rată a șomajului sub media regională (7,3%) și națională (4,6%), în celelalte județe valoarea este în jur de 8,5%, cea mai mare fiind în Covasna.

Regiunea, prin structura sa economică complexă, deține un capital însemnat de recunoaștere profesională, în special în domeniul tehnic. Reducerea activității industriale a determinat migrarea specialiștilor către alte ramuri de activitate sau în exterior, acestea au urmărit în viitoare revigorare a economiei tradiționale.

Infrastructura

Transport

La nivelul Regiunii Centru, drumurile naționale sunt în cea mai mare parte modernizate (94,06 %), dar drumurile județene și comunale sunt modernizate doar în proporție de doar 4,22%. Densitatea medie a drumurilor publice de 29,9% este sub media pe țară (33,5%), doar județul Alba cu 42,1% drumuri modernizate depășește aceste valori.

Cu 41,6 km de cale ferată la 1000 km², Regiunea Centru se găsește sub media pe țară (45,9 km/1000 km²). Cu o densitate a liniilor de cale ferată sub media pe țară se situează județele Alba, Covasna, Harghita și Sibiu (36,8 ; 31,3 ; 31,5 ; 36,3 km/1000 km²) iar peste media națională se plasează județele Brașov (67,7 km/1000 km²) și Mureș (45,4 km/1000 km²), datorită prezenței unor noduri feroviare importante în unele localități din aceste județe.

Utilități publice

Rețeaua de distribuție a apei potabile, în lungime totală de 5.799 km (12,13 % din lungimea pe țară) era repartizată în proporție de peste 50% Din punct de vedere al racordării la rețeaua de apă potabilă se poate constata că 63,2% din localitățile din regiunea Centru sunt conectate.

Singurele județe cu valori inferioare atât mediei regionale cât și celei naționale sunt Covasna și Sibiu.

În Regiunea Centru sunt conectate la rețeaua de canalizare 117 localități în anul 2005, 56 de orașe din regiune dispunând de rețea de canalizare. Lungimea simplă a conductelor de canalizare era la sfârșitul anului 2005 de 2.428 km. În județul Mureș sunt cele mai multe localități conectate la infrastructura de canalizare.

Din totalul de 742 localități conectate la rețeaua de distribuție a gazului, în regiunea Centru se regăsesc 227 de localități (30,6% din total) cu o lungime a conductelor de 7.596 km (27,6% din total).

Educație

În regiunea Centru funcționează 2.040 unități școlare (17,2% din total țară). Populația școlară înregistrează o tendință de scădere, principalele cauze fiind scăderea populației de vârstă școlară și creșterea ratei abandonului școlar. Caracterul multiethnic al populației regiunii oferă oportunități pentru educația în limba maternă a minorităților. Învățământul superior este bine reprezentat în regiune activând 13 centre universitare și 102 facultăți.

Sănătate

În regiune funcționează 2.248 unități sanitare în proprietate majoritară de stat (13,38% din total - la nivelul anului 2004). Starea de funcționare a acestor unități nu corespunde standardelor, atât clădirile cât și echipamentele fiind uzate moral. În regiune funcționează 51 de spitale, din care cele mai multe sunt concentrate în Brașov (14), Alba (10) și Sibiu (10), 58 policlinici, 23 dispensare, 10 centre de sănătate, 1.345 cabinete medicale individuale de familie, 1035 cabinete stomatologice, 686 farmacii și puncte farmaceutice. Față de anul 2003, rețeaua de unități sanitare private se menține cam în aceleași proporții, la sfârșitul anului 2004, aflându-se în proprietate privată 61,26% din cabinetele stomatologice, 90,47% din policlinici, 89,38% din farmacii și toate laboratoarele de tehnică dentară și depozitele farmaceutice.

Servicii sociale

Această regiune are cel mai mare număr al instituțiilor de îngrijire regidențială pentru bătrâni (5). Începând din martie 2005, 10.371 de copii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (62,52%) sau rezidențial (37,48%). La sfârșitul lunii septembrie 2005, numărul copiilor ai căror părinți lucrau în afara granițelor era de 1.231. La sfârșitul lui 2004, erau 10.290 copii cu dizabilități, dintre care numai 1.649 beneficiau de servicii de asistență.

Zone problemă

În regiunea Centru au fost finanțate prin programe guvernamentale zone care erau afectate de restructurarea în domeniul minier care au condus la creșterea șomajului și la înrăutățirea situației socio-economice. Aceste programe s-au concentrat în județele Harghita, Covasna, Alba și Sibiu.

Pentru a respecta principiul concentrării fondurilor europene, investițiile realizate din Phare 2003 au fost orientate spre zonele de restructurare industrială identificate prin PND 2002-2005. În regiunea Centru se aflau două astfel de zone, respectiv: zona industrial-extractivă a Munților Apuseni, care cuprinde județul Alba, și alte două județe din Regiunea Nord Vest, precum și zona de industrie complexă a Transilvaniei centrale, care cuprindea celelalte județe

ale regiunii. Problemele cu care se confruntă regiunea erau legate de restructurarea industriei miniere, metalurgice, construcțiilor de mașini, armament, etc.

Potențial de dezvoltare

Potențialul Regiunii Centru este variat, dispunând atât de resurse naturale cât și de resurse umane, sociale și economice. Rețeaua de universități din Regiunea Centru este foarte bine dezvoltată, cele din Târgu Mureș fiind renumite în domeniul farmaceutic, al medicinei precum și în domeniul artei teatrale, Brașov pentru profilul tehnic și silvic, cea din Sibiu pentru profile umaniste. Profilele de inginerie sunt, de asemenea, bine reprezentate.

Având o tradiție în industria prelucrării lemnului, este explicabilă prezența a trei institute de cercetare care tratează acest domeniu. În regiune, își desfășoară activitatea și alte două institute care cercetează istoricul regiunii.

Potențialul turistic al Regiunii Centru este foarte variat, atât datorită reliefului cât și datorită varietății istorice și culturale. Numărul stațiuni lor în care se practică sporturi de iarnă este de 17, unele fiind de renume internațional (Predeal, Poiana Brașov, Păltiniș). În Regiunea Centru sunt baze importante de tratament, 4 stațiuni sunt declarate stațiuni de interes național (Covasna-județul Covasna, Predeal - județul Brașov, Băile Tușnad- județul Harghita, Sovata-județul Mureș), iar alte 11 sunt considerate de interes local²⁷. Aceste stațiuni dispun de excepționale resurse curative naturale, dar de o infrastructura învechită, servicii necorespunzătoare, promovare insuficientă și oferte nediversificate. A început să se dezvolte agroturismul, beneficiind de potențialul reprezentat de gospodăriile populației din mediul rural (sunt omologate de Ministerul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberale 237 de pensiuni agroturistice)

Un interes aparte pentru turismul cultural îl reprezintă satele din Regiune, dintre care unele, datorită izolării și în consecință slabei infrastructuri, au păstrat încă vie cultura tradițională cu arhitectura și tehnica populară (construcțiile de case, porți, edificii religioase), materialele folosite, instalații tehnice (mori, pive) sau a tehnicilor utilizate în prelucrarea lemnului²⁸. În ceea ce privește zona istorică, orașele medievale și bisericile fortificate sunt foarte bine conservate²⁹, iar unele dintre ele fac parte din patrimoniul internațional UNESCO.

Baza materială a Regiunii Centru cuprindea în 2005, 933 unități de cazare (23,9% din totalul capacității din țară), și un număr de locuri de cazare de 35.479 (12,55% din total). Rețeaua unităților de primire turistică este neuniform răspândită, concentrarea cea mai mare înregistrându-se în județul Brașov (403 unități, 43,2 5% din totalul pe regiune și 10,3% din totalul pe țară al unităților turistice), urmat de județul Harghita (301 – 19,7%) și Sibiu (111 – 11,9%); la polul opus se situează județul Alba cu doar 27 unități (2,9% din totalul pe Regiune și 0.7% din totalul național).

Potențialul de dezvoltare al infrastructurii de afaceri este considerabil în Regiunea Centru și se datorează existenței locațiilor industriale nevalorificate, rezultate în urma restructurării

²⁷ Balványos- județul Covasna, Bazna- județul Sibiu, Băile Homorod, Borsec, Harghita- Băi, Izvorul Mureșului, Lacu Roșu și Praid din județul Harghita, Păltiniș- județul Sibiu, Pârâul Rece și Timișu de Sus din județul Brașov

²⁸ Cele mai importante zone etnografice sunt în Munții Apuseni, Zona Oltului Superior, Valea Sebesului, Zona Odorhei, Zona Casinului, Zona Secuimii, Zona Covasna, Zona Podisul Tarnavelor, Zona Marginimii Sibiului, Tara Făgărașului, Tara Barsei

²⁹ cetățile săsești, orașele medievale cele mai importante (Sighișoara, Sibiu, Brașov, Mediaș, Făgăraș și Târgu Secuiesc), biserici fortificate (aflate pe lista UNESCO): Calnic, Biertan, Valea Viilor, Saschiz, Bunesti, Viscri, Prejmer, Darjiu

industriale. Multe din aceste locații au fost amenajate și transformate în parcuri industriale pentru a găzdui investiții.

Principalele domenii agricole care prezintă potențial de dezvoltare și reprezintă o sursă de locuri de muncă și venituri pentru zona rurală a Regiunii sunt creșterea animalelor, în special în zonele montane ale regiunii (care reprezintă aprox. 47% din teritoriul Regiunii), viticultura, cultivarea plantelor textile, a cartoful și sfeclă de zahăr.

Ca rezultat al multiculturalismului de care se bucură această regiune, datorat conviețuirii de sute de ani a trei naționalități preponderente: români, germani și maghiari, s-a conturat și un profil al populației din aceste zone, populație cu tradiții, educate în spiritul muncii și disciplinei. Aceste caracteristici se regăsesc și în seriozitatea cu care își păstrează tradițiile și meșteșugurile conservate de-a lungul istoriei.

În regiunea Centru există o pondere ridicată a populației ocupate cu studii de nivel profesional sau de ucenici, respectiv cu nivel mediu de instruire (cumulând nivelurile liceal / postliceal / profesional sau de ucenici) și de asemenea detine locul 3 pe țară privind ponderea persoanelor ocupate cu studii superioare.

Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov

Caracteristici demo-geografice

Regiunea București-Ilfov, constituită din municipiul București - capitala României - și județul Ilfov, este situată în sudul țării, în partea centrală a Câmpiei Române. Suprafața totală a Regiunii București-Ilfov este de 1.821 km², din care 13,1% reprezintă teritoriul administrativ al Municipiului București și 86,9% al județului Ilfov. Cele două entități care alcătuiesc regiunea sunt totodată și cele mai mici unități teritoriale administrative ale României din punct de vedere al întinderii.

Populația regiunii, de 2.208.368 locuitori în anul 2005, este distribuită invers proporțional cu dimensiunea celor două entități administrative. Municipiul București este cea mai mare aglomerație urbană din România, populația sa fiind de 1.924.959 locuitori reprezentând circa 87% populația regiunii, peste 16% din populația urbană a țării, respectiv circa 9% din populația totală a României și având o densitate de aproximativ 8.100 locuitori/km². Populația județului Ilfov de 283.409 locuitori reprezintă numai 13% din totalul regiunii, acesta fiind situat în categoria județelor mici ale țării cu o densitate de aproximativ 180 locuitori/km².

Suprapunându-se în întregime unor subunități ale Câmpiei Române, regiunea are un cadru natural relativ monoton, în care predomină văile create de apele curgătoare ce traversează regiunea, numeroase lacuri naturale și artificiale.

Rețeaua de localități a Regiunii București-Ilfov era constituită în anul 2005 din 9 orașe, 32 comune și 91 sate. Dintre cele 9 orașe doar unul singur avea rang de municipiu (București). Ca număr de locuitori se detașează Bucureștiul, capitala țării, cu 1.924.959 locuitori, urmat de Buftea (circa 20.000) și Otopeni (circa 10.000). Existența oportunităților face însă ca numărul real al populației care locuiește în regiune să fie mai ridicat decât cel înregistrat oficial.

Forța de muncă și migrația

În Regiunea București-Ilfov, rata de ocupare a forței de muncă a fost în anul 2005 de 59,4% (media națională a fost 57,7%). Pe sexe, rata de ocupare a forței de muncă feminine a fost de 53,4% (media națională – 51,5%). Pentru perioada 1999-2005 evoluția ratei de ocupare în Regiunea București-Ilfov a suferit o scădere, de la 62,0% în 1999 până la 56,5 în 2003, marcând apoi o ușoară creștere până la valoarea de 59,40% în 2005.

Cererea de forță de muncă calificată a fost mai mare pentru regiunea București-Ilfov, astfel încât, corelat cu oportunitățile oferite de capitală – nivelul de viață citadin, cât și prestigiul – populația ocupată (în care predomină populația capitalei) are un nivel mai ridicat de instruire și calificare.

Rata șomajului în anul 2005 este scăzută (2,4%, media națională fiind de 5,9%) și posibilitatea de a găsi un loc de muncă este reală. Șomajul de lungă durată este foarte intens, iar cel al tinerilor (sub 25 de ani) are o pondere ridicată – 21,2%, valoare apropiată de media națională de 21,0%, iar munca la negru (în special în sectorul terțiar) este răspândită (date din 2004).

Majoritatea șomerilor înregistrați se caracterizează prin nivele scăzute de educație, ceea ce înseamnă că Regiunea București-Ilfov se confruntă cu o cerere de forță de muncă calificată. Pe cele două unități administrative componente rata șomajului are valori de 2,0% în județul Ilfov și 2,4% în Municipiul București.

În ceea ce privește migrația internă, începând cu 2001 balanța sporului migratoriu a devenit pozitivă pentru capitală, având o medie anuală de aproximativ 5.000 unități.

Economia regională

Economia Regiunii este dominată în cea mai mare parte de funcțiile capitalei, populația activă a regiunii fiind legată de unitățile care își desfășoară activitatea aici. Regiunea București-Ilfov reprezintă cea mai mare aglomerație industrială a României, în care sunt prezente toate ramurile industriale. Declinul industrial treptat de după '90 a dus la pierderea a numeroase locuri de muncă, iar închiderea accelerată a multor întreprinderi ineficiente a accentuat diminuarea forței de muncă din industrie și migrarea ei către sectorul terțiar. Ponderea populației ocupate în servicii a crescut de la 53,1% în 1995 la 75,4% în anul 2005. Comerțul, activitățile de depozitare, distribuție, administrație – gospodărie comunală, construcții au avut o evoluție rapidă, astfel încât regiunea se distanțează ca nivel de dezvoltare de celelalte regiuni, în ciuda poziției geografice nefavorabile.

Una dintre cele mai izbitoare trăsături ale creșterii economice din România în ultimii ani a fost creșterea importanței dezvoltării Regiunii București-Ilfov și în special a Municipiului București. Aceasta se aliniază tendinței care afectează toate economiile de tranziție, dar în România este mult mai evidentă datorită dimensiunilor mari ale țării atât ca populație cât și ca teritoriu.

Prezența capitalei conferă Regiunii o forță și o dinamică economică superioare celorlalte regiuni, un nivel superior al PIB-ului și o structură socială și profesională de un standard mai ridicat.

Cu o creștere susținută în ultimii șapte ani (1998-2004), PIB-ul pentru Regiunea București-Ilfov (5.616,7 euro/locuitor în anul 2004) a fost de aproximativ două ori mai mare decât media la nivel național (2.932,9 euro/locuitor). În consecință și productivitatea muncii, calculată ca raport între valoarea adăugată brută regională (VABR) și populația ocupată, evidențiază faptul că Regiunea București-Ilfov prezintă cel mai înalt nivel între celelalte regiuni ale țării (11.451 euro/persoană ocupată față de media națională de 6.194,8 euro/persoană angajată)*.

Mediul economic al regiunii este deosebit de atractiv datorită structurii instituționale existente, a forței de muncă calificate și a sistemului de comunicații mai dezvoltat decât în alte regiuni ale țării. Cu 13.264 milioane de euro Investiții Străine Directe atrase până în anul 2005, ceea ce reprezintă 60,6% din totalul investițiilor străine directe la nivel național, Regiunea București-Ilfov se detașează clar față de celelalte regiuni ale țării, pe locul secund fiind Regiunea Sud-Est cu doar 8,4% din totalul Investițiilor Străine Directe. De asemenea, densitatea IMM-urilor (numărul de IMM-uri/1000 de locuitori) înregistrează în Regiunea București-Ilfov cea mai mare valoare din țară, în anul 2005 existând 23,3% din totalul IMM-urilor la nivel național, cu 31,9% mai mult decât în anul 1998.

Potențialul și structurile economice sunt diferențiate între județ și municipiu: agricultura are o prezență dominantă în economia județului Ilfov (29,1% populație ocupată în 2005), iar economia capitalei este caracterizată de dezvoltarea sectoarelor de servicii (79,3%) și industrie (19,6%).

Sectorul serviciilor este bine dezvoltat, cu precădere în ceea ce privește telecomunicațiile, intermedierele financiare, educația și cercetarea, transportul și depozitarea, turismul și serviciile culturale, serviciile către întreprinderi (inclusiv software) și comerțul. Având în vedere funcția de capitală pe care o îndeplinește Bucureștiul, administrația publică concentrează, de asemenea, un număr important de angajați.

În anul 2005 în Regiunea București-Ilfov erau active 2 parcuri industriale din totalul celor 34 înregistrate la nivel național. După forma de proprietate ambele parcuri industriale sunt private, acoperind o suprafață de 33,07 ha.

Accesul întreprinderilor la societatea informațională este încă scăzut. Doar 12,2% din întreprinderile din Regiunea București-Ilfov sunt conectate la internet, existând 13,6 computere la 100 de angajați. 60,1% din computerele întreprinderilor sunt conectate la internet.

Accesul dificil la finanțare, lipsa dotărilor infrastructurale (utilități, construcții, TIC) sunt probleme majore cu care se confruntă marea majoritate a infrastructurilor de sprijinire a afacerilor.

Infrastructura

Transport

Regiunea București-Ilfov, prin municipiul București, cel mai important nod de transport rutier-feroviar-aerian național și internațional al țării, se caracterizează printr-un înalt grad de accesibilitate, fiind situată pe cele două coridoare multi-modale europene: Axa Prioritară Europeană nr. 7 (Nădlac-Constanța) și Axa Prioritară Europeană Giurgiu-Albița planificate a

* Date la nivelul anului 2004

fi construite în perioada imediat următoare, precum și în proximitatea Dunării (Axa Prioritară Europeană Nr. 18).

Densitatea drumurilor publice/100 km² în Regiunea București-Ilfov atingea în anul 2005 valoarea de 47,9km/100 km², mai ridicată în județul Ilfov (49,4km/100 km²) decât în București (37,8km/100 km²), existând însă un număr mare de drumuri publice nemodernizate în județul Ilfov (52,8%). Pentru Municipiul București procentul de străzi orașenești nemodernizate (53,2% în anul 2005) este foarte mare pentru o capitală europeană și afectează desfășurarea în bune condiții a traficului rutier.

Regiunea București-Ilfov prezintă cea mai mare densitate de căi ferate la 1.000 km² de teritoriu (165,3 km/1000 km²), ceea ce înseamnă de aproape 4 ori media națională (45,9 km/1000 km²). Această cifră se ridică la 504,2 km/1000 km² pentru municipiul București, ceea ce înseamnă de 10 ori media națională, municipiul București fiind punctul de plecare al celor 8 magistrale feroviare ce fac legătura cu celelalte regiuni ale țării.

Accesibilitatea aeriană și multi-modală este asigurată de două **aeroporturi** internaționale: "Henri Coandă" (Otopeni) cel mai mare aeroport internațional din România (70% din transportul total aerian de pasageri din România) și "Aurel Vlaicu" (Băneasa).

În anul 2005, infrastructura de distribuție a apei potabile în regiunea București-Ilfov însuma 2.408 km (221 km în județul Ilfov la care erau conectate toate cele 8 orașe, precum și alte 11 localități). De asemenea, aceste așezări sunt conectate și la rețele de canalizare (în 2005, rețelele de canalizare publică a regiunii însumau, 2.127 km de conductă, din care 277 de km în județul Ilfov).

Educație

Regiunea București-Ilfov reprezintă cel mai important centru educațional din România. În 2005 dispunea de 252 grădinițe, 370 unități școlare din învățământul pre-universitar și 34 instituții de învățământ superior. Totuși, un număr însemnat din unitățile școlare și preșcolare de la periferie și județul Ilfov nu îndeplinesc condițiile pentru acordarea autorizației de funcționare, neavând apă curentă și canalizare.

Prin cele 34 instituții de învățământ superior, Regiunea București-Ilfov are cel mai dezvoltat mediu universitar din România și concentrează cel mai mare număr de studenți înregistrați în sistemul de învățământ superior dintre regiunile României: 253.247 dintr-un total de 716.464, reprezentând 35,3% din numărul total al studenților.

Accesul redus al populației rurale și a grupurilor dezavantajate la educație, în general și la studii superioare, în particular, dotarea insuficientă a instituțiilor de învățământ superior și școli TVET constituie încă puncte slabe ale sistemului de educație din Regiunea București-Ilfov.

Sănătate

În ultimii ani scăderea activităților sanitare a fost evidentă, înregistrând regrese atât din punct de vedere al cheltuielilor alocate cât și al calității serviciilor furnizate. Infrastructura sanitară a Regiunii București-Ilfov se află în mare parte într-o stare de degradare avansată și cu o lipsă acută de echipamente moderne generate de resursele financiare insuficiente alocate sistemului de sănătate. Speranța de viață este cea mai ridicată din țară – 73,84 ani, principala cauza a mortalității fiind tumorile – 217,5 decedați/100.000 locuitori (2003).

În acest context, infrastructura de sănătate este inegal distribuită în București și județul Ilfov. În anul 2005 erau 52 spitale în București (2,7 spitale la 100.000 locuitori pe o suprafață de 238 ha), în timp ce județul Ilfov avea 6 spitale (2,1 spitale la 100.000 locuitori, la o suprafață de 158.300 ha).

Numărul și gradul de satisfacere a populației cu personal sanitar a fost în scădere în ultimii ani. În anul 2005, asistența medicală era asigurată de 11.522 medici (1 medic la 192 persoane), 2.267 stomatologi (1 stomatolog la 974 persoane) și 19.030 personal mediu sanitar. În același timp, în 2004, media consultărilor medicale a fost de 4,4 consultări/locuitor.

Servicii sociale

Una dintre cele mai importante probleme este cea privind facilitățile de îngrijire ale copiilor atunci când părinții sunt la serviciu. Numărul nou-născuților este mare, dar numărul centrelor de îngrijire zilnică sau al creșelor este limitat, iar cele private sunt foarte costisitoare. 5.583 de copii sunt ocrotiți în instituții de tip familial (49,61%) sau rezidențial (50,39%). La sfârșitul anului 2004, erau 5.650 de copii cu dizabilități, dintre care 846 beneficiau de servicii de asistență socială.

Mediul urban

Concentrarea populației în cartierele periferice, extinderea zonei rezidențiale prin construcții monofamiliale (vile) fac să se manifeste tot mai acut insuficiența și lipsa investițiilor în modernizarea rețelei de transport, a rețelelor de alimentare cu apă, canalizare, încălzire și în general în toate tipurile de servicii urbane.

În anul 2005, lungimea străzilor orășenești, la nivelul celor 9 orașe ale Regiunii București-Ilfov era de 2.514 km, dintre acestea fiind modernizate numai 1.095 km, ceea ce reprezintă 43,6% din total, procent ce situează regiunea pe ultimul loc în țară.

În ceea ce privește dotarea orașelor cu utilități publice, în anul 2005 doar 2 orașe erau conectate la rețelele de energie termică, toate cele 9 orașe la gaze naturale și apă potabilă, multe instalații fiind însă uzate și în stare precară de funcționare.

Problemele reabilitării rețelei stradale, a înlocuirii și modernizării instalațiilor de utilități publice sunt extrem de grave, iar lipsa unei concepții unitare în această direcție face ca perspectiva transformării regiunii metropolitane într-o entitate funcțională și eficientă să devină tot mai periclitată.

Numărul mare de străzi orășenești nemodernizate (în București – 53,2%), la care se adaugă nefinalizarea șoselei de centură, precum și creșterea neîntreruptă a numărului de mașini înregistrate în București (387 mașini/1000 locuitori în 2003) determină aglomerarea traficului în zona urbană cu consecințe nedorite asupra calității vieții urbane. Scăderea considerabilă a suprafeței spațiilor verzi în București (s-a estimat că suprafața spațiilor verzi s-a înjumătățit în ultimii cinci ani, consecință a extinderii construcțiilor necontrolate) se repercutează, de asemenea, asupra calității vieții în oraș. Suprafața spațiilor verzi este în prezent de aproximativ 2,5 m²/locuitor, față de recomandările UE de circa 12m²/locuitor.

Transportul public de pasageri are o rețea extinsă și complexă realizându-se cu autobuze (46,2% din numărul total al mijloacelor de transport), tramvaie (20,3%), troleibuze (10,5%), metrou (22,9%). El asigură mobilitatea foarte ridicată a forței de muncă parțial din zona metropolitană, autobuzele și tramvaiele transportând cel mai mare număr de pasageri.

Problema transportului de pasageri o constituie calitatea scăzută a mijloacelor de transport și dificultatea de asigurare a transportului periurban pe întreaga arie necesară.

Afluxul de populație către București, în căutarea unui loc de muncă generează o creștere supradimensionată a utilizării neplătite a serviciilor și a facilităților comunale.

Creșterea cantității de deșeuri menajere de aproximativ 3,4 ori în ultimii patru ani reprezintă o altă problemă acută a regiunii, cu precădere pentru Municipiul București. Nerezolvarea sau rezolvarea lipsită de perspectivă poate crea mari disfuncționalități zonei metropolitane în perspectivă.

Potențial de dezvoltare

Prezența capitalei țării în centrul Regiunii este copleșitoare datorită mărimii populației, a forței economice și a concentrării activităților umane, a echipării fizice și instituționale. Puterea de polarizare a capitalei iradiază mult dincolo de granițele administrative ale sale. Densitatea mare a populației și concentrarea serviciilor și activităților economice fac din Municipiul București cea mai mare piață din România, precum și una dintre cele mai mari din Sud-Est-ul Europei.

Structura economică a regiunii reflectă, de asemenea, funcțiile de servicii ale capitalei țării, în timp ce construcțiile, transportul, educația, cercetarea și sectorul TIC sunt cele mai importante sectoare ale regiunii contribuind la creșterea competitivității și potențialului de dezvoltare. Oportunitățile cheie sunt oferite de posibilitatea integrării educației, cercetării, inovării și afacerilor pentru îmbunătățirea inovării în activitățile economice, folosind resursele umane calificate și bine pregătite. Dezvoltarea economică și socială din ultimii ani a capitalei a condus la o nevoie acută de spații pentru amplasarea de noi cartiere rezidențiale, activități comerciale, etc, astfel încât granițele geografice și administrative ale orașului au devenit necorespunzătoare .

Constituirea prin lege a zonei metropolitane - zonă care există de facto, răspunde unor necesități sau oportunități determinate de evoluțiile istorice, economice, sociale și teritoriale, care au condus la dezvoltarea legăturilor economice și demografice între București și localităților din jur aflate în zona sa de influență. Identificarea unor proiecte comune de dezvoltare și cooperare a așezărilor din cadrul zonei, ca și crearea de noi forme de organizare instituțională și de administrație va întări capacitatea acestora de a face față concurenței.

Dezvoltarea zonei metropolitane va facilita amenajarea integrată a teritoriului la nivel regional astfel încât prin aceasta să se diminueze dezechilibrele dintre capitala București și aria limitrofă (rurală, în cea mai mare parte) în planul structurii demografice, sociale și economice, în ceea ce privește transportul în comun, dotarea infrastructurală, etc. Înlăturarea sau diminuarea unor astfel de dezechilibre va conduce la o îmbunătățire a calității vieții populației. Cele mai importante acțiuni ar putea fi cele legate de transportul în comun, alimentarea cu apă, prelucrarea deșeurilor și implementarea unor proiecte investiționale.

Regiunea București-Ilfov deține un potențial turistic specific, reprezentat de capacitatea de atracție exercitată de centrul urban București, la care se adaugă valorile culturale și de mediu ale zonelor adiacente capitalei, situate pe teritoriul județului Ilfov. Capacitatea de cazare a Regiunii București-Ilfov era în anul 2005 de 11.225 locuri de cazare, ceea ce reprezenta 4% din total țară.. În ceea ce privește numărul de înnoptări și sosiri, în perioada 2000-2005, acestea au crescut cu valori de 48,7%, respectiv 59,8%.

1.3 EXPERIENȚE ACUMULATE DIN EXERCITIILE DE PLANIFICARE ȘI PROGRAMARE DIN PERIOADA DE PREADERARE ȘI DIN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR FINANȚATE PRIN PHARE CES ȘI FONDURI NAȚIONALE ÎN PERIOADA 2000-2006

1.3.1. DOMENII DE INTERVEȚIE FINANȚATE DIN FONDURI PHARE COMPARATIV CU DOMENII DE INTERVENȚIE FINANȚATE DIN FONDURI STRUCTURALE

Direcția de Dezvoltare Regională din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (care a funcționat de la sfârșitul anului 1998 până în 2003 în cadrul Agenției Naționale pentru Dezvoltare Regională, respectiv Ministerul Dezvoltării și Prognozei) a avut rol de Agenție de Implementare pentru Programul Phare Coeziune Economică și Socială, cu un buget total de 1286 mil euro, pentru perioada 2000-2006 (fonduri Phare și co-finanțare națională).

Principalele priorități de dezvoltare, care acoperă întreaga perioadă de pre-aderare, au fost orientate spre dezvoltarea tuturor tipurilor de infrastructură și îmbunătățirea mediului de afaceri (inclusiv sprijinirea structurilor de afaceri – parcuri industriale, centre de afaceri, precum și sprijinirea creării și dezvoltării IMM-urilor). Mai exact, programele Phare CES au acoperit:

- Îmbunătățirea infrastructurii regionale pentru sprijinirea dezvoltării economice;
- Dezvoltarea resurselor umane;
- Dezvoltarea sectorului productiv prin sprijinirea IMM-urilor;
- Protejarea mediului la nivel regional;
- Construcție instituțională pentru sprijinirea țărilor candidate pentru a dezvolta structura necesară, precum și resursele pentru a armoniza legislația națională cu aquis-ul comunitar și pentru a se pregăti, în același timp, pentru gestionarea eficientă a Fondurilor Structurale.

Primele patru priorități de dezvoltare au finanțat în special programe de investiții, în timp ce a patra prioritate s-a concentrat pe dezvoltarea capacității Autorităților de Management și a Organismelor Intermediare (așa cum au fost desemnate prin HG 497/2004 privind stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea Instrumentelor Structurale, și modificările ulterioare)

Legătura între prioritățile Phare CES și axele prioritare POR:

- Prioritatea Phare CES privind **Îmbunătățirea infrastructurii regionale pentru sprijinirea dezvoltării economice** a sprijinit investiții publice pentru îmbunătățirea infrastructurii de transport, afaceri, turism, reabilitarea site-urilor industriale, cu scopul de a atinge standardele calitative europene și de a îmbunătăți mediul general de afaceri în regiuni. Beneficiarii investițiilor acestei priorități au fost autoritățile locale și antreprenorii.

În mod similar cu programul Phare, POR urmărește, prin diferite priorități, dezvoltarea infrastructurii locale și regionale de transport și turism, reabilitarea site-urilor industriale, crearea și dezvoltarea infrastructurii de sprijinire a afacerilor. Beneficiarii sunt aceeași ca cei din Phare CES, respectiv autoritățile locale și antreprenorii.

Programul Phare CES a finanțat, de asemenea, proiecte în domeniul infrastructurii gestionării deșeurilor, apei și a protecției naturii pentru sprijinirea investițiilor publice și private pentru îmbunătățirea gestionării deșeurilor și a protecției mediului. Beneficiarii au fost autoritățile locale și companii care operează în sectorul protecției mediului.

În următoarea perioadă de programare, aceste tipuri de activități vor fi în principal sprijinite prin Programul Operațional de Mediu. În POR, aspectele de mediu vor fi abordate ca o prioritate orizontală, toate investițiile POR urmărind sprijinirea dezvoltării echilibrate. După prima etapă a Evaluării Strategice de Mediu au fost identificate mai multe priorități care au impact asupra mediului, în special pozitiv:

- **Prioritatea Phare CES Dezvoltarea sectorului productiv prin sprijinirea IMM-urilor a urmărit:** sprijinirea investițiilor pentru finanțarea de noi întreprinderi și dezvoltarea micro-întreprinderilor existente, creșterea capacității manageriale, oferirea de acces la informații și piețe specifice pentru diversificarea și îmbunătățirea calității și cantității de bunuri și servicii și crearea de noi locuri de muncă. IMM-urile au fost finanțate atât prin scheme de grant și cât și prin linii de credit.

POR urmărește crearea unui mediu antreprenorial favorabil în cadrul comunităților locale, **facilitarea creării de noi afaceri și dezvoltarea celor existente.**

- **Creșterea capacității instituționale a Țărilor Candidate pentru dezvoltarea structurilor, resurselor necesare pentru a armoniza legislația națională cu aquis-ul comunitar și pentru a pregăti în același timp gestionarea eficientă a Fondurilor Structurale a UE.**

Această prioritate orizontală s-a concentrat pe sprijinirea instituțiilor responsabile cu gestionarea fondurilor Phare CES pentru a-și desfășura în mod eficient activitățile, inclusiv training pentru autoritățile de management³⁰ și beneficiari, și sprijinirea întăririi capacității administrative. În perioada de programare 2004-2006 prioritatea de Creștere a capacității instituționale s-a concentrat pe sprijinirea pregătirii programelor finanțate din Fonduri Structurale și gestionarea acestora, atât la nivel național cât și la nivel regional, prin activități de training, schimburi de experiență sau training la locul de muncă (on the job), cu scopul acumulării experienței și capacității necesare unui management eficient. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor, în calitate de AM pentru POR și Agențiile pentru Dezvoltare Regională, în calitate de organisme Intermediare pentru POR au fost sprijinite pentru a-și derula în mod eficient responsabilitățile de monitorizare și raportare și pentru a-și îmbunătăți capacitatea administrativă. Calitatea construcției instituționale, precum și stabilirea structurii adecvate pentru implementarea Fondurilor Structurale au fost evaluate și acreditate EDIS, acest proces fiind în ultima fază de evaluare.

1.3.2. LECȚII ÎNVĂȚATE / EXPERIENȚE ACUMULATE

Gestionarea și implementarea fondurilor naționale și Phare au contribuit la acumularea unor experiențe pozitive pentru gestionarea viitoarelor Fonduri Structurale. Capacitatea de implementare a fost întărită la nivel național, regional și local iar capacitatea de monitorizare

³⁰ cu excepția PO sectorial "Agricultură, Dezvoltare Rurală și Pescuit" al cărui AM este Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, care este pregătit prin programul SAPARD

a fost dezvoltată la toate nivelurile ca urmare a faptului că toți actorii implicați au trebuit să urmărească foarte atent implementarea proiectelor / programelor.

Așadar programarea multianuală Phare 2004-2006 a sprijinit realizarea unei planificări eficiente și corelarea activităților de lansare, contractare și implementare a proiectelor, precum și planificarea eficientă a resurselor, fiind un exercițiu foarte util în gestionarea Fondurilor Structurale.

Experiența acumulată în procesul de pregătire pentru acreditarea EDIS a avut o contribuție semnificativă pentru stabilirea unui mecanism adecvat și eficient de control financiar al Fondurilor Structurale, în special pentru înființarea unui sistem adecvat de supervizare a sarcinilor delegate de către Agențiile de Implementare (MLDPL) Autorităților de Implementare (în special ADR-uri). Pregătirea pentru EDIS a oferit instituțiilor implicate în gestionarea programelor Phare o bază pentru evaluarea deficiențelor, prin indicarea ariilor în care erau necesare activități de îmbunătățire, inclusiv estimarea resurselor necesare pentru desfășurarea atribuțiilor în mod adecvat. Așadar, ADR-urile, au acumulat experiența necesară pentru a putea juca, în viitorul apropiat, rolul de organisme intermediare în implementarea POR. În acest context trebuie menționat că experiențele anterioare Phare CES s-au dovedit a fi utile pentru estimarea resurselor necesare pentru finanțarea activităților delegate organismelor intermediare de către Autorități de Management. Mai mult, experiența MDLPL și a ADR-urilor în gestionarea a aproximativ o treime a din bugetul total alocat pentru Phare CES în perioada de pre-aderare (din totalul fondurilor alocate prin Phare CES pentru perioada 2000 – 2006) a dus la stabilirea unor cerințe minime pentru o implementare eficientă a intervențiilor la nivel regional: întărirea capacității administrative a instituțiilor implicate, inclusiv întărirea cooperării între nivelul național și local, guvernamental și academic, partenerii sociali.

Beneficiarii au învățat să identifice surse financiare nerambursabile și să dezvolte proiecte, fiind conștienți de disponibilitatea unor importante resurse financiare, contribuind așadar la dezvoltarea economică și socială. Acest lucru a fost identificat atât în implementarea proiectelor cu finanțare națională cât și a proiectelor cu finanțare Phare.

Investițiile prin scheme de grant în infrastructura mică au demonstrat capacitatea autorităților locale de a elabora termeni de referință și documente de licitație adecvate, precum și capacitatea acestora de a acționa într-o perioadă scurtă de timp. În același timp aceste scheme de grant au oferit autorităților locale oportunitatea de a-și evalua nevoile de instruire în domeniul achizițiilor publice și pentru pregătirea documentelor de licitație, prin programe finanțate din bugetul de stat, ca perioadă de tranziție.

Cu toate acestea, au fost identificate și puncte slabe în implementarea proiectelor finanțate atât din fonduri Phare, cât și din programele naționale. Acestea se referă în principal la estimarea orizontului de timp, respectarea regulilor de achiziție, asigurarea co-finanțării, corelarea investițiilor prevăzute prin proiect și identificarea diferențelor dintre regulile Phare și legislația națională.

Problemele apărute s-au referit cu precădere la implementarea proiectelor finanțate prin Phare CES și se datorau slabei calități a proiectelor tehnice și a diferențelor existente între legislația românească privind construcțiile – construcții civile, regulile FIDIC și Phare, dar și datorită capacității de co-finanțare a beneficiarilor.

Aspectele menționate mai devreme au fost analizate și luate în considerare în perioada de programare 2007-2013, după cum urmează:

- Introducerea etapei de evaluare tehnică a proiectelor în etapa de evaluare și selecție, lucru ce va fi realizat de către evaluatori independenți specializați;
- Sprijinirea beneficiarilor în implementarea proiectelor prin mecanismul de pre-finanțare;
- Amendarea legislației naționale în domeniul construcțiilor – construcții civile;
- Organizarea de sesiuni de pregătire a beneficiarilor pentru a dezvolta proiecte mature și viabile.

Având în vedere implicarea redusă a mediului academic, a mediului de afaceri, a partenerilor sociali în programarea și implementarea asistenței financiare Phare precum și necesitatea de a întări parteneriatele ca bază în asigurarea capacității de absorbție în implementarea POR, este prevăzută înființarea unui mecanism de coordonare a intervențiilor la nivel local. Acest mecanism va include corelarea evaluării strategice a proiectelor propuse de către un comitet de evaluare strategică, care va fi stabilit de asemenea pe baza principiilor parteneriale.

TABEL COMPARATIV AL INVESTIȚIILOR PROPUSE PRIN POR ȘI CELE FINANȚATE PRIN PROGRAME PHARE CES ȘI PROGRAME NAȚIONALE

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 4.473 mil. euro (FEDR+cofin)	PHARE CES 2000-2006 ³¹ 1286 mil. euro (Phare+cofin)	PROGRAME NAȚIONALE 2000-2005 79,962 mil. euro
Axa prioritară 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențial poli de creștere	161,840 mil. euro	
Planuri integrate de dezvoltare urbană		
POS Mediu	Infrastructură pentru gestionarea deșeurilor și a apelor uzate SAMTID (destinate asociațiilor de orașe și comune sau sate din aceeași zonă) 161.840 mil. euro	
Axa prioritară 2: Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale	Dezvoltarea infrastructurii regionale și locale 468,971 mil. euro	
Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane – inclusiv construcția/reabilitarea șoselelor de centură	Infrastructură locală și regională (infrastructura de drumuri) 468,971 mil. euro	-
Axa prioritară 3: Îmbunătățirea infrastructurii sociale	Infrastructură socială (sănătate, educație, servicii sociale) 340,410 mil. euro	
Reabilitarea/ modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă.	Infrastructura pentru formare profesională inițială (TVET) 195,563 mil. euro - program multianual 2001-2003 de modernizare a 100 școli și 11 centre resurse din 11 zone prioritare; - program multianual 2004-2006 de modernizare a 150 școli din orașe mici și mijlocii și mediul rural. Cele două programe au constat în renovare școli, reabilitare ateliere școală, dotare cu echipamente de specialitate și echipamente IT.	-
Reabilitarea / modernizarea / echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate		-
Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale	Infrastructura socială 15,790 mil. euro	Investiții în servicii sociale (aprobat prin HG 93/2003) – 13,029 Meuro

³¹ Valoarea pentru 2006 este indicativă deoarece nu a fost încă semnat Memorandumul de Finanțare cu Comisia Europeană.

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL	PHARE CES 2000-2006 ³¹	PROGRAME NAȚIONALE 2000-2005
	Sprijinirea investițiilor în centre sociale, centre de reabilitare, dotarea și reabilitarea centrelor pentru persoane în vârstă și a centrelor de urgență	Dezvoltarea capacității sistemului de asistență socială Subprogramul s-a adresat primăriilor, consiliilor locale și județene în cooperare cu organisme non-guvernamentale locale și alte instituții publice, pe bază de parteneriate.
Îmbunătățirea dotării cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență	-	-
	Măsuri active pentru ocuparea forței de muncă și formare profesională 89,510 mil. euro Aceste scheme de finanțare urmăresc realizarea de investiții în calificarea și recalificarea forței de muncă, întărirea măsurilor active de ocupare a forței de muncă, ca instrument pentru creșterea ratei de ocupare.	-
	Combaterea excluderii sociale și sprijinirea servicii sociale 39,547 mil. euro Urmărește promovarea incluziunii sociale pentru categoriile dezavantajate; dezvoltarea capacității sistemului de asistență socială, întărirea capacității administrațiilor locale în vederea constituirii de parteneriate în domeniul serviciilor sociale	-
Axa prioritară 4: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local	Infrastructura locală și regională de afaceri 104,411 mil. euro	
Dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor cu importanță regională și locală	Infrastructură regională și locală de afaceri (parcuri industriale, centre de afaceri) 71,579 mil. euro	-
Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități	Reabilitarea site-urilor industriale	-
Sprijinirea dezvoltării micro-întreprinderilor	Sprijin pentru IMM 32,832 mil. euro - investiții pentru înființarea de noi întreprinderi și dezvoltarea micro-întreprinderilor existente - creșterea capacității manageriale - accesul la informații și piețe specifice, în scopul diversificării și	Programul dezvoltarea afacerilor (aprobat prin HG 520/2000) 1,750 mil euro Obiectivul programului viza stimularea creării de noi locuri de muncă sau alternative de ocupare

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL	PHARE CES 2000-2006 ³¹	PROGRAME NAȚIONALE 2000-2005
	îmbunătățirii calității și cantității produselor și serviciilor - crearea de noi locuri de muncă.	Programul sprijinirea investițiilor, (aprobat prin HG 521/2000, cu modificările ulterioare) 5,228 mil euro obiectivul principal al acestui program a fost crearea de noi locuri de muncă sau alternative de ocupare Dezvoltarea orașelor prin stimularea activităților întreprinderilor mici și mijlocii, (aprobat prin HG nr. 322/2003) 7,738 mil euro sprijinirea IMM-urilor pentru implementarea planurilor lor de afaceri, inclusiv achiziționarea de echipamente sau pentru activități de servicii. Dezvoltarea regiunii Nord Est, dezvoltarea județelor Hunedoara/ Alba / Tulcea / Giurgiu / Caraș Severin – scheme de grant (aprobat prin HG 1116/2001) 21,883 Meuro sprijinirea inițiativelor de afaceri ale societăților comerciale cu capital privat, integral românesc, pentru demararea sau dezvoltarea unor activități productive în zonele menționate. Programul a vizat atingerea unor obiective privind crearea de noi locuri de muncă; crearea de bunuri și servicii; creșterea volumului investițiilor private.
Axa prioritară 5: Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului	Reabilitarea infrastructurii turistice	
Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe	Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii turistice, inclusiv - facilități de agrement - infrastructura istorică / culturală	Investiții în turism (aprobat prin HG nr. 1307/2004) 7,556 Meuro

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL	PHARE CES 2000-2006 ³¹	PROGRAME NAȚIONALE 2000-2005
Crearea/ dezvoltarea/ modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor turistice	- Infrastructura de transport către obiectivele turistice - creșterea atractivității zonelor cu potențial balnear natural.	Au fost sprijinite IMM-uri în cele 76 de stațiuni turistice de interes național și local pentru implementarea planurilor de afaceri, inclusiv achiziționarea de bunuri, reabilitarea infrastructurii turistice /balneare /tratament /agrement.
Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare pentru creșterea atractivității României ca destinație turistică		
Axa prioritară 6: Asistență tehnică pentru sprijinirea implementării POR	168,819 mil. euro	
Sprijinirea implementării, managementului și evaluării POR	Pregătire proiecte de infrastructura regionala pentru POR 19,000 mil. euro	Pregătire de proiecte pentru POR prin HG 811/2006 – 22,778 Meuro 89 proiecte din lista de rezervă Phare (care nu au putut fi finanțate deoarece limitărilor bugetare) vor fi pregătite prin AT pentru POR
Sprijinirea activităților de publicitate și informare din POR	Dezvoltare instituțională 149,819 mil. euro Perioada 2000-2004 include sprijin pentru pregătirea proiectelor de infrastructura regionala Phare și a portofoliului pentru POS mediu, transporturi, resurse umane.	
-	Informare, selecție proiecte și supervizare lucrări de infrastructura	-

2. ANALIZA SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Nivel relativ ridicat de educație, îndeosebi în Regiunile cu vechi centre universitare de tradiție (V, BI, NV, C) • Rețea urbană densă, în special în Regiunile Centru (51 orașe) și Sud (43 orașe) • Proximitatea piețelor vest-europene, factor stimulator pentru creștere în partea de vest a țării • Concentrarea investițiilor străine directe în jurul orașului București (regiunile BI, SE), cu efecte de difuzare a creșterii în zonele învecinate • Resurse turistice diversificate în toate regiunile, incluzând orașe culturale, spa, turism itinerant sporturi de iarnă și extreme în toate regiunile • Rețea de drumuri publice relativ uniform distribuită pe regiuni de dezvoltare	• Rate reduse de activitate în anumite zone ale țării • Grad ridicat de dependență de agricultură în toate regiunile, și în special în NE, S și SV • Semnale clare de creștere a disparităților socio-economice în zone tradițional subdezvoltate ale țării • Infrastructură publică socială deteriorată sau nemodernizată (sănătate, infrastructura serviciilor sociale, educație) • Migrație temporară masivă în afara țării, din zone aflate în declin industrial și cu un nivel ridicat de dependență de agricultură • Accesibilitate redusă la rețeaua națională / europeană de transport pentru majoritatea regiunilor din cauza lipsei de întreținere a drumurilor județene • Pierderea funcțiilor urbane pentru numeroase orașe mici și mijlocii • Infrastructură de afaceri subdezvoltată și distribuită inegal pe teritoriul țării • Sector de microîntreprinderi subdezvoltat în anumite zone ale țării • Sectoare de servicii și comerț subdezvoltate din cauza lipsei cererii în multe areale urbane • Orașe mari care se confruntă cu amplificarea fenomenului de aglomerare • Lipsa infrastructurii urbane moderne (apă, canalizare, drumuri modernizate, iluminare publică), care afectează negativ interesul investitorilor străini
OPORTUNITĂȚI	RISURI
• Fluxuri importante de investiții străine directe • Nivel scăzut de salarizare a forței de muncă, comparativ cu cel al forței de muncă din țările UE • Tranziția către o economie bazată pe servicii • Importante resurse turistice neexploatate	• Îmbătrânirea și scăderea populației • Riscul depopulării în anumite areale urbane • Capacitate de planificare insuficient dezvoltată a autorităților locale • Incapacitatea autorităților locale în atragerea fondurilor necesare pentru asigurarea cofinanțării pentru proiectele

în toate regiunile • Statutul României de stat membru al UE creează premisele pentru o piață comună de-a lungul Dunării • Expertiza în domeniul managementului și abilitățile tehnice ale emigranților români care revin în orașele natale • Valorificarea adecvată a poziției geografice ca punct de tranzit în rețeaua Europeană de transport	mari de infrastructură • Inconsistența mecanismelor fiscale cu procesul de descentralizare a responsabilităților administrative către autoritățile locale • Convergența salariilor • Speculația excesivă pe piața locuințelor diminuează resursele pentru investiții productive • Cele mai sărace regiuni ale României sunt localizate la granițele externe ale Uniunii Europene
--	---

3. STRATEGIA

Strategia reflectă politica României de dezvoltare regională, conform Legii Dezvoltării Regionale (Legea nr. 315/2004) și procesul de descentralizare așa cum este detaliat în Legea Cadru privind Descentralizarea nr. 339/2004 precum și alte legi relevante. De asemenea, Strategia ia în considerare Orientările Strategice de Coeziune ale UE pentru perioada 2007–2013, Agenda Lisabona, îndeosebi în ceea ce privesc condițiile necesare asigurării creșterii economice și Agenda Teritorială a Uniunii Europene privind sprijinirea dezvoltării teritoriale echilibrate. Strategia a fost pregătită în concordanță cu o abordare de sus în jos/ de jos în sus, fiind elaborată pe baza Strategiilor de Dezvoltare ale Regiunilor, elaborate la nivel regional în largi grupuri de lucru parteneriale. Strategia a luat în considerare în mod realist capacitatea limitată de planificare strategică și financiară existentă la nivel local, îndeosebi în arealele mai puțin dezvoltate și de aceea se are în vedere, în principal, ca proiectul să fie gestionat la nivel local iar nivelul central să realizeze o supervizare a coerenței întregului program.

Strategia POR respectă prevederile Cadrului Național Strategic de Referință, contribuind la atingerea obiectivului global și a celor specifice, privind diminuarea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și celelalte state membre ale UE. Programul Operațional Regional abordează cele 5 priorități ale CNSR, având legătură cu majoritatea problemelor de dezvoltare pe care acestea le cuprind. În comparație cu UE 27 regiunile României sunt printre cele mai puțin dezvoltate și vor fi necesari mulți ani și resurse semnificative pentru atingerea convergenței cu celelalte state membre. Pornind de la ceea ce s-a realizat până în prezent prin Programele investiționale din perioada preaderării, POR își propune să impulsioneze dezvoltarea regiunilor României spre realizarea obiectivului convergenței.

Fundamentare

Strategia Programului Operațional Regional decurge din problemele-cheie regionale/ locale și punctele slabe identificate în analizele socio-economice național regionale și cele opt analize specific regionale, și anume:

- Concentrarea creșterii economice, impulsionată de investițiile străine directe în jurul Bucureștiului și ca urmare creșterea disparităților dintre Regiunea București Ilfov și celelalte șapte regiuni, precum și apariția problemelor de congestie a orașului capitală;
- Declinul socio-economic a numeroase centre urbane mari și diminuarea rolului lor în dezvoltarea arealelor adiacente și a Regiunilor;
- Pierderea funcțiilor urbane a multor orașe mici și mijlocii, în special a celor monoindustriale, fenomen generat de restructurarea industrială; pierderea funcțiilor urbane este frecvent asociată cu probleme sociale;
- Reapariția dezechilibrului istoric de dezvoltare între jumătatea de est și jumătatea de vest a țării, din cauza reorientării fluxurilor comerciale și accesului la piețele vestice, precum și dificultăților pe care partea vestică a țării pare să le aibă în a se conecta la piețele globalizate din afara Europei;
- Proces de decuplare economică a unor zone tradițional subdezvoltate din nordul țării și de-a lungul Dunării;

- Existența unor întinse zone ale țării, a căror perspectivă de dezvoltare este marcată de lipsa forței de muncă și de un fenomen masiv de migrație temporară;
- Importanța cheie a accesibilității ca o condiție pentru dezvoltarea locală;
- Îmbătrânirea și scăderea populației, precum și o rată ridicată de dependență demografică, ce necesită o cerere crescută pentru serviciile sociale și de sănătate;
- Posibila apariție a unui fenomen de stagnare economică în zonele montane;
- Slaba competitivitate a multor afaceri, în special în domeniul turismului, cu productivitate a muncii scăzută, lipsa investițiilor de capital, lipsa capacității manageriale, gradul scăzut de utilizare a tehnologiilor moderne;
- Calitate scăzută a infrastructurii publice (drumuri, sănătate, infrastructură socială și de educație), utilități publice urbane degradate, precum și eșecul conservării bunurilor istorice și culturale;
- Experiența limitată a autorităților române locale în managementul de programe de dezvoltare regională/locală;

Este evident că soluția acestor probleme depinde în mare măsură de factori care se află în afara influenței pe care o poate exercita POR cum ar fi: productivitatea în sectorul primar, competitivitatea industrială, competitivitatea activităților productive, existența unor coridoare de transport naționale funcționale, resurse umane bine calificate și capacitatea administrativă adecvată. Ceea ce își propune POR este să creeze condiții adecvate, astfel încât, politicile menționate mai sus să poată avea cel mai înalt impact la nivel local, ceea ce necesită o abordare flexibilă, întrucât problemele de dezvoltare diferă substanțial și în interiorul regiunilor, cu impact asupra disparităților economice și sociale intraregionale. În anumite cazuri, aceste disparități sunt extrem de fluide și cu posibilități de redresare, întrucât nu sunt cronicizate de mult timp, așa cum s-a întâmplat în vechile economii de piață.

Aderarea la Uniunea Europeană, precum și procesul de stabilizare politică și de aderare a fostei Iugoslavii oferă României posibilitatea istorică de a nu mai considera Dunărea ca o graniță care împiedică comerțul ci dimpotrivă, ca o cale navigabilă ce creează oportunități pentru comerț și favorizează mobilitatea populației; aceasta deoarece fluviul poate fi folosit nu numai pentru a lega România de Serbia și Europa de Vest, ci și ca o cale de legătură cu Marea Neagră, dând posibilitatea valorificării oportunităților oferite atât de piața internă cât și de procesul de globalizare și prin aceasta oferind o deschidere pentru economiile acelor județe riverane care suferă de subdezvoltare economică istorică, generată de localizarea lor de-a lungul Dunării. Ca efecte negative, unele părți ale țării vor deveni graniță externă a Uniunii Europene și se vor confrunta cu o localizare periferică, ceea ce va necesita creșterea ajutorului specific precum și aplicarea instrumentelor UE de cooperare teritorială și a strategiilor de vecinătate pentru a evita adâncirea decalajelor de dezvoltare.

Creșterea mobilității forței de muncă care va fi un rezultat inevitabil al aderării și convergența salariilor va accentua și mai mult rolul jucat de existența și calitatea infrastructurii (inclusiv infrastructura socială) ca factor cheie care condiționează atragerea investițiilor străine directe. Numeroase zone din România vor trebui să facă față consecințelor subfinanțării serviciilor publice, dacă doresc să aibă o șansă în competiția crescândă a piețele internaționale tot mai mobile. Nevoia de a stopa migrația temporară și oportunitățile oferite de posibilitatea recăștigării forței de muncă calificate și micii întreprinzători care și-au dezvoltat propriile activități reprezintă o opțiune strategică cheie a țării care trebuie să înlocuiască dependența de investiții străine directe cu „o triadă” indigenă constând din: crearea antreprenoriatului, formarea de capital și investiții private locale.

Pentru soluționarea problemelor cheie și a punctelor slabe identificate Programul Operațional Regional va valorifica punctele tari și oportunitățile identificate în analiză, și anume:

- Zone urbane de creștere cu un număr din ce în ce mai mare de întreprinderi mici și mijlocii și creșterea investițiilor private, inclusiv investiții străine;
- accesul la rețelele trans-europene și coridoarele naționale;
- centre universitare cu potențial de creștere pentru activități de cercetare – dezvoltare;
- potențial mare pentru dezvoltarea turismului național și internațional, în toate regiunile;
- forță de muncă bine pregătită, relativ ieftină, flexibilă, în curs de dezvoltare

Viziunea strategică a POR privind dezvoltarea teritorială echilibrată se bazează în consecință pe următoarele elemente:

- recunoașterea importanței cheie a dimensiunii urbane, în special a sistemului policentric urban pentru o dezvoltare teritorială echilibrată a Regiunilor;
- promovarea funcțiilor urbane superioare ca o modalitate de a crea o masă critică suficientă care să genereze cerere de servicii și să stimuleze, tot mai mult, activitățile postindustriale;
- abordare de jos în sus adecvată și cu respectarea nevoilor de dezvoltare locală, nu numai la nivel regional, dar, și mai important la nivel subregional unde se manifestă tendințele de dezvoltare;
- concentrare asupra condițiilor creșterii în termeni de infrastructură locală/regională;
- prioritate acordată accesibilității, inclusiv spre zonele montane și, acolo unde este relevant spre zone urbane congestionate;
- accent pe nevoia de a atrage înapoi în regiuni românii care au plecat, considerat ca un “instrument” de a induce creștere, prin aceasta redresând tendința din ultimii ani de pierdere a forței de muncă calificate și evitând decuplarea economică a regiunilor rămase în urmă;
- valorificarea oportunității istorice de dezvoltare teritorială oferite de aderarea la Uniunea Europeană și acțiuni de contracarare a potențialelor efecte negative colaterale;
- valorificarea deplină a resurselor locale în scopul creșterii economice, inclusive a potențialului turistic.

Strategia POR este de a mobiliza resursele și de a activa potențialul local care pot avea cea mai mare influență directă asupra dezvoltării regionale și locale, prin:

- Dezvoltarea polilor de creștere urbani regionali/locali prin adoptarea unei abordări de dezvoltare regională policentrică și îmbunătățirea legăturilor dintre zonele rurale și cele urbane;
- Creșterea accesibilității în interiorul Regiunilor, în special a accesibilității centrelor urbane și a legăturilor acestora cu zonele înconjurătoare;
- Sprijinirea dezvoltării infrastructurii sociale și economice pe baze nevoilor regionale, facilitând realizarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate;
- Îmbunătățirea mediului de afaceri și a competitivității Regiunilor ca locații pentru afaceri;
- Valorificarea potențialului turistic al Regiunilor;

Strategia reprezintă un răspuns coerent și efectiv la punctele slabe identificate, pe baza potențialului regional și local, pentru atingerea atât a priorităților Uniunii Europene, cât și a celor PND și CNSR.

Concentrare

Investițiile necesare sunt mult mai mari decât resursele alocate POR în perioada 2007-2013. De aceea, intervențiile potențiale prin POR, trebuie prioritizate cu mare grijă pentru a maximiza contribuția lor la dezvoltarea pe termen lung a regiunilor României. Aceasta se va realiza în concordanță cu următoarele principii:

- Concordanța proiectelor cu Planurile de Dezvoltare Regională;
- Prioritizarea proiectelor după consultarea regiunilor asupra celor mai relevante elemente ale strategiilor național sectoriale de dezvoltare;
- Prioritizarea proiectelor pentru stabilirea polilor de creștere regionali/locali localizați în special în regiuni și județe cu un nivel de dezvoltare scăzut;
- Prioritizarea bazată pe compararea arealelor subregionale cu alte areale;
- Prioritizarea bazată pe compararea stării facilității/unității sau care necesită îmbunătățire cu alte facilități/unități;
- Capacitatea de a asigura sustenabilitatea proiectelor și acolo unde este cazul mentenanța;
- Sinergia posibilă între o intervenție și alte intervenții prin POR de exemplu: (sinergia dintre dezvoltarea unei universități și a unui parc industrial sau dezvoltarea unui spital în același areal);
- Sinergia posibilă dintre intervenția prin POR și intervențiile prin alte programe operaționale sectoriale (rezultatul unei scheme de dezvoltare urbană poate fi sporit prin îmbunătățirea unui drum național care îmbunătățește accesul spre acel oraș);
- Măsura în care intervenția prin POR valorifică oportunitățile de dezvoltare economică oferite de regiune (acestea pot fi pentru dezvoltarea turismului de un anumit tip sau dezvoltarea unui anumit sector economic legat de avantaje naturale sau de localizare în acea zonă).

3.1 OBIECTIVE

Obiectivul strategic

Obiectivul general al POR a fost definit în concordanță cu analizele economice și sociale, analiza SWOT și strategia schițată mai sus.

Obiectivul strategic al POR constă în sprijinirea unei dezvoltări economice, sociale, echilibrate teritorial și durabile a Regiunilor României, corespunzător nevoilor lor și resurselor specifice, prin concentrarea asupra polilor urbani de creștere, prin îmbunătățirea condițiilor infrastructurale și ale mediului de afaceri pentru a face din regiunile României, în special cele rămase în urmă, locuri mai atractive pentru a locui, a le vizita, a investi și a munci.

Acest obiectiv se va realiza printr-o alocare a fondurilor diferențiată pe regiuni, în funcție de gradul de dezvoltare și printr-o strânsă coordonare cu acțiunile realizate în cadrul celorlalte Programe Operaționale. Coordonarea va fi atinsă la nivel de program printr-o definiție clară a ariilor de intervenție în cadrul diferitelor programe și proiecte, prin utilizarea criteriilor de selecție și a unui proces coordonat de luare a deciziilor.

Strategia regională va acorda prioritate Regiunilor rămase în urmă și zonelor care suferă cel mai mult de serioase deficite infrastructurale și care au nevoie de sprijin public special pentru a face față consecințelor negative ale tendințelor de dezvoltare. În același timp se va acorda o atenție deosebită sprijinirii poliilor urbani de creștere, care pot contribui la o dezvoltare policentrică a teritoriului României.

Programul Operațional Regional va fi implementat pe baza unei abordări integrate de management coordonat central, în vederea atingerii obiectivelor strategice ale POR privind dezvoltarea regiunilor precum și a zonelor din județe rămase în urmă, astfel încât să se diminueze creșterea disparităților interregionale.

La nivel de program, așa cum se prezintă în evaluarea ex-ante, nu este ușor să se definească impactul acestui obiectiv strategic în termeni cantitativi atât pentru program ca întreg dar și pentru regiuni, în particular. Deși POR va urmări în mod direct creșterea economică prin îmbunătățirea mediului de afaceri, conducând astfel la crearea de locuri de muncă durabile, sunt necesare multe activități pentru remedierea anilor de investiții insuficiente și declin al infrastructurii economice. Evaluarea ex-ante evidențiază că, pe baza analizei realizate asupra efectelor aderării la Uniunea Europeană folosind modelul Multi-regional I-O în 2005 s-a stabilit că, luând în considerare pachetul financiar pentru perioada 2007-2009, aderarea României la Uniunea Europeană va conduce la efecte pozitive mari care vor varia semnificativ de la o regiune la alta în funcție de distribuția resurselor disponibile.

De aceea, obiectivul strategic al POR este orientat spre:

- Crearea a 15.000 de noi locuri de muncă până la sfârșitul anului 2015
- Prevenirea creșterii disparităților interregionale în termeni de PIB/ locuitor, în perioada 2007-2013.

Obiective specifice

Pentru atingerea obiectivului strategic al POR, au fost stabilite următoarele **obiective specifice**:

- Creșterea rolului economic și social al centrelor urbane, prin adoptarea unei abordări policentrice, în vederea stimulării unei dezvoltări mai echilibrate a Regiunilor;
- Îmbunătățirea accesibilității Regiunilor și în particular a accesibilității centrelor urbane și a legăturilor cu zonele înconjurătoare;
- Creșterea calității infrastructurii sociale a Regiunilor;
- Creșterea competitivității Regiunilor ca locații pentru afaceri
- Creșterea contribuției turismului la dezvoltarea Regiunilor

Se așteaptă ca implementarea acestui program să creeze condiții mai bune pentru dezvoltarea economică și socială teritorială echilibrată a tuturor Regiunilor României și pentru poliilor urbani de creștere capabili să iradieze dezvoltare.

Scopul POR este de a atinge obiectivul strategic și obiectivele specifice prin completarea intervențiilor național sectoriale cu acțiuni cu specific regional și subregional, în vederea sprijinirii și promovării creșterii economice durabile. Printr-o mai bună coordonare se va realiza complementaritatea acțiunilor regionale cu cele sectoriale și se va realiza un efect sinergic.

POR va susține promovarea acțiunilor care vor contribui la îmbunătățirea standardelor de siguranță, reducerea efectelor negative asupra mediului, diminuarea schimbărilor climatice, protecția infrastructurii de transport față de calamitățile naturale, precum și eliminarea punctelor periculoase de trafic. Spre deosebire de acțiunile individuale (îmbunătățirea drumurilor) care provoacă creșterea cantității gazelor ce produc „efect de seră”, alte intervenții (îmbunătățirea transportului public, modernizarea facilităților de producție, eliminarea blocajelor din trafic) pot contribui la reducerea acestora, iar impactul POR va fi de a reduce consumul de energie și emisia de gaze ce provoacă schimbări climatice, prin utilizarea celor mai bune metode existente.

3.2. AXE PRIORITARE

Dezvoltarea echilibrată a tuturor regiunilor țării se va realiza printr-o abordare integrată, bazată pe o combinație a investițiilor publice în infrastructura locală, politici active de stimulare a activităților de afaceri și sprijinirea valorificării resurselor locale, pe următoarele axe prioritare tematice:

- **Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere**
- **Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale**
- **Îmbunătățirea infrastructurii sociale**
- **Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local**
- **Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului**
- **Asistență tehnică**

3.2.1 Axa Prioritară 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere

Obiectiv

Această axă prioritară are ca scop creșterea calității vieții și crearea de noi locuri de muncă prin reabilitarea infrastructurii urbane, îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv a serviciilor sociale, precum și prin dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor și a antreprenoriatului.

Pentru a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării și pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile vor fi concentrate în acele orașe care acționează ca poli regionali și/ sau locali de creștere și iradiază dezvoltare în zonele adiacente, acordând prioritate polilor de creștere localizați în regiunile și județele cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în termeni de PIB și șomaj.

Fundamentare

Concentrarea populației, a activităților economice și culturale în orașe și rolul acestora ca noduri de transport justifică concentrarea investițiilor în regenerarea fizică, îmbunătățirea mediului antreprenorial, a calității mediului și a serviciilor sociale în zonele urbane.

De aceea, este esențială sprijinirea orașelor – poli locali de creștere pentru ca acestea să-și îndeplinească funcțiile urbane, mai ales în cazul acelor orașe polarizatoare, care au legături intense cu arealele înconjurătoare, a căror dezvoltare este dependentă de aceste orașe. În același timp, nivelul de dezvoltare al unei regiuni este direct influențat de nivelul de dezvoltare al orașelor mari, prin multitudinea de funcții de grad superior pe care acestea le îndeplinesc, acestea acționând ca poli regionali de creștere urbană. Ca urmare, revitalizarea anumitor cartiere cu probleme ale centrelor urbane mari este necesară pentru a nu periclita sau altera funcțiile pe care acestea le au de îndeplinit.

Schimbările economice care au survenit în România după 1990 s-au reflectat, între altele, într-un proces de restructurare a industriei țării, care a avut ca efect reducerea activităților economice din orașele afectate și, în consecință, la disponibilizarea unui număr important de salariați. Ca urmare, s-a înregistrat scăderea veniturilor populației, reducerea investițiilor publice în infrastructura de bază și deteriorarea situației sociale din centrele urbane. Toate acestea s-au reflectat în scăderea calității vieții locuitorilor din mediul urban.

Cele mai afectate de acest fenomen sunt orașele mici și mijlocii, adesea monoindustriale, în care declinul întreprinderii principale a generat o diminuare a funcțiilor urbane și chiar tendințe de ruralizare. În cazul orașelor mari sau cu structură economică mai diversificată, închiderea unei întreprinderi a determinat creșterea disparităților (din punct de vedere socio-economic) dintre arealul în care se localiza aceasta și celelalte areale ale orașului. Acest areal s-a adăugat astfel celorlalte areale ale orașului, caracterizate de degradare fizică, economică și socială, sporind disparitățile din interiorul orașului respectiv și având consecințe negative asupra atractivității și competitivității acestora.

Având în vedere situația actuală din orașele României, este prevăzut ca fondurile alocate dezvoltării urbane să fie cheltuite, după cum urmează: 60% pentru infrastructura publică urbană, 25% pentru infrastructura socială și 15% pentru mediul de afaceri.

În acest context, planurile integrate de dezvoltare și regenerare urbană vor contribui la atingerea obiectivului specific al POR, anume creșterea rolului economic și social al orașelor, prin aplicarea unei abordări policentrice pentru o dezvoltare mai echilibrată a regiunilor, în concordanță cu obiectivele Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Regională și Cadrului Național Strategic de Referință, precum și cu Orientările Strategice Comunitare pentru actuala perioadă de programare 2007-2013.

Domenii majore de intervenție

- Planuri integrate de dezvoltare urbană

Planuri integrate de dezvoltare urbană

Experiențele europene anterioare (URBAN I, URBAN II) au arătat că abordarea integrată a problemelor economice, sociale și de mediu din zonele urbane degradate, a fost o metodă de succes pentru rezolvarea acestora și obținerea unei dezvoltări urbane durabile. Această abordare a constat în sprijinirea simultană a activităților de renovare fizică a mediului urban cu cele de reabilitare a infrastructurii de bază, precum și cu acțiuni pentru dezvoltarea economică, creșterea competitivității și ocupării, integrarea grupurilor etnice în condițiile protejării mediului.

Avantajul acestei abordări integrate constă în faptul că se pot rezolva simultan o serie de probleme între care există relații de interdependență și care afectează atât zona urbană cât și arealele adiacente. Din acest motiv, în cadrul acestei axe prioritare vor fi finanțate planuri integrate de dezvoltare urbană pe termen mediu sau lung, având ca scop regenerarea arealelor urbane („zone de acțiune urbană”), clar delimitate spațial în cadrul orașelor. Implementarea acestor planuri integrate va avea impact atât asupra dezvoltării de ansamblu a orașului, cât și a zonei înconjurătoare. Aceste planuri integrate vor fi implementate prin proiecte de reabilitare a infrastructurii urbane degradate, de dezvoltare a activităților antreprenoriale pentru ocuparea forței de muncă, precum și acțiuni de reabilitare a infrastructurii sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale.

Autoritățile administrației publice locale împreună cu toți actorii implicați și interesați de dezvoltarea urbană trebuie să colaboreze pentru elaborarea unor planuri coerente, participative, integrate și durabile care să conducă la rezolvarea problemelor sociale, economice și de mediu, tot mai numeroase în orașele și municipiile țării, și în același timp la creșterea atractivității orașelor și îmbunătățirea calității vieții în mediul urban. Implicarea cetățenilor și a principalilor actori locali în elaborarea planurilor de dezvoltare urbană constituie o precondiție pentru asigurarea sustenabilității acestor planuri integrate.

Planurile integrate de dezvoltare urbană vor trebui implementate prin proiecte care se referă următoarele tipuri de activități:

- **Reabilitarea infrastructurii urbane și îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv transportul urban**
- **Dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri**
- **Reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv a locuințelor sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale**

Dacă este cazul, în cadrul acestei axe prioritare se poate utiliza finanțarea încrucișată (definită în conformitate cu art. 34(2) Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006).

Finanțarea planurilor integrate de dezvoltare urbană ar putea implica diferite tipuri de instrumente de inginerie financiară (JESSICA).

Reabilitarea infrastructurii urbane și îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv transportul urban

Reabilitarea fizică a orașelor și a spațiilor publice este deosebit de importantă pentru creșterea calității vieții locuitorilor și încurajează stabilirea de noi activități economice.

Unele areale urbane au o infrastructură învechită, care face față cu greu cerințelor populației. Această situație se reflectă în calitatea vieții locuitorilor și descurajează localizarea activităților economice în arealele respective. Este cazul deopotrivă al zonelor periferice și zonelor vechi, centrale ale orașelor, unde clădiri de mare valoare istorică, culturală și artistică sunt abandonate sau într-o stare avansată de degradare. De asemenea, aceste zone înregistrează un grad ridicat de deteriorare a spațiilor publice: străzi cu pavaj/asfalt deteriorat, iluminat stradal incomplet și/sau inadecvat, suprafață redusă a parcurilor și zonelor de recreere, etc.

Pentru regenerarea fizică a arealelor urbane cu probleme vor fi sprijinite activități de finalizare și/sau renovare a clădirilor abandonate (și pregătirea lor pentru noi tipuri de activități economice și sociale), reabilitarea patrimoniului istoric și cultural, demolare a clădirilor și/sau structurilor aflate într-o stare avansată de degradare, care nu aparțin patrimoniului național cultural.

Alte tipuri de activități necesare regenerării arealelor urbane degradate sunt dezvoltarea și/sau reabilitarea infrastructurii și utilităților publice urbane, respectiv reabilitarea străzilor orașenești, inclusiv a infrastructurii aferente și refacerea spațiilor publice și a diferitelor tipuri de infrastructurii urbane (zone pentru pietoni, trotuare, iluminat public etc.).

Prin proiectelor integrate de dezvoltare urbană se vor reabilita situri poluate neutilizate (situri industriale abandonate, terenuri neutilizate) pentru noi folosințe care vor conduce la creșterea calității vieții locuitorilor din arealele urbane cu probleme.

Din cauza creșterii traficului în orașele și municipiile țării, este important a finanța investiții în transportul public urban, precum și promovarea unor forme alternative de transport cum ar fi mersul pe bicicletă, mersul pe jos, etc.

Dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri

Pentru a asigura sustenabilitate planurilor integrate de regenerare urbană, se va sprijini dezvoltarea mediului antreprenorial pentru impulsivarea activităților economice și crearea de noi locuri de muncă, cu impact asupra creșterii competitivității arealelor urbane degradate, având în vedere că autoritățile urbane, ca beneficiari ai proiectului, cunosc cel mai bine (pe baza cooperării cu actorii locali) tipurile de activități economice necesare și adecvate pentru valorificarea resurselor locale. Asigurarea sustenabilității regenerării zonelor urbane implică susținerea activităților antreprenoriale prin dezvoltarea infrastructurii pentru afaceri.

Reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv a locuințelor sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale

În anii '70 și '80, pentru a satisface cererea mare pentru locuințe, în majoritatea orașelor s-au construit cartiere de locuințe multi-familiale. Lipsa investițiilor ulterioare a determinat un proces continuu de degradare a acestora astfel încât în prezent se caracterizează printr-o stare avansată de uzură, inclusiv pierderi energetice mari, cu consecințe negative asupra sănătății populației. În acest sens, activitățile sprijinite vor fi în concordanță cu acțiunile incluse în art. 47 al Regulamentului Consiliului Nr. 1828/2006.

Satisfacerea nevoilor sociale specifice revine sectorului public, fiind o atribuție fundamentală a acestuia. Satisfacerea acestor nevoi s-a dovedit a fi o importantă sursă de creștere a gradului de ocupare și a calității vieții locuitorilor, precum și un real sprijin în încercarea de a asigura egalitatea de șanse între bărbați și femei, prin oferirea de servicii care îi ajută să-și satisfacă atât îndatoririle lor profesionale cât și cerințele familiale.

Activitățile sprijinite pentru îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor sociale vor viza reabilitarea infrastructurii sociale (centre de îngrijire a copiilor, centre pentru bătrâni și centre de asistență pentru persoanele cu deficiențe, centre pentru tineret etc) și achiziționarea de

echipamente necesare pentru creșterea siguranței și prevenirea criminalității (sisteme de supraveghere etc.).

Obiective cuantificabile – Indicatori

Indicatori	U.M.	Nivel de bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv final (2015)
Output					
Planuri integrate de dezvoltare urbană implementate	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	30
Proiecte care asigură sustenabilitatea și îmbunătățirea infrastructurii publice urbane în cadrul planurilor integrate, din bugetul total alocat	%	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	60
Proiecte care promovează dezvoltarea mediului de afaceri și antreprenoriatului în cadrul planurilor integrate, din bugetul total alocat	%	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	15
Proiecte care asigură servicii care promovează egalitatea de șanse și incluziunea socială în cadrul planurilor integrate, din bugetul total alocat	%	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	25
Locuitori care beneficiază de implementarea planurilor integrate de dezvoltare urbană	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	400.000
Rezultat					
Companii stabilite în "zonele de acțiune urbană"	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	400
Locuri de muncă create/salvate în "zonele de acțiune urbană"	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	1.500

3.2.2 Axa Prioritară 2: Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale

Obiectiv

Această axă prioritară vizează creșterea gradului de accesibilitate a regiunilor, al mobilității populației, bunurilor și serviciilor în vederea stimulării dezvoltării economice durabile.

Fundamentare

Schimbarea survenită în structura economiei românești, procesul de integrare europeană a acesteia și implicit accesul la piețele vest europene, au modificat radical direcția fluxurilor de mărfuri și de călători, determinând o creștere constantă a volumului acestora. În același timp, au crescut și standardele europene privind calitatea rețelei de transport, în condițiile introducerii unor reglementări mai stricte privind protecția mediului.

Domeniile acoperite de această axă prioritară joacă un rol foarte important în economia regiunilor, întrucât acestea constituie condițiile de bază pentru dezvoltarea județelor și a regiunilor. Existența infrastructurii de transport constituie o condiție esențială pentru realizarea obiectivului Strategiei Lisabona privind creșterea economică și a gradului de ocupare a populației. Rețeaua de transport reprezintă un factor vital în localizarea companiilor, dezvoltarea mediului de afaceri și turismului, fiind determinantă pentru realizarea coeziunii teritoriale în Europa.

Investițiile în infrastructura de transport vor facilita mobilitatea populației și a bunurilor, reducerea costurilor de transport de mărfuri și călători, îmbunătățirea accesului pe piețele regionale, creșterea eficienței activităților economice, economisirea de energie și timp, creând condiții pentru extinderea schimburilor comerciale și implicit a investițiilor productive.

Dezvoltarea rețelelor de transport va facilita, de asemenea, cooperarea interregională și va contribui semnificativ la creșterea competitivității întreprinderilor/firmelor și a mobilității forței de muncă, și, prin urmare, la o dezvoltare mai rapidă a României pe ansamblu, dar și a fiecărei regiuni în parte. Dezvoltarea rețelei de transport urban va ține cont de structura existentă a transportului public pentru a asigura, acolo unde este posibil, îmbunătățirea infrastructurii de drumuri, ceea ce va contribui la utilizarea într-un mod mai eficient a transportului public.

Având în vedere nevoile specifice și nivelul de dezvoltare al Regiunilor, cu o infrastructură de transport insuficient și slab competitivă, necorespunzătoare cerințelor pieței Uniunii Europene, dar și a stadiului actual al globalizării, este de așteptat ca rentabilitatea și valoarea adăugată a investițiilor în infrastructură să fie ridicată.

Acest domeniu de intervenție contribuie, astfel, la realizarea obiectivelor identificate în Strategia Națională de Dezvoltare Regională din Cadrul Național Strategic de Referință și este în concordanță cu Orientările Strategice Comunitare ale Politicii de Coeziune care prevăd necesitatea îmbunătățirii accesibilității și atractivității regiunilor.

Domeniu major de intervenție

- Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane – inclusiv construcția/reabilitarea șoselelor de centură

Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane – inclusiv construcția/reabilitarea șoselelor de centură

Conectarea drumurilor județene la rețeaua drumurilor naționale și la rețeaua TEN prevăzută a se realiza prin POR, are implicații asupra dezvoltării regionale, atrăgând în circuitul economic zone cu o dezvoltare structurală deficitară. În acest sens, investițiile se vor concentra îndeosebi în acele zone unde dificultățile cadrului natural, evoluțiile istorice și economice au împiedicat o dezvoltare adecvată a infrastructurii de transport. Aceste rețele de drumuri vor contribui, pe termen mediu, la creșterea fluxurilor de capital, a mobilității forței de muncă, a accesibilității spre și în interiorul țării determinând o dezvoltare durabilă a acestora și evident, la crearea de noi oportunități de locuri de muncă, inclusiv în zonele rurale.

Având în vedere creșterea blocajelor în trafic, este absolut necesară reabilitarea și modernizarea rețelei de străzi urbane, pentru evitarea concentrărilor excesive de trafic, scurtarea distanțelor de parcurs între zonele funcționale ale orașului, precum și eliminarea blocajelor în punctele de acces către oraș, prin sprijinirea proiectelor de reabilitare / modernizare a străzilor care conectează magistralele orașenești cu drumul național ce traversează orașul (străzi de categoria I), zonele funcționale de cele rezidențiale (străzi de categoria a II-a) precum și zonele funcționale și rezidențiale de străzile de legătură sau magistrale (străzi de categoria a III-a).

Reabilitarea și modernizarea străzilor urbane, precum și construirea, reabilitarea și modernizarea a șoselelor de centură (cu statut de drum județean) vor contribui la fluidizarea traficului urban, reducerea timpului de transport, eliminarea blocajelor rutiere și traversarea localităților în condiții de siguranță.

Creșterea numărului persoanelor rănite și decedate în accidente rutiere (peste 4.500 accidente de circulație, soldate cu aproape 1650 morți și 3800 răniți în 2005) este cauzată atât de expansiunea rapidă în ultimii ani a utilizării automobilelor, cât și de calitatea drumurilor - consecință a fondurilor limitate destinate lucrărilor de întreținere - de insuficiența zonelor de siguranță a drumurilor publice și a sistemelor de control și monitorizare a traficului rutier. O altă cauză o constituie absența sau calitatea scăzută a zonelor pietonale și a pistelor pentru biciclete, situație care obligă pietonii și bicicliștii să utilizeze partea carosabilă a drumurilor publice, destinată deplasării autovehiculelor.

Operațiuni orientative:

- Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene;
- Reabilitarea și modernizarea rețelei de străzi urbane;
- Construcția / reabilitarea / modernizarea șoselelor de centură (cu statut de drum județean) pentru eliminarea blocajelor rutiere și traversarea, în condiții de siguranță, a localităților;

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicatori	Unitate de măsură	Nivelul de Baza	An de bază	Sursă	Obiectiv (2015)
OUTPUT					
Lungimea drumurilor județene reabilite/modernizate	Km	-	-	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	877
Lungimea străzilor orașenești reabilite/modernizate	Km	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	411
Lungimea șoselelor de centură reabilite/modernizate/construite	Km	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	219
REZULTAT					
Creșterea traficului de marfă și pasageri pe drumurile reabilite, modernizate, construite	%	-	-	Sondaje / Anchete de teren	10

3.2.3. Axa Prioritară 3: Îmbunătățirea infrastructurii sociale

Obiectiv

Această axă prioritară vizează crearea premiselor necesare pentru asigurarea populației cu servicii esențiale, contribuind astfel la atingerea obiectivului european al coeziunii economice și sociale, prin îmbunătățirea infrastructurii serviciilor de sănătate, educație, sociale, și pentru siguranță publică în situații de urgență.

Fundamentare

Dezvoltarea economică a Regiunilor este influențată și depinde de calitatea serviciilor de sănătate, educație, sociale, a serviciilor de siguranță publică și asistență pentru situații de urgență acordate populației. De aceea, investițiile realizate prin Programul Operațional Regional au ca scop îmbunătățirea calității și ridicarea acestor servicii la standarde europene, cu implicații pozitive asupra gradului de sănătate și al participării populației la piața muncii, precum și în ceea ce privește gradul general de atractivitate a regiunilor.

Strategiile naționale ale României, în domeniile sănătății, serviciilor sociale, intervențiilor în situații de urgență, educației, sunt în concordanță cu “Orientările Strategice Comunitare pentru perioada 2007-2013”, care prevăd necesitatea reducerii disparităților în ceea ce privește calitatea și gradul de acces al populației la servicii de sănătate și servicii sociale la nivel regional, precum și necesitatea unor activități concrete pentru creșterea calității și eficacității sistemului educațional și de training.

În același timp, existența acestor tipuri de infrastructuri, care să funcționeze conform standardelor de calitate minimale în domeniu, constituie o precondiție pentru realizarea obiectivului Strategiei Lisabona privind creșterea economică și gradul de ocupare a populației.

Starea de sănătate a populației este determinată de factori genetici, economici, sociali, culturali și de mediu care influențează contextul economic în care o țară evoluează. În România, ratele ridicate de sărăcie și subocupare, precum și fenomenul de excluziune socială, au condus la o medie a speranței de viață cu șase ani sub media europeană.

Accesul la serviciile de sănătate și sociale a fost și continuă să fie dificil, calitatea acestora situându-se în multe cazuri sub standardele în domeniu. Infrastructura spitalicească precară și o repartizare neechilibrată a echipamentelor la nivel teritorial obligă populația să parcurgă distanțe mari pentru consultații /asistență între localități. Serviciile de sănătate plătite în afara sistemului de asigurări sociale au cunoscut o creștere continuă în timp ce calitatea serviciilor medicale plătite prin sistemul de asigurări sociale a scăzut. Toate acestea împiedică accesul la servicii de sănătate publică de calitate. În acest context, Legea pentru reformă în domeniul sănătății își propune eficientizarea sistemului de acordare a asistenței medicale de sănătate în vederea asigurării standardelor de calitate în furnizarea serviciilor, pentru a îmbunătăți participarea pe piața muncii. De aceea, este necesară îmbunătățirea condițiilor infrastructurale ale clădirilor în care se acordă servicii de sănătate, precum și înlocuirea echipamentelor medicale uzate cu unele care să se alinieze standardelor în domeniu. De asemenea, serviciile sociale sunt furnizate și de către organizații ale economiei sociale.

Sistemul de servicii sociale insuficient dezvoltat în România și dotările infrastructurale de slabă calitate au condus la o degradare a nivelului de performanță a asistenței pentru servicii sociale la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare. Serviciile sociale la nivel local trebuie să răspundă nevoilor tuturor grupurilor dezavantajate, nivelul local fiind actorul principal în rezolvarea problemelor grupurilor sociale vulnerabile de o manieră integrată la nivel comunitar. Strategia națională pentru servicii sociale (elaborată în 2004) propune reorganizarea sistemului de la acordarea asistenței în urma producerii efectelor de excludere socială la intervenții pro-active, de conștientizare și de prevenire la nivelul populației și al potențialelor grupuri dezavantajate. Pentru a atinge acest obiectiv, organisme ale economiei sociale, inclusiv furnizorii de servicii sociale, necesită investiții în infrastructură și echipamente, pentru ca acestea să fie în conformitate cu standardele în domeniu. Trebuie menționat și faptul că această arie de intervenție va lua în considerare principiul de instituționalizării promovat de politicile europene și naționale în domeniul social.

Sistemul de intervenții pentru situații de urgență, inclusiv pentru intervenții prespitalicești nu este dotat cu echipamente suficiente și, prin urmare, nu poate face față cerințelor în timp util. Astfel, în cazul accidentelor grave, capacitatea de răspuns nu este garantată, riscul fiind crescut în cazul accidentelor de masă, unde este nevoie de un număr mare de personal și echipamente pentru intervenții medicale de urgență - în strictă corelare cu operațiunile tehnice de salvare. Toate aceste date evidențiază faptul că populația este vulnerabilă în fața unor dezaastre/accidente, ca urmare a insuficienței dotărilor pentru intervenții eficiente și rapide, crescând așadar pericolul pierderilor umane și materiale. Strategia națională în domeniu prevede eficientizarea activității astfel încât timpul de răspuns în situații de urgență să fie aliniat standardelor în domeniul intervențiilor de urgență, ceea ce impune achiziționarea echipamentelor necesare.

Forța de muncă flexibilă și pregătită constituie o pre-condiție în îndeplinirea prevederilor strategiei Lisabona, astfel încât să poată utiliza în mod eficient know-how-ul și noile tehnologii. Educația reprezintă un element de bază în dezvoltarea unui individ și a unei societăți pe ansamblu, forța de muncă pregătită, calificată, contribuind la dezvoltarea economică. Studiile arată că educația și formarea continuă reprezintă principalul contributor la dezvoltare economică și progres. De asemenea, studiile au demonstrat că rata rentabilității investițiilor în educație și formare s-a dovedit a fi ridicată și creșterea participării la educație a forței de muncă se traduce prin creștere economică. În același timp, calitatea serviciilor educaționale este influențată de condițiile de învățare, respectiv de starea și calitatea infrastructurii. Perioada lungă de subfinanțare precum și catastrofele naturale din ultimii ani a condus la creșterea nevoii de reabilitare, depășind fondurile disponibile. Ca urmare a extinderii învățământului obligatoriu de la opt la zece ani a crescut cererea și concomitent suprasolicitarea infrastructurii liceelor și a școlilor tehnice și profesionale. Strategia națională în domeniul educației a identificat dezvoltarea campusurilor educaționale (campusuri pentru educație și instruire tehnică și profesională/ formare continuă VET) ca o soluție pentru rezolvarea acestei probleme.

Creșterea constantă a numărului de studenți din învățământul superior exercită o presiune crescută asupra infrastructurii universitare. Au fost efectuate modernizări ale sălilor de curs și a echipamentelor din surse de la bugetul de stat și din resursele proprii ale universităților, dar au fost nesemnificative, în comparație cu necesarul real. Cele mai afectate sunt spațiile de cazare pentru studenți, cele mai multe funcționând în condiții improprii. Cele mai multe cămine sunt vechi și în ultimii ani nu s-au construit cămine noi. Aproximativ o treime din cererile de cazare au fost respinse ca urmare a lipsei de spațiu.

Datorită stării precare în care se află, multe școli au devenit mai puțin atrăgătoare pentru copii, fiind etichetate „de mână a doua”, ceea ce îndepărtează și profesorii calificați. Educația contribuie așadar, în mod surprinzător, la fenomene de marginalizare și excluziune socială în loc să favorizeze diminuarea lor. De aceea se impune extinderea și / sau reabilitarea / modernizarea și dotarea corespunzătoare a infrastructurii școlare astfel încât copiii să beneficieze de condiții adecvate.

Forță de muncă bine pregătită constituie o precondiție pentru creșterea și dezvoltarea economică. Programul Operațional Regional susține dezvoltarea capitalului uman prin investiții în infrastructura Centrelor de Formare Profesională Continuă din proprietate publică. Mai mult decât atât, se pot organiza activități de formare profesională în cadrul școlilor sau campusurilor reabilite.

Dotarea școlilor și campusurilor cu echipamente IT este deosebit de importantă în contextul dezvoltării competențelor digitale, ca parte a competențelor cheie ale participanților la educație, și îmbunătățirii posibilităților de integrare pe piața muncii. Nivelul dotărilor cu echipamente IT fiind redus, sunt necesare investiții importante în acest domeniu.

Principalele **domenii de intervenție** identificate în cadrul acestei axe prioritare, sunt:

- Reabilitarea / modernizarea / echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate;
- Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale;
- Îmbunătățirea dotării cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență;
- Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă.

Dacă este cazul, în cadrul acestei axe prioritare se poate utiliza finanțarea încrucișată (definită în conformitate cu art. 34(2) Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006).

Reabilitarea, modernizarea și echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate

Obiectivul specific al acestui domeniu de intervenție îl constituie îmbunătățirea calității serviciilor de asistență medicală și repartizarea teritorial - regională echilibrată a acestora pe teritoriul țării, pentru asigurarea unui acces egal al cetățenilor la serviciile de sănătate.

Strategia națională de sănătate publică vizează dezvoltarea unui sistem de prevenire și tratare modern, performant, accesibil tuturor categoriilor de persoane afectate, precum și a unui sistem eficient de servicii de urgență. Infrastructura acestor servicii se situează mult sub standardele europene, iar lipsa unui management adecvat și a investițiilor a condus la un proces continuu de deteriorare.

Pentru refacerea echilibrului între serviciile de medicină primară și cele de medicină secundară, afectate de evoluția sistemului sanitar din ultimii ani, un rol important îl are dezvoltarea **serviciilor ambulatorii** (infrastructură de scară mică, aflate în spitale sau în afara acestora), acestea asigurând latura preventivă a serviciilor de sănătate, mai ales pentru acei pacienți, aflați în zone dezavantajate, expuși riscului de a nu beneficia de servicii medicale (de ex. cei aflați la distanțe mari de spitalele județene).

Este de așteptat ca reabilitarea și dotarea ambulatoriilor cu aparatură modernă de investigații, recuperare și fizioterapie și chiar de tratament, să mute centrul de greutate al tratamentului din spitale, unde costurile sunt mari, astfel încât majoritatea cazurilor să fie rezolvate în ambulatorii, iar internările să se facă numai pentru cazurile grave, chirurgicale și pe cât posibil cât mai aproape de ziua intervenției, durata spitalizării reducându-se la jumătate.

În același timp, localizarea ambulatoriilor în spitale sau în apropierea acestora va contribui la furnizarea tratamentelor de calitate cu costuri reduse, datorită echipamentului și a personalului calificat din spitale, dar în același timp se va asigura securitatea serviciului medical. Totodată, existența ambulatoriilor în zone mai puțin accesibile, care nu dispun de spitale, pot contribui la furnizarea unor servicii medicale calificate pentru comunitatea respectivă, astfel încât pacienții să nu se deplaseze pentru consultații și tratament. Astfel, vor putea beneficia de aceste servicii și pacienții, din zone dezavantajate, respectiv cei aflați la distanțe mari de spitale.

Pentru a eficientiza sistemul de sănătate din România, astfel încât acesta să poată trata la standarde înalte cazurile urgente și dificile, strategia națională în domeniul sănătății prevede îmbunătățirea infrastructurii spitalicești, respectiv a clădirilor și echipamentelor. Luând în considerare faptul că cea mai mare parte a infrastructurii spitalicești este veche (majoritatea spitalelor având peste 50 sau 100 de ani vechime), o evaluare a Ministerului Sănătății Publice asupra situației spitalelor din România a identificat un număr de spitale județene a căror structură de rezistență permite efectuarea unor lucrări de reabilitare și echipare. Spitalele identificate spre reabilitare prin POR acoperă 7 din cele 8 regiuni de dezvoltare (cu excepția regiunii București - Ilfov) și furnizează o gamă largă de servicii (medicină internă, pediatrie, chirurgie, obstetrică-ginecologie, ortopedie, terapie intensivă, oftalmologie, rino-laringologie, etc. și, foarte important, servicii de urgență). Totuși, sunt mult mai multe spitale care necesită reabilitare și modernizare, dar studiile indică, în acest caz, costuri mult mai ridicate decât pentru construirea unor spitale noi.

Programul Operațional Regional sprijină prin urmare implementarea strategiei naționale care vizează eficientizarea serviciilor de sănătate, prin modernizarea și echiparea ambulatoriilor, precum și prin reabilitarea și prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii spitalicești.

Identificarea, la nivel regional, a ambulatoriilor și a spitalelor care necesită reabilitări, modernizări și dotări cu echipamente se va realiza în concordanță cu prioritățile stabilite de Strategia Națională de Sănătate Publică, Strategiile și Planurile de Dezvoltare ale Regiunilor, precum și în conformitate cu reglementările Legii pentru reformă în domeniul sănătății.

Operațiuni orientative:

- Reabilitarea, modernizarea și echiparea spitalelor județene;
- Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea ambulatoriilor (din spitale și de specialitate)

Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale

Obiectivul specific al acestui domeniu de intervenție îl constituie îmbunătățirea calității și a capacității serviciilor sociale acordate prin sprijinirea echilibrată a acestora pe întreg teritoriul țării, pentru asigurarea unui acces egal al cetățenilor la astfel de servicii.

Analizele POR au evidențiat situația precară a infrastructurii serviciilor sociale și necesitatea realizării de investiții în reabilitarea, modernizarea și dotarea clădirilor în care se desfășoară acestea. Totodată, necesitatea investițiilor apare și ca urmare a stabilirii unor standarde minime de calitate pentru serviciile sociale ce trebuie să fie îndeplinite de centrele rezidențiale.

În multe situații, calitatea slabă a infrastructurii și lipsa dotărilor cu echipamente obligă persoanele aparținând grupurilor sociale defavorizate să apeleze la servicii sociale din alte zone, îndepărtate de domiciliu. În același timp, această situație afectează și desfășurarea în condiții normale a activităților de pe piața muncii din două motive: pe de o parte din cauza faptului că nu se acordă asistență calificată și suficientă persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, care ar putea fi reinsertate pe piața muncii; pe de altă parte persoanele active care au în familie membri dependenți alocă un timp important îngrijirii acestora, dar insuficient și necalificat, cu repercusiuni atât asupra celui dependent, care nu beneficiază de îngrijire specializată permanentă, cât și asupra calității muncii și vieții persoanelor care au în familie membri cu diferite disabilități, sau a persoanelor singure care au în îngrijire copii minori. Îmbunătățirea și diversificarea serviciilor sociale oferite de centrele multifuncționale și rezidențiale poate contribui la degrevarea membrilor activi ai familiilor de grija persoanelor dependente pe perioada orelor de lucru și la creșterea calității muncii și vieții atât a celor activi, cât și a celor dependenți.

Centrele sociale cu destinație multifuncțională pot acoperi o gamă variată de servicii, cu scopul de a ajuta persoanele în dificultate, începând cu acceptarea lor în centru, până la rezolvarea problemelor specifice cu care acestea se confruntă, temporar sau permanent (materiale, financiare, culturale, juridice și administrative, relaționale, ocupaționale, medicale). În același timp, organizarea unor ateliere de lucru pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independente și a competențelor profesionale, precum și furnizarea activităților de sprijinire pentru persoanele din grupuri dezavantajate va avea o contribuție directă la dezvoltarea activităților economiei sociale și, astfel, la descreșterea excluziunii sociale și, în paralel, la creșterea accesibilității pe piața forței de muncă.

Dezvoltarea acestor centre sociale va fi completată de investiții în centrele rezidențiale deja existente, care asigură servicii de cazare de lungă durată, asigurându-se astfel un cadru adecvat de găzduire și îngrijire a persoanelor aflate în dificultate. O atenție specială va fi acordată populației de etnie Roma.

Prin urmare, implementarea unor astfel de proiecte va avea rezultate pozitive, atât din punct de vedere umanitar, cât și din punct de vedere al reinsertiei pe piața muncii a numeroase persoane aflate în dificultate. Pentru facilitarea accesului grupurilor defavorizate din interiorul comunităților la servicii sociale, va fi respectat „principiul porților deschise”.

Identificarea la nivel regional a proiectelor de reabilitare, modernizare și dotare a infrastructurii centrelor sociale și rezidențiale se va realiza în concordanță cu prioritățile stabilite prin Strategia Națională privind Serviciile Sociale, precum și cu nevoile identificate

prin strategiile județene de incluziune socială și strategiile și Planurile de Dezvoltare ale Regiunilor.

Operațiuni orientative:

- Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea clădirilor centrelor sociale multifuncționale;
- Reabilitarea, modernizarea și echiparea clădirilor în care funcționează centre sociale rezidențiale.

Îmbunătățirea dotării cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență

Obiectivul specific al acestui domeniu de intervenție îl reprezintă îmbunătățirea capacității de răspuns în situații de urgență la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare prin reducerea timpului de intervenție pentru acordarea primului ajutor calificat și pentru intervenții în situații de urgență.

Conceptul Strategic Național privind organizarea intervențiilor în situații de urgență, de acordare a asistenței medicale de urgență și a primului ajutor calificat prevede îmbunătățirea capacității și calității sistemului siguranței publice prin crearea a opt baze regionale. Acestea vor fi localizate la nivel regional, în județul cu cea mai multă experiență în acest domeniu, de unde vor fi coordonate intervenții integrate în caz de dezastre majore.

Programul Operațional Regional va susține acest obiectiv strategic prin investiții în achiziționarea de echipamente specifice, atât pentru dezvoltarea celor 8 baze operaționale regionale care vor înlesni intervenții integrate în caz de dezastre sau accidente (rutiere, etc.), cât și pentru îmbunătățirea dotării bazelor județene existente, în funcție de specificul diferitelor zone (expuse cutremurelor, inundațiilor, eroziunii).

Este de așteptat ca dezvoltarea acestui sistem organizatoric, concomitent cu îmbunătățirea dotărilor cu echipamente, să conducă la creșterea gradului de siguranță a populației și la primirea ajutorului de urgență calificat în timpul cel mai scurt.

Operațiuni orientative:

- Achiziționarea de vehicule și echipamente specifice pentru bazele operaționale regionale și județene, pentru intervenții în situații de urgență

Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă

Obiectivul specific al acestei intervenții îl constituie îmbunătățirea calității infrastructurii educaționale, a dotării școlilor, a structurilor de cazare pentru studenți și a centrelor pentru formare profesională pentru asigurarea unui proces educațional la standarde europene și a creșterii participării populației școlare și a adulților la procesul educațional. Creșterea participării la procesul educațional, ce va avea ca rezultat un nivel crescut al competențelor profesionale în relație cu piața muncii de la nivel local, va ajuta, și ea, la rezolvarea problemei șomajului în rândul tinerilor.

Starea generală a echipamentelor și a clădirilor, precum și a facilităților, este precară, ceea ce indică o evidentă subfinanțare a sectorului. Deși au fost atrase importante fonduri prin programe cu finanțare externă, pentru investiții în școli, nu a fost acoperit necesarul de reabilitare al infrastructurii educaționale din România. După cum s-a mai menționat, calamitățile naturale din ultimii zece ani au crescut necesarul de reabilitare al infrastructurii școlare. Multe școli necesită lucrări de reabilitare și dotare cu echipamente educaționale IT, cărți, documentații, etc.

Dotarea cu echipamente TIC este scăzută și nivelul de dotare TIC / elev pe diferite niveluri de educație indică un grad mai bun de dotări al nivelului superior. Se estimează că diferența va scădea ca urmare a concentrării investițiilor în învățământul preuniversitar.

În România (2003), învățământul obligatoriu a fost extins de la opt la zece ani, ceea ce a mărit populația în vârstă de școlarizare și a făcut să crească presiunea asupra infrastructurii existente. Accesul la educație al copiilor din localități cu economii în declin, în special din mediul rural, și medii sociale vulnerabile (în special romi) este dificil din cauza infrastructurii școlare proaste, a distanțelor mari până la cele mai apropiate școli, lipsei mijloacelor de transport, a unor spații școlare de cazare în apropierea școlilor. Prin urmare, strategia națională în domeniu și-a asumat ca prioritate crearea și dezvoltarea de campusuri educaționale preuniversitare.

Aceste campusuri preuniversitare sunt gândite să integreze în același perimetru toate activitățile procesului educațional (predare, practică, activități sociale, activități recreative, etc.) prin concentrarea clădirilor educaționale și a serviciilor (gruparea activităților educaționale și de suport în anumite zone). Un campus include, așadar: școala, facilități de cazare, cantină, bibliotecă, ateliere speciale pentru dezvoltarea capacităților practice, săli de sport. Aceste facilități pot fi folosite atât pentru formare inițială, cât și pentru formarea continuă și pot fi adaptate nevoilor locale.

Pe baza analizelor reiese necesitatea de a dezvolta un număr de aproximativ 480 campusuri. Prin POR se prevede sprijinirea acelor campusuri preuniversitare care se concentrează pe învățământul profesional și tehnic, continuând astfel experiența de preaderare. Nucleele pe baza cărora se vor dezvolta aceste campusuri vor fi școlile de artă și meserii care califică populația școlară în meserii cerute de piața locală/regională a muncii și pot asigura, în perspectivă, infrastructura necesară „centrelor de învățare continuă”, în special în zone rurale și zone dezavantajate. De asemenea, se poate asigura infrastructura centrelor care pot fi folosite de ONG-uri care se adresează șomerilor tineri.

Unele componente ale campusului (ex. școli și facilități de ucenicie) pot fi folosite nu doar pentru formare inițială, dar și pentru activități de formare continuă sau formarea adulților. De asemenea, sunt eligibile spre finanțare centre de formare continuă pentru adulți. Aceste campusuri și centrele de formare sunt complementare cu acțiunile implementate prin Programul Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane.

După cum reiese și din analiză, în România există universități cu potențialul de a contribui la dezvoltarea țării și la atingerea obiectivelor agendei Lisabona. Prin facilitățile de predare și cercetare, aceste universități pot sprijini atingerea obiectivelor dezvoltării regionale a României privind sănătatea, practicile de management, inovarea afacerilor. Cu toate acestea, creștea recentă a numărului de studenți a fost mai mare decât gradul de extindere a infrastructurii universitare. Prin urmare, sunt necesare investiții pentru modernizarea clădirilor facultăților și a facilităților pentru studenți, ceea ce va permite universităților să-și

îndeplinească rolul în dezvoltarea regională și națională. Maximizarea capacității universităților și creșterea atractivității acestora vor contribui de asemenea la reducerea pierderii absolvenților care emigrează.

Operațiuni orientative:

- reabilitarea, modernizarea, echiparea infrastructurii educaționale pre-universitare și universitare
- crearea și dezvoltarea campusurilor preuniversitare
- reabilitarea, modernizarea, echiparea centrelor de formare profesională continuă.

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicatori	Unitate	Nivelul de Baza	An de baza	Sursă	Țintă (2015)
OUTPUT					
Unități medicale reabilite /echipate (total / pe categorii)	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	50
Unități servicii sociale reabilite/echipate (total / pe categorii)	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	270
Unități mobile echipate pentru intervenții de urgență	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	510
Unități școlare, aparținând învățământului obligatoriu, reabilite/echipate	Nr.	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	130
Campusuri pre-universitare reabilite / echipate	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	30
Centre pentru formare profesională continuă reabilite/ echipate	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	35
Campusuri universitare reabilite / echipate	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	15
REZULTAT					
Acces crescut la unitățile de sănătate reabilite/ dotate	%	-	2006	Sondaje /Anchete de teren	10
Acces crescut la centrele de servicii sociale reabilite/ dotate	%	-	2006	Sondaje /Anchete de teren	10
Timpu mediu de răspuns al unităților mobile (minute)	Min.	Până la 30' – 45' în mediul rural Până la 20' în zone urbane	2005	Sondaje	Până la 12' în mediul rural Până la 8' în mediul urban
Creșterea accesului grupurilor dezavantajate (copii din mediul rural, copii romi, etc.) la educația obligatorie	%	-	2006	Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului / Sondaje	10
Creșterea numărului de școli cu echipamente IT	Nr de PC/100 elevi	-	2006	Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului / Sondaje	15
Creșterea participanților la cursurile de educație profesională continuă	%	-	2006	Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului / Sondaje	15
Creșterea numărului de studenți în campusuri universitare reabilite/ echipate	%	-	2006	Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului / Sondaje	10

3.2.4 Axa Prioritară 4: Consolidarea mediului de afaceri regional și local

Obiective

Această axă prioritară are ca scop înființarea și dezvoltarea structurilor de afaceri de importanță regională și locală, reabilitarea siturilor industriale și sprijinirea inițiativelor antreprenoriale regionale și locale, pentru a facilita crearea de noi locuri de muncă și creșterea economică durabilă.

Fundamentare

Decalajele în dezvoltarea antreprenorială/ industrială a diferitelor Regiuni ale țării, măsurate prin numărul întreprinderilor la 1000 locuitori, s-au adâncit în ultimii ani. Regiunea București-Ilfov are de 3 ori mai multe întreprinderi comparativ cu Regiunea Nord-Est, aceasta din urmă având cea mai slabă dezvoltare. Mai mult, în România există de 2,5 mai puține întreprinderi la 1000 locuitori, comparativ cu țările UE-15, având o distribuție inegală în cele opt Regiuni de Dezvoltare.

Motivul constă în faptul că premisele pentru afaceri sunt insuficient dezvoltate în majoritatea regiunilor, în timp ce IMM-urile, în special microîntreprinderile au dificultăți în accesarea fondurilor, în special în regiunile slab dezvoltate și în localitățile monoindustriale aflate în declin sever după 1990, când țara a intrat într-un proces complex de restructurare. Această situație necesită o abordare specifică la nivel local și regional prin intermediul POR, în special, datorită soluțiilor specifice și promovării proiectelor adecvate ce pot fi identificate la nivel local și deoarece acesta reprezintă cel mai adecvat nivel de guvernare în conformitate cu principiul subsidiarității, contribuind în acest fel la consolidarea mediului de afaceri local. În acest sens, există două argumente și anume experiența acumulată de către ADR-uri, ca organisme de implementare a proiectelor privind IMM-urile finanțate din Phare-CES și localizarea acestora lângă beneficiari, ceea ce poate asigura o implementare de succes a proiectelor de afaceri.

POR se va concentra pe dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor specifice fiecărei regiuni, în special în zonele mai puțin dezvoltate și aflate în declin economic (ex. parcuri industriale, parcuri de afaceri și parcuri logistice, etc) cu scopul de a atrage investitori care își vor localiza afacerile în aceste zone și de a crea noi locuri de muncă.

POR va sprijini, de asemenea, reabilitarea siturilor, deoarece suprafețele de teren reabilite vor constitui un factor economic important pentru dezvoltarea locală/regională.

De asemenea, este necesar, ca în contextul Strategiei revizuite de la Lisabona, să se investească în modernizarea sectoarelor productive locale și regionale, prin sprijinirea antreprenoriatului și prin facilitarea dezvoltării microîntreprinderilor.

Microîntreprinderile vor juca un rol important în dezvoltarea economică locală și regională și în crearea de noi locuri de muncă. Din această cauză, este extrem de important ca POR să sprijine un climat antreprenorial în cadrul comunităților locale prin facilitarea creării de noi afaceri și dezvoltarea celor existente.

Mai mult, activitățile cheie pentru asigurarea prosperității locale și regionale constau în sprijinirea transferurilor tehnologice pentru microîntreprinderi, conform Strategiilor de

Inovare Regională (SIR). Fiecare regiune de dezvoltare elaborează SIR, cu sprijinul Uniunii Europene.

POR va sprijini autoritățile locale și întreprinderile private, pentru a crea și/sau dezvolta structuri de afaceri operaționale locale și regionale, având ca scop atragerea întreprinderilor, în special IMM, care vor contribui la crearea de noi locuri de muncă și utilizarea forței de muncă disponibilă în zonă.

POR se concentrează pe zonele afectate de restructurarea industrială, cu potențial de dezvoltare. Planurile de Dezvoltare Regională, elaborate în largi parteneriate la nivel regional, vor juca un rol important în identificarea zonelor care vor putea beneficia de sprijinul acordat prin POR.

Domenii majore de intervenție

- Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor cu importanță regională și locală
- Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități
- Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor

Dacă este cazul, în cadrul acestei axe prioritare se poate utiliza finanțarea încrucișată (definită în conformitate cu art. 34(2) Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006).

Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor cu importanță regională și locală

Structurile de sprijinire a afacerilor reprezintă structuri clar delimitate, care asigură o serie de facilități și/sau spații pentru desfășurarea activităților economice de producție și de prestare servicii. Acestea au ca scop atragerea investițiilor pentru valorificarea potențialului resurselor zonei.

Activitățile POR vor sprijini autoritățile locale și societățile comerciale (societățile administrator) pentru a crea și dezvolta propriile structuri regionale de sprijinire a afacerilor, având ca scop atragerea întreprinderilor, în special a IMM-urilor.

Structurile de sprijinire a afacerilor reprezintă un factor vital pentru creșterea atractivității regiunilor ca locații pentru investiții în activități economice și sociale, și un instrument cheie pentru impulsivarea mediului de afaceri regional și local. Mai mult, structurile de sprijinire a afacerilor vor contribui la creșterea gradului de competitivitate al României în contextul Uniunii Europene lărgite, și vor constitui un punct de plecare pentru integrarea economiei naționale în economia europeană.

Această concluzie s-a bazat pe faptul că proiectele privind parcurile industriale finanțate din PHARE CES 2000, 2004-2006, au avut un impact pozitiv atât asupra dezvoltării economice la nivel local cât și asupra creării noi locuri de muncă. În consecință, mediul de afaceri local a fost consolidat și IMM-urile au fost încurajate să desfășoare activități economice în beneficiul comunităților locale.

Structurile de sprijinire a afacerilor au ca scop dezvoltarea activităților economice, oferind condiții adecvate pentru localizarea întreprinderilor, în special a IMM-urilor productive și a serviciilor de sprijinire a acestora. Ele contribuie la crearea de noi locuri de muncă, diversificarea activităților economice din zonă și prin urmare la creșterea PIB regional. Structurile de sprijinire a afacerilor, în special, cele care au ca scop dezvoltarea și crearea microîntreprinderilor, sunt esențiale pentru a asigura durabilitatea noilor afaceri.

Structurile moderne de sprijinire a afacerilor permit regiunilor să beneficieze de avantaje competitive prin utilizarea resurselor lor specifice, neutilizate sau subutilizate până în prezent și mobilizarea întregului potențial productiv, în special pentru regiunile rămase în urmă, care vor contribui astfel la convergența regiunilor. Structurile de sprijinire a afacerilor vor fi dezvoltate, în principal, în zonele în care există o cerere reală pentru locații de afaceri, prevăzute în Planurile de Dezvoltare Regională.

Numărul structurilor de sprijinire a afacerilor este insuficient, datorită lipsei logisticii, echipamentelor, utilităților și spațiului necesar pentru desfășurarea activităților economice. În același timp, unele nu funcționează la capacitate maximă și necesită asistență pentru îmbunătățirea serviciilor oferite IMM-urilor. Din această cauză se va sprijini dezvoltarea și crearea noilor locații, furnizarea echipamentelor precum și a utilităților pentru structurile de sprijinire a afacerilor. Scopul principal constă în atragerea IMM-urilor inovative, care vor desfășura sau beneficia de activități de cercetare.

Operațiuni orientative:

- ✓ Crearea și dezvoltarea diferitelor tipuri de structuri regionale de sprijinire a afacerilor:
 - Construirea/reabilitarea/extinderea de clădiri, exclusiv pentru activități de producție, servicii;
 - Reabilitarea/extinderea sistemului de străzi din interiorul structurii de afaceri și a drumurilor de acces;
 - Crearea/reabilitarea/modernizarea/extinderea utilităților de bază (stații de tratare a apei, unitățile de furnizare a energiei și a gazului, sistemul de canalizare)
 - Cablare, rețele de internet broadband, etc.;
 - Demolare clădiri;
 - Activități de promovare;
 - Extinderea structurilor de sprijinire a afacerilor (îndepărtarea deșeurilor, curățare);
 - Alte activități adiacente necesare creării/dezvoltării structurilor de afaceri.

Reabilitarea siturilor industriale poluate neutilizate și pregătirea pentru noi activități

O preocupare importantă a POR este și reabilitarea siturilor industriale. Locațiile fostelor platforme industriale au un impact negativ asupra mediului în zonele nodale, multe regiuni industriale fiind situate în cele mai favorabile zone geografice.

Reabilitarea acestor areale industriale sprijină îmbunătățirea mediului înconjurător și oferă condiții mai bune pentru investiții noi datorită infrastructurii existente, care trebuie doar îmbunătățită, și nu reînnoită complet.

Siturile industriale în care nu se mai desfășoară activități economice sunt prezente în toate regiunile, oferind investitorilor o imagine negativă. Totuși, acestea sunt situate, de obicei, în cele mai favorabile zone geografice, în apropierea rețelilor de transport și a orașelor (servicii și alte facilități) și dețin rețele de utilități nefolosite (apă, gaz, sisteme de canalizare, etc) care pot fi reabilitate, îmbunătățite și dezvoltate.

Motivul pentru reabilitarea siturilor industriale este revigorarea zonelor respective, introducerea acestora în circuitul economic, modernizarea lor încât să devină atractive pentru investitori, și adecvate pentru dezvoltarea mediului de afaceri și de asemenea, înființarea de noi structuri pentru sprijinirea afacerilor.

POR încurajează reutilizarea siturilor industriale reabilitate pentru a menține calitatea solului nepoluat, și a preveni impactul negativ al siturilor industriale asupra sănătății umane, faunei, florei și mediului înconjurător. Reabilitarea site-urilor industriale va avea un impact pozitiv asupra **ecologiei**, prin curățarea zonelor poluate; **economiei**, prin încurajarea investitorilor de a se localiza în zonele respective datorită costurilor reduse pentru dezvoltare; și din punct de vedere **social**, prin corelarea proiectelor pentru revitalizarea zonelor nefolosite și poluate, promovarea ocupării forței de muncă și a măsurilor de instruire.

Punerea la dispoziția întreprinzătorilor privați a infrastructurii complementare economiei reprezintă o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea sectorului privat. Practic, existența acestui tip de infrastructură este cea care îi determină pe întreprinzătorii privați să opteze pentru o anumită regiune, județ, localitate.

Reabilitarea site-urilor industriale poluate și neutilizate rezultate în urma închiderii uneia sau mai multor întreprinderi din cadrul platformelor industriale sau siturilor poluate reprezintă o problemă fundamentală pentru România din cauza activităților poluante desfășurate în trecut și a necunoașterii poluatorului. Reabilitarea acestor situri va avea ca rezultat curățarea mediului înconjurător și va favoriza economiile locale prin crearea condițiilor pentru noi investiții pentru desfășurarea de noi activități productive.

Problema site-urilor industriale a preocupat autoritățile centrale și locale din România deoarece primul PND 2000-2002 a fost elaborat în conformitate cu Planurile de Dezvoltare Regională. Îmbunătățirea infrastructurii economice a permis finanțarea proiectelor de reabilitare a site-urilor industriale din fonduri de la bugetul național și PHARE CES.

Finanțarea proiectelor pentru reabilitarea site-urilor industriale a fost prevăzută în PND 2004-2006 și în strategia națională regională pentru PND 2007-2013. Includerea acestei activități în Programul Operațional Regional 2007-2013 pentru a fi finanțată din FEDR, este susținută prin toate analizele economice și sociale la nivel regional și este prevăzută în toate strategiile regionale. Pentru a implementa cât mai eficient această măsură, este nevoie de asistență autorizată pentru efectuarea unei expertize necesare atât la nivel central cât și local, în vederea implementării prin ROP a reabilitării siturilor industriale poluate și neutilizate.

Operațiuni orientative:

- ✓ **Reabilitarea site-urilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități:**
 - Curățarea suprafețelor site-urilor industriale poluate și neutilizate și îmbunătățirea terenurilor;
 - Demolarea clădirilor și planarea terenului;
 - Reabilitarea/extinderea clădirilor pentru activități de producție și prestări servicii
 - Crearea/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea infrastructurii de utilități publice (rețele de alimentare cu apă, gaze naturale, electricitate, rețele de canalizare);
 - Cablare, rețele internet broadband
 - Alte activități adiacente necesare pentru reabilitarea siturilor industriale și pregătirea pentru noi activități economice.

Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor

Sprijinul acordat micro-întreprinderilor de interes local/regional vizează restructurarea zonelor nedezvoltate, cu potențial de creștere economică, în special a orașelor mici și mijlocii, având ca rezultat crearea de noi locuri de muncă, pentru că acestea dispun de flexibilitatea necesară adaptării la cerințele unei economii de piață dinamice.

Programul Operațional Regional sprijină înființarea și dezvoltarea microîntreprinderilor productive și a celor prestatoare de servicii care folosesc potențialul endogen al regiunilor (resurse naturale, materii prime, resurse umane, etc). Mai mult, micro-întreprinderile vor fi încurajate să utilizeze noi tehnologii și inovații, echipamente IT și servicii, având un rol primordial în creșterea competitivității, productivității și a calității serviciilor.

Inițiativele antreprenoriale au fost sprijinite și prin Programul Phare 2000 - Coeziune Economică și Socială, prin care s-au derulat două scheme: o schemă de granturi pentru întreprinderile noi, microîntreprinderi și finanțarea start-up-urilor, precum și o schemă de consultanță și instruire pentru IMM-uri.

Finanțarea microîntreprinderilor va conține tipuri diferite de asistență nerambursabilă/rambursabilă (JEREMIE).

Operațiuni orientative:

- ✓ ***Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor***
 - Achiziționarea de echipamente și tehnologii productive moderne, servicii, construcții;
 - Achiziționarea sistemelor IT (software și echipamente);
 - Utilizarea de noi tehnologii în activitățile curente ale microîntreprinderii;
 - Relocalizarea microîntreprinderilor în structurile de afaceri;
 - Construcția/ extinderea/ reabilitarea/ modernizarea spațiilor de producție a microîntreprinderilor;
 - Activități specifice de dezvoltare.

Avantajele competitive regionale și disparitățile constituie un factor pentru stabilirea nivelului investițiilor majore.

Vor avea prioritate sectoarele economice, care dispun de avantaje competitive, identificate în Planurile de Dezvoltare Regională.

Obiective cuantificate - Indicatori

Indicatori	Unitate de măsură	Nivelul de Baza	An de bază	Sursă	Obiectiv (2015)
OUTPUT					
Sprrijinirea structurilor de afaceri asistate	Nr.	-	-	Rapoarte de monitorizare POR – SMIS	15
Reabilitate site-urilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități	Ha	-	-	Rapoarte de monitorizare POR – SMIS	500
Microîntreprinderi sprijinite	Nr.	-	-	Rapoarte de monitorizare POR – SMIS	1500
REZULTAT					
Rata de ocupare în structuri de afaceri (după doi ani de la finalizarea proiectului)	%	-		Sondaje	50
Crearea de noi locuri de muncă în structuri de afaceri	Nr. De pers	-		Sondaje	4000
Crearea de noi locuri de muncă în microîntreprinderi sprijinite	Nr. De pers	-		Sondaje	3000

3.2.5 Axă Prioritară 5: Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului

Obiective

Această axă prioritară vizează în principal valorificarea și promovarea durabilă a patrimoniului cultural și a resurselor naturale cu potențial turistic, precum și îmbunătățirea calității infrastructurii turistice de cazare și agrement, în vederea creșterii atractivității regiunilor, dezvoltării economiilor locale și creării de noi locuri de muncă.

Fundamentare

Strategia Națională de Dezvoltare Regională, elaborată pe baza Planurilor de Dezvoltare Regională și Cadrul Național Strategic de Referință 2007-2013 au identificat dezvoltarea turismului ca o prioritate de dezvoltare, dat fiind potențialul turistic existent în toate regiunile. Acest potențial justifică sprijinul financiar acordat reabilitării infrastructurii zonelor turistice și valorificării patrimoniului natural, istoric și cultural, pentru includerea acestora în circuitul turistic și promovarea lor în scopul atragerii turiștilor.

Dezvoltarea turismului este în deplină concordanță cu Orientările Strategice Comunitare 2007-2013, întrucât implementarea acestei axe prioritare contribuie la îmbunătățirea gradului de atractivitate a regiunilor și la crearea de noi locuri de muncă.

Investițiile în turism și cultură vor permite Regiunilor de dezvoltare să folosească avantajele oferite de potențialul lor turistic și patrimoniul cultural în identificarea și consolidarea identității proprii, pentru a-și îmbunătăți avantajele competitive în sectoare cu valoare adăugată mare și conținut calitativ și cognitiv ridicat, atât pe piețe tradiționale cât și pe piețe noi, în formare.

Turismul creează oportunități de creștere economică regională și locală și contribuie la crearea de noi locuri de muncă prin valorificarea patrimoniului cultural și natural, specific fiecăreia din cele opt regiuni de dezvoltare, inclusiv din zonele marginale, dezavantajate din punct de vedere economic și social. De asemenea, o parte importantă din noile locuri de muncă create constituie o oportunitate regională pentru ocuparea forței de muncă feminine.

Valorificarea atracțiilor turistice din diferitele zone ale țării poate contribui la creșterea economică a unor centre urbane în declin sau zone rurale periferice, prin favorizarea apariției și dezvoltării firmelor locale, transformând areale cu competitivitate economică scăzută în zone atractive pentru investitori.

Activitatea turistică creează cerere pentru o gamă largă de bunuri și servicii, achiziționate ulterior de turiști și companii de turism, inclusiv bunuri și servicii produse de alte sectoare economice (comerț, construcții, transporturi, industria alimentară, confecții și încălțăminte, industria mică și de artizanat).

Dezvoltarea turismului va ține cont de principiile dezvoltării durabile, în sensul conservării și protejării patrimoniului natural și cultural, dar și al reducerii presiunii antropice asupra mediului, inerentă în condițiile practicării turismului pe scară largă.

Creșterea numărului de turiști va suprasolicita mediul înconjurător, afectând echilibrul ecosistemului. Presiunea asupra mediului va fi ținută sub control în regiunile cu un patrimoniu natural deosebit, pentru a permite valorificarea acestuia într-o manieră durabilă și printr-o repartizare spațială uniformă a activităților turistice.

În toate regiunile de dezvoltare, valorificarea atracțiilor turistice este în mare parte limitată de calitatea infrastructurii de mediu, a serviciilor, în general, și a serviciilor de cazare și agrement, în special, toate acestea constituind obstacole în dezvoltarea turismului.

Este de așteptat ca implementarea acestei axe prioritare a POR, prin îmbunătățirea infrastructurii zonelor turistice și a serviciilor de cazare și agrement, să determine creșterea calitativă, la standarde europene, a ansamblului condițiilor de practicare a turismului, cu impact direct asupra creșterii cererii de turism pentru România, ca destinație turistică europeană.

România are de promovat un potențial turistic de o mare diversitate, care oferă posibilitatea practicării întregii game de forme de turism și pe toată durata anului. Privatizarea sectorului turistic a contribuit la realizarea de investiții pentru modernizarea infrastructurii turistice și în consecință a calității și diversității serviciilor turistice oferite. Apar și se dezvoltă noi produse turistice și noi forme de turism de nișă, cum este turismul rural/agro și turismul de aventură. Se dezvoltă turismul de afaceri generat de congrese, simpozioane și expoziții, acțiuni cu caracter diplomatic, evenimente culturale științifice, extinderea afacerilor unor companii multinaționale în România (produse turistice de tip MICE).

Pe de altă parte cunoașterea produselor românești prin turism reprezintă un factor principal de promovare internațională a economiei României și de dezvoltare a pieței naționale. În acest context dezvoltarea brandului turistic național reprezintă o prioritate, luând în considerare atât efectul sau asupra atragerii de investiții străine cât și asupra dezvoltării turismului intern cu rezultate benefice asupra economiei.

România nu are o imagine bine conturată ca destinație turistică, iar promovarea internă este insuficientă și subdimensionată față de cerere.

În prezent, nici turiștii străini, nici cei români, nu au la dispoziție centre specializate de promovare și de informare, pentru obținerea de informații privind atracțiile turistice, evenimente culturale sau de afaceri, speciale, situri arheologice, informații privind locurile de cazare, unde pot să ia masa, ce posibilități de agrement au, etc. În același context, operatorii de turism străini au nevoie de aceste informații pe care să le acceseze prin Internet și web, site-uri pentru realizarea programelor turistice în România.

Activitățile de promovare – cu scopul de a dezvolta turismul ca un sector economic transversal – contribuie la obiectivul general al competitivității prin efectul *spill-over* al activităților turistice recunoscut, privind sectoarele de servicii și producție.

Principalele domenii de intervenție:

- Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe
- Crearea/ dezvoltarea/ modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor turistice
- Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare pentru creșterea atractivității României ca destinație turistică

Aceste domenii de intervenție au ca scop sprijinirea valorificării unor importante categorii de resurse turistice: culturale și resursele naturale.

Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe

Turismul cultural reprezintă unul dintre domeniile importante ale turismului, situându-se atât înaintea piețelor tradiționale cât și a altor nișe turistice, cum ar fi artele. Cercetările au indicat că turiștii care practică turismul cultural cheltuiesc cu 38 % mai mult pe zi și au o durată a sejurului cu 34% mai lungă decât turiștii care practică forme tradiționale de turism³².

Pentru România este deosebit de important să se conserve ceea ce a rămas din moștenirea culturală a diferitelor regiuni ale țării, care au fost grav afectate în timp. Ne referim aici la clădiri istorice, monumente, muzee, teatre, lucrări istorice de artă. Aceste inițiative de conservare culturală, propuse de autoritățile locale, vor trebui însoțite de o planificare consistentă prin care să se conserve (și unde este posibil să restaureze) centrele istorice ale

³² US tourist figures 2001

orașelor, să se mențină stilului arhitectonic tradițional și să se conserve orașele istorice medievale.

POR va finanța obiectivele cu potențial turistic (atât în mediul rural, cât și în urban), care sunt incluse în patrimoniul UNESCO, patrimoniul cultural național precum și patrimoniul cultural local din mediul urban, în conformitate cu legislația națională în vigoare.

Operațiuni orientative:

- **Restaurarea, protecția și conservarea patrimoniului cultural mondial** (Bisericile cu picturi murale din nordul Moldovei, Mănăstirea Hurezi, Satele cu biserici fortificate din Transilvania, Cetățile dacice fortificate, Centrul istoric Sighișoara, Ansamblul de biserici de lemn din Maramureș, Rezervația Biosferei Delta Dunării) **și modernizarea infrastructurii conexe**
- **Restaurarea, protecția și conservarea patrimoniului cultural național³³ și modernizarea infrastructurii conexe**, cu potențial turistic important (restaurarea clădirilor cu elemente arhitectonice tradiționale, rețeaua de străzi, centre culturale, muzee, parcuri, drumuri, etc.) în vederea introducerii lor în circuite turistice.
- **Restaurarea, protecția și conservarea patrimoniului cultural din mediul urban³⁴**

Crearea/ dezvoltarea/ modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor turistice

Turismul în natură, practicat într-o manieră durabilă, dă naștere unor activități variate și permite creșterea durabilității ambientale și economice ale activităților turistice. Având în vedere faptul că 30% din suprafața României este ocupată de munți, se poate aprecia că **turismul montan** reprezintă o oportunitate pentru practicarea de activități turistice pe toată durata anului, unele dintre acestea chiar cu caracter de “turism de nișă”.

Exploatarea turistică durabilă a ariilor protejate se poate realiza prin practicarea unui turism controlat, prin distribuirea echilibrată a turiștilor în toate perioadele anului (reducând astfel și efectul indus de sezonabilitate). În plus, acest deziderat va fi realizat prin implementarea unui sistem eficient de rezervări on-line, care permite atât cunoașterea cât mai reală a numărului de turiști care doresc să viziteze o arie protejată cât și monitorizarea permanentă a presiunii asupra mediului, activități desfășurate în concordanță cu planurile de management pentru rețeaua NATURA 2000.

În prezent, România dispune de un număr suficient de spații de cazare, care are, însă, un grad înaintat de uzură, corelat cu un nivel scăzut al gradului de modernizare, situație întâlnită îndeosebi în cazul structurilor de cazare de două și trei stele, construite în perioada 1975-1980.

³³ grupa A - monumentele istorice de valoare națională și universală, în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobate prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004)

³⁴ grupa B - monumentele istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local, în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobate prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004)

De aceea, ținând cont și de evoluțiile globale ale pieței turistice, este absolut necesară creșterea standardelor de calitate a spațiilor de cazare de tipul hotelurilor, moteluri și campinguri, cabane și hoteluri pentru tineret, structuri de cazare pe vapoare/pontoane. În plus, aceleași atribute caracterizează și structurile de agrement turistic, care furnizează facilitățile de petrecere a timpului liber.

Operațiuni orientative:

- **Amenajarea obiectivelor turistice naturale cu potențial turistic** (canioane, chei, peșteri, lacuri glaciare, etc)
- **Valorificarea potențialului turistic montan** prin construcția infrastructurii necesare: reabilitarea și amenajarea căilor de acces către principalele obiective turistice naturale, refugii alpine, marcarea traseelor turistice, panouri informative, platforme de campare, posturi Salvamont etc.
- **Dezvoltarea turismului balnear** – îmbunătățirea, modernizarea și dotarea bazelor de tratament, inclusiv a salinelor terapeutice, dezvoltarea rețelelor de captare și transport a izvoarelor minerale și saline etc.
- **Reabilitarea, modernizarea și extinderea structurilor de cazare precum și a utilităților aferente.** (Sunt eligibile spre finanțare următoarele tipuri de structuri de cazare: hoteluri, moteluri și campinguri, pensiuni, cabane și hoteluri pentru tineret, structuri de cazare pe vapoare / pontoane).
- **Crearea, reabilitarea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente** (ex. piscine, terenuri de mini-golf, tenis, paint-ball, turism feroviar pe linie ferată îngustă, în zonele de deal și de munte etc.)

POR va finanța proiecte de valorificare durabilă a resurselor naturale cu potențial turistic și proiecte de reabilitare, modernizare și extindere structurilor de cazare și a infrastructurii de agrement, precum și a utilităților aferente implementate în mediul urban; în cazul stațiunilor balneare și balneo-climaterice, proiectele pot fi localizate atât în mediul urban, cât și în mediul rural.

Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică.

Acest domeniu de intervenție vizează activități menite să facă România o destinație atractivă pentru turism și afaceri, împreună cu dezvoltarea durabilă a produselor turistice și creșterea utilizării internetului în serviciile de rezervare și promovare turistică (E-turism).

Mai mult, vor fi sprijinite infrastructura turistică de informare și promovare în țară și furnizarea de informații turistice către și de la turiști și tour operatori. Principalul scop al acestui domeniu de intervenție este de a construi o rețea la nivel național de centre de informare și promovare turistică (CNIPT) în zonele selectate cu potențial turistic ridicat (așa cum au fost identificate în secțiunea turism a Planului de Amenajare a Teritoriului Național), care nu se suprapun cu regiunile dezvoltate. Alegerea locațiilor indicative pentru centre se bazează pe două criterii: zone cu potențial turistic ridicat și rețeaua trans-europeană (a se vedea anexele 7 și 8).

Operațiuni orientative

- Crearea unei imagini pozitive a României ca destinație turistică prin definirea și promovarea brandului turistic național, atragerea investitorilor și a altor parteneri strategici, în vederea dezvoltării industriei turistice și creșterii atractivității sale; introducerea de noi metode de promovare și diversificarea materialelor promoționale pentru crearea unei imagini turistice complexe și reale;
- Dezvoltarea și consolidarea turismului intern prin sprijinirea promovării turistice a produselor turistice specifice și a activităților de marketing specifice. Scopul este de a dezvolta conceptul de recreere turistică în România, de a crește numărul de vacanțe în România prin promovarea produselor turistice specifice;
- Investiții pentru înființarea Centrelor Naționale de Informare și Promovare Turistică (CNIPT) - activități de construcții, achiziționări de echipamente, IT și software, în vederea realizării unui sistem unitar de informare turistică și statistică turistică, cu acces public on-line. Aceasta operațiune va fi complementară cu sprijinul centrelor de informare turistică locală din zonele rurale din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală;
- Implementarea unei baze de date naționale cu informații turistice;
- Realizarea unui sistem național integrat, cu acces on-line, pentru colectarea și distribuirea de informații turistice.

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicator	U.M.	Nivelul de bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv (2015)
OUTPUT					
Număr proiecte implementate în domeniul infrastructurii de turism / cazare	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	400
Firme sprijinite direct și indirect în domeniul turismului	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	350
Campanii de promovare a brandului turistic la nivel national si international	Nr.	-	-	Sistem de monitorizare POR - SMIS	10
Centre Naționale de Informare si Promovare Turistica	Nr.	-	-	Sistem de monitorizare POR - SMIS	10
REZULTAT					
Creșterea numărului de turiști	%	-	-	Anchete/ Sondaje de teren	+15
Creșterea numărului de înnoptări	%	-	-	Anchete/ Sondaje de teren	+5
Număr de locuri de muncă nou create / menținute la finalul implementării proiectului	No.	-	-	Anchete/ Sondaje de teren	1.000
Turiști care vizitează Centrele de Informare si Promovare Turistica	Nr.	-	-	SMIS / MIMMCTPL	1 mil.
Vizitatori web site	Nr.	-	-	SMIS / MIMMCTPL	1.5 mil.

3.2.6 Axa Prioritară 6: Asistență tehnică

Obiectiv

Obiectivul acestei axe prioritare îl constituie sprijinirea implementării transparente și eficiente a Programului Operațional Regional.

Fundamentare

Pentru ca Programul Operațional Regional să fie implementat în cele mai bune condiții și să se asigure calitatea și gradul de coerență al acțiunilor, precum și utilizarea eficientă a fondurilor alocate acestui program, este necesar ca Autoritatea de Management și Organismele Intermediare să fie sprijinite prin intermediul asistenței tehnice.

Asistența tehnică se acordă conform prevederilor art. 46 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 privind dispozițiile generale pentru Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune, referitor la asistența tehnică acordată Statelor Membre: *“pentru fiecare program operațional, fondurile pot finanța activități de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare și control, precum și activitățile pentru întărirea capacității administrative privind implementarea Fondurilor Structurale”*

Conform Hotărârii Guvernului Nr 497/2004, Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional a fost desemnat Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor, prin intermediul Direcției Generale pentru Dezvoltare Regională, iar conform Hotărârii Guvernului Nr. 361/2007 s-a constituit Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional.

Organismele intermediare pentru implementarea domeniilor de intervenție ale Programului Operațional Regional sunt cele opt Agenții pentru Dezvoltare Regională; exceptând domeniul de intervenție „Promovarea potențialului turistic și stabilirea infrastructurii necesare pentru a crește atractivitatea României ca destinație turistică”, pentru care organismul intermediar va fi Ministerul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Libérale.

Contractele de servicii privind delegarea de atribuții vor fi încheiate pe toată durata programului de către Autoritatea de Management a POR cu fiecare Agenție de Dezvoltare Regională. Contractele vor include condiții referitoare la:

- Structura organizațională a organismelor intermediare și separarea funcțiilor;
- Păstrarea unui nivel corespunzător al personalului calificat și monitorizarea programelor de instruire
- Menținerea rețelelor informatice
- Atingerea unui standard recunoscut de management

Principalele domenii de intervenție

- *Sprijinirea implementării, managementului și evaluării Programului Operațional Regional*
- *Sprijinirea activităților de publicitate și informare privind POR*

Sprijinirea implementării, managementului și evaluării Programului Operațional Regional

Implementarea eficientă a Fondurilor Structurale, în special în prima perioadă de programare, necesită implicarea activă a organismelor desemnate să gestioneze Programul Operațional Regional.

Prin intermediul acestui domeniu de intervenție vor fi sprijinite pregătirea, selecția, evaluarea, auditul și monitorizarea activităților realizate pentru implementarea POR, precum și pregătirea, selecția, evaluarea, auditul și monitorizarea proiectelor.

Atât Autoritatea de Management cât și Organismele Intermediare trebuie să se preocupe de îmbunătățirea calificării personalului și organizarea cursurilor de pregătire pentru a face față cerințelor impuse de managementul Programului Operațional Regional. Prin intermediul acestei domenii de intervenție se vor finanța programe de pregătire și dacă este necesar, schimburi de experiență cu alte țări membre ale Uniunii Europene. Acest domeniu de intervenție vizează pregătirea și salarizarea personalului contractual, precum și a experților în vederea realizării unei implementări și a unui management eficient al POR.

De asemenea, achiziția și instalarea echipamentului necesar pentru implementarea POR va avea o importanță deosebită. Prin intermediul Programului Operațional Asistență Tehnică vor fi achiziționate calculatoarele necesare în cadrul Autorității de Management și a organismelor intermediare pentru punerea în funcțiune a SMIS.

Prin intermediul acestui domeniu de intervenție se vor finanța costurile Comitetului de Monitorizare pentru Programul Operațional Regional și a altor comitete implicate în implementarea programului.

Operațiuni orientative:

- Sprijinirea Autorității de Management și a Organismelor Intermediare (inclusiv costuri de personal) pentru implementarea diferitelor etape ale POR, inclusiv identificarea și dezvoltarea proiectelor, pregătirea, selecția, monitorizarea, evaluarea, controlul și audit
- Achiziția și instalarea echipamentelor IT (altele decât cele achiziționate prin SMIS) și birotice necesare pentru managementul și implementarea programului
- Sprijinirea organizatorică și logistică a Comitetului de Monitorizare a POR și a altor Comitete implicate în implementarea programului
- Evaluarea POR, inclusiv evaluările pentru proiectele implementate
- Elaborarea de studii pentru fundamentarea POR
- Cheltuieli salariale ale personalului și experților implicați în pregătirea, selecția, evaluarea, monitorizarea, controlul și auditul programului
- Organizarea de seminarii și cursuri de training în vederea îmbunătățirii cunoștințelor personalului din cadrul Autorității de Management și a Organismelor Intermediare
- Sprijinirea pregătirii POR pentru următoarea perioadă de programare

Sprijinirea activităților de publicitate și informare privind POR

Regulamentul General nr. 1083/2006 stabilește că Autoritatea de Management este responsabilă pentru acțiunile de informare privind Programul Operațional Regional, în special pentru informarea potențialilor beneficiari, corpuri profesionale, parteneri socio-economici, organizații ce promovează egalitatea dintre bărbați și femei, organizații nonguvernamentale și a publicului larg despre oportunitățile oferite de asistența acordată de Comunitatea Europeană. Obiectivul îl reprezintă îmbunătățirea cunoștințelor privind impactul intervențiilor POR și analiza aspectelor specifice intervențiilor ROP la nivel regional și național.

Operațiile acestei axe prioritare vor fi implementate prin intermediul Planului de Comunicare al Programului Operațional Regional.

Operațiuni orientative:

- crearea unui sistem de informare a tuturor actorilor interesați de conținutul POR
- realizarea și distribuirea materialelor informative și publicitare (documente oficiale privind POR, ghiduri ale aplicanților, buletine informative, broșuri, postere, obiecte inscripționate cu logo POR, etc)
- organizarea de conferințe, forumuri, prezentări, caravane de informare, traininguri pentru beneficiari, etc

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicator	U.M.	Nivelul de Bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv final (2015)
OUTPUT					
Evaluări și alte studii efectuate	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR/ Rapoarte evaluare	40
Participanți la cursurile de training organizate (OI,AM, beneficiari)	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR/ Rapoarte evaluare	2000
Activități publicitare și de informare conform planului de comunicare	%	-	-	Rapoarte Monitorizare POR/ Rapoarte evaluare	100%
REZULTAT					
Creșterea nivelului de conștientizare a publicului și a potențialilor beneficiari privind oportunitățile de finanțare prin POR	%	-	-	Rapoarte evaluare	20%

3.3. COERENȚA CU POLITICILE NAȚIONALE ȘI COMUNITARE

În Articolul 9 din Regulamentul 1083/2006 al Consiliului privind prevederile generale ale FEDR, FSE și FC este prevăzut faptul că Fondurile Structurale trebuie să ofere asistență care să vină în complementaritatea măsurilor prevăzute la nivel național, regional sau local, care să fie integrate în prioritățile Comunitare; intervențiile finanțate din Fondurile Structurale trebuie să fie în concordanță cu activitățile, politicile, prioritățile Comunitare.

Programul Operațional Regional respectă prevederile Articolului 9 și este în concordanță cu prevederile politicii și acțiunile UE. Coerența este ilustrată în tabelul de mai jos.

3.3.1 Coerența cu politici comunitare

Politicile UE și principalele prevederi	Politicile UE reflectate în acțiunile propuse
<i>Orientările Comunitare pentru politica de Coeziune 2007 – 2013</i> Principalele axe prioritare urmărite sunt: -Creșterea atractivității Statelor Membre, a regiunilor și a orașelor prin îmbunătățirea accesibilității, asigurând un nivel de adecvat pentru oferta de servicii și de o calitate corespunzătoare, asigurând în același timp protecția mediului -Încurajarea inovării, antreprenoriatului și extinderea economiei cunoașterii -Crearea mai multor de locuri de muncă, îmbunătățind adaptabilitatea lucrătorilor și a întreprinderilor și creșterea investițiilor în capitalul uman	Prin măsurile propuse în cadrul POR sunt atinse toate prioritățile UE prevăzute în acest document. A doua axă prioritară a POR vizează asigurarea unei conectivități mai bune, a accesibilității regiunilor prin realizarea investițiilor în infrastructura regională și locală de transport. Investițiile în infrastructura de sănătate, educație și formare a adulților, realizate prin a treia axă prioritară vor asigura permisele pentru a avea forță de muncă bine calificată și sănătoasă. Modernizarea și dotarea ambulatoriilor urmăresc eficientizarea sistemului medical, aceste asigurând latura preventivă a serviciilor de sănătate, pe termen lung având efecte pozitive asupra sănătății forței de muncă. Investițiile pentru infrastructura educațională urmăresc creșterea calității și atractivității învățământului profesional și tehnic. A patra axă prioritară a POR, respectiv consolidarea mediului de afaceri regional și local este în concordanță cu a doua prioritate din orientările pentru politica de coeziune, deoarece vizează încurajarea microîntreprinderilor, IMM-urilor și a activităților inovative.
<i>Carta Albă – Politica Europeană în materie de Transport</i> - subliniază importanța reabilitării infrastructurii rutiere și importanța unui transport urban sigur și ecologic	POR completează prevederile acestei Carte și este în concordanță cu acestea având în vedere ca investițiile realizate prin acest program vin în sprijinul dezvoltării /modernizării rețelei de drumuri județene și, de asemenea, vizează încurajarea investițiilor în modernizarea și îmbunătățirea transportului urban prin intermediul planurilor integrate de dezvoltare urbană.
<i>”Politica de coeziune și orașele: contribuția orașelor la creșterea economică și crearea de locuri de muncă în regiuni”</i> urmărește să completeze și să dezvolte ”Orientările strategice comunitare 2007-2013” prin întărirea dimensiunii urbane. Documentul conține o serie de sugestii adresate Statelor Membre pentru pregătirea programele finanțate din Fondurile Structurale în perioada 2007-2013.	Axa prioritară 1 „Dezvoltarea durabilă a orașelor-potențiali poli de creștere” finanțează proiecte integrate de dezvoltare urbană, programul fiind așadar în concordanță cu prevederile documentului European, prin reabilitarea străzilor și modernizarea transportului urban, prin sprijinirea dezvoltării structurilor de afaceri și a mediului antreprenorial prin furnizarea ajutorului financiar și a serviciilor de consiliere pentru IMM-uri, crearea infrastructuri necesare afacerilor și prin reabilitarea infrastructurii

	sociale (centre de îngrijire a copiilor, centre pentru bătrâni și centre de asistență pentru persoanele cu deficiențe, centre pentru tineret, etc.) și achiziționarea de echipamente necesare pentru creșterea siguranței și prevenirea criminalității (sisteme de supraveghere, etc.).
<i>Carta Europeană pentru IMM-uri</i> solicită statelor membre să întreprindă acțiuni privind: educarea și formarea în domeniul antreprenoriatului, sprijinirea înființării de start-up-uri prin proceduri rapide și puțin costisitoare, legislație și regulamente mai bune, existența competențelor specifice necesare, îmbunătățirea accesului on –line, valorificarea avantajelor oferite de piața unică, reglementarea aspectelor privind domeniul financiar și al taxelor, întărirea capacităților tehnologice, valorificarea modelelor de e-business și dezvoltarea sprijinului de afaceri de înaltă clasă, dezvoltarea unei reprezentări mai puternice a intereselor micilor întreprinzători.	A patra axă prioritară a POR sprijină activități de consolidare a mediului de afaceri regional și local, prin finanțarea structurilor de sprijinirii afacerilor și a micro întreprinderilor.
<i>Memorandumul Comun de Incluziune</i> prevede o serie de prevederi pe care autoritățile române ar trebui să le aibă în vedere în domeniul incluziunii sociale: dezvoltarea unui sistem de servicii sociale de îngrijire la domiciliu și creșterea calității serviciilor oferite în instituțiile rezidențiale, reducerea discrepanțelor între zonele urbane și cele rurale în acest domeniu, creșterea capacității sistemului rezidențial de îngrijire pentru vârstnici, promovarea unei politici coerente în domeniul familiei, dezvoltarea de măsuri integrate pentru protecția copilului, incluziune socială pentru persoanele cu dizabilități și populație romă	Acțiunile propuse prin axele prioritare 1 și 3 sunt în concordanță cu angajamentele asumate de România în JIM prin sprijinirea infrastructurii de sănătate, servicii sociale, educație.

Conform Capitolului IV – Principii *al Regulamentului 1083/2006 al Consiliului privind prevederile generale pentru Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune*, Autoritatea de Management pentru POR trebuie să se asigure că operațiunile finanțate prin Fondurile Structurale sunt conforme cu regulamentele naționale și comunitare în vigoare pe întreaga lor perioadă de implementare. Regulamentele Comunitare includ regulamentele privind concurența și achizițiile publice, protecția și îmbunătățirea mediului și eliminarea inegalităților și promovarea egalității între bărbați și femei.

Toate ariile de acțiune ce vor fi implementate prin POR respectă reglementările Comunitare și prevederile privind atingerea obiectivelor orizontale (dezvoltare durabilă și egalitatea de șanse).

Dezvoltarea durabilă

Dezvoltarea durabilă este urmărită în toate acțiunile prevăzute în POR pentru că protejarea mediului înconjurător reprezintă o problemă fundamentală. Acțiunile prevăzute a fi implementate prin POR au o contribuție semnificativă la dezvoltarea durabilă a regiunilor. În primul rând, o infrastructură mai bună de transport contribuie la o raționalizare/fluidizare a traficului, drumurile de ocolire reducând nivelul poluării din interiorul orașelor. De asemenea, introducerea mijloacelor de transport urban nepoluate au același efect de reducere a poluării din orașe. Prin sprijinirea rețehnologizării liniilor de producție a micro-

intreprinderilor și start-up-urilor, se stimulează utilizarea pe o scară din ce în ce mai largă a tehnologiilor nepoluante ce vor duce pe termen lung la reducerea emisiilor de noxe. Acțiunile din cadrul axei de reabilitare urbană sprijină dezvoltarea unor spații curate și estetice, reabilitarea de zone abandonate reduce riscul apariției de focare de infecție din interiorul orașelor. De asemenea, vor fi luate măsuri de reducere a efectelor investițiilor realizate prin POR asupra mediului, în conformitate cu recomandările din Evaluarea Strategică de Mediu, realizată prin evaluarea ex-ante a programului.

Un element important al dezvoltării durabile îl reprezintă asigurarea eficienței energetice și utilizarea durabilă a energiei. Toate operațiunile care se adresează reabilitării clădirilor vor lua în considerare eficiența energetică și, acolo unde este posibil, utilizarea energiei durabile va fi utilizată ca un criteriu pentru selecția proiectelor.

Egalitatea de șanse între bărbați și femei și nediscriminarea

Legislația română, în concordanță cu legislația europeană în domeniu, garantează cetățenilor drepturi egale de a participa, fără discriminare, la viața economică și socială.

În conformitate cu art. 16 din *Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 privind prevederile generale pentru Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune*, principiul egalității de șanse trebuie respectat pe tot parcursul implementării fondurilor structurale și de coeziune, atât în faza de programare cât și în faza de implementare a programelor operaționale.

Programul Operațional Regional, prin toate axele prioritare de dezvoltare, respectă principiul egalității de șanse și al nediscriminării. Astfel, Autoritatea de Management pentru POR, prin “Fișele detaliate pe domenii de intervenție” și prin Sistemul de Implementare al POR ia măsurile necesare pentru a asigura accesibilitatea beneficiarilor, fără discriminare pe criteriu de sex, rasă, origine etnică, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală.

În ceea ce privește egalitatea de șanse între femei și bărbați, AM POR urmărește, pe baza indicatorilor de gen și în conformitate cu Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați :

- Asigurarea participării echilibrate a femeilor și bărbaților pe piața muncii
- Asigurarea egalității de șanse în educație și formare profesională
- Încurajarea femeilor antreprenori
- Reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie
- Asigurarea participării echilibrate a femeilor și bărbaților în procesul decizional.

De asemenea, AMPOR are în vedere, la stabilirea componenței Comitetului de Monitorizare și a Comitetelor Regionale de Evaluare Strategică, o participare echilibrată a femeilor și bărbaților, precum și implicarea instituțiilor guvernamentale și a ONG-urilor de profil în aceste comisii.

POR acordă o atenție specială grupurilor sociale defavorizate (de ex. populația de etnie romă) prin includerea, în cadrul axei prioritare “Îmbunătățirea infrastructurii sociale”, a unor măsuri de reabilitare și modernizare a centrelor sociale și a celor rezidențiale; se creează facilități de acces la infrastructura creată pentru persoanele cu dizabilități, precum și dotări cu echipamente specifice. De asemenea, POR acordă atenție problemelor de șomaj din rândul tinerilor și se adresează nevoilor specifice ale acestui grup prin îmbunătățirea infrastructurii

preuniversitare și pentru educație continuă pentru a favoriza obținerea unor rezultate educaționale mai bune.

Principiul egalității de șanse este un criteriu de selecție a proiectelor, iar potențialii beneficiari de asistență financiară prin POR au obligația să demonstreze că proiectele propuse nu contravin acestui principiu.

Concurența și Ajutorul de Stat

Programul Operațional Regional a fost elaborat ținând cont de prevederile Ghidului Comisiei privind regulile pentru ajutorul de stat. Prevederile din articolele 87 și 88 din Tratat în ceea ce privește concurența și ajutorul de stat sunt respectate. Orice sprijin public trebuie să respecte regulile procedurale și materiale în vigoare aplicabile ajutorului de stat, aplicabile la data acordării ajutorului.

Acționând în conformitate cu competențele stabilite prin legislația națională, Consiliul Concurenței, (autoritatea³⁵ națională pentru ajutorul de stat), a sprijinit Autoritatea de Management pentru POR și Organismele Intermediare în ceea ce privește regulile de aplicare a ajutorului de stat și oferă în continuare consiliere operațională, inclusiv în procesul de elaborare normativă și administrativă a domeniilor la aplicabilitate pentru ajutorul de stat.

Consiliul Concurenței, care îndeplinește rolul de Punct de Contact în problematici privind ajutorul de stat între Comisia Europeană și autoritățile române pe de-o parte, și între autoritățile de stat furnizoare de ajutor de stat și beneficiar pe de altă parte, va asigura respectarea strictă a cerințelor de notificare. Pentru operațiunile care intră sub incidența reglementărilor privind exceptarea în bloc se vor furniza toate informațiile necesare solicitate.

Notificarea măsurilor de ajutor de stat, respectiv informațiile privind operațiunile ce intră sub incidența exceptărilor în bloc vor fi transmise Consiliului Concurenței spre consultare. În același timp, Consiliul Concurenței va transmite aceste notificări / informații Comisiei Europene, prin intermediul Reprezentanței Permanente a României la Uniunea Europeană. Autoritățile, furnizorii de ajutor de stat, precum și beneficiarii de ajutor de stat sunt obligați să pună la dispoziția Consiliului Concurenței toate informațiile solicitate în vederea transmiterii lor la Comisia Europeană. În cazul operațiunilor pentru care finanțarea publică se constituie în ajutor dar nu intră sub incidența categoriilor menționate anterior (ex. *de minimis*) autoritățile relevante vor asigura conformitatea cu regulile și procedurile privind ajutorul de stat.

În perioada de programare, schemele elaborate de instituțiile furnizoare de ajutor de stat vor fi transmise Comisiei Europene, ori de câte ori regulile CE solicită o aprobare ex-ante a Comisiei. Obligațiile specifice privind notificarea individuală a schemelor de ajutor de stat vor fi respectate. Consiliul Concurenței cooperează cu autoritățile, alți furnizori de ajutor de stat și beneficiari și le oferă sprijin în scopul implementării adecvate a acquis-ului comunitar.

Autoritatea de Management va avea deplina responsabilitate în a asigura conformitatea cu reglementările privind ajutorul de stat. Implementarea efectivă a Fondurilor Structurale este în responsabilitatea Autorității de Management. Clarificările cerute solicitanților, sprijinul acordat, precum și prevederile contractelor de finanțare vor asigura faptul că solicitanții

³⁵ Legea Nr. 21/1996, privind concurența, republicată și Legea Nr. 143/1999 privind ajutorul de stat, republicată,

înțeleg limitările asistenței acordate și vor avea suficiente informații care să evidențieze problemele care pot apărea precum și obligații ce decurg din acest fapt. Procedurile elaborate vor asigura că regulamentele în domeniul ajutorului de stat vor fi respectate în procesul de certificare și verificare al cererilor de plată și la efectuarea verificărilor ad – hoc.

Rapoartele Anuale de Implementare ale Programului Operațional vor detalia măsurile luate pentru a asigura conformitatea tuturor operațiunilor cu reglementările în domeniul ajutorului de stat în ceea ce privește excluderilor în bloc (referitoare la: IMM-uri, ocupare, training SGEI și investiții regionale transparente de ajutor de stat), regulile „*de minimis*”, sau alte tipuri de ajutor de stat în conformitate cu obligațiile de notificare (ca de exemplu: cercetare, ajutor de stat pentru dezvoltare / inovare, ajutor de stat regional, capital de risc, ajutorul pentru mediu). În plus, informațiile solicitate de Comisie și de Organizația Mondială a Comerțului privind schemele de ajutor de stat, ajutoare de stat individuale sau „*de minimis*” vor fi furnizate în concordanță cu regulile aplicabile.

Achiziții publice - MFP

Achizițiile publice din toate contractele finanțate prin Fonduri Structurale și de Coeziune, precum și din co-finanțarea națională aferentă se vor realiza în conformitate cu legislația UE, cea națională primară și secundară privind implementarea prevederilor UE referitoare la achizițiile publice.

Pentru asigurarea coerenței cu reglementările UE privind achizițiile publice, autoritățile române au transpus directiva CE/17/2004 și CE/18/2004 prin adoptarea Legii 337/2006 pentru aprobarea OUG 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii. A fost adoptată, de asemenea, și legislația secundară. Această legislație ia în considerare prevederile Comunicării Comisiei privind concesiunile conform Legii comunitare din 29 aprilie 2000 și a celei privind legea comunitară în domeniul contractelor care se supun prevederilor directivei din domeniul achizițiilor publice din data de 1 august 2006.

Pentru a întări prevederile legale, a fost înființată, Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice (A.N.R.M.A.P.). Acest organism are rol în elaborarea strategiei de achiziții publice, asigurarea unui cadru coerent și armonizat cu acquis-ul comunitar, monitorizarea, analizarea, evaluarea și supervizarea metodelor utilizate pentru acordarea contractelor de achiziții publice, consilierea metodologică dezvoltării capacității autorităților de contractare implicate în activitățile de achiziții publice. ANRMAP a creat cadrul pentru metodologiile de achiziții publice și oferirea de consiliere și sprijin.

Toate contractele de achiziții publice vor fi atribuite în conformitate cu legislația națională armonizată. Principiile care vor fi aplicate în toate contractele sunt: nediscriminarea, tratament egal, recunoaștere reciprocă, transparență, proporționalitate, utilizare eficientă a fondurilor și asumarea răspunderii.

Procedura pentru a atribuirea unui contract de achiziții publice poate fi licitație deschisă și/sau restrânsă. Dialogul competitiv, negocierea directă sau cererea de ofertă, acordul cadru, licitația electronică și sistemul de achiziții dinamice pot fi utilizate în atribuirea unui contract de achiziții publice în conformitate cu prevederile legale, doar ca excepție. Inspectoratul General pentru Comunicare și Tehnologia Informație este operatorul pentru sistemul electronic pentru achiziții publice (ESPP).

Contractele sunt publicate în ESPP, în presa centrală și, în Jurnalul Oficial al Comunității Europene, în cazul în care este relevant, și în conformitate cu directivele comunitare.

Criteriile de eligibilitate și selecție fac referire la situația personală, abilitatea de a exercita activitatea profesională, situația economică și financiară, capacitatea profesională și / sau tehnică, asigurarea calității, standarde de mediu. Criteriile de atribuire sunt: cea mai profitabilă ofertă economică sau, în mod exclusiv, prețul cel mai mic.

ANRMAP oferă training, cursuri și seminarii pentru principalii achizitori de la nivel central și local, inclusiv instituțiilor implicate în gestionarea Fondurilor Structurale și de Coeziune și a beneficiarilor.

Mecanismul de control ex-ante a sistemului de achiziții publice a devenit funcțional prin OUG 30/2006 și Decizia guvernamentală 942/2006 pentru aprobarea normelor metodologice pentru OUG 30/2006. În acest sens, unitatea de Coordonare și Verificare a Achizițiilor Publice (UCVAP) din cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor a fost desemnat organismul responsabil pentru asigurarea verificării ex-ante a procedurilor de achiziții publice, inclusiv celor derulate prin programe finanțate din Fondurile Structurale și de Coeziune

UCVAP lucrează împreună cu ANRMAP, Autoritățile de Management și cu alte instituții publice cu activitate în domeniul achizițiilor publice.

În vederea îmbunătățirii calității sistemului de achiziții publice și asigurarea corelării cu legislația națională în domeniu, MEF, prin structurile specializate de la nivel central și teritorial, verifică procesul de atribuire a contractelor, pe baza analizelor de risc și pe baza selectivă. Pentru a îndeplini activitatea de verificare UCVAP va desemna observatori în toate stadiile procedurii de achiziții publice. Observatorii vor întocmi rapoarte de activitate și în cazul în care sunt constatate nereguli în aplicarea procedurii vor emite o opinie consultativă. Opinia va fi trimisă ANRMAP precum și autorităților ierarhice superioare autorităților contractante. În cazul proiectelor finanțate din Fonduri Structurale și de Coeziune opinia și rapoartele de activitate sunt transmise autorității de management în cauză.

Autoritatea contractantă are responsabilitatea deciziilor luate în timpul procesului de atribuire a contractului de achiziții publice. Deciziile luate de autoritatea contractantă sunt transmise ANRMAP și UCVAP.

Mecanismul stabilit pentru procedura de verificare ex-ante, ca parte a întregului sistem de gestionare a Fondurilor Structurale și de Coeziune asigură eficiența și eficacitatea utilizării fondurilor prin garantarea conformității cu procedurile de achiziții publice cu legislația națională și directivele europene.

3.3.2 Coerența cu politicile naționale

Politicele naționale și principalele prevederi	Politicele naționale reflectate în acțiunile propuse
<i>Legea 203 / 2003 privind realizarea, dezvoltarea și modernizarea rețelei de transport de interes național și european stipulează că dezvoltarea și modernizarea rețelei de transport reprezintă o prioritate națională și</i>	Axa prioritară 2 a POR vine în complementaritate cu prevederile acestei legi și este în concordanță cu acestea deoarece sprijină dezvoltarea /modernizarea rețelei de drumuri județene și implicit asigură o

evidențiază necesitatea asigurării accesului la rețeaua europeană și națională pe baze nediscriminatorii.	accesibilitate și o conectivitate mai bună între rețelele de transport regional, național și european.
Legea învățământului 84/1995 republicată în Decembrie 1999 Stipulează că procesul educațional trebuie să se desfășoare cu tehnici moderne de învățământ	În axa prioritară 3 educația este sprijinită prin investiții în dotările fizice ale școlilor pentru a le putea permite să desfășoare actul educațional în condiții bune, asigurându-se pe de altă parte accesul la educație a tuturor categoriilor sociale.
<i>Hotărârea 875/ 2005 privind aprobarea Strategiei pe termen scurt si mediu pentru formare profesionala continua, 2005 – 2010</i> Această strategie consideră ca învățarea pe tot parcursul vieții ar trebui abordată ca o necesitate obiectivă impusă de tranziția către o economie și o societate bazate pe cunoaștere. Strategia urmărește dezvoltarea unui sistem de formare profesională continuă, transparent și flexibil, care să asigure creșterea ocupabilității, adaptabilității și mobilității forței de muncă și care să răspundă nevoilor pentru o forță de muncă calificată.	POR va finanța infrastructura publică pentru formare continuă care furnizează servicii în special pentru persoane în căutarea unui loc de muncă.
Decizia 1088/2004 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind serviciile de sănătate și a Planului de acțiune pentru reforma sectorului de sănătate urmărește creșterea accesului populației la serviciile medicale de calitate și eficientizarea modului de furnizare a serviciilor medicale spitalicești. Legea 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății enunță obiectivele și principiile care stau la baza asistenței de sănătate publică care au ca scop ameliorarea calității serviciilor medicale.	Activitățile prevăzute în POR vor asigura cadrul de implementare al strategiei întrucât sprijină investițiile în infrastructura medicală și dotarea cu echipamente medicale.
Prin Decizia 1280/2004 privind Strategia guvernamentală pentru sprijinirea IMM-urilor 2004-2008 se recunoaște importanța IMM-urilor ca bază pentru dezvoltarea unei economii moderne, dinamice și bazată pe cunoaștere. Vor fi susținute investițiile pentru îmbunătățirea capacității productive a IMM-urilor, a calității produselor, precum și măsuri orientate către încurajarea accesului IMM-urilor la tehnologii inovative, cooperare cu institute de cercetare regionale; sprijinirea parcurilor industriale; sprijinirea apariției IMM-urilor în toate regiunile Legea 175/2006 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM-urilor încurajează sprijinirea IMM-urilor în câteva domenii: acces la finanțare, acces la inovare; acces la servicii de consultanță, etc.	POR urmărește sprijinirea micro-intreprinderilor la nivel regional prin încurajarea accesului la inovare; sprijinirea investițiilor în infrastructura de afaceri.
Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul Activitatea de amenajare a teritoriului trebuie să fie: <i>globală</i> , urmărind coordonarea diferitelor politici sectoriale într-un ansamblu integrat; <i>funcțională</i> , trebuind să țină seama de cadrul natural și construit bazat pe valori de cultură și interese comune;	Acțiunile prevăzute a fi realizate prin POR sunt în concordanță cu prevederile Legii 350 întrucât analizează tendințele de dezvoltare pe termen lung a fenomenelor și intervențiilor economice, ecologice, sociale și culturale și țin seama de acestea în aplicare. Pe de altă parte POR a fost elaborat într-un larg cadru partenerial, prin implicarea și consultarea tuturor actorilor relevanți de la nivel local și regional

<i>prospectivă</i>, trebuind să analizeze tendințele de dezvoltare pe termen lung; <i>democratică</i>, asigurând participarea populației și a reprezentanților ei politici la adoptarea deciziilor. Obiectivele principale ale amenajării teritoriului sunt următoarele: dezvoltarea economică și socială echilibrată a regiunilor și zonelor, cu respectarea specificului acestora; îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane; gestionarea responsabilă a resurselor naturale și protecția mediului; utilizarea rațională a teritoriului.	
Legea 526/2003 pentru aprobarea Programului național de dezvoltare a turismului montan “Superski în Carpați”	A cincea prioritate a POR va sprijini valorificarea potențialului turistic și natural al regiunilor.
Legea 47/2006 pentru aprobarea Sistemului Național de Asistență Socială HG 1826/2005 – Strategia Națională pentru Dezvoltarea Serviciilor Sociale prevede crearea unui sistem comprehensiv și eficient de servicii sociale la nivel național, capabil să asigure incluziunea socială a tuturor categoriilor vulnerabile și creșterea calității vieții. Strategia Națională pentru dezvoltarea asistenței sociale pentru persoane vârstnice (HG 541/2005) Strategia Națională pentru protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap (HG 1175/2005) Strategia națională de prevenirea violenței în familie (HG 686/2005) Strategia de dezvoltare durabilă a României, 1999	Acțiunile prevăzute în POR vor sprijini investițiile în reabilitarea, modernizarea și dotarea cu echipamente moderne și mobilier a infrastructurii pentru asistență socială (adaptată nevoilor speciale ale persoanelor cu dizabilități și a celor în vârstă). Acțiunile prevăzute prin POR vor sprijini investițiile care sunt în concordanță cu obiectivele dezvoltării durabile.

3.4. COMPLEMENTARITATEA CU CELELALTE PROGRAME OPERAȚIONALE ȘI OPERAȚIUNI FINANȚATE DIN FONDUL EUROPEAN PENTRU AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ (FEADR) ȘI FONDUL EUROPEAN PENTRU PESCUIT (FEP)

Programul Operațional Regional acoperă domenii de interes pentru dezvoltarea regiunilor. Astfel, POR-ul este complementar cu toate celelalte Programe Operaționale Sectoriale, contribuind la dezvoltarea regiunilor, dar și a țării. Tabelul prezintă ariile complementare ale POR-ului cu celelalte programe operaționale.

Programul Operațional Regional	Celelalte Programe Operaționale
Axa prioritară 1 – Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențiali poli de creștere	Acțiunile sprijinite în cadrul acestei axe prioritare sunt complementare cu activitățile finanțate prin celelalte axe prioritare ale POR, precum și cu cele sprijinite sub POS Mediu, POS Resurse Umane, POS Competitivitate având în vedere că activitățile din cadrul dezvoltării urbane sunt eligibile doar în cadrul unor planuri integrate de regenerare a ariilor urbane degradate și nu ca activități

	individuale. Planurile de Dezvoltare Urbană vor fi elaborate ținând cont, de asemenea, de proiectele implementate prin alte POS-uri, în zonele de acțiune urbană.
Axa prioritară 2. Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport	Programul Operațional Regional este complementar cu Programul Operațional pentru Transport, care finanțează drumuri de importanță națională și europeană, deoarece contribuie la o mai bună dezvoltare a infrastructurii de transport regional și local, creând premisele unei mobilități a populației și a forței de muncă. Dezvoltarea rețelei de transport (drumuri) este un element important al activității economice și al coeziunii, și astfel un element cheie al Strategiei Lisabona. Aceste drumuri finanțate prin POR facilitează legăturile dintre orașe și centre de interes local și regional, fiind importante pentru atragerea investitorilor, a turiștilor și asigurarea legăturilor și accesului la celelalte tipuri de infrastructură (de afaceri, socială, etc.). De asemenea, favorizează accesul la infrastructura națională și europeană contribuind la creșterea mobilității regionale. Străzi urbane Intervențiile POR sunt complementare, de asemenea, și investițiilor realizate prin Programul Național pentru Dezvoltare Rurală prin intermediul căruia se reabilitează rețeaua de drumuri comunale.
Axa prioritară 3. Îmbunătățirea infrastructurii sociale	Prin finanțarea investițiilor în infrastructura de sănătate, educație, servicii sociale și situații de urgență, intervențiile POR sunt complementare cu investițiile realizate: - în proiecte „e-sănătate” finanțate în cadrul Programului Operațional Competitivitate prin care se introduc sisteme performante de informații și comunicare în domeniul sănătății. - în proiecte „e-educație”, prin care se urmărește creșterea performanțelor din domeniul educației prin introducerea sistemelor informatice și de comunicare. - Prin Programul Operațional de Dezvoltarea Resurselor Umane: cursuri de formare profesională pentru medici și alte categorii profesionale din domeniul asistenței medicale și serviciilor sociale; cursuri de formare în domeniul pregătirii tehnice și profesionale și a învățământului continuu, contribuind astfel la creșterea calificărilor și a cunoștințelor capitalului uman. Campusurile preuniversitare vin în complementaritate cu activitățile de dezvoltare a resurselor umane din POSDRU prin crearea infrastructurii necesare desfășurării activităților de educație și training. Centrele de formare ale ANOFM și AJOFM vor primi finanțare prin POSDRU pentru dezvoltarea serviciului public de ocupare, training. De asemenea, investițiile prin POR sunt complementare Programului Operațional pentru Dezvoltare Rurală finanțat prin FEADR prin faptul că și locuitorii zonelor rurale vor beneficia de serviciile oferite de infrastructura reabilitată din domeniul asistenței medicale, serviciilor

	sociale și de siguranță publică. În ceea ce privește infrastructura de învățământ aceasta va fi reabilitată prin POR și în mediul rural. Investițiile din domeniul infrastructurii sociale finanțate prin POR vizează reabilitarea și modernizarea centrelor multifuncționale și rezidențiale în concordanță cu strategia națională din domeniul serviciilor sociale; prin intermediul PNDR se vor finanța investiții în scopul creării de facilități pentru copii și persoane în vârstă.
Axa prioritară 4 - Consolidarea mediului de afaceri regional și local	Prin finanțarea structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță locală/ regională Programul Operațional Regional este complementar cu Programul Operațional Competitivitate care finanțează structuri de sprijinire a afacerilor de importanță națională/ internațională. Un alt aspect al complementarității este dat de finanțarea prin POR a investițiilor productive pentru micro întreprinderi, în timp ce POS Competitivitate finanțează microîntreprinderi high-tech, spin-off, precum și activități de consultanță. POR este de asemenea complementar cu Programul Național pentru Dezvoltare Rurală, care va susține microîntreprinderile localizate în mediul rural, precum și pe cele localizate în mediul urban dar care își desfășoară activitatea în domeniul prelucrării primare și secundare a produselor agricole, în timp ce POR finanțează exclusiv microîntreprinderi în zone urbane, cu excepția celor menționate mai devreme. POR este complementar și cu POS Mediu, în ceea ce privește reabilitarea siturilor industriale., POR va finanța reabilitarea siturilor industriale poluate sau neutilizate aparținând autorităților locale și pregătirea lor pentru activități economice; POS Mediu va finanța închiderea/ reabilitarea ecologică a siturilor industriale poluate istoric.
Axa prioritară 5 - Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului	POR este complementar cu Programul Național de Dezvoltare Rurală, în următoarele domenii: - patrimoniu cultural POR va finanța activități privind restaurarea/ conservarea patrimoniului mondial UNESCO – localizat atât în zone urbane, cât și rurale, patrimoniului cultural național grupa A³⁶ – localizat atât în zone urbane, cât și rurale și patrimoniu cultural local grupa B³⁷ – localizat în zone urbane; PNDR va finanța patrimoniul cultural local grupa B³⁷ – localizat în zone rurale. - resurse turistice naturale, structuri de cazare și infrastructură turistică de agrement POR va finanța proiecte privind stațiunile din mediul urban și pe cele care depășesc 1.500.000 euro localizate în stațiuni rurale, precum stațiunilor balneare și balneo-climaterice, localizate atât în mediul urban, cât și în mediul rural. PNDR va finanța proiecte care nu depășesc 1.500.000 euro și sunt localizate în stațiuni rurale, cu

³⁶ În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobate prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004)

	excepția stațiunilor balneare. - IMM-uri POR va finanța toate categoriile de IMM-uri din domeniul turismului, cu excepția microîntreprinderilor care implementează proiecte ce nu depășesc 1.500.000 euro localizate în stațiuni din mediul rural, cu excepția celor situate în stațiuni balneare și balneo-climaterice. Acestea se vor finanța prin intermediul PNDR. Activitățile de dezvoltare a turismului din POR se vor implementa ținând cont de principiile dezvoltării durabile pentru a reduce și a minimaliza impactul asupra mediului, în complementaritate cu activitățile din Programul Operațional „Mediu”.
Axa prioritară 6 – Asistență tehnică	Axa prioritară „Asistență tehnică” este complementară Programului Operațional Asistență Tehnică (POAT). În cadrul axei prioritare Asistență Tehnică au fost prevăzute acțiuni de comunicare și cursuri de pregătire în domenii de interes pentru beneficiarii POR, personalul AM și OI. La nivelul Programului Operațional Asistență Tehnică se va realiza un plan de comunicare ce va include acțiuni publicitare pentru toate programele operaționale. De asemenea, activitatea de pregătire prevăzută în cadrul POAT va avea o arie mai mare a tematicilor întrucât se adresează tuturor AM și OI. Prioritatea de Asistență tehnică din POR este de asemenea complementară cu acțiunile prevăzute a fi finanțate prin PO Creșterea Capacității Administrative care sunt destinate administrației publice pentru a crește capacitatea lor de implementare a reformelor în administrație. POR va furniza autorităților locale training specific și informări specifice domeniilor de intervenție POR.

4. PLANUL FINANCIAR AL POR

În conformitate cu prevederile regulamentelor UE, Regiunile României sunt eligibile în cadrul obiectivului “Convergență” întrucât PIB-ul acestora se află sub 75% din media PIB a UE.

Pe parcursul perioadei de programare 2007-2013, România va beneficia de 19.667 milioane euro din Fondurile Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene. Din această sumă 3.726 milioane euro vor fi alocate Programului Operațional Regional (POR).

Sursele de finanțare a POR sunt: FEDR (3.726,02 milioane euro), fonduri publice naționale (657,56 milioane euro) și fonduri private estimate (184,76 milioane de euro).

Planul Financiar al POR – Alocarea anuală a fiecărui fond în programul operațional

Programul Operațional (număr CCI): 2007RO161PO001

Anual, pe surse de finanțare, în Euro:

	Fonduri Structurale (ERDF) (1)	Fondul de Coeziune (2)	Total (3) = (1)+(2)
2007	330.168.339	-	330.168.339
2008	404.126.047	-	404.126.047
2009	441.135.485	-	441.135.485
2010	523.721.833	-	523.721.833
2011	556.767.943	-	556.767.943
2012	663.832.914	-	663.832.914
2013	806.269.201	-	806.269.201
Total General 2007-2013	3.726.021.762	-	3.726.021.762

Notă: Toate fondurile sunt pentru regiuni fără sprijin în perioada de tranziție între obiective

Contribuția maximă a FEDR la finanțarea Programului Operațional Regional poate fi de maxim 85% din totalul cheltuielilor eligibile.

Conform estimărilor, resursele FEDR vor acoperi 85% din totalul cheltuielilor eligibile ale POR, cofinanțarea publică națională va fi de 15%.

O cheltuială cofinanțată în cadrul Programului Operațional Regional nu mai poate primi finanțare sub un alt instrument financiar Comunitar.

În situațiile care presupun finanțarea proiectelor generatoare de venituri³⁷, cheltuiala publică va fi calculată pe baza valorii curente a costului de investiție, din care se scade valoarea actuală a veniturilor nete obținute, din investiția respectivă, de-a lungul perioadei de referință

³⁷ Un proiect generator de venituri este orice proiect care implică o infrastructură a cărei folosire presupune aducerea de câștiguri directe beneficiarului și orice operațiune rezultată din vânzarea sau închirierea de terenuri sau clădiri.

specifice. Calculul va ține cont de perioada de referință potrivită categoriei de investiții avută în vedere, tipul de proiect, profitabilitatea normală așteptată în cadrul categoriei de investiții în care se încadrează și de aplicarea principiului „poluatorul plătește”, iar în cazurile în care este necesar, de principiul echității, corelat cu prosperitatea relativă a țării. În cazul în care operațiunea implică generarea de venituri sau obținerea de profit, aceste venituri vor fi deduse din baza luată în considerare pentru calculul sumei eligibile pe care Autoritatea de Management o declară Comisiei.

Planul Financiar al POR - suma totală a alocării financiare pentru fiecare fond, contribuția națională și rata de cofinanțare, pe axe prioritare, pentru întreaga perioadă de programare

Programul Operațional (număr CCI): 2007RO161PO001

Anual, pe surse de finanțare, în Euro:

	Finanțarea Comunitară (a)	Contribuția națională (b) = (c) + (d)	Împărțirea indicativă a contribuției naționale		Total finanțare (e) = (a)+(b)	Rata de co-finanțare* (f) (a)/(e)*100 (%)	Pentru informare	
			Finanțare publică națională (c)	Finanțare privată națională (d)			Contribuția BEI	Alte finanțări
Axa Prioritară 1 FEDR	1.117.806.529	273.365.256	273.365.256	-	1.391.171.785	80.35	0	0
Axa Prioritară 2 FEDR	758.355.021	118.355.985	118.355.985	-	876.711.006	86.50	0	0
Axa Prioritară 3 FEDR	558.903.260	98.629.992	98.629.992	-	657.533.252	85.00	0	0
Axa Prioritară 4 FEDR	633.423.700	76.471.117	76.471.117	-	709.894.817	89.23	0	0
Axa Prioritară 5 FEDR	558.903.264	57.862.924	57.862.924	-	616.766.188	90.62	0	0
Axa Prioritară 6 FEDR	98.629.988	32.876.662	32.876.662	-	131.506.650	75.00	0	0
Total	3.726.021.762	657.561.936	657.561.936	-	4.383.583.698	85.00	0	0

* Rata de co-finanțare pentru toate Axele Prioritare este calculată pe baza costului total (public și privat).

Distribuția fondurilor pe axele prioritare ale Programului Operațional Regional a rezultat în primul rând din strategia POR, dar și din analiza portofoliului de proiecte colectate de la cele 8 Regiuni de Dezvoltare și pe baza consensului/acordului obținut ca urmare a discuțiilor cu reprezentanții regiunilor.

Axei prioritare 1 privind dezvoltarea urbană durabilă îi vor fi alocate fonduri importante (30,00%), dar mult mai puține decât nevoile existente în acest domeniu. Această alocare a luat în considerare capacitatea de implementare, cofinanțare și experiența autorităților locale în a implementa asemenea proiecte de mare anvergură.

Axa prioritară 2 (20,35% din contribuția FEDR la finanțarea POR) – în ceea ce privește îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale, nevoile de reabilitare a infrastructurii publice de transport identificate la nivel regional sunt mari, iar proiectele

pentru reabilitarea/modernizarea infrastructurii de transport regional și local sunt foarte costisitoare.

Axa Prioritară 3 (15,00%) referitoare la infrastructura socială a regiunilor, va beneficia de 1/5 din fondurile totale ale POR, proiectele pentru reabilitarea/ modernizarea/ dezvoltarea infrastructurii pentru servicii de sănătate, sociale, de siguranță publică și educațională necesitând investiții mari pentru îmbunătățirea diferitelor tipuri de infrastructură socială.

Având un puternic caracter regional, axa prioritară 4 (17,00%) privind consolidarea mediului de afaceri regional și local va primi o alocare importantă din fondurile POR, în vederea încurajării economiilor regionale și pieței forței de muncă prin sprijinirea structurilor regionale de afaceri și a inițiativelor antreprenoriale.

Axa prioritară 5 (15%) privind dezvoltarea turismului regional și local va beneficia de o alocare financiară justificată de potențialul turistic ridicat al tuturor regiunilor, dar care nu poate fi valorificat din cauza calității slabe infrastructurii turistice sau a insuficienței valorificării a resurselor naturale și a patrimoniului cultural, precum și a slabei calități a capacității de cazare și a altor servicii specifice domeniului.

Un procent de 2,65% din fondurile programului va fi alocat Axei prioritare 6 - Asistență tehnică, pentru sprijinirea implementării, managementului și evaluării POR, dar și pentru activități publicitare și de informare privind POR.

Alocarea fondurilor pe regiuni are un rol orientativ și se va face pe baza indicatorului Produsul Intern Brut pe cap de locuitor, ajustată cu un coeficient al densității populației specifice fiecărei regiuni. Utilizarea PIB/ locuitor, este justificată de faptul că acesta reprezintă cel mai eficient și cel mai folosit indice în UE de exprimare a nivelului de dezvoltare a unei regiuni. Întrucât Programul Operațional Regional urmărește dezvoltarea echilibrată a tuturor regiunilor României, regiunile cu un nivel scăzut al PIB /locuitor vor beneficia, conform calculelor, de o pondere mai mare din fondurile totale ale programului. Ajustarea indicatorului cu densitatea populației se realizează în scopul compensării situației regiunilor mai prospere, care atrag fluxuri mari de populație definitive sau temporare.

Aceste alocări vor fi urmărite în mod regulat de către Comitetul de Monitorizare al Programului Operațional Regional și, dacă este necesar, vor fi revizuite în conformitate cu necesitățile identificate la nivelul regiunilor și a capacității acestora de a absorbi în mod efectiv fondurile primite.

Categorizare

Programul Operațional Regional conține distribuirea orientativă a fondurilor alocate pe categorii (Anexa 5 a POR), în conformitate cu prevederilor Articolului 37, paragraful 1, litera (d) din Regulamentul Comisiei nr. 1828/2006. Categorizarea reprezintă estimarea ex-ante referitoare la modul în care fondurile alocate prin POR se vor cheltui, potrivit codurilor din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006, respectiv: 1 (Tema prioritară), 2 (Forma de finanțare) și 3 (Tipul de teritoriu). Această informație va ajuta Autoritatea de Management în monitorizarea implementării programului pe categorii de investiții și să pună la dispoziția Comisiei informații uniforme privind utilizarea planificată a fondurilor prin raportul de implementare anual și final (informare ex-post), în conformitate cu prevederile Articolului 67 din Regulamentul Comisiei nr. 1083/2006.

Așa cum a fost prevăzut în Cadrul Național Strategic de Referință, România s-a angajat să contribuie la realizarea obiectivelor Strategiei Lisabona și a principiului „earmarking” deoarece acesta constituie un instrument important de monitorizare, la nivel național și comunitar, a performanței obținute prin implementarea Fondurilor Structurale și de Coeziune privind domeniile de intervenție ale Strategiei Lisabona.

Nivelul orientativ al cheltuielilor referitoare la Strategia Lisabona ce se vor efectua prin POR se estimează a fi de aproximativ 15,60% din alocarea totală a fondurilor UE fiind în conformitate cu categoriile enumerate în Anexa IV a Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Autoritățile române consideră că Programul Operațional Regional are o contribuție mult mai importantă la îndeplinirea obiectivelor Strategiei Lisabona decât cea reflectată prin codurile earmarking, așa după cum a fost explicat în capitolele anterioare.

5. IMPLEMENTAREA POR

5.1. MANAGEMENTUL POR

5.1.1. General

Managementul și implementarea Programului Operațional Regional (POR) reprezintă responsabilitatea Autorității de Management desemnate pentru acest program. Autoritatea de Management este responsabilă pentru gestionarea și implementarea programului operațional conform Regulamentelor CE, a legislației naționale relevante și a principiilor unui management financiar riguros.

Prin Hotărârea de Guvern nr. 361/2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 285/2007 privind organizarea și funcționarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor, Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional este constituită în cadrul structurilor Ministerului.

5.1.2. Sistemul de Management

Următoarele instituții vor forma sistemul de implementare al Programului Operațional Regional:

Organizația	Instituția
Autoritatea de Management (AM POR)	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor
Organismele Intermediare (OI)	8 ADR-uri (OI-urile POR sunt constituite în structurile ADR) Autoritatea Națională pentru Turism
Autoritatea de Certificare și Plată	Ministerul Economiei și Finanțelor
Unitatea de Plată POR	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor
Autoritatea de Audit	Autoritatea de Audit din cadrul Curții Române de Conturi

La sfârșitul acestei secțiuni este prezentată o schemă a sistemului de implementare a POR și funcțiile principalelor organisme implicate.

5.1.3 Autoritatea de Management - Funcții și responsabilități:

Funcțiile Autorității de Management în ceea ce privește managementul și monitorizarea operațiunilor finanțate de Uniunea Europeană printr-un program operațional sunt definite în cadrul Articolelor relevante din Regulamentele CE, și sunt detaliate prin HG Nr. 128/ 2006, publicată în Monitorul Oficial Nr. 90/31.01.2006, ce modifică HG 497/2004 privind stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale.

AM POR va delega anumite sarcini Organismelor Intermediare, în baza unui Acord scris și semnat. Autoritatea de Management va efectua astfel monitorizarea permanentă a îndeplinirii atribuțiilor delegate pentru a se asigura că Organismele Intermediare desfășoară aceste activități într-un mod satisfăcător pentru AM. Acest lucru reflectă faptul că Autoritatea de Management rămâne responsabilă pentru implementarea programului operațional în conformitate cu prevederile Regulamentelor Fondurilor Structurale.

Responsabilitățile și funcțiile Autorității de Management:

Responsabilitățile și funcțiile Autorității de Management sunt prezentate în Regulamentele Fondurilor Structurale, în special în Regulamentul Consiliului nr.1083/2006, și Regulamentul Comisiei Europene (CE) nr. 1828/2006.

AM POR va avea următoarele responsabilități principale:

- Să constituie *Comitetul de Monitorizare* pentru POR (CM POR), în decurs de 3 luni de la data notificării de către Comisia Europeană a deciziei de aprobare a POR; să agreeze, împreună cu CM POR, regulamentul său de organizare și funcționare, în concordanță cu cadrul instituțional, juridic și financiar din România;
- Să elaboreze proceduri privind organizarea și funcționarea CM POR
- Să asigure secretariatul CM POR
- Să elaboreze criteriile de selecție și să le transmită spre aprobare, Comitetului de Monitorizare POR
- Să elaboreze și semneze acorduri de delegare de atribuții cu Organismele Intermediare pentru implementarea POR la nivel regional
- Să stabilească calendarul de lansare a procesului de depunere de către solicitanți a cererilor de finanțare pentru proiecte
- Să raporteze Comitetului de Monitorizare cu privire la progresul implementării POR și modul în care acordurile cu Organismele Intermediare sunt respectate
- Să coordoneze elaborarea rapoartelor de evaluare a POR, a Raportului Anual de Implementare și a Raportului Final de Implementare
- Să elaboreze și să actualizeze procedurile de implementare ale POR/ghidurile, în funcție de nevoile programului
- Să coopereze cu Ministere, și alte organisme ale sectorului public, precum și cu alți parteneri socio-economici pentru a coordona implementarea POR cu alte programe operaționale
- Să elaboreze și să implementeze Planul de Comunicare al POR
- Să ia decizia finală privind aprobarea proiectelor pentru finanțare și să trimită această decizie către Organismele Intermediare
- Să desfășoare evaluările permanente și ad-hoc ale POR
- Să facă verificări la fața locului a proiectelor finanțate prin POR
- Să autorizeze cheltuielile eligibile pe baza verificării rapoartelor de progres și a altor documente relevante primite de la Organismele Intermediare
- Să ia măsurile necesare în vederea corectării neregulilor
- Să efectueze controlul fondurilor UE/naționale alocate prin POR, în concordanță cu legislația UE/națională
- Să se asigure că există piste de audit adecvate ale operațiunilor

5.1.4. Organismele Intermediare

Organismele Intermediare ale POR, ce funcționează conform unui acord semnat cu AM POR, sunt constituite în cadrul Agențiilor de Dezvoltare Regională și a Ministerului pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberale. ADR-ul, este organismul neguvernamental, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, care funcționează în domeniul dezvoltării regionale; ADR-ul se organizează și funcționează în condițiile Legii 26/2005 privind aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 26/2000 privind asociațiile și fundațiile și a Legii 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, cu modificările și completările ulterioare.

Ministerul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberal este organism intermediar pentru domeniul de intervenție „Promovarea potențialului turistic și stabilirea infrastructurii necesare pentru a crește atractivitatea României ca destinație turistică”.

OI POR va avea următoarele atribuții principale:

- Asigură dezvoltarea portofoliului de proiecte
- Oferă îndrumare potențialilor solicitanți pentru elaborarea proiectelor, respectând principiul separării funcțiilor
- Lansează procesul de depunere de către solicitanți a cererilor de finanțare pentru proiecte, în funcție de calendarul stabilit de AM POR
- Primește și înregistrează solicitările de finanțare din POR, conform procedurii relevante
- Verifică conformitatea administrativă și eligibilitatea cererilor de finanțare, în conformitate cu criteriile stabilite de AM POR
- Organizează sesiunile de evaluare tehnică și financiară, cu sprijinul evaluatorilor independenți
- Organizează evaluarea strategică și asigură secretariatul Comitetului Regional de Evaluare Strategică (CRES)
- Raportează în mod regulat către AM POR cu privire la rezultatul procesului de evaluare
- Notifică solicitanții cu privire la stadiul procesului de evaluare a cererilor lor de finanțare
- Încheie contracte de finanțare cu beneficiarii, în urma deciziei AM POR de a finanța proiectele propuse
- Realizează verificările la fața locului a proiectelor
- Monitorizează implementarea proiectelor aprobate, prezintă AM POR rapoarte tehnice de progres
- Primesc cererile de plată de la Beneficiari și verifică exactitatea și corectitudinea cheltuielilor efectuate, le aprobă și înmânează raportul AM POR împreună cu avizarea conformă a plăților
- Se asigură de existența toate documentele și procedurile necesare stabilirii pistelor de audit, în conformitate cu procedurile relevante
- Contribuie la rapoartele de evaluare ale POR, Raportul Anual de Implementare și Raportul Final de Implementare
- Întreprind măsurile necesare în caz de fraudă, iregularități și corecții financiare, conform celor stabilite cu Autoritatea de Management
- Întreprind măsurile necesare recuperării de fonduri și trimit AM POR rapoarte privind sumele care trebuie recuperate
- Contribuie la implementarea Planului de Comunicare POR la nivel regional, inclusiv prin realizarea publicității, organizarea și desfășurarea de evenimente de informare și instruire
- Actualizează datele financiare și statistice la nivelul proiectelor folosind Sistemul Unic de Management al Informațiilor

5.1.5. Comitetele Regionale de Evaluare Strategică și Corelare

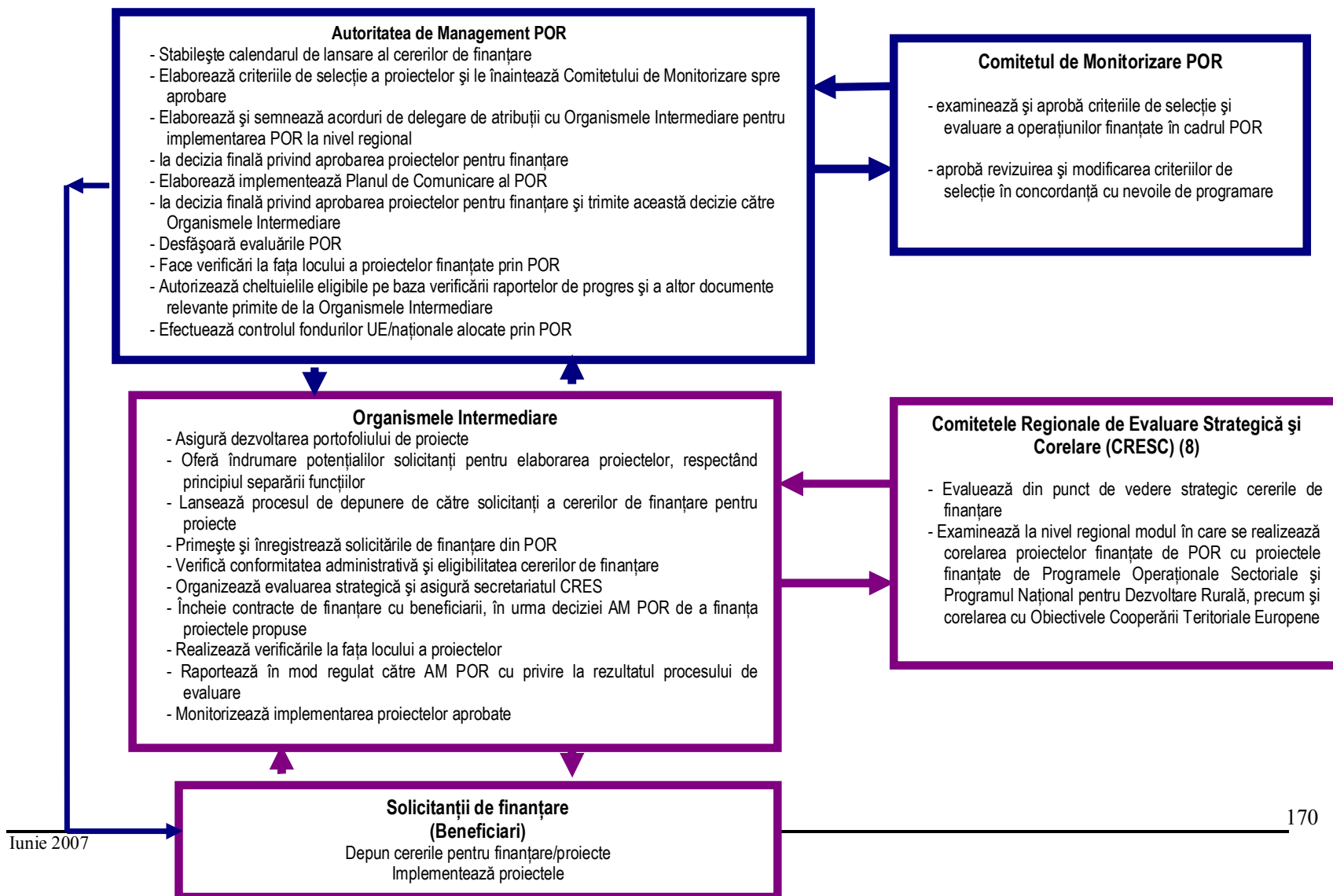
La nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare se vor constitui opt Comitete Regionale de Evaluare Strategică și Corelare. Ele au rolul de a evalua din punct de vedere strategic propunerile de proiecte, adică de a evalua modul în care proiectele propuse sunt corelate cu obiectivele

Programului Operațional Regional și cu strategia de dezvoltare a regiunii respective. De asemenea, Comitetele Regionale de Evaluare Strategică și Corelare vor examina la nivel regional modul în care se realizează corelarea proiectelor finanțate de POR cu proiectele finanțate de Programele Operaționale Sectoriale și a Programul Național pentru Dezvoltare Rurală, corelarea cu Obiectivele Cooperării Teritoriale Europene, precum și coerența cu proiectelor cu politicile comunitare relevante.

CRESC va fi format din reprezentanți ai autorităților administrației publice locale reprezentând în mod egal județele constituate ale regiunii și reprezentanți ai mediului academic, societății civile și mediului de afaceri, reprezentative la nivel regional.

În urma evaluării realizate de către CRESC va rezulta o listă care va cuprinde toate proiectele recomandate pentru finanțare precum și proiectele care nu sunt recomandate, însoțită de o justificare adecvată. Fiecare Organism Intermediar va asigura secretariatul CRESC.

Comitetele Regionale de Evaluare Strategică și Corelare vor asigura transparența procesului și vor respecta principiul parteneriatului promovat prin intermediul axelor prioritare ale POR.

Schema sistemului de implementare a POR și atribuții principale ale organismelor implicate

5.2 MONITORIZAREA SI EVALUAREA

5.2.1 Rolurile și responsabilitățile principale ale Comitetului de Monitorizare al Programului Operațional Regional (CM POR)

În conformitate cu Articolul 63 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 , în termen de trei luni de la data notificării deciziei Comisiei Europene de aprobare a Programului Operațional Regional se va înființa un *Comitet de Monitorizare al Programului Operațional Regional* (CM POR).

Rolul CM POR este să asigure eficacitatea și calitatea implementării Programului Operațional, desfășurând sarcini stabilite conform Articolului 65 al Regulamentului Consiliului nr.1083/2006 și prevederilor relevante din Articolul 66. Autoritatea de Management a POR și Comitetul de Monitorizare vor asigura calitatea implementării Programului Operațional Regional.

CM POR va fi prezidat de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor iar AM POR va asigura secretariatul. Vicepreședintele CM POR va fi reprezentantul MEF – ACIS (Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale). Componenta Comitetului va fi determinată conform următorului principiu:

1. O treime din numărul de membri sunt reprezentanți ai autorităților regionale și locale:

- **Președinții Consiliilor pentru Dezvoltare Regională**

2. O treime din numărul de membri sunt reprezentanți ai autorităților naționale relevante:

- **Ministerele în ale căror structuri s-au constituit autorități de management**

3. O treime din numărul de membri sunt reprezentanți ai partenerilor socio-economici de la nivel regional:

- **Patronate și sindicate**
- **Organisme și Organizații care sunt reprezentative pentru tematica orizontală (egalitate de șanse, protecția mediului, etc)**
- **Asociații relevante, inclusiv reprezentând autoritățile locale**
- **Organizații care sunt reprezentative pentru mediul academic și sunt relevante pentru POR**

Membrii Comitetului de Monitorizare vor fi nominalizați de fiecare dintre instituțiile/structurile/asociațiile/organizațiile menționate mai sus. În procesul de numire al membrilor Comitetului de Monitorizare al POR se va promova o participare egală a bărbaților și femeilor.

La ședințele CM POR pot participa de asemenea ca și observatori reprezentanți ai unor organizații ca:

- **Alte ministere relevante pentru POR, Agențiile de Dezvoltare Regională, Consiliul Concurenței, Autoritatea de Certificare și Plată, Reprezentanți ai**

***societății civile organizate în structuri reprezentative la nivel național, și al
căror obiect de activitate este relevant pentru Programul Operațional Regional***

Un reprezentant al Comisiei Europene va participa la lucrările comitetului la invitația Președintelui CM POR sau din proprie inițiativă. Rolul său este consultativ. De asemenea, la ședințele Comitetului de Monitorizare POR pot participa cu rol consultativ reprezentanți ai Băncii Europene de Investiții, precum și ai Fondului European de Investiții.

5.2.2. Sistemul de monitorizare și raportare

Monitorizarea este un proces continuu și are un rol important în managementul programului operațional, în confirmarea progresului acestuia, în determinarea faptului că programul își atinge sau nu obiectivele stabilite inițial și identificarea problemelor potențiale astfel încât să fie luate acțiuni corective.

Sistemul de monitorizare al PO ia în considerare necesitățile diferitelor grupuri de utilizatori și diferite nivele de management. Potențialii utilizatori ai informațiilor sunt factori interesați care au domenii proprii de responsabilitate și, de aceea, un necesar informațional diferit, după cum urmează:

- Beneficiari,
- Organisme intermediare,
- Autorități de Management,
- Comitete de Monitorizare,
- Guvernul României,
- Comisia Europeană,
- Evaluatori externi,
- ONG-uri de mediu, publicul larg.

Sistemul de monitorizare se bazează pe o examinare periodică a contextului, resurselor, output-urilor și rezultatelor programului și intervențiilor. Este compus dintr-un mecanism de informații coerente, ce cuprinde întâlniri de evaluare a progresului și rapoarte de progres care furnizează periodic rezumate, ce încorporează informații cheie cu privire la indicatorii fizici și financiari. Scopul rapoartelor este de a furniza date cu privire la realizările făcute comparativ cu indicatorii și etapele cheie și vor fi scrise într-un format standard ce va permite comparația rapoartelor în timp.

Informațiile cheie ce vor fi furnizate în rapoarte se referă la indicatorii care pot releva progresul intervențiilor față de obiectivele stabilite în perioada de programare. În acest sens, s-a elaborat un sistem de indicatori pentru fiecare PO sub coordonarea ACIS. Deși adaptat fiecărui PO, sistemul de indicatori urmează uniformitatea informațiilor cheie permițând agregarea de jos în sus la diferite nivele de intervenție (proiecte, domenii majore de intervenție, axe prioritare, PO, CSNR), teme, sectoare. Sistemul va fi detaliat cu elemente de ghidare ce furnizează o înțelegere comună pentru toți factorii interesați, cum ar fi lista detaliată a indicatorilor de monitorizare și evaluare, definiția fiecărui indicator, responsabilitățile, periodicitatea și modalitățile de colectare și procesare a datelor, precum și tabele de indicatori care vor fi generați de SMIS furnizând o imagine clară a progresului și contextului intervențiilor. Unde este cazul, indicatorii vor fi distribuiți pe diferite criterii (teritoriu, sex, grup țintă, mărime).

Utilizarea și îmbunătățirea setului de indicatori ca parte a sistemului de monitorizare este o sarcină continuă în timpul perioadei de programare. ACIS și Autoritatea de Management va verifica periodic veridicitatea informațiilor colectate și va coordona procesul continuu de îmbunătățire a funcționării sistemului de monitorizare. Se vor realiza evaluări și verificări de calitate ale sistemului de monitorizare cu privire la aria de acoperire, echilibru și management. Indicatorii individuali vor fi evaluați în termeni de relevanță, sensibilitate, disponibilitate și costuri.

Comitetul de Monitorizare va fi consultat cu privire la sistemul de indicatori la începutul perioadei de implementare, precum și pe întreaga durată de programare pentru a verifica dacă:

- sistemul de indicatori ca întreg a fost stabilit în mod corespunzător
- informațiile sunt suficiente pentru activitatea sa.

Deși sistemul de monitorizare va fi responsabil pentru generarea datelor de ieșire, anumite date de ieșire și cele mai multe date de rezultat vor necesita eforturi suplimentare (de ex. chestionare, activități pe teren, colectare de informații de la alte organizații). Pe de altă parte, statisticile oficiale care generează indicatori de context vor trebui suplimentate cu sondaje, studii sau alte tehnici de colectare și interpretare a datelor. Nevoile specifice pentru informații complementare și activitățile de planificare necesare vor fi incluse în Planurile de evaluare ale PO-urilor și CSNR, descrise în secțiunea de evaluare a acestui document.

5.2.3. Regiuni pentru Schimbare Economică

AM POR va susține, acolo unde este posibil, planurile Comisiei Europene de a stimula inovația prin reunirea regiunilor europene într-un parteneriat puternic și de a le ajuta să beneficieze din experiența și bunele practici.

AM POR se angajează să:

- a) Să ia măsurile necesare pentru a include în procesul principal de programare operațiuni inovative legate de rezultatele rețelelor în care sunt implicate regiunile
- b) Să încurajeze Comitetul de Monitorizare și Comitetele Regionale de Evaluare Strategică și Corelare să primească actualizări regulate de la rețelele în care sunt implicate regiunile
- c) Să prevadă un punct pe agenda de lucru a CM POR cel puțin o dată pe an, pentru a lua notă cu privire la activitățile rețelei și pentru a discuta sugestii relevante pentru programul principal respectiv
- d) Să informeze prin Raportul Anual de Implementare asupra acțiunilor implementate la nivel regional care au fost incluse în inițiativa Regiuni pentru Schimbare Economică.

5.2.4 Raportul Anual de Implementare și Raportul Final

Conform *Articolul 67* din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006, Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional va înmâna un Raport Anual de Implementare Comisiei Europene, prima dată în anul 2008 și până la data de 30 Iunie în fiecare an. Acest raport va fi examinat și aprobat de Comitetul de Monitorizare POR.

Un Raport Final va fi depus la Comisie până la data 31 Martie 2017. Raportul Final va acoperi toate informațiile pentru întreaga perioadă de implementare, din 2007 până în 2015.

Examinarea anuală a programelor. În conformitate cu Articolul 68 din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006, în vederea îmbunătățirii implementării programului, în fiecare an, după ce se depune Raportul Anual de Implementare, Comisia Europeană va analiza împreună cu Autoritatea de Management pentru POR principalele rezultatele ale anului precedent. Toate aspectele privind operarea sistemului de management și control care apar în raportul anual de control pot fi de asemenea examinate.

După această analiză, Comisia Europeană poate face comentarii către Autoritatea de Management pentru POR și către Guvernul României. Autoritatea de Management pentru POR va informa Comitetul de Monitorizare al POR cu privire la aceste comentarii. Autoritatea de Management pentru POR va informa Comitetul de Monitorizare al POR cu privire la măsurile luate pentru a răspunde acestor comentarii.

5.2.5 Evaluarea

Cadrul de reglementare

Ca instrument de evaluare a relevanței și a eficienței asistenței financiare implicate, precum și a impactului și durabilității rezultatelor obținute, evaluarea Programelor Operaționale reprezintă o activitate care nu poate fi separată de managementul global al unui program și de sistemele de implementare.

Obligația de a desfășura activități sistematice de evaluare ale Programului Operațional Regional, precum și regulile generale pentru aceste activități sunt prevăzute de Regulamentul General al Consiliului (CE) nr. 1083/2006, care stabilește dispoziții generale privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune (Articolele 36, 47-49).

Conform Articolelor 47-48 din Regulamentul General al Consiliului (CE) nr. 1083/2006, vor fi desfășurate trei tipuri de evaluări pentru POR:

- Evaluarea ex-ante
- Evaluarea continuă (pe parcursul perioadei de implementare a POR)
- Evaluarea ex-post

Evaluarea ex-ante: Pentru perioada de programare 2007 – 2013, evaluarea ex-ante a fost realizată pentru toate programele operaționale de un evaluator extern (contractor unic). Evaluarea ex-ante a inclus și **Evaluarea Strategică de Mediu**, realizată în conformitate cu cerințele prevăzute prin Directiva 2001/42 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului. Managementul evaluării ex-ante a fost asigurat de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, prin intermediul Unității Centrale de Evaluare și în strânsă cooperare cu Autoritățile de Management și alți actori relevanți.

Evaluările permanente – se vor realiza în timpul perioadei de implementare a POR și vor fi de trei tipuri: - **a) intermediară, b) ad-hoc, c) privind tematica orizontală** după cum urmează:

a) Evaluarea intermediară - va avea ca scop îmbunătățirea calității, eficienței și consistenței strategiei și implementării programelor operaționale. Evaluările intermediare vor sprijini procesul de management al Programului Operațional Regional prin analizarea problemelor care pot apărea în timpul implementării, și vor propune soluții specifice pentru a îmbunătăți funcționarea sistemului.

Se vor organiza două evaluări intermediare ale POR: o primă evaluare intermediară va fi desfășurată la sfârșitul anului 2009, iar o altă evaluare, în anul 2012. Prima evaluare intermediară va examina progresul la zi al procesului de implementare al POR, analizând în mod special aspectele legate de managementul programului, în timp ce cea de-a doua evaluare intermediară se va concentra mai mult pe axele prioritare, abordând în același timp perioada de programare următoare.

b) Evaluările ad-hoc se vor desfășura atunci când monitorizarea programului identifică o deviație semnificativă de la obiectivele acestuia propuse inițial sau, atunci când există propuneri de revizuire a POR. Evaluările ad-hoc pot să se adreseze fie implementării sau aspectelor de management ale unei priorități individuale sau domenii cheie de intervenție, fie unor evaluări "tematice".

Evaluările intermediare și ad-hoc vor fi administrate de Autoritatea de Management pentru POR și pot fi realizate extern de către evaluatori independenți.

c) Evaluările tematicilor orizontale vor fi realizate fie acolo unde evaluarea se desfășoară pe tematici orizontale care se regăsesc și care implică mai multe programe operaționale. Aceste evaluări pot examina evoluția tuturor sau a unui grup de Programe Operaționale în raport cu prioritățile comunitare și naționale. De asemenea, mai pot examina aspecte particulare de management pentru toate programele operaționale.

Evaluarea tematicilor orizontale și transversale (cross-cutting) va fi realizată de consultanți externi, angajați de către Unitatea Centrală de Evaluare din cadrul Autorității pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale.

Pentru fiecare evaluare orizontală/ transversală (cross-cutting) care se va desfășura se vor defini separat obiectivele specifice, chestionarele de evaluare, sarcinile și rezultatele anticipate.

Separat de aceste evaluări, un evaluator extern permanent poate fi desemnat de AM POR să asiste la lucrările Comitetului de Monitorizare, să se asigure că monitorizarea permanentă a programului este adecvată și să ofere o sursă independentă de informație, analiză și consiliere. Rolul principal al evaluatorului extern este acela de a oferi un punct de vedere fundamentat Comitetului de Monitorizare, Autorității de Management și organismelor intermediare, în ceea ce privește aspectele de monitorizare și implementare referitoare la considerente economice, operaționale, legale și procedurale. Va fi evitat orice potențial conflict de interese.

Evaluarea ex-post va fi realizată de către Comisie, în strânsă cooperare cu Statul Membru și Autoritățile de Management în conformitate cu prevederile Articolului 49, par.3 a Regulamentului CE nr. 1083/2006.

Comisia poate de asemenea desfășura evaluări strategice sau evaluări referitoare la monitorizarea programelor operaționale, în conformitate cu prevederile Articolului 49, par.3 a Regulamentului CE nr. 1083/2006.

Cadrul instituțional pentru evaluare

Cadrul instituțional național pentru evaluare are 2 niveluri:

- *Un nivel global de coordonare*, asigurat de către *Unitatea Centrală de Evaluare* constituită în structura Autorității pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale din cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor.
- *Un nivel funcțional*, care cuprinde *unitățile de evaluare din cadrul fiecărei Autorități de Management*.

Rolul de coordonare al Unității Centrale de Evaluare va fi următorul:

- Va asigura evaluările tematicilor orizontale și transversale
- Va asigura dezvoltarea capacității operaționale a Unităților de Evaluare din cadrul Autorităților de Management prin activități de întărire a capacității instituționale
- Va asigura la nivel global calitatea tuturor evaluărilor.

Unitatea de Evaluare constituită în structura Autorității de Management pentru Programul Operațional Regional, va fi responsabilă pentru managementul evaluărilor permanente, intermediare și ad-hoc.

Unitatea de Evaluare din cadrul Autorității de Management POR va acționa în cooperare cu Comitetul de Monitorizare și va colabora cu *Unitatea Centrală de Evaluare*.

Planurile de evaluare

Unitatea de Evaluare a Autorității de Management pentru POR va elabora un *Plan de Evaluare* care va cuprinde activitățile indicative de evaluare pe care aceasta intenționează să le efectueze în diferitele faze ale implementării programului, numărul indicativ de resurse umane și financiare alocate pentru fiecare activitate de evaluare, acțiunile care vor avea ca scop dezvoltarea capacității de evaluare, precum și responsabilitățile pe care activitatea de evaluare le presupune. Această planificare va fi făcută în concordanță cu noile Regulamente privind Instrumentele Structurale, cu documentele de lucru metodologice privind evaluarea elaborate de Comisia Europeană, cu documentele de lucru metodologice privind evaluarea elaborate de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale – Unitatea Centrală de Evaluare.

Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale va realiza în anul 2008 o evaluare externă ad-hoc dedicată atât aspectelor de implementare a programelor operaționale, cât și coerenței externe a acestora cu politicile naționale.

Sistemele de operare

Pentru fiecare evaluare se va constitui un *Comitet Director* specific pentru fiecare exercițiu de evaluare. Un Comitet Director pentru Evaluare Strategică va fi stabilit la nivelul CNSR pentru evaluările tematicilor orizontale. Acest *Comitet Director* va avea de îndeplinit

următoarele tipuri de sarcini: să elaboreze termenii de referință pentru evaluările individuale, să faciliteze accesul evaluatorilor la informațiile necesare desfășurării activităților, să acorde sprijinul necesar desfășurării evaluărilor, în special din punctul de vedere al suportului metodologic și să se asigure că termenii de referință sunt respectați, să verifice calitatea evaluărilor efectuate.

În cadrul Manualului de Proceduri pentru Evaluare, realizat sub coordonarea Unității Centrale de Evaluare, va fi elaborat un mecanism de monitorizare a recomandărilor din rapoartele de evaluare care va fi aplicat de AM POR

În ceea ce privește disponibilitatea rapoartelor de evaluare pentru public, sumarul rapoartelor de evaluare va fi dat publicității prin mijloace de comunicare accesibile publicului larg.

5.3 MANAGEMENT ȘI CONTROL FINANCIAR

Ministerul Economie și Finanțelor reprezintă instituția desemnată să îndeplinească rolul de **Autoritate de Certificare** pentru toate Programele Operaționale, cu responsabilități privind certificarea declarațiilor de cheltuieli și a cererilor de plată înainte ca acestea să fie trimise Comisiei, în conformitate cu prevederile Articolului 61 din Regulamentul General al Consiliului nr. 1083/2006.

Organismul competent pentru primirea tuturor plăților făcute de către Comisia Europeană pentru toate Programele Operaționale prin Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune, este Autoritatea de Certificare și Plată din cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor.

Organismul responsabil cu efectuarea plăților către Beneficiari este Unitatea de plată din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor.

Ca **Autoritate de Audit**, pentru toate Programele Operaționale, a fost desemnat un organism asociat de pe lângă Curtea Română de Conturi, conform prevederilor Articolului 59 din Regulamentul General al Consiliului nr. 1083/2006. Autoritatea de Audit este independentă din punct de vedere operațional de Autoritățile de Management, precum și de Autoritatea de Certificare și Plată.

Autoritatea de Certificare și Plată – va fi responsabilă, în mod special, pentru:

- 1) Certificarea cheltuielilor, respectiv elaborarea și transmiterea către Comisie a declarațiilor certificate de cheltuieli și a cererilor de plată în format electronic.

Se vor certifica următoarele:

- Declarația de cheltuieli este corectă, rezultă din sisteme de contabilitate sigure și se bazează pe documente justificative verificabile;
- Cheltuielile declarate sunt conforme cu regulamentele comunitare și naționale aplicabile, s-au realizat pentru operațiunile selectate spre finanțare conform criteriilor aplicabile programului.

În acest scop, sarcina Autorității de Certificare este de a se asigura că informațiile primite referitoare la procedurile și activitățile de verificare efectuate, în ceea ce privește cheltuielile incluse în declarațiile de cheltuieli, asigură o bază adecvată pentru certificare. Aceasta presupune:

- verificarea concordanței sumelor solicitate pentru plată cu baza de date;
- verificarea corectitudinii calculării totalului cheltuielilor eligibile
- luarea în considerare a rezultatelor tuturor misiunilor de audit realizate de către sau sub responsabilitatea Autorității de Audit/ a Unității de Audit Intern sau a Comisiei Europene;
- păstrarea înregistrărilor contabile, în format electronic, a cheltuielilor declarate către Comisie;
- ținerea unui registru al debitorilor.

2) Primirea plăților din partea Comisiei, presupune:

- primirea de la Comisia Europeană a sumelor din resursele FEDR, FSE și FC, cu titlu de pre-finanțare, plăți intermediare și finale;
- elaborarea și transmiterea anuală către Comisia Europeană a estimărilor privind cererile de plată pentru anul financiar curent și pentru cel următor;
- returnarea către Comisia Europeană a cheltuielilor neeligibile, a sumelor recuperate urmare a unei neregularități, sau a acelor fonduri care nu au fost utilizate, inclusiv a dobânzilor datorate pentru întârzierea plăților.

3) Efectuarea plăților către beneficiarii POS Mediu și POS Transport și transferul fondurilor UE către unitățile de plată pentru celelalte Programe Operaționale

- efectuarea plăților către beneficiari din resursele FEDR, FC și din sumele reprezentând co-finanțarea, pentru POS Mediu și POS Transport;
- transferul sumelor din FEDR și FSE către unitățile de plată, pentru celelalte Programe Operaționale.

Unitatea de plată POR din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor are următoarele responsabilități principale:

- primirea transferurilor reprezentând contribuția Comunitară pentru POR din partea Autorității de Certificare și Plată;
- efectuarea plăților către beneficiari din resursele FEDR și din sumele reprezentând co-finanțarea.

Autoritatea de Management a POR este responsabilă pentru gestionarea și implementarea Programului Operațional Regional în mod eficient, eficace și corect, în conformitate cu prevederile Articolului 60 din Regulamentul General al Consiliului nr. 1083/2006. Autoritatea de Management a POR va lucra în strânsă colaborare cu Autoritatea de Certificare și Plată pentru îndeplinirea responsabilităților de management și control financiar, în vederea asigurării că:

- finanțările sunt utilizate efectiv în scopul realizării obiectivelor prevăzute prin POR;
- Statul Membru răspunde public față de Uniunea Europeană privind utilizarea resurselor financiare;
- controlul bugetar este eficace, astfel încât angajările financiare din cadrul POR sunt sustenabile iar planificările financiare corespund acestor angajări;
- contractările sunt în concordanță cu bugetul alocat;
- achizițiile de bunuri și servicii prin proiectele finanțate:

- o sunt efectuate;
 - o corespund regulamentelor din Uniunea Europeană și naționale;
 - o sunt eficiente;
- declarațiile financiare transmise Comisiei Europene și altor organisme sunt corecte, complete și reale:
 - o corecte – fondurile sunt accesate corect;
 - o reale – declarațiile nu conțin erori;
 - o complete – toate elementele relevante au fost incluse;
- plățile către beneficiari sunt făcute periodic, fără întârzieri sau deduceri nejustificate;
- sursele de co-finanțare sunt asigurate conform planificării;
- plățile sunt contabilizate adecvat;
- iregularitățile sunt notificate conform regulamentelor Uniunii Europene;
- sumele plătite în mod eronat sunt recuperate integral și rapid;
- sumele neutilizate sau recuperate sunt reutilizate în cadrul Programului Operațional Regional;
- dezangajarea financiară este evitată, în special în legătură cu regula N +2 și N+ 3;
- închiderea Programului operațional se face la timp și în condiții normale

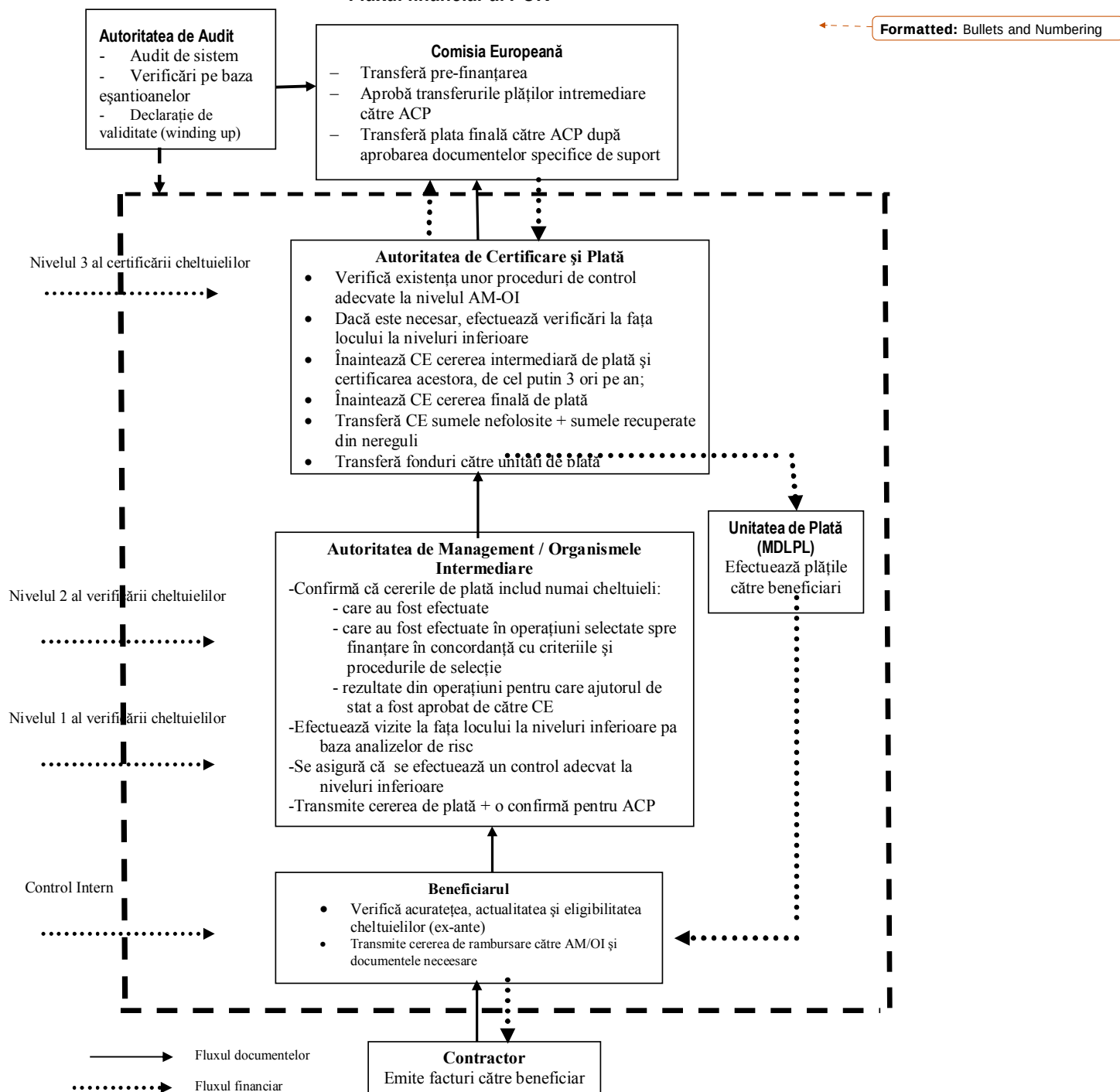
Înainte de a transmite cererea de rambursare, Beneficiarii trebuie să verifice corectitudinea, actualitatea și eligibilitatea cheltuielilor, în conformitate cu legislația națională în ceea ce privește controlul intern.

În scopul transmiterii certificărilor cheltuielilor către Comisia Europeană, verificările se realizează pe trei niveluri:

- o verificarea cheltuielilor la nivelul Organismului Intermediar;
- o verificarea cheltuielilor la nivelul Autorității de Management;
- o certificarea cheltuielilor la nivelul Autorității de Certificare.

Verificările realizate la nivelul Organismelor Intermediare reprezintă atribuții delegate de către Autoritatea de Management a POR, pe baza propriei evaluări a capacității administrative ale acestor organisme. Autoritatea de Management a Programului Operațional Regional va rămâne responsabilă pentru atribuțiile delegate către Organismele Intermediare. Atribuțiile exercitate în acest scop nu vor duplica verificările realizate la nivelul fiecărui Organism Intermediar.

Fluxul financiar al POR

5.4 IDENTIFICAREA ȘI RAPORTAREA IREGULARITĂȚILOR

Baza legală a acestor activități îl reprezintă Regulamentul Comisiei Nr. 1681/94 privind iregularitățile și recuperarea sumelor eronat plătite în legătură cu finanțările din politicile structurale, Regulamentul Consiliului Nr. 2988/95 privind protecția intereselor financiare ale Comunității Europene, precum și Ordonanța Guvernului Nr. 79/2003 care stabilește metodele de control și recuperare a sumelor rezultate din asistența financiară nerambursabilă a Uniunii Europene.

Această secțiune descrie modul de identificare și raportare a fraudelor sau a altor iregularități. De asemenea, evidențiază importanța măsurilor corective imediate în implementare (incluzând sancțiuni, urmăriri civile sau penale), luate ca urmare a investigațiilor privind iregularitățile.

Conform prevederilor Regulamentului Comisiei (EC) Nr. 1828/2006, iregularitățile care se referă la pierderea unor fondurilor UE mai mici de 10.000 Euro nu trebuie raportate Comisiei, dacă aceasta nu o solicită.

Iregularitățile de peste 10.000 Euro, precum și toate iregularitățile comise în mod intenționat se raportează Comisiei. Aceste rapoarte se strâng și se verifică de către Autoritatea de Certificare/Autoritatea de Plată și apoi se transmit Serviciului de Coordonare Antifraudă, pentru a fi înaintate la OLAF pe bază trimestrială. Autoritatea de Certificare/Autoritatea de Plată primește rapoarte de la Autoritatea de Management și înregistrează orice astfel de raport în cadrul propriei instituții/unități.

În scopul desfășurării unui proces adecvat de prevenire, detectare și raportare a iregularităților la nivelul Autorității de Management, al Organismelor Intermediare și al beneficiarilor, se nominalizează un ofițer de iregularități în acest sens. Ofițerul de iregularități de la nivelul beneficiarului elaborează rapoarte ad-hoc și trimestriale și le transmite Organismului Intermediar. Ofițerul de iregularități nominalizat la nivelul Organismului Intermediar elaborează rapoarte trimestriale și ad-hoc pe care le înaintează Autorității de Management. Ofițerul de iregularități din cadrul Autorității de Management, elaborează rapoarte trimestriale și ad-hoc pe care le transmite Autorității de Certificare/Organismului Competent pentru Plăți.

Ofițerul de iregularități se sesizează atât din proprie inițiativă, cât și pe baza reclamațiilor primite. El își desfășoară activitățile pe baza unui Manual de Iregularități care este elaborat la nivelul fiecărei structuri implicate (AM, IB și Beneficiar).

Orice persoană implicată în implementarea POR poate raporta un caz suspect de fraudă ofițerului de iregularități al Autorității de Certificare, AM-ului sau OI-ului, sau unităților de audit intern ale Autorității de Certificare și Plăți, Am-ului, OI-ului, fie în mod formal sau anonim. Persoana care raportează cazul suspectat nu va fi implicată mai departe în procesul de iregularități din motive de securitate personală.

Iregularitățile suspectate vor fi analizate și investigate de către serviciile competente, iar răspunsul va fi transmis potrivit procedurilor interne ale autorității competente și ale prevederilor legale.

Ofițerul de iregularități poate acționa din inițiativă proprie și pe baza sesizărilor primite.

Ofițerul de iregularități își desfășoară activitatea pe baza Manualului de Ireregularități care va fi elaborat la nivelul fiecărei structuri implicate (AM, OI).

5.5. AUDITUL INTERN

La nivelul fiecărui minister implicat în implementarea Programelor Operaționale, au fost constituite Unități de Audit Intern care sunt independente de structurile care îndeplinesc atribuțiile de Autoritate de Management (sau de Organisme Intermediare) și care sunt direct subordonate șefului respectivei instituții.

Coordonarea metodologică a acestor Unități de Audit Intern este asigurată de o unitate specială, constituită în cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor, respectiv de Unitatea Centrală de Armonizare pentru Auditul Public Intern (UCAAPI).

Atribuțiile UCAAPI sunt următoarele :

- dezvoltarea și implementarea unor proceduri și metodologii uniforme, bazate pe standardele internaționale acceptate de Uniunea Europeană, inclusiv privind manualele de audit intern și pista de audit
- elaborarea metodologiilor privind managementul riscului
- elaborarea Codului Etic al auditorilor Interni
- avizarea normelor metodologice ale Auditului Public Intern, specific diferitelor domenii de activitate ale auditului intern
- elaborarea sistemului de raportare a rezultatelor activităților de audit intern și elaborarea raportului anual de audit/control
- verificarea respectării normelor, instrucțiunilor, precum și a Codului Etic de către Unitatea de Audit Intern din cadrul instituțiilor publice, și inițierea de măsuri de corectare, în cooperare cu șeful respectivei instituții publice
- coordonarea sistemului de recrutare și instruire în domeniul auditului public intern

Atribuțiile Unității de Audit Public Intern din Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor

Unitatea de Audit Public Intern din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor are manuale specifice pentru auditul fondurilor europene.

Conform legii, atribuțiile Unității de Audit Intern sunt următoarele:

- desfășurarea activităților de audit intern în vederea evaluării transparenței și a concordanței cu normele juridice, de regularitate, eficiență și efectivitate ale sistemelor de management și control în cadrul instituției publice
- informarea UCAAPI privind recomandările care nu au fost urmate de către șeful entității publice auditate, precum și asupra consecințelor
- raportarea periodică a constatărilor, concluziilor și recomandărilor rezultate din misiunile de audit
- pregătirea raportului anual al activităților de audit desfășurate
- raportarea imediată la șeful instituției publice auditate, precum și la unitatea de inspecție în cazul detectării unor cazuri serioase de iregularități sau fraudă.

Autoritatea de Audit

Prin Legea nr. 200/200, în România a fost înființată **Autoritatea de Audit** pentru toate programele operaționale, care va îndeplini funcțiile prevăzute de articolul 62 al Regulamentului Consiliului nr 1083/2006. Autoritatea de Audit este un organism asociat Curții de Conturi, fără personalitate juridică, independent din punct de vedere operațional de Curtea de Conturi, de Autoritățile de Management și de Autoritatea de Certificare.

În conformitate cu prevederile Legii 200/2005, Articolul 14², Autoritatea de Audit are următoarele responsabilități:

- auditul de sistem, verificarea prin eșantionare și auditul final
- verificări și auditul extern pentru fondurile structurale
- verificările anuale ale sistemelor de management și control
- verificările declarațiilor de cheltuieli, pe baza eșantioanelor corespunzătoare
- desfășurarea verificărilor corespunzătoare pentru emiterea declarațiilor de închidere la finalizarea programelor operaționale
- verificarea existenței și a utilizării corecte a co-finanțării naționale.

Evaluarea conformității sistemelor de management și control

În conformitate cu Art. 71 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, o evaluare a conformității sistemelor de management și control pentru POR vor fi înaintate Comisiei înaintea depunerii primei cereri intermediare de plată sau cel mai târziu în doisprezece luni de la aprobarea Programului Operațional.

5.6 INFORMARE ȘI PUBLICITATE

Autoritatea de Management pentru POR se va asigura că implementarea programului este în conformitate cu cerințele de informare și publicitate pentru program, așa cum se stipulează prin *Articolul 69 al Regulamentului 1083/2006 și Secțiunea I, Informare și comunicare din Regulamentul de Implementare al Comisiei nr.1828/2006.*

Autoritatea de Management va elabora un *Plan de Comunicare pentru Programul Operațional Regional* în conformitate cu Planului Național de Comunicare pentru Instrumentele Structurale din România. Organismele Intermediare ale POR vor avea responsabilitatea implementării activităților de informare și a publicității specifice regiunii lor.

Tipurile de acțiuni prevăd realizarea unei pagini speciale web cu informații complete despre Programul Operațional Regional, care va fi lansată pe web-site-ul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor. Autoritatea de Management va informa, de asemenea, publicul larg despre rolul Comunității Europene în ceea ce privește furnizarea de asistență financiară prin POR. Rezultatele finale ale proiectelor implementate prin POR vor fi făcute publice. Sigla Uniunii Europene va fi amplasată pe toate materialele promoționale, pe mijloacele fixe POR, și va fi afișată pe proiectele finanțate prin program.

5.7 SISTEMUL UNIC DE MANAGEMENT AL INFORMAȚIEI

Conceptul Sistemului Unic de Management al Informației

Sistemul Unic de Management al Informației (SMIS) este un sistem de informații național prin internet care sprijină toate instituțiile din România care implementează *Cadrul Strategic Național de Referință (CSNR)* și *Programele Operaționale (PO)*. Sistemul se adresează cerințelor care se regăsesc la toate nivelurile de management (Autorități de Management, Organisme Intermediare, Autoritatea de Certificare, etc) și la toate fazele ciclului unui program (programare, cereri de oferte, contractare, monitorizare, evaluare, plăți, audit și control). Principala caracteristică a SMIS este că oferă utilizatorilor săi un mecanism unic pentru a fi sprijiniți în îndeplinirea sarcinilor de zi cu zi.

Ca instrument de monitorizare, SMIS este principalul furnizor de informații privind stadiul implementării, atât la nivel de proiect cât și de program, permițând ca rapoartele de monitorizare să fie generate automat.

Sistemul Unic de Management al Informației (SMIS) a fost elaborat sub coordonarea ACIS în strânsă colaborare cu reprezentanții tuturor structurilor implicate în managementul Fondurilor Structurale. Pe parcursul implementării, SMIS va fi gestionat și dezvoltat de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale.

Design-ul și funcțiile SMIS

Design-ul SMIS urmează trei principii fundamentale : **disponibilitatea** datelor (datele sunt disponibile direct ca urmare a unei cereri din partea unui utilizator autorizat); **confidențialitatea** datelor (datele sunt furnizate exclusiv utilizatorilor autorizați pentru accesarea unei anumite informații specifice); **integritatea** datelor (procesarea datelor trebuie să fie realizată doar de utilizatorii autorizați prin mijloace autorizate). Pentru a implementa cele trei principii de mai sus sistemul suportă mai mulți utilizatori clasificați într-un număr de grupuri de utilizatori/ roluri. În acest fel accesul utilizatorilor este ușor de organizat și gestionat iar accesul la informație poate fi auditat în întregime și accesat într-un mod flexibil.

Pentru a oferi un instrument eficient de management, modelul funcțional al SMIS se bazează pe un set de sub-sisteme, care împreună reflectă gama largă de funcționalități pe care Sistemul este proiectat să le desfășoare, după cum urmează :

- **Programarea**, care permite înregistrarea și modificarea principalelor informații din CSNR defalcat la nivelurile inferioare pe PO-uri, axe prioritare, domeniile cheie de intervenție și operare;
- **Managementul proiectelor** (înregistrarea și modificarea principalelor informații despre proiecte, inclusiv a contractelor³⁸);
- **Monitorizarea**, care permite evaluarea progreselor înregistrate în implementarea Fondurilor Structurale și Coeziune, respectiv față de target (în cazul în care este aplicabil). De asemenea permite agregarea automată de jos în sus a valorii reale ale datelor principale care sunt înregistrate la nivelurile inferioare ale Sistemului

³⁸Contractul este un angajament juridic încheiat între Beneficiar și Finanțator sau Furnizorul de Servicii, lucrări sau bunuri, necesar pentru a implementa o parte a unui proiect sau întregul proiect.

- **Audit și control**, care va înregistra rezultatele verificărilor și ale misiunilor de audit și va genera rapoartele de audit
- **Managementul Fluxului de Fonduri**, care va înregistra estimările privind cererile de plată, cu intrările de fonduri, veniturile din proiecte, suspendările și recuperările de fonduri.

Datele vor fi introduse în SMIS la nivelul adecvat, pe baza drepturilor acordate tipului de utilizator cșar definit. Accesul la sistem se va acorda pe baza unui username / parola, obținut de ACIS ca urmare a parcurgerii unei proceduri specifice în care sunt implicați directorii instituțiilor cu rol în gestionarea Instrumentelor Structurale.

Rețeaua de coordonatori SMIS

La nivelul Autorităților de Management, Autorității de Certificare și Plată, Autorității de Audit au fost desemnați coordonatori SMIS, responsabili cu colectarea și ierarhizarea nevoilor la nivelul instituțiilor privind îmbunătățirea sistemului și menținerea integrității și uniformității procedurilor utilizate în implementarea Instrumentelor Structurale.

Printre sarcinile și responsabilitățile coordonatorilor SMIS, pot fi menționate:

- Acționează ca o interfață, în domeniul SMIS, între AM PO și ACIS, și între AM PO și OI;
- Colectează și diseminează informații din și între instituțiile pe care le reprezintă;
- Au rolul principal în funcționarea help desk-ului;
- Oferă training utilizatorilor, inclusiv noilor angajați.

Schimbul electronic de date cu Comisia Europeană conform Art. 40-42 din Regulamentul Comisiei nr.1828/2006, se va realiza printr-o interfață între SMIS și Sistemul pentru Managementul Fondurilor în Comunitatea Europeană (SFC2007).

6. PARTENERIATUL

În procesul de elaborare a Programului Operațional Regional (POR) parteneriatul a avut un rol esențial, atât în ceea ce privește stabilirea domeniilor de intervenție și a axelor prioritare cât și în identificarea potențialilor beneficiari și a proiectelor eligibile.

Procesul partenerial pentru elaborarea POR s-a desfășurat atât la nivel național, cu participarea actorilor regionali, cât și la nivel regional, cu participarea reprezentanților nivelului național. Procesul consultativ a început în anul 2004 și va continua până la aprobarea Programului Operațional Regional de către Comisia Europeană.

Consultările la nivel național s-au realizat în principal cu participarea ADR-urilor, ministerelor de linie, organizațiilor și asociațiilor relevante la nivel național (Federația Autorităților Locale din România, Asociația Orașelor din România, Asociația Municipiilor din România, Comitetul Economic și Social, Camere de Comerț, Confederația Națională a Sindicatelor Libere din România, Confederația Sindicatelor Democratice din România, Agenția pentru Egalitatea de Șanse, CPISC, Asociația Pro Democratia, Fundația Estuar, Les Amis de la France, Motivation Romania, universități, etc), dar și cu participarea altor actori regionali (ANTREC, FRDS, Terra Milenium III, etc.). Acest proces are loc sub coordonarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor – Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional, cu sprijinul proiectului de twinning național și al asistenței tehnice.

Consultările la nivel regional s-au realizat sub coordonarea ADR-urilor, cu sprijinul proiectelor de twinning regional și a asistenței tehnice, la care au participat reprezentanți ai instituțiilor și organismelor relevante la nivel local și regional dar și reprezentanți ai MDLPL și ai altor ministere.

Procesul de consultări parteneriale - rezumat

În cursul anului 2004 Direcția Politici Regionale și Programare a Direcției Generale de Politici Regionale a inițiat o serie de consultări parteneriale pentru elaborarea unei prime versiuni a Programului Operațional Regional. În acest sens a fost creat **Grupul de Lucru "Dezvoltarea regională și cooperarea transfrontalieră" pentru elaborarea strategiei Regionale a PND 2007-2013 și a POR**. Grupul a fost constituit din reprezentanți ai Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor, ca Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional, ai ministerelor - Autorități de Management pentru celelalte programe operaționale, ai Agențiilor de Dezvoltare Regională, ai partenerilor economici și sociali. Obiectivul acestui grup a fost de a susține Direcția Politici Regionale și Coordonare în elaborarea strategiilor de dezvoltare.

În prima etapă, martie-aprilie 2004, s-au realizat analize și metodologii alternative pentru POR, pentru identificarea nevoilor existente la nivel regional și local, precum și a priorităților de dezvoltare. Informațiile obținute au fost utilizate de membrii grupului de lucru pentru discutarea posibilelor axe prioritare și domenii de intervenție.

În cea de-a doua etapă, septembrie-decembrie 2004, a fost elaborată o metodologie pentru realizarea planurilor de dezvoltare regională. În noiembrie 2004, la nivel regional au fost

stabilite grupuri de lucru ca forum de discuție pentru evaluarea rolului partenerilor regionali și locali în implementarea POR.

Cea de-a treia etapă (ianuarie – mai 2005) s-a concentrat pe finalizarea axelor prioritare ale POR și continuarea dialogului cu celelalte ministere și reprezentanți ai programelor operaționale. De asemenea, au fost consultate ADR-urile pentru a se asigura coerența Planurilor de Dezvoltare Regională cu POR. În perioada mai-iunie 2005 au fost stabilite grupuri parteneriale locale pentru fiecare dintre axele prioritare ale POR. În cadrul grupurilor de lucru s-a realizat identificarea domeniilor de intervenție și a proiectelor care ar putea fi implementate prin intermediul POR.

A patra etapă în elaborarea POR a constat în organizarea de întâlniri bilaterale cu reprezentanții ministerelor de linie și ai ADR-urilor pentru o mai bună delimitare între măsurile propuse spre finanțare în celelalte programe operaționale și domeniile de intervenție ale POR. De asemenea, au fost organizate forumuri consultative cu participarea potențialilor beneficiari pentru activitățile eligibile ale POR.

Cea de-a cincea etapă s-a concentrat pe extinderea și consolidarea parteneriatelor pentru fundamentarea axelor prioritare și domeniilor de intervenție ale POR, prin implicarea în acest proces a Consiliilor de Dezvoltare Regională (CDR) și a Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională (CNDR). Totodată, au fost finalizate domeniile de intervenție ale POR, astfel încât versiunea finală a documentului să poată fi transmisă Comisiei Europene pentru procesul de negociere.

Comentarii ale participanților la procesul consultativ

Cele mai importante opinii exprimate de participanți în cadrul întâlnirilor parteneriale:

- introducerea unei axe prioritare dedicată infrastructurii sociale pentru asigurarea unei mai bune vizibilități a acțiunilor sociale;
- nevoia de a reabilita și de a echipa nu numai unitățile sanitare de importanță națională, dar și pe cele de la nivel local, care au o situație precară;
- construcția, pe baza unei analize cost-beneficiu, de noi spitale; extinderea spitalelor existente, dotarea cu echipamente medicale specifice conform noilor tehnologii, în special pentru situații de urgență, reabilitarea infrastructurii sociale: centre de zi pentru persoanele în vârstă, centrele pentru copiii abandonați, precum și centre pentru femei abuzate;
- corelarea proiectelor propuse cu strategiile naționale;
- includerea în cadrul priorității infrastructură de transport, pe lângă activitățile dedicate drumurilor locale/ județene și pe cele pentru porturilor și aeroporturilor de interes regional, care vor contribui la reducerea timpului de deplasare și creșterea atractivității regiunilor pentru investitori;
- necesitatea de a avea o axă prioritară pentru dezvoltarea turismului, întrucât toate regiunile României au potențial turistic, care poate fi valorificat, nu numai prin conservarea patrimoniului cultural, natural și istoric, dar și prin îmbunătățirea calității spațiilor de cazare și a infrastructurii pentru agrement;
- necesitatea de a sprijini orașele mici pentru îmbunătățirea infrastructurii urbane și a serviciilor, și ca urmare, întărirea funcțiilor urbane
- dezvoltarea urbană ar trebui să se bazeze pe o abordare integrată și realizarea planurilor de dezvoltare, în concordanță cu reglementările legislației în vigoare;

- necesitatea de a avea alocări financiare diferite între regiuni, în concordanță cu nivelul lor de dezvoltare;
- abordarea folosită pentru stabilirea alocării financiare a POR pe axe prioritare și regiuni; alocarea financiară a POR a fost stabilită printr-o abordare de sus în jos, iar Regiunile au fost de acord să folosească aceleași procente ale alocării naționale; de asemenea, regiunea București-Ilfov a fost de acord cu această abordare, întrucât în cadrul Regiunii există zone mai puțin dezvoltate, de exemplu zonele marginase și județul Ilfov;
- prioritizarea nevoilor pentru rezolvarea celor stringente;
- necesitatea de a implementa numai acele proiecte care își vor demonstra impactul teritorial;
- proiectele trebuie să fie dezvoltate în largi parteneriate;
- necesitatea continuării activităților de diseminare și informare privind procesul de implementare; Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor a organizat evenimente de informare privind conținutul axelor prioritare și etapele de implementare.

Concluzii

Pentru elaborarea POR a fost realizat un larg proces de consultări parteneriale. În cadrul forumurilor și al seminariilor desfășurate au fost formulate multe opinii, majoritatea fiind luate în considerare. Versiunea finală a POR reflectă punctele de vedere comune ale participanților din cadrul grupurilor de lucru.

ANEXA 1 - TABELE INDICATORI PENTRU ANALIZE SOCIO-ECONOMICE

Tabel 1

Structura investițiilor străine directe realizate până în anul 2005 (ISD) pe regiuni de dezvoltare

Regiune de dezvoltare	Valoare (mil.euro)	% în total
1. Nord-Est	292	1,3
2. Sud-Est	1.838	8,4
3. Sud	1.388	6,3
4. Sud-Vest	745	3,4
5. Vest	1.491	6,8
6. Nord-Vest	1.257	5,8
7. Centru	1.610	7,4
8. București-Ilfov	13.264	60,6
România	21.885	100,0

Sursa: BNR și INS – Cercetare statistică asupra Investițiilor Străine Directe în România, 2004

Tabel 2

Societățile comerciale cu participare străină la capital și valoarea capitalului social subscris, pe regiuni de dezvoltare, în perioada 1991- 2002

Regiune de dezvoltare	Nr. soc. com. cu participare străină la capital			Valoarea capitalului social subscris		
	Nr.	%	Ierarhie	Total (mii Euro)	%	Ierarhie
Total România	90.711	100,0	-	7.990.673	100,0	-
Nord-Est	3.513	3,9	6	279.402	3,5	7
Sud-Est	5.139	5,7	5	952.742	11,9	2
Sud-Muntenia	3.362	3,7	7	784.820	9,8	3
Sud-Vest Oltenia	2.142	2,4	8	250.130	3,1	8
Vest	9.138	10,1	2	606.871	7,6	4
Nord-Vest	8.775	9,7	3	501.987	6,3	5
Centru	7.673	8,5	4	408.251	5,1	6
București-Ilfov	50.969	56,2	1	4.206.469	52,6	1

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului

Tabel 3

Densitatea IMM, inclusiv a microîntreprinderilor

Regiune	IMM/1000 loc			Micro/1000 loc		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Nord-Est	10.84	12.1	13.14	9.35	10.59	11.52
Sud-Est	15.43	17.31	18.63	13.6	15.37	16.51
Sud	11.53	12.85	13.8	10.06	11.33	12.16
Sud-Vest	12.07	13.42	14.3	10.74	12.06	12.82
Vest	16.68	19.37	21.55	14.17	16.76	18.76
Nord-Vest	18.16	20.2	22.22	15.82	17.74	19.59
Centru	17.18	19.71	21.55	14.75	17.12	18.79
București-Ilfov	35.59	41.37	46.51	31.11	36.81	41.6
România	16.38	18.59	20.38	14.26	16.39	18.01

Sursă: INS 2006, Anuarul Statistic, 2003, 2004, 2005

Tabel 4

Numărul de angajați a IMM, inclusiv al microîntreprinderilor

Regiune	IMM/1000 loc			Micro/1000 loc		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Nord-Est	10.84	12.1	13.14	9.35	10.59	11.52
Sud-Est	15.43	17.31	18.63	13.6	15.37	16.51
Sud	11.53	12.85	13.8	10.06	11.33	12.16
Sud-Vest	12.07	13.42	14.3	10.74	12.06	12.82
Vest	16.68	19.37	21.55	14.17	16.76	18.76
Nord-Vest	18.16	20.2	22.22	15.82	17.74	19.59
Centru	17.18	19.71	21.55	14.75	17.12	18.79
București-Ilfov	35.59	41.37	46.51	31.11	36.81	41.6
România	16.38	18.59	20.38	14.26	16.39	18.01

Sursă: INS 2006, Anuarul Statistic, 2003, 2004, 2005

Tabel 5

IMM nou create

Regiune	IMM nou create			Structura IMM nou create		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Nord-Est	11886	17553	18620	12.8	14.3	13.0
Sud-Est	13519	14896	16501	14.6	12.1	11.5
Sud	9662	14076	15944	10.4	11.4	11.1
Sud-Vest	7331	10800	11269	7.9	8.8	7.9
Vest	8431	11010	14467	9.1	8.9	10.1
Nord-Vest	13761	17302	21977	14.8	14.0	15.3
Centru	11314	15610	16627	12.2	12.7	11.6
București-Ilfov	16691	21931	28006	18.2	17.8	19.5
România	92595	123178	143411	100	100	100

Sursă: INS 2006, Întreprinderi noi și profilul întreprinzătorilor din România

Tabel 6

Evoluția ratei șomajului pe regiuni și ani

- % -

	Nord-Est	Sud-Est	Sud	Sud-Vest	Vest	Nord-Vest	Centru	București-Ilfov
1991	4,5	4,0	2,7	3,4	2,5	3,2	1,8	1,4
1995	13,7	10,6	9,0	9,9	7,5	8,6	9,1	5,1
2000	13,2	11,4	10,4	11,6	10,4	8,5	10,3	5,8
2002	10,8	10,0	9,2	9,4	6,6	6,8	9,0	3,3
2003	9,0	8,1	8,3	9,1	7,0	5,4	8,3	2,8
2004	7,8	6,9	7,4	7,5	5,8	4,2	7,8	2,8
2005	6,8	6,4	7,3	7,4	5,1	4,0	7,3	2,4

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2004, INS

Tabel 7

Rețeaua operațională de căi ferate, pe regiuni

Regiunea	Suprafața regiunii (km ²)	Lungimea căilor ferate total (km)								Densitatea căi ferate / 1000 km ² pe teritoriu la sfârșitul anului 2005
		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Nord-Est	36850	1505	1507	1506	1506	1506	1506	1498	1634	44.3
Sud-Est	35762	1326	1327	1329	1329	1329	1362	1355	1750	48.9
Sud	34453	1671	1699	1699	1699	1699	1713	1703	1255	36.4
Sud-Vest	29212	983	1001	1001	1001	1001	997	990	1006	34.4
Vest	32034	2010	2010	2011	2011	2011	2009	2007	1904	59.4
Nord-Vest	34159	1659	1645	1645	1645	1645	1638	1641	1678	49.1
Centru	34100	1534	1470	1470	1470	1457	1509	1516	1420	41.6
București-Ilfov	1821	322	322	354	354	354	343	343	301	165.3
România	238391	11010	10981	11015	11015	11002	11077	11053	10948	45.9

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 8

Rețeaua de căi ferate din România, în perioada 1997-2005

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Lungimea rețelei de căi ferate (km)	11.380	11.010	10.981	11.015	11.015	11.002	11.077	11.053	10.948
Lungimea rețelei de căi ferate electrificate (km)	3.943	3.929	3.942	3.950	3.950	3.950	3.965	3.965	3.999

Sursa: Institutul Național de Statistică

ANEXA 2 – PROFILURI REGIONALE

REGIUNEA NORD-EST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiu ne	Județele¹						România
		BC	BT	IS	NT	SV	VS	
I. Populație, ocupare, șomaj²								
I.1 Populație totală (cifre absolute)	3734546	723518	459900	813943	570682	705752	460751	21623849
Populația urbană (%)	43,4	46,2	41,8	46,2	38,6	43,3	41,6	54,9
Populația rurală (%)	56,6	53,8	58,2	53,8	61,4	56,7	58,4	45,1
Sold migrator	-4783	-730	-576	-1128	-987	-484	-1328	-7234
I. 2 Ocupare								
Populația activă în total populație (%)	47,9							45,5
Populația ocupată în total populație (%)	33,8	31,1	33,3	36,4	35,2	34,5	31,9	38,8
Populația ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	42,7	32,6	52,9	34,6	45,1	48,1	51,2	32,0
Industrie (%)	19,4	26,2	15,1	18,8	19,4	16,8	18,7	23,5
Servicii(%)	37,9	41,2	32,0	46,5	35,4	35,1	30,0	44,5
I.3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2005(%)	6,8	6,3	6,2	7,2	5,6	6,0	10,1	5,9
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	5,2	4,9	4,3	5,4	4,6	5,2	7,1	5,2
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	63,3	55,6	65,3	72,5	62,3	60,7	59,2	58,8
II. Dezvoltare economică								
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	2029,3	2441,1	1453,7	2307,3	1974,9	2027,1	1530,6	2932,8
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	1811,9							6194,8
II. 3. Investiții străine directe (mil.euro)	292							21.885
II.4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	2		1		1			36
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	13,1							20,4
IMM total (cifră absolută)	49.078							440.714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	15,1							13,2
Construcții (%)	5,7							7,0
Servicii (%)	78,9							80,0
Structura IMM după mărime:								

¹ BC (Bacău), BT (Botoșani), IS (Iași), NT (Neamț), SV (Suceava), VS (Vaslui)² Valoarea datelor înregistrate la 1 iulie 2004

Micro (%)	87,7							88,3
Mici (%)	10,9							9,4
Medii (%)	2,3							2,3
Grad de atractivitate ⁴⁰	19,7							
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100kmp)	36,3	37,1	42,5	43,0	30,6	29,0	40,8	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	25,1	25,8	16,4	17,6	25,3	37,0	26,8	26,5
III. 2 Utilități publice								
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	54,8 12,3	72,0 13,4	64,1 14,8	48,9 11,3	54,2 12,9	38,9 11,1	55,8 10,6	61,0
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	24,3 5,4	54,8 10,2	19,2 4,5	13,3 3,1	16,9 4,0	26,5 8,4	12,8 2,4	21,8
III. 3 Educație								
Număr unități de învățământ *)	1.664	392	271	362	231	240	168	11.865
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	66	10	11	20	7	11	7	433**)
III. 5 Servicii sociale								
Numărul instituțiilor care furnizează servicii sociale	916	640	75	19	18	14	150	13,747
III. 6 Turism								
Unități de cazare (nr.)	402	41	11	68	94	179	9	4.226
Capacitate cazare existentă (locuri)	18.718	3.401	756	3.428	4.045	6.526	562	282.661
Capacitate cazare în funcțiune (mii locuri zile)	5.285	976	284	718	1.165	1.933	209	54.979

*) toate unitățile de învățământ preuniversitar: grădinițe, școli primare/gimnaziale, licee, școli profesionale, școli post/liceale și universitar, atât publice cât și private.

**) inclusiv sectorul privat

REGIUNEA SUD EST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹						România
		BR	BZ	CT	GL	TL	VN	
I, Populație, ocupare, șomaj ⁴²								
I, 1 Populație totală (cifre absolute)	2846379	370428	494052	715148	620500	252485	393766	21623849
Populația urbană (%)	55,5	65,3	41,4	70,9	56,9	49,1	37,8	54,9
Populația rurala (%)	44,5	34,7	58,6	29,1	43,1	50,9	62,2	45,1

⁴⁰ Romanian Business Digest, 2005

¹ DJ (Dolj), GJ (Gorj), MH (Mehedinți), OT (Olt), VL (Vâlcea)

⁴² valoarea datelor înregistrată la 1 iulie 2004

Sold migrator	-1803	-499	-379	675	-1095	-590	-142	-7234
I, 2 Ocupare								
Populația activă în total populație (%)	43,7							45,5
Populația ocupată în total populație (%)	36,1	34	36,5	40,1	33,0	34,7	36,2	38,8
Populația ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	35,3	33,8	44,9	24,5	31,9	40,0	48,4	32,0
Industrie (%)	21,5	27,5	22,4	17,8	23,3	23,2	19,5	23,5
Servicii (%)	43,2	38,7	32,7	57,7	44,8	36,8	32,1	44,5
I, 3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2005(%)	6,4	6,8	7,4	5,6	8,3	6	4	5,9
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	5,9	4,8	6,4	6,8	7,7	4,8	2,9	5,2
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	63	65,2	62,3	54,7	72,6	54,4	65,4	58,8
II, Dezvoltare economica								
II, 1, PIB / locuitor (2004) – euro	2661,35	2363,48	2198,69	3640,82	2542,81	2454,97	2070,22	2932,86
II, 2, Productivitatea muncii (2003) - euro	5864,1							6194,8
II, 3, Investiții străine directe (mil, euro)	1838							21885
II, 4, Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	3			1	2			34
II, 5, IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	18,63							20,38
IMM total (cifra absolută)	53021							440714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	11,43							13,19
Construcții (%)	5,71							6,9
Servicii (%)	82,57							79,53
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	88,62							88,34
Mici (%)	9,16							9,41
Medii (%)	2,22							2,25
Grad de atractivitate ⁴³	22,5							-
III, Infrastructura								
III, 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	30,4	24,9	43,4	32,9	32,8	15,5	39,5,1	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	19,4	23,5	12,6	22,5	19,5	25,7	18	26,4
III, 2 Utilități publice								

⁴³ Romanian Business Digest 2005

Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	80	80	71,2	98,5	60	96	80	61,0
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	22,11	13,64	11,49	45,71	25	25,49	12,33	21,86
III, 3 Educație								
Număr unități de învățământ	1772	138	725	300	259	157	193	11865
III, 4 Sănătate								
Număr spitale	47	5	6	13	11	4	8	433
III, 5 Servicii sociale								
Numărul instituțiilor furnizoare de servicii sociale	841	21	15	212	14	215	364	13.747
III, 6 Turism								
Unități de cazare (Nr)	1228	23	49	958	21	128	49	4226
Capacitate cazare existentă (locuri)	132965	2005	2382	121067	1449	4019	2043	282661
Capacitate cazare în funcțiune (mii locuri zile)	13608	565	679	10939	331	564	530	54979

REGIUNEA SUD

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹							România
		AG	CL	DB	GR	IL	PH	TR	
I, Populație, ocupare, șomaj ⁴⁵									
I,1 Populație totală (cifre absolute)	3.329.762	646.320	317.652	537.090	286.208	292.666	827.512	422.314	21.623.849
Populația urbana (%)	41,7	48,2	39,1	31,3	31,1	45,6	50,9	33,6	54,9
Populația rurala (%)	58,3	51,8	60,9	68,7	68,9	54,4	49,1	66,4	45,1
Sold migrator	-1.494	-35	-72	-198	354	-400	-137	-1.006	-7.234
I, 2 Ocupare									
Populația activă în total populație (%)	46,7								45,5
Populația ocupată în total populație (%)	35,7	39	31,9	37	30,8	32,9	35,2	37,7	38,8
Populația ocupată pe sectoare economice:									
Agricultura (%)	39,7	30,6	51,5	38,6	57,5	50,7	24,5	59,4	32,0
Industrie (%)	23,7	30,6	16,9	24,7	10,8	14,9	30,8	15,3	23,5
Servicii (%)	36,6	38,8	31,6	36,7	31,7	34,4	44,7	25,3	44,5
I,3 Șomajul									
Rata șomajului la 31 decembrie 2005(%)	7,3	5,2	9,0	7,4	5,6	12,1	6,3	8,9	5,9

¹ DJ (Dolj), GJ (Gorj), MH (Mehedinți), OT (Olt), VL (Vâlcea)⁴⁵ valoarea datelor înregistrată la 1 iulie 2004

Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	6,4	5,0	6,9	6,6	4,6	10,5	5,9	6,8	5,2
Ponderea șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	60,1	46,7	72,1	60,3	55,4	71,7	44,9	75,0	58,9
II, Dezvoltare economica									
II, 1, PIB / locuitor (2004) – euro	2.447	3.071	2.043	2.173,7	1.748,1	2.641,3	2.696,9	1.999,9	2.932,8
II, 2, Productivitatea muncii (2003) - euro	5153,4								6.194,8
II, 3, Investiții străine directe (mil. euro)	1.388								21.885
II, 4, Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	11	1	-	2	2	1	5	-	34
II, 5, IMM									
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	13,8								20,3
IMM total (cifra absolută)	45.964								440.714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	13,4								13,1
Construcții (%)	6,9								6,9
Servicii (%)	79,1								79,5
Structura IMM după mărime:									
Micro (%)	88,1								88,3
Mici (%)	9,4								9,4
Medii (%)	2,4								2,3
Grad de atractivitate ⁴⁶	20,5								
III. Infrastructura									
III. 1 Transport									
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	34,8	44,1	25,3	43,4	30,8	25,7	46,4	26,3	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	29,2	20,6	40,0	27,2	35,1	34,9	23,8	39,1	26,4
III. 2 Utilități publice									
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	56,1	73,5	62,9	56,1	33,3	69,2	75,0	17,5	61,0
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	15,9	18,6	11,1	11,2	7,4	7,6	34,6	10,3	21,8
III. 3 Educație									
Număr unități de învățământ	1.901	353	137	254	107	118	685	247	11.865
III. 4 Sănătate									
Număr spitale	62	17	6	7	5	4	15	8	433

⁴⁶ Romanian Business Digest 2005

III, 5 Servicii sociale									
Numărul instituțiilor furnizoare de servicii sociale	466	11	5	121	6	6	17	300	13.747
III, 6 Turism									
Unități de cazare (Nr)	409	115	7	37	15	19	203	13	4.226
Capacitate cazare existentă (locuri)	22,292	4,710	546	2,261	986	2,630	10,289	870	282.661
Capacitate cazare în funcțiune (mii locuri zile)	6.439	1275	196	798	202	550	3223	195	54.979

REGIUNEA SUD VEST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹					România
		DJ	GJ	MH	OT	VL	
I. Populație, ocupare, șomaj ⁴⁸							
I.1 Populație totală (cifre absolute)	2.306.450	718.874	384.852	303.869	483.674	415.181	21.623.849
Populația urbană (%)	47,5	53,4	46,9	48,6	40,6	45,2	54,9
Populația rurală (%)	52,5	46,6	53,1	51,4	59,4	54,8	45,1
Sold migrator	-1.055	172	-236	-289	-591	-111	-7.234
I. 2 Ocupare							
Populația activă în total populație (%)	48,4						45,5
Populația ocupată în total populație (%)	37,2	37,1	36,0	36,9	35,8	40,2	38,0
Populația ocupată pe sectoare economice:							
Agricultura (%)	42,1	44,1	31,1	48,1	49,0	37,5	32,0
Industrie (%)	21,1	18,2	29,0	19,1	19,7	22,1	23,5
Servicii (%)	36,8	37,7	39,9	32,8	31,3	40,4	44,5
I.3 Șomajul							
Rata șomajului la 31 decembrie 2005(%)	7,4	6,3	9,3	9,5	7,1	6,6	5,9
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	6,3	5,0	8,6	7,5	5,5	6,5	5,2
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	60,9	56,7	52,2	77,0	66,2	55,7	58,8
II. Dezvoltare economică							
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	2.443,9	2365,9	3112,7	2263,5	1986,3	2627,5	2.932,8
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro	4.932,6						6.194,8

¹ DJ (Dolj), GJ (Gorj), MH (Mehedinți), OT (Olt), VL (Vâlcea)⁴⁸ valoarea datelor înregistrată la 1 iulie 2004

II. 3. Investiții străine directe (mil. euro)	745						21.885
II. 4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	2	1	1	0	0	0	34
II. 5. IMM							
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	14,3						20,38
IMM total (cifra absolută)	32.981						440.714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	11,9						13,2
Construcții (%)	5,4						7,0
Servicii (%)	82,3						79,5
Structura IMM după mărime:							
Micro (%)	89,6						88,3
Mici (%)	8,4						9,4
Medii (%)	2,0						2,3
Grad de atractivitate ⁴⁹	21						
III. Infrastructura							
III. 1 Transport							
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	35,8	29,6	39,3	37,6	37,1	37,6	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	32,4	22,7	32,3	21,9	55,6	29,3	26,5
III. 2 Utilități publice							
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	41,3	12,6	64,9	62,1	40,2	50,6	61,0
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	13,2	7,2	18,6	18,2	8,9	18,0	21,8
III. 3 Educație							
Număr unități de învățământ	1.321	279	198	123	485	236	11.865
III. 4 Sănătate							
Număr spitale	42	14	8	6	6	8	433
III. 5 Servicii sociale							
Numărul instituțiilor furnizoare de servicii sociale	104	60	15	6	10	13	13.747
III. 6 Turism							
Unități de cazare (Nr)	227	19	36	15	10	147	4226
Capacitate cazare existentă (locuri)	14.672	1.140	1.320	1.164	668	10.380	282.661
Capacitate cazare în funcțiune (mii locuri zile)	3.950	406	339	404	153	2648	54.979

⁴⁹ Romanian Business Digest 2005

REGIUNEA VEST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiune	Județe ⁵⁰				Romania
		AR	CS	HD	TM	
I. Populație, ocupare, șomaj						
I.1 Populație totală (cifre absolute)	1,930,458	459,286	331,876	480,459	658,837	21,623,849
Populația urbana (%)	63.6	55.5	56.5	76.9	63.0	54.9
Populația rurala (%)	36.4	44.5	43.5	23.1	37.0	45.1
Sold migrator	663	690	74	-1,658	1557	-7,234
I. 2 Ocupare						
Populația activa în total populație (%)	43.7					45.5
Populația ocupata în total populație (%)	40.8	44.1	36.06	40.3	48.3	38.8
Populația ocupata pe sectoare economice:						
Agricultura (%)	26.6	25.8	37.8	23.5	24.9	32,00
Industrie (%)	29.5	31.6	24.06	33.2	28.01	23,5
Servicii(%)	43.8	42.3	34.0	37.9	41.4	44,5
I.3 Șomajul						
Rata șomajului la 31 decembrie 2005(%)	5.1	3.6	7.9	9.4	2.3	5,9
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	4.9	3.1	7.1	9.4	2.3	5.2
Ponderea șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	50.02	58.5	44.4	47.2	47.4	58.8
II. Dezvoltare economica						
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	3,363.7	3,465.4	2,644.5	2,801.9	4,066.5	2,932.8
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	6,979.4					6,194.8
II. 3. Investiții străine directe	1,491					21,885
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice autorizate)	1			1		34
II. 5. IMM						
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	21.55					20.38
IMM total (cifră absolută)	41,594					440,714
din care:						
Industrie prelucrătoare (%)	14.15					13.2
Construcții (%)	7.48					7.00
Servicii (%)	78.00					79.5
Structura IMM după mărime:						
Micro (%)	87.09					88.34
Mici (%)	10.32					9.41
Medii (%)	2.59					2.25
Grad de atractivitate	35.8					
III. Infrastructura						

⁵⁰ Ar (Arad), CS (Caras-Severin), HD (Hunedoara), TM (Timis)

III. 1 Transport						
Densitatea drumurilor publice/100 kmp (%)	32.1	28.9	22.8	45.4	33.4	33.5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	26	22.8	39.6	21.7	24.01	26.4
III. 2 Utilități publice						
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	65.5	84.6	44.1	52.2	76.8	61.04
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	28.2	37.2	22.07	32.9	18.9	21.8
III. 3 Educație						
Număr școli	1,242	257	186	209	590	11,865
III. 4 Sănătate						
Număr spitale	46	11	8	11	16	433
III. 6 Turism						
Unități de cazare	365	85	102	87	91	4,226
Capacitate cazare existentă	21,291	4,850	7,113	3,918	5,410	282,661
Capacitate cazare în funcțiune (mii locuri – zile)	5,286	952	1,674	904	1,756	54,979

REGIUNEA NORD-VEST**Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic****- 2005-**

2005

INDICATORI	Regiune	Județe ⁵¹						România
		BH	BN	CJ	MM	SM	SJ	
I. Populație, ocupare, șomaj								
I.1 Populația totală (cifre absolute)	2737400	595685	317254	694511	515610	368702	245638	21623849
Populația urbană (%)	53,1	50,4	36,2	67,0	58,8	46,0	40,8	54,9
Populația rurală (%)	46,9	49,6	63,8	33,0	41,2	54,0	59,2	45,1
Sold migrator	-1633	5	-284	282	-620	-877	-139	-7234
I. 2 Ocupare								
Populația activă în total populație (%)	43,3							45,5
Populația ocupată în total populație (%)	41,8	45,7	38,1	44,5	38,8	39,6	39,4	38,8
Populația ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	35,0	34,7	39,7	25,7	40,1	41,6	39,1	32,0
Industrie (%)	25,05	27,2	23,1	24,5	24,1	25,3	24,6	23,5
Servicii(%)	39,9	38,0	37,2	49,7	35,8	33,1	36,3	44,5
I.3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2005 (%)	4,0	2,7	4,3	4,4	4,5	3,4	6,1	5,9
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	3,6	2,1	4,0	4,5	4,0	2,7	5,0	5,2
Ponderea șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	57,5	64,0	40,5	61,8	59,3	58,5	51,3	58,9

⁵¹ BH (Bihor), BN (Bistrița-Năsăud), CJ (Cluj), MM (Maramureș), SM (Satu Mare), SJ (Sălaj)

II. Dezvoltare economică								
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	2850,7	3180,0	2245,3	3678,5	2249,2	2535,9	2267,8	2932,8
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	6239,0							6194,8
II. 3. Investiții străine directe (2005) – mil. euro	1257							21885
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale)	2	-	-	1	-	-	1	34
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	22,2							20,3
IMM total (cifră absolută)	60.829							440.714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	15,4							13,1
Construcții (%)	8,2							6,9
Servicii (%)	76,0							79,5
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	88,1							88,3
Mici (%)	9,7							9,4
Medii (%)	2,1							2,2
Grad de atractivitate	39,8							
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100 km ²)	34,7	39,2	28,1	39,5	25,0	36,3	40,9	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	27,2	22,0	23,3	22,7	34,1	48,6	19,5	26,4
III. 2 Utilități publice								
Localități cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	74,32	71,0	54,8	96,3	82,9	65,6	68,8	61,0
Localități cu rețea de canalizare în total localități (%)	5,4	4,8	4,2	7,0	10,6	3,9	1,8	21,8
III. 3 Educație								
Număr școli	1301	341	100	269	289	149	153	11.865
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	61	15	3	23	9	5	6	433
III. 5 Servicii sociale								
Număr de instituții furnizoare de servicii sociale	519	15	19	18	24	434	9	13747
III. 6 Turism								
Unități de cazare	480	85	24	181	112	61	17	4226
Capacitate cazare existentă	26.019	10.455	2.660	6.669	2.873	2.304	1.058	282.661
Capacitate cazare în funcțiune - mii	7.104	2577	839	2.032	977	411	268	54.979

REGIUNEA CENTRU**Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic****- 2005-**

INDICATORI	Regiune	Județele ¹						România
		AB	BV	CV	HR	MS	SB	
I. Populație, ocupare, șomaj								
I.1 Populație totală (cifre absolute)	2530486	379189	595211	223886	326558	583383	422259	21623849
Populația urbană (%)	59,9	58,0	74,7	50,4	44,1	52,8	67,6	54,9
Populația rurală (%)	40,1	42,0	25,3	49,6	55,9	47,2	32,4	45,1
Sold migrator	-1734	-365	-239	-299	-589	7	-247	-7234
I. 2 Ocupare								
Populația activă în total populație (%)	42,5	48,7	43,0	42,2	40,5	42,0	41,9	45,5
Populația ocupată în total populație (%)	39,8	44,8	38,1	38,1	38,6	40,4	39,1	38,8
Populația ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	26,7	32,2	15,3	30,9	36,5	32,5	18,4	32,1
Industrie (%)	29,3	27,5	31,2	29,5	26,6	27,8	32,7	24,8
Servicii(%)	39,3	36,7	46,6	36,7	33,9	35,4	42,9	43,1
I.3 Șomajul								
Rata șomajului la 31 decembrie 2005(%)	7,3	8,3	8,7	8,8	8,5	4,6	6,0	5,9
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	6,7	7,7	8,9	7,0	7,2	4,3	5,4	5,2
Pondere șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	50,2	34,2	59,7	61,2	37,4	52,9	56,3	58,8
II. Dezvoltare economică								
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	3056,9	2883,8	3515,9	2825,2	2468,5	3018,7	3198,7	2932,8
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	7071,8	-	-	-	-	-	-	6194,8
II. 3. Investiții străine directe	1610	-	-	-	-	-	-	21885
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice autorizate)	11	2	6	-	-	1	2	36
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	21,55	-	-	-	-	-	-	20,38
IMM total (cifră absolută)	54539	-	-	-	-	-	-	440714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	16,70	-	-	-	-	-	-	13,19
Construcții (%)	7,51	-	-	-	-	-	-	6,9
Servicii (%)	75,41	-	-	-	-	-	-	79,53
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	87,19	-	-	-	-	-	-	88,34
Mici (%)	10,3	-	-	-	-	-	-	9,41

¹ AB (Alba), BV (Brașov), CV (Covasna), HR (Harghita), MS (Mureș), SB (Sibiu)

Medii (%)	2,5	-	-	-	-	-	-	2,25
Grad de atractivitate	32,7	-	-	-	-	-	-	-
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice/100 kmp (%)	29,9	42,1	27,8	22,6	24,8	29,4	29,4	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	23,8	15,2	28,8	35,1	29,6	21,6	23,9	26,4
III. 2 Utilități publice								
Localităților cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	63,2	66,2	77,6	51,1	71,6	61,6	48,4	61,0
Localităților cu rețea de canalizare în total localități (%)	28,32	66,23	77,58	51,11	71,64	61,76	48,43	21,8
III. 3 Educație								
Număr școli	2040	491	384	119	160	698	188	11865
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	51	10	14	6	5	6	10	433
III. 5 Servicii sociale								
Număr de instituții furnizoare de servicii sociale	6779	235	419	467	4305	788	565	13747
III. 6 Turism								
Unități de cazare	933	27	403	47	301	104	111	3900
Capacitate cazare existentă	35479	1179	12037	3664	7644	6201	4754	282661
Capacitate cazare în funcțiune (mii locuri – zile)	9422	362	4219	977	1131	1570	1163	54979

REGIUNEA BUCUREȘTI-ILFOV

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare și potențialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiune	Județele ¹		România
		IF	B	
I. Populație, ocupare, șomaj				
I.1 Populație totală (cifre absolute)	2.208.368	283.409	1.924.959	21.623.849
Populația urbană (%)	90,5	26,1	100,0	54,9
Populația rurală (%)	9,5	73,9	-	45,1
Sold migrator	5.053	3.559	1494	-7.234
I. 2 Ocupare				
Populația activă în total populație (%)	46,8			45,5
Populația ocupată în total populație (%)	48.1	45.9	48.8	38.8

¹ IF (Ilfov), B (București)

Populația ocupată pe sectoare economice:				
Agricultură (%)	4,5	29,1	1,1	32,0
Industrie (%)	20,1	23,6	19,6	23,5
Servicii (%)	75,4	47,3	79,3	44,5
I.3 Șomajul				
Rata șomajului la 31 decembrie 2005 (%)	2,4	2,0	2,4	5,9
Rata șomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	2,9	2,0	3,0	5,2
Ponderea șomerilor neindemnizați în total șomeri înregistrați la 31 decembrie 2005 (%)	65,5	58,0	66,3	58,8
II. Dezvoltare economică				
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	5616,7	4013,9	5849,5	2.932,9
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	11.451			6194,8
II. 3. Investiții străine directe (mil. euro)	13.264			21.885
II.4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, științifice și tehnologice)	2	-	2	34
II. 5. IMM				
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	46,5			20,4
IMM total (cifra absolută)	102.708			440.714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	10,0			13,2
Construcții (%)	7,5			7,0
Servicii (%)	82,4			79,5
Structura IMM după mărime:				
Micro (%)	89,4			88,3
Mici (%)	8,2			9,4
Medii (%)	2,0			2,3
Grad de atractivitate ⁵⁴	87,2			
III. Infrastructură				
III. 1 Transport				
Densitatea drumurilor publice (km/100 km ²)	47,9	49,4	37,8	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	52,6	47,2	100,0	26,4
III. 2 Utilități publice				
Localități cu rețea de apă potabilă în total localități (%)	48,8	47,5	100,0	61,0
Localități cu rețea de canalizare în total localități (%)	43,9	42,5	100,0	21,8
III. 3 Educație				
Număr unități de învățământ	662	206	559	11.865

⁵⁴ Romanian Business Digest 2005

III. 4 Sănătate				
Număr spitale	58	6	52	433
III. 5 Servicii sociale				
Număr de instituții furnizoare de servicii sociale	405	6	399	13747
III. 6 Turism				
Unități de cazare (număr)	122	32	90	4.226
Capacitate cazare existentă (locuri)	11.225	1.577	9.648	282.661
Capacitate cazare în funcțiune (locuri –zile)	3.885.000	430.000	3.455.000	54.979.000

ANEXA 3 –ANALIZA SWOT PE REGIUNI DE DEZVOLTARE**Analiza SWOT - Regiunea Nord Est**

PUNCTE TARI	PUNCT SLABE
Drumul european E85 (străbate regiunea pe direcția nord-sud), coridorul pan-european IX; trei aeroporturi internaționale Iași, Suceava și Bacău;	Cea mai scăzută valoare a indicatorului PIB regional/locuitor dintre toate regiunile (71,7% din media națională - 2002)
Trei centre universitare cu infrastructură de bază în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării în Iași, Suceava, Bacău	Cea mai ridicată rată a sărăciei dintre toate regiunile – 40.7% în 2001 (calculată conform metodologiei CAPSIS, pe baza indicatorul agregat al veniturilor și beneficiilor sociale).
Centre culturale (Iași, Suceava), mănăstiri (Agapia, Văratec, Voroneț, Iași, Moldovița, Sucevița, etc), monumente istorice (Cetatea Neamțului, Cetatea de Scaun a Sucevei, Hanul Domnesc din Suceava, Biblioteca Centrală Universitară din Iași, Biserica Trei Ierarhi - Iași, etc.), de importanță națională și internațională (patrimoniul UNESCO);	Cea mai mare rată de mortalitate infantilă dintre toate regiunile (20.1 decese/1000 născuți vii - județul Vaslui- 23.5 decese/1000 născuți vii), superioară mediei naționale (16.7 decese/1000 născuți vii);
Bucovina: zonă tradițional mai dezvoltată (sectorul serviciilor) cu influență asupra arealelor limitrofe	Productivitatea muncii inferioară celei naționale;
Ofertă turistică diversificată, cu specific în eco și agroturism;	Cel mai redus număr de IMM-uri dintre toate regiunile țării;
Infrastructura de telecomunicații bine dezvoltată și cu un grad ridicat de acoperire;	Productivitate slabă în agricultură (numai 21% din PIB regional);
Număr ridicat de IMM-uri de mărime mică și mijlocie ale localnicilor reînforși din străinătate (doar în Bucovina);	Nivel scăzut al infrastructurii rutiere modernizate, precum și legături aeriene deficitare;
Specific meșteșugăresc (lemn, olărit, textile) și culinar bine conturate;	Grad scăzut de ocupare turistică în raport cu potențialul turistic existent;
Resurse de sol (păduri de rășinoase, soluri fertile), subsol (sare, hidrocarburi), resurse hidroenergetice	Grad scăzut de atractivitate a majorității orașelor mici și mijlocii neavând un profil economic bine conturat (cel mai redus procent de ISD, grad scăzut de ocupare turistică);
Forță de muncă calificată în industria chimică, petrochimică, metalurgică, textilă, lemn și prelucrarea acestuia	Grad scăzut al populației ocupate în domeniul serviciilor, inclusiv în construcții;
	Pondere ridicată a populației concentrate în mediul rural (59.23%);
	Rată ridicată a șomajului în regiune (12.3% în județul Vaslui);
	Numeroase întreprinderi puțin viabile cu capacitate redusă de adaptare tehnologică și managerială
	Vulnerabilitate la fenomene naturale (inundații, alunecări masive de teren), datorită lucrărilor civile insuficiente și tăierilor masive de păduri
	Relații de transport dificile spre Vestul Europei, în special în perioada de iarnă (trecători carpatice des blocate: Tihuța și cheile Bicaz)
	Vulnerabilitatea structurală a populației datorită plecării masive a bărbaților la muncă în străinătate, agravată de tendința de limitare a ofertelor pentru femei (preconizată criză a industriei ușoare)
	Resurse de subsol (hidrocarburi) limitate și tăieri masive a pădurilor

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Posibilitatea dezvoltării schimburilor comerciale datorită amplasării regiunii pe viitoarea graniță de est a Uniunii Europene: zone de concentrare pentru logistica produselor destinate comerțului cu Estul Europei;	Lipsa de coeziune a măsurilor de dezvoltare economică și socială pe fondul accentuării lipsei de încredere a populației în redresarea economică a țării;
Încurajarea practicării unor noi forme de turism și valorificarea moștenirii istorice, culturale spirituale și de tradiție;	Slaba competitivitate a firmelor de profil din regiune cu cele din statele membre după accesarea României în U.E.;
Posibilitatea dezvoltării mediului de afaceri ca rezultat al construcției parcurilor industriale, științifice și a incubatoarelor de afaceri;	Continuarea exodului „materiei cenușii” și, în general, a forței de muncă, către alte regiuni ale țării și în străinătate;
Materii prime: materiale de construcții, lemn capabile să atragă investitorii străini;	Creșterea în continuare a gradului de sărăcie a populației în regiune;
Modernizarea aeroporturilor din regiune pot susține mediul de afaceri regional și pot deveni puncte de plecare pentru itinerariile turistice regionale;	Extinderea zonelor afectate de dezastre naturale (alunecări de teren, inundații);
Experiență profesională și infuzie de capital provenind de la persoanele care lucrează în străinătate	Mărirea discrepanței între zona Bucovinei, mai dezvoltată și restul regiunii

Analiza SWOT - Regiunea Sud-Est

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Poziția strategică a regiunii cu deschidere către piețe est-europene și asiatice	Numeroase orașe mici cu structuri urbane insuficiente (Măcin, Isacea)
Coridoarele de transport pan-europene	Nivel redus de eficiență și siguranță a traficului pe rețelele de transport
Porturi maritime (Constanța – important port maritim și cel mai mare de la Marea Neagră, Mangalia și Midia petrolier) și fluvio-maritime (Brăila, Galați, Tulcea și Sulina) și aeroporturi (Constanța - M. Kogălniceanu, și parțial Tulcea și Buzău)	Izolarea localităților din zona Deltei Dunării, cu nivel ridicat de sărăcie a populației Legături de transport instabile a zonei de nord a Dobrogei cu malul stâng al Dunării
Producție de energie electrică nucleară ieftină (centrala Cernavodă)	Cheltuieli de cercetare, dezvoltare și inovare foarte mici (numai 3,4 % din total)
Producție și zăcăminte de hidrocarburi și gaze în zona maritimă a platoului continental, roci de construcție (Dobrogea)	Resurse naturale limitate (excepție hidrocarburi). Vulnerabilitate mare a zonei subcarpatice datorată izolării satelor, insuficiența lucrărilor hidrotehnice, drumurilor de acces și mișcărilor tectonice.
Suprafețe agricole mari și soluri fertile cu condiții favorabile pentru o agricultură ecologică. Potențial economic extrem de valoros în Delta Dunării: una dintre marile rezervații naturale ale lumii. Sector de turism relativ bine dezvoltat (litoralul Mării Negre și Delta Dunării, stațiuni balneo-climaterice: Lacu Sărat, Techirghiol, Sărata Monteoru, unele pensiuni agroturistice în zonele montane și în Delta Dunării, mănăstirile din nordul Dobrogei și din Munții Buzăului și Vrancei)	Caracter sezonier al turismului pe litoral Absența unor politici și programe coerente de dezvoltare și nivel ridicat al prețurilor în turism

Capacitate ridicată de cazare (circa 40% din capacitatea de cazare turistică estivală a României)	Infrastructura de turism este slab dezvoltată sau învechită: discrepanță mare între vechile și noile facilități
Sectorul de IMM mai bine dezvoltat în comparație cu alte regiuni (12,4% din nivelul național, locul III din cele 8 regiuni)	Număr redus al investițiilor și repartizare neuniformă pe teritoriul regiunii Nivel redus de dezvoltare a sectorului IMM (excepție Constanța)
Industrie diversificată, cu valoare adăugată ridicată a producției (petrochimie – Năvodari, metalurgie – Galați și Tulcea, constructoare de mașini - Buzău), construcții navale - (Constanța, Galați, Brăila, Tulcea, Mangalia, Midia)	Dezvoltare insuficientă a infrastructurilor de servicii publice, utilități în orașe și management necorespunzător al deșeurilor
Forță de muncă flexibilă și calificată (nivel de instruire ridicat – 9,9% persoane cu studii superioare, locul IV)	Rata șomajului ridicată. Veniturile mici ale populației din regiune. Emigrație puternică a forței de muncă în ultimul deceniu.
	Dotare medico-sanitară insuficientă și cu acoperire redusă a spațiului rural și a Deltei
	Rata de penetrare redusă a telefoniei fixe (2003 – 20% față de 57% în UE 15)
	Fragmentarea terenurilor agricole conduce la diminuarea mecanizării și productivitate redusă în agricultură
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Potențial ridicat de dezvoltare a turismului în domeniul ecologic, religios, cultural, balneoclimateric	Concurența zonelor turistice din străinătate cu o ofertă turistică de calitate superioară și prețuri competitive
Interes internațional ridicat pentru conservarea biodiversității și promovarea turismului (Delta Dunării)	Accentuarea procesului de deindustrializare; capacitate redusă de susținere financiară a modernizării și management defectuos al piețelor de desfacere
Determinat de situarea strategică a Mării Negre, investițiile străine pot determina o creștere a competitivității prin transfer tehnologic, piețe noi și management modern, atât pentru societatea din UE, pentru export, cât și cele extracomunitare care penetrează spațiul european.	Riscul migrării masive a populației din mediul rural către urban și creșterea șomajului după integrarea României la UE, datorită incapacității gospodăriilor țărănești dar și a fermelor de a concura cu produsele agricole comunitare.
Creșterea cererii consumatorilor pentru produse ecologice stimulând astfel îmbunătățirea ofertei acestora și specializarea în condiții naturale prielnice	Riscul emigrării restului de populație, determinat de pierderea locului de muncă după integrare.
Posibilitatea elaborării de proiecte cu finanțare din fonduri structurale pentru susținerea dezvoltării/ inovării, cercetării și transferului de tehnologie	Riscul deprofesionalizării categoriilor de populație cu calificări superioare din cauza lipsei locurilor de muncă.
Pol al producției de energie electrică ieftină cu posibilități de export (extinderea centralei Cernavodă)	Riscul relocalizării unor sectoare industriale către exterior (Republica Moldova și Ucraina), din cauza costurilor mai reduse (în special în industria ușoară)
Construirea rețelei de autostrăzi și modernizări. Transportul feroviar favorizează apariția de centre logistice pentru mărfuri cu destinație și proveniență central europeană	Riscul nerealizării reformei administrative pentru descentralizarea financiară și administrativă;
Apariția de zone industriale în lungul canalului Dunăre-Marea Neagră pentru prelucrarea primară a produselor în vrac importate din țările central-europene	Globalizarea și fluctuațiile valutare pot marginaliza anumite sectoare ale economiei și chiar să ducă la dispariția acestora (textile, ind ușoară, construcții de mașini, conserve)
	Risc mare de producere a calamităților naturale (inundații, alunecări de teren, erodarea zonei costiere, gripă aviară).

Analiza SWOT - Regiunea Sud

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Prezența coridoarelor de transport pan-europene: 5 drumuri europene (E574, E81, E70, E85 și E60) și de autostrăzi A1 (București - Pitești) și A2 (București – Constanța, aflată parțial în exploatare), fluviul Dunărea	Condiții tehnice precare a drumurilor locale, cele mai ridicate ponderi ale drumurilor publice modernizate înregistrează-se în județele sudice: Teleorman, Ialomița, fiecare cu peste 33%.
Existența în cadrul regiunii a aeroporturilor București-Otopeni și București-Băneasa	Grad scăzut de utilizare a amenajărilor portuare de pe Dunăre, scăderea traficului generând declinul activităților de profil.
Profil economic diversificat al regiunii: partea de nord a Regiunii (județele Argeș, Dâmbovița și Prahova) se caracterizează printr-un grad ridicat de industrializare (Prahova deține locul 1 pe țară în producția industrială); partea sudică are un potențialul agricol deosebit de ridicat (71,1% din suprafața totală reprezentată de suprafețe agricole, din care 80,2% terenuri arabile).	Declinul industriei tradiționale, care suportă, în prezent, impactul sever al procesului de tranziție spre economia de piață, prin închiderea majorității unităților industriale reprezentative
Variatatea resurselor naturale (petrol, gaze naturale, cărbune, sare, ape minerale, terenuri arabile, păduri)	Pondere scăzută a tehnologiilor moderne utilizate în industrie și agricultură
Resurse turistice diversificate: stațiunile montane de pe Valea Prahovei-masivul Bucegi, localitățile turistice și parcurile naturale situate în Munții Bucegi și Munții Piatra Craiului, stațiunile balneoclimaterice din Subcarpați	Infrastructură de turism învechită, majoritatea structurilor de cazare de două și trei stele precum și a structurilor de agrement fiind construite în perioada anilor 1980.
Existența unor societăți private reprezentative, cu capital străin sau mixt. În regiune s-au realizat importante investiții străine directe: Renault – Pitești, Holcim – Câmpulung Muscel, Samsung COS – Târgoviște.	Existența a numeroase zone monoindustriale: Mizil, Plopeni, Urlați, Valea Călugărească și Câmpulung Muscel – din județele nordice, dar și a unora din județele sudice: Tumu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Slobozia și Fetești.
Forță de muncă flexibilă, ieftină, calificată în domenii ca petrochimia, construcții de mașini, industrie prelucrătoare.	Scăderea populației active și ocupate. Populația activă reprezintă 38,2% din populația regiunii, în timp ce populația ocupată reprezintă 35,4%. Pe domenii de activitate, 39,4% e ocupată în agricultură, 29,5% în industrie și 31,1% în servicii.
Rețea de așezări dezvoltată echilibrat: 43 de orașe (din care 16 municipii), 488 de comune și 2030 de sate.	Utilități publice degradate: grad avansat de degradare / subdimensionare a conductelor de apă, densitate scăzută a rețelei de alimentare cu gaze
Existența a numeroase parcuri industriale: (25% din numărul parcurilor industriale din România).	Creșterea ratei emigrației, îndeosebi în rândul populației tinere
Pondere mare a IMM-urilor din domeniul serviciilor (75,8%)	Proces accentuat de îmbătrânire a populației
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Potențial ridicat de dezvoltare a turismului, datorită resurselor naturale și culturale bogate, precum și datorită creșterii cererii în domeniul turismului montan, ecologic, cultural și balneoclimateric.	Localizarea investitorilor în anumite areale, concomitent cu neglijarea altora.
Creșterea numărului de investiții străine	Adâncirea discrepanțelor dintre zonele dezvoltate din nord și zonele nedezvoltate din sud.
Dezvoltarea antreprenoriatului	Lipsa capitalului de susținere a investițiilor în economie
Extinderea / modernizarea rețelei rutiere de transport	Adâncirea dezechilibrului între cerere și ofertă pe piața muncii
Dezvoltarea cooperării cu țările riverane Dunării	Mijloace financiare insuficiente pentru dezvoltarea infrastructurii
	Trend demografic negativ

Dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru activitățile economice	Migrarea forței de muncă de înaltă calificare
Îmbunătățirea calității serviciilor turistice	Adâncirea dezechilibrului între comunitățile rurale și cele urbane
	Relocalizarea anumitor ramuri industriale datorită creșterilor salariale și aprecierii monedei naționale
	Impactul UE asupra unor ramuri industriale (îndeosebi asupra industriei alimentare)

Analiza SWOT - Regiunea Sud-Vest

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Regiune de tranzit cheie între Banat și Muntenia (București) situată la confluența coridoarelor de transport paneuropene IV și VII;	Infrastructura de transport insuficient dezvoltată: Inexistența unei autostrăzi în regiune și lipsa unei joncțiuni corespunzătoare; Cea mai mică densitatea a căilor ferate din țară. Legături feroviare transfrontaliere inexistente cu Iugoslavia și Bulgaria, Porturi dunărene slab echipate fără posibilitatea de transbordare Ro-Ro și containere, Infrastructura aeroportuară existentă neutilizată (Craiova).
Cel mai mare producător de hidrocentralele de la Porțile de Fier și Lotru-Olt) – cca ¾ din total și termoelectricitate (bazinele carbonifere Jiu-Motru: Rovinari și Turceni și Ișalnița – Craiova) – cca ¼ din totalul național;	Infrastructura de utilități și mediu slab dezvoltată (apă, canalizare, epurare, gaze, managementul deșeurilor, comunicații) în mediul rural, dar și în multe orașe; în general, cea mai redusă densitate a facilităților dintre toate regiunile
Regiunea este bogată în resurse de subsol (cărbune, gaze, petrol, izvoare minerale și termale, roci de construcție, sare) și sol (zonele muntoase și subcarpații Olteniei dispun de resurse forestiere (fag));	Dunărea a acționat de-a lungul timpului ca o barieră naturală, regiunea nu are decât rol limitat în tranzitul de marfă cu vecinii
Fluviul Dunărea, o resursă importantă pentru industrie, turism, pescuit, etc;	Capacitate scăzută de atragere a investițiilor străine directe, (3,5 % din volumul țării), rețea de sprijinire a afacerilor slab dezvoltată, capacitate slabă de consultanță.;
Craiova este unul din cele mai importante centre universitare din țară (cca 30.000 studenți);	Cu 28.256 IMM (2003) active regiunea Sud-Vest Oltenia se află pe ultimul loc
Regiunea dispune de un potențial turistic diversificat, incluzând: turismul montan și speologic (Mehedinți, Gorj și Vâlcea), balnear (izvoare termale, în județul Vâlcea (Govora, Băile Olănești, Călimănești-Căciulata), eco-turismul, parcuri naturale (peste 200.000 hectare de zone protejate), religios (peste 60 mănăstiri și schituri ortodoxe).	Structura de sprijinire a afacerilor în stadiu incipient de dezvoltare - trei parcuri industriale (Olt, Gorj, Dolj) și 5 incubatoare de afaceri.
Regiunea dispune de o suprafața agricolă totală de peste 1.8 mil ha, reprezentând 12,3% din totalul țării	Insuficiența și standardul scăzut al infrastructurii turistice și de agrement, calitatea slabă a serviciilor din turism
Zone de concentrare a industriei moderne: Slatina- aluminiu, cu numeroase investiții de capital internațional, Rm Vâlcea (chimie), Turnu Severin și Craiova (construcții de mașini)	Zone monoindustriale (bazinele miniere Motru și Rovinari - „zone defavorizate”) sau neindustrializate (Podișul Mehedinți)
	Densitatea populației se află sub media pe țară cu un număr relativ mare de sate și localități mici.

	Pondere ridicată a populației ocupate în agricultură și rentabilitate scăzută a activităților agricole; (54,7% din populația regiunii trăiește în mediul rural și contribuie cu 11,62% la formarea PIB regional).
	Probleme serioase cu sărăcia din mediul rural și servicii sociale precare;
	Acute probleme de mediu afectând apa, aerul, solul și subsolul (în zona exploatărilor de lignit din nord, în jurul Craiovei).
	Calitatea scăzută a infrastructurii de sănătate, nu numai în mediul rural, dar chiar și în orașe
	Discrepanța evidentă între meseriile oferite de sistemul educațional și cerințele pieței muncii (calitatea educației în mediul rural este afectată de infrastructura de educație slab dezvoltată)
	Infrastructura educațională preuniversitară la nivel regional se află într-o stare destul de avansată de degradare și cu o slabă dotare,
	Infrastructura de cercetare inovare slab dezvoltată și grad redus de punere în practică a rezultatelor cercetării inovării.
	Dificultăți legate de integrarea unei numeroase minorități de rromi (5-6% din populația totală a regiunii);
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Potențial de exploatare a Dunării ca un coridor de transport cu cost redus (coridorul VII);	Creșterea disparităților inter- și intraregionale
Construcția podului Calafat-Vidin (acces la șosea și cale ferată) către Bulgaria, Grecia, Turcia, Orientul Mijlociu (coridorul IV);	Creșterea ratei șomajului în urma privatizării întreprinderilor mari și a restructurării industriale
Potențial crescut pentru turismul montan, rural, balnear, dunărean, religios etc;	Problemele acumulate în industria extractivă a cărbunelui încă greu de rezolvat
Dezvoltarea sectorului serviciilor va oferi oportunități pentru crearea de noi locuri de muncă;	Lărgirea UE va duce la creșterea competiției pentru produsele agricole, putând defavoriza unele sectoare tradiționale,
UE alocă fonduri substanțiale pentru protecția mediului și resurse umane ;	Migrația masivă a tineretului datorită lipsei locurilor de muncă
Potențial crescut pentru agricultură ecologică și agroturism, în special în partea de nord a regiunii;	Decalificarea specialiștilor din industria constructoare de mașini (Craiova, Balș, Tumu-Severin)
Interes pentru înființarea parcurilor tehnologice și industriale;	Întârzierea foarte mare a privatizării marilor obiective industriale (Electroputere) sau eșecul acestora (Daewoo)
Disponibilitatea forței de muncă pentru recalificare și dezvoltarea abilităților;	
Resurse hidroenergetică ieftină și de hidrocarburi lichide	

Analiza SWOT- Regiunea VEST

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Situarea regiunii la extremitatea vestică a României pe principalele trasee rutiere și ferate de intrare dinspre țările UE spre România;	Existența de zone mono-industriale, în curs de restructurare și care se confruntă cu acute probleme sociale (în bazinul Petroșani și în sudul regiunii);
Diversitatea domeniilor de activitate a firmelor cu brand bine conturat din județele Arad și Timiș (comerț, industrie prelucrătoare, servicii, construcții);	Existența unor industrii poluante, mari consumatoare de energie (Sidermat, Călan etc.);
Dezvoltarea puternică a sectorului privat în comerț și servicii (acestea contribuie cu aproximativ 50% la valoarea adăugată produsă);	Ponderea mică a industriei cu tehnologie de vârf, în afara nodului industrial Timiș-Arad;
Gamă variată de materii prime necesare industriei (hidrocarburi lichide și gazoase, minereuri metalifere și auroargentifer, zăcămintele de cărbuni; materiale de construcții, păduri);	Puternice disparități de dezvoltare între cele patru județe ale regiunii, precum și între mediul rural și urban, județul Timiș având rol de promovare a dezvoltării ;
Forță de muncă bine calificată și instruită (tradiție regională), cu renume în țările Europei Centrale;	Număr redus de IMM-uri în zonele defavorizate (în județul Caraș-Severin se regăsesc doar 13,07% din întreprinderile din regiune, iar spiritul antreprenorial în mediul rural este slab dezvoltat);
Centre de învățământ superior cu tradiție (universități și institute concentrate în Timișoara și Arad) și specializare recunoscută (mine- Petroșani);	Infrastructura de susținere a afacerilor este necorespunzătoare și neuniform repartizată în regiune, în special în zonele cu mari probleme de reconversie;
Experiență îndelungată în cercetare a personalului din institute și universități (electrotehnică, cibernetică, medicină);	Declinul industriei miniere și siderurgice (principală ramură generatoare de șomaj);
Rețea dezvoltată de distribuție a energiei electrice;	Șomaj ridicat în județele Caraș-Severin și Hunedoara;
Rețea de transport dezvoltată în Arad, Timișoara și Deva;	Investiții scăzute în resursele umane ale IMM-urilor;
Regiunea dispune de patru aeroporturi, două dintre ele fiind internaționale (Arad și Timișoara);	Densitatea drumurilor modernizate este foarte mică în anumite zone ale Regiunii (în special în sud);
Regiunea deține o pondere ridicată din piața turismului de afaceri și de tranzit (pe culoarele de circulație internațională Nădlag-Deva și Timișoara – Herculane);	Inexistența unei autostrăzi și a șoselelor ocolitoare, provoacă mari întârzieri în circulația prin Arad, Timișoara, Lugoj, etc.;
Zone alpine ideale pentru turismul sportiv de vară și de iarnă (Straja, Semenice, Muntele Mic, Munții Parâng);	Insuficiente incubatoare de afaceri și slaba performanță a celor existente (rata medie a incubării firmelor este 7, de 4 ori mai mică decât media europeană);
Stațiuni balneo-climaterice de tradiție (Băile Herculane, Geoagiu-Băi, Moneasa, Lipova, Buziaș);	Puțini tineri în cercetare, ei preferând alte locuri de muncă mai bine remunerate (vârsta medie a personalului în cercetare se apropie de 50 ani);
Rezervații și zone protejate recunoscute (<i>parcuri naționale</i> – Cheile Nerei-Beușnița, Cheile Carașului-Semenice, domogled-Valea Cernei, Retezat, Zarand, <i>parcuri naturale</i> – Porțile de Fier, Munții Orăștiei - Cetățile Dacice, <i>parcuri dendrologice</i> – Simeria, Gurahonț.	Slaba colaborare între autoritățile administrative, structurile CDI și industrie;
Existența centrelor urbane dezvoltate Arad și Timișoara;	Dotarea tehnică depășită în institutele de cercetare;
Grad ridicat de urbanizare (63,7% populație urbană în regiune cu 76,9% în Hunedoara);	Infrastructură de acces necorespunzătoare către obiectivele turistice;
Număr mare de investitori străini care operează în Regiune (11,3% din societățile comerciale cu capital străin din România, pe al doilea loc după București-Ilfov);	Număr redus de organizații de promovare a turismului;

Localizarea în regiune a unor importante firme multinaționale din domeniile IT și automotiv (Timișoara, Arad).	Zone alpine cu utilizare minimă (Zărand, Poiana Ruscă, Godeanu-Cernei, Metaliferi, Parâng, Masivul Găina etc.);
Zonă logistică importantă pentru activități de import-export	Lipsa sau slaba calitate a marcajelor turistice;
	Oferta de servicii turistice este de slabă calitate (calitate slabă a produselor turistice oferite, slabă calificare a personalului, lipsă rețele);
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad și Timișoara către estul regiunii;	Posibilitatea neadaptării întreprinderilor la condițiile de calitate impuse de UE
Mediatizarea oportunităților de afaceri din Regiune, inclusiv cele din zonele defavorizate;	Invadarea pieței cu produse din import;
IMM-urile sunt generatoare de noi locuri de muncă, în special în servicii și deservirea marilor investiții;	Specializarea îngustă din zonele monoindustriale și lipsa unor programe de reorientare profesională coerente reduce atractivitatea acestor zone pentru investitori;
Implicarea marilor investitori străini în activități de inovare tehnologică sau chiar de înființare a centrelor de inovare în cadrul unităților economice din regiune;	Neadaptarea infrastructurii de transport la cererea existentă;
Macrostabilizarea economică și scăderea inflației în limite acceptabile poate crește apetitul pentru credite și investiții în producție și servicii;	Întârzierea înființării de parcuri industriale;
Specializarea parcurilor industriale pe domenii de activitate în funcție de specificul și potențialul zonei, precum și valorificarea zonei libere Arad Curtici;	Migrarea forței de muncă calificate și mai ales înalt calificate către țările membre ale UE;
Construirea autostrăzilor Nădlac-Arad-Timișoara-Deva-Sibiu și Timișoara-Belgrad;	Investiții scăzute în domeniul turismului;
Dezvoltarea aeroportului Timișoara ca centru intermodal (aerian, feroviar și rutier), dar și a celui de la Arad pentru decongestionare;	Ofertele de produse turistice ale regiunii nu sunt competitive internațional;
Imediata vecinătate cu UE;	Administrația publică nu este receptivă în legătură cu importanța dezvoltării turismului în regiune;
Atragerea marilor operatori internaționali de turism în regiune și integrarea Regiunii Vest în circuitele turistice internaționale	Migrarea cercetătorilor din instituțiile de cercetare către mediul de afaceri din țară sau străinătate;
Crearea și promovarea produselor turistice cu specific regional;	Degradarea dotărilor unor instituții de educație;
Dezvoltarea de circuite turistice tematice la nivel de regiune;	Probleme sociale datorate restructurării sectorului minier (bazinul Petroșani, Moldova Nouă etc.);
Dezvoltarea turismului montan în zonele alpine izolate ;	Balanță negativă natalitate - mortalitate;
Creșterea competitivității întreprinderilor prin investiții în proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare.	Degradarea infrastructurii de sănătate și servicii sociale
Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad și Timișoara către estul regiunii;	Slaba corelare între programele sectoriale și regionale.

Mediatizarea oportunităților de afaceri din Regiune, inclusiv cele din zonele defavorizate.	Aglomerarea excesivă a zonelor urbane (Timișoara, Arad), conduce la degradarea vieții citadine;
---	---

Analiza SWOT - Regiunea Nord-Vest

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Buna accesibilitate pe calea aerului (aeroporturile din Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare); densitate mare a rețelei rutiere și feroviare (peste media națională)	Lipsa investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii aferente drumurilor, căilor ferate și aeroporturilor în regiune
Investiții importante în infrastructura de afaceri și formarea de clustere ale întreprinderilor cu mărci și tradiție în construcția de mașini și echipamente, mobilă și textilă	Număr redus de firme în regiune care au certificări în domeniul managementului calității și al mediului (ISO 9001; ISO 14001);
Resurse de subsol (minereuri complexe, bauxită, gaz metan)	Nivel redus de productivitate, în special în industrie
Ponderea sectorului IT în crearea valorii adăugate brute este în creștere; sectorul IT&C în expansiune datorită firmelor private	Investiții scăzute în cercetare-dezvoltare; participare scăzută a firmelor la societatea informațională
Capacitate antreprenorială în creștere	Foarte puține servicii și produse cu valoare adăugată ridicată
Disponibilitatea serviciilor de baza în zonele urbane	Capacitate insuficientă și degradarea sistemului de canalizare și epurare a apei
Centre urbane de tradiție cu relații transfrontaliere bine structurate (Satu Mare, Oradea, Carei, Sighetu Marmației, Salonta, Baia Mare)	Numeroase centre urbane afectate de serioase probleme sociale (grad mare de sărăcie) și degradare fizică a infrastructurii
Resurse turistice naturale și antropice de mare valoare la nivel național și internațional, valorificate printr-un număr ridicat de structuri turistice	Slaba diversificare a infrastructurii de cazare pentru turismul rural și cel practicat de tineri; nivel scăzut de specializare a forței de muncă din turism, lipsa de produse turistice și a suportului pentru dezvoltarea de mărci locale/regionale
Prezența unui centru universitar cu veche tradiție (Cluj-Napoca), a altor două centre universitare în plină dezvoltare în ultimii 15 ani (Oradea, Baia Mare) și a altor poli cu potențial de dezvoltare a mediului universitar (Satu Mare)	Infrastructura pentru cercetare este insuficient dezvoltată
Infrastructură de învățământ completă și echilibrat repartizată în teritoriu	Grad ridicat de rigiditate/lipsa de flexibilitate a sistemului de învățământ (nu oferă instrumente pentru învățare continuă)
Tradiție în domeniul serviciilor de sănătate performante (centrul universitar Cluj-Napoca, cu tradiție în învățământul sanitar superior)	Numărul scăzut al personalului medico-sanitar, în special în mediul rural, precum și starea edilitară neadecvată și dotarea tehnico-materială insuficientă a unităților medicale
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Folosirea fondurilor europene pentru construcția/reabilitarea infrastructurii de acces (rutier, feroviar, aerian)	Deși regiunea este traversată de 7 drumuri europene, există riscul ca teritoriul regional să fie ocolit de către coridoarele europene majore (TEN - rutiere, dar și feroviare)
Existența multor nișe de piață pentru produse industriale, servicii și mobilă	Transferarea capacităților de producție ale firmelor străine spre Moldova și Ucraina, odată cu creșterea costurilor salariale ca urmare a integrării în UE
Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii, înființării și dezvoltării sectorului IMM	Integrarea UE va prinde nepregătite majoritatea IMM-urilor în raport cu problemele de

prin diversificarea serviciilor	mediu, calitate, comunicare, practici manageriale
Posibilitatea accesării fondurilor europene post-aderare destinate coeziunii economice și sociale a UE	Competitivitate scăzută a întreprinderilor din regiune pe piața UE
Accentul pus în UE pe dezvoltarea regiunilor transfrontaliere; intensificarea relațiilor economico-sociale cu Ungaria și Ucraina	Nivel înalt de emigrare, în special a forței de muncă înalt calificate
Interes internațional sporit în turismul din parcuri naturale și turismul cultural	Neglijarea patrimoniului cultural
Interes pentru dezvoltarea zonelor metropolitane	Slaba calitate a utilităților publice reduce atractivitatea regiunii
Creșterea investițiilor publice și private în educație	Desființarea școlilor din satele mici, cu puțini elevi, favorizează apariția analfabetismului

Analiza SWOT - Regiunea Centru

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Poziționată în zona centrală a României, are legături directe cu 6 din celelalte regiuni de dezvoltare	Datorită configurației specifice a reliefului, accesul rutier și feroviar se realizează doar pe anumite culoare de trecere
Principală zonă de legătură cu partea estică a țării (Est și Sud-Est)	Amplificarea migrației, în special a populației tinereși a celei de origine germană;
Populație cu nivel ridicat al civilizației, educată în spiritul hărniciei și al ordinii;	Sporul natural negativ și procesul de îmbătrânire a populației;
Diversitate etnică	Peste 50% din orașele Regiunii au o structură economică monoindustrială
Grad ridicat de urbanizare - Regiunea cu cele mai multe localități urbane: 57 de localități urbane dintre care 3 orașe cu peste 100.000 de locuitori	Reducerea funcțiilor urbane a localităților mici
Rețea echilibrat răspândită în teritoriu de centre urbane mici și mijlocii (~60% din totalul localităților urbane)	Mediu construit degradat (inclusiv a numeroaselor obiective istorice și culturale urbane)
Numeroase localități cu importanță istorică și culturală a patrimoniului construit	Infrastructură edilitară învechită
Existența a două aeroporturi internaționale (Târgu Mureș, Sibiu); Rețea de bază a infrastructurii feroviare satisfăcătoare cu două importante intersecții (Brașov, Teiuș);	Lipsa amenajărilor urbane sau necorespunzătoare
Rețea bine reprezentată de drumuri publice traversată de principalele șosele europene (E81, E68, E60) și de culoarul IV European	Lipsa condițiilor de acces în instituții publice pentru persoane cu handicap
Existența infrastructurii sociale și educaționale de bază în orașe	Infrastructura de transport local necorespunzătoare, în special în zonele montane din nord-vestul regiunii (inclusiv rețea de transport public deficitar, în special în marile centru urbane);
Existența unor rețele de pregătire profesională;	Pondere redusă a drumurilor județene și comunale modernizate
Centre universitare specializate și centre de cercetare (Brașov, Târgu Mureș, Sibiu)	Densitate redusă a drumurilor publice
Potențial turistic ridicat utilizabil pe tot parcursul anului datorat peisajului montan, tradițiilor, monumentelor arhitecturale și istorice	Infrastructură feroviară veche cu viteze de circulație foarte reduse, incompatibilă cu cerințele Uniunii Europene.

Existența numeroaselor stațiuni turistice și centre balneoclimaterice (parțial modernizate - Poiana Brașov, Predeal, Păltiniș, Sovata, Băile Tușnad etc.)	Infrastructura educațională și sanitară deficitară în unele sate montane izolate;
Numeroase arii protejate-parcuri naționale, parcuri naturale, monumente ale naturii și rezervații;	Lipsa sau uzura morală ridicată a dotărilor în sistemul educațional (în special în învățământul profesional) și sanitar, cu preponderență în mediul rural
Capacitate turistică ridicată	Probleme educaționale la grupele de populație sarace, în special romi: creșterea numărului copiilor instituționalizați;
Deține o treime din parcurile industriale din România	Necorelarea ofertei educaționale cu nevoile de pe piața muncii ;
Sector industrial diversificat;	Subvalorificarea resurselor turistice din Regiune
Orientarea industriei spre prelucrarea resurselor și produselor existente în regiune ;	Rețelele turistice tematice la nivel regional sunt slab dezvoltate sau inexistente;
Existența unei infrastructuri de producție disponibilă;	Protecția necorespunzătoare a turiștilor care efectuează drumeșii montane la mare altitudine sau în anotimpul de iarnă Calitatea scăzută a serviciilor și a informațiilor turistice;
Tendința de creștere a numărului IMM-urilor și a start -up -urilor ;	Lipsa programelor și a resurselor financiare necesare protejării patrimoniului;
Resurse de muncă calificate în numeroase domenii de activitate (tradiții în agricultură și industrie)	Durată redusă a șederii turiștilor
Un mare potențial de utilizare a suprafețelor industriale ce dispun de o infrastructură de bază (reutilizarea fostelor zone industriale) ;	Reducerea aportului turismului în PIB-ul regional față de anii anteriori
	Utilități turistice nemodernizate și dotare tehnică necorespunzătoare.
	Indicele de utilizare a capacităților turistice aflate în funcțiune este scăzut
	Existența unor unități de cazare la standarde calitative necorespunzătoare
	Investiții reduse în tehnologii de protecție a mediului
	Distribuire neechilibrată a parcurilor industriale pe teritoriul Regiunii (6 din 11 sunt în județul Brașov)
	Disparități între numărul de IMM-uri înființate în zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, între mediul urban și cel rural ;
	Serviciile de consultanță în domeniul afacerilor sunt slab dezvoltate.
	Sectorul cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare în declin, număr redus de personal;
	Relațiile de colaborare dintre cercetarea universitară și sectorul economic slab dezvoltate pentru nivelul actual al relațiilor economice internaționale
	Serviciile de cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic și inovare din cadrul întreprinderilor economice sunt slab dezvoltate sau inexistente;
OPORTUNITATI	AMENINȚĂRI
Poziție avantajoasă a regiunii în raport cu proiectele europene care vizează infrastructura de transport	Creșterea gradului de îmbătrânire a populației
Crearea de parteneriate pentru dezvoltarea urbană integrată a localităților	Gradul de sărăcie și izolare a unor zone generează fenomene de depopulare crează premisele dispariției unor localități (în special în zone montane cu accesibilitate

	redușă);
Elaborarea de planuri de dezvoltare inter-orășenești, metropolitane (zona Brașov, Sibiu)	Nerespectarea reglementărilor urbanistice în dezvoltarea orașelor
Dezvoltarea parteneriatelor sat-oraș	Creșterea disparităților între centrele urbane care beneficiază de finanțări și orașele mici și mijlocii (monoindustriale, cu funcții urbane diminuate, etc) care nu au acces la finanțare
Programele europene care vizează sprijinirea afacerilor, pregătire profesională și reconversie pe piața forței de muncă	Degradarea mediului natural pe axele noi de transport (în cazul neluării de măsuri corespunzătoare)
Programe europene pentru reabilitarea / modernizarea de diverse infrastructuri (de afaceri, sociale, educație);	Politicile protecționiste ale UE vor determina scăderea importanței produselor autohtone față de cele ale țărilor membre
Procesul de globalizare va determina creșterea competitivității	Libera circulație a forței de muncă, în special a celei înalt calificate, va afecta calitatea și cantitatea resurselor umane de pe piața muncii
Potențial de dezvoltare a cercetării în domeniile productive,	Capacitatea lentă de adaptare a întreprinderilor la modificările care apar în structura piețelor;
Crearea unor centre tehnologice și de cercetare orientate către valorificarea potențialului regional	Lipsa unor programe adecvate de sprijin ar putea duce la enclavizarea unor grupuri de populație dezavantajate
Existența Planurilor Regionale de Acțiune pentru Dezvoltarea învățământului Profesional și Tehnic;	Lipsa unor strategii de investiții care să ia în considerare evoluțiile demografice
Armonizarea politicilor sociale naționale cu cele europene	Pericolul degradării florei și faunei în zonele protejate datorită turismului necontrolat.
Creșterea cererii pe plan internațional pentru turismul cultural, eco-turism și turism balnear;	
Creșterea interesului UE pentru noile state membre	

Analiza SWOT - Regiunea București-Ilfov

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
București-Ilfov – un pol național al creșterii economice și creării de locuri de muncă	Niveluri scăzute de participare la activitatea economică, câștiguri și venituri relativ scăzute, precum și productivitatea muncii scăzută
Cel mai mare volum al investițiilor străine directe din România (56% din total în anul 2004)	Niveluri relativ ridicate ale șomajului în rândul tinerilor (sub 25 de ani) – 21,2%
O structură economică în care domină sectorul servicii (63,4%), precum și un important sector al industriei prelucrătoare	Trenduri demografice negative (rată de dependență demografică ridicată, ponderea scăzută a populației în vârstă de 0-20 ani în total populație)
Cel mai mare număr de IMM la nivel național	Grad de modernizare scăzut al drumurilor publice (52,4%), trafic intens în zona urbană (circa 1.500.000 mașini circulă zilnic în Municipiul București) care determină blocarea arterelor principale
Regiunea este lider național în ceea ce privește capacitatea de inovare	Șoseaua de centură din jurul Bucureștiului nefinalizată
Nivel ridicat de calificare a forței de muncă și cel mai ridicat nivel de salarizare din	Majoritatea infrastructurii de sănătate și educație necesită reabilitări/îmbunătățiri

țară	
Cel mai important nod de transport din România, aflat în inima a două coridoare de transport pan-europene (coridoarele multi-modale IV și IX)	Investiții insuficiente în cercetare și dezvoltare tehnologică
Concentrare mare de întreprinderi active în sectorul telecomunicațiilor	Pondere mare a populației rurale în județul Ilfov cu acces scăzut la serviciile de bază
Pondere mare a persoanelor cu studii superioare, precum și a facilităților de cercetare	Degradare socială și excluziune, mai ales în zonele urbane afectate de o masivă restructurare economică
Existența unei oferte turistice (în special de afaceri, dar și culturale, recreaționale și sportive)	Cartiere mărginașe cu condiții precare de locuit
	Infrastructură de mediu inadecvată, care nu sprijină dezvoltarea economică și socială
	Degradarea patrimoniului cultural-turistic
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Investițiile private concentrate în domeniul afacerilor imobiliare (clădiri de birouri, spații de depozitare)	Migrarea forței de muncă calificate/educate
Dezvoltarea industriilor indigene, mai ales în sectoarele cu înaltă valoare adăugată și nișe de piață	Creșterea costurilor serviciilor publice pentru populație și agenți economici
Dezvoltarea sectorului IMM – o potențială sursă de creștere economică și creare de locuri de muncă	Abandonarea activităților agricole din cauza veniturilor scăzute și excluziunii sociale din mediul rural
Noi calificări, produse și procese derivate din cooperarea dintre universități, institutele de cercetare și mediul de afaceri	Riscul închiderii multor întreprinderi din cauza intrării în UE
Noi activități bazate pe tehnologia informațională	Incapacitatea de a dezvolta, printr-o planificare spațială adecvată, infrastructura fizică și socială necesară, pentru a facilita dezvoltarea regională
Creșterea alocărilor financiare UE pentru infrastructura de transport și mediu	Creșterea numărului problemelor medicale ca urmare a procesului de îmbătrânire a populației și condițiilor precare de mediu
Servicii mai bune pentru populație și agenți economici	
Reintroducerea României în circuitul turistic internațional	

ANEXA 4 – ANALIZA DE MEDIU PE REGIUNI DE DEZVOLTARE**Regiunea Nord-Est**

Poluarea aerului în zonele urbane este cauzată de intensificarea traficului, mijloacele de transport uzate și dezvoltarea IMM-urilor, fiind strâns legată de sănătatea umană și protecția mediului. În Regiunea de Dezvoltare Nord Est există patru zone critice din punct de vedere al poluării aerului: platforma industrială Bacău Sud, platforma petrochimică Onești – Borzești (fenoli, clor, acid clorhidric), Iași și Suceava (mercaptani). În general, concentrațiile de dioxid de sulf și dioxid de azot au valori mici (cu excepția județului Vaslui, unde s-au constatat depășiri a valorii maxime admise a mediei anuale. În 2004 s-au semnalat creșteri de plumb față de anul precedent, ca urmare a intensificării traficului rutier și a utilizării combustibililor aditivați cu plumb. În județul Iași industria prelucrătoare determină un nivel ridicat de poluare cu cadmiu și mercur, comparativ cu valorile înregistrate în celelalte județe.

Conform datelor centralizate în 2004, în Regiunea Nord-Est s-au înregistrat depășiri la pulberi în suspensie în județul Neamț, localitățile Tașca și Hamzoaia, aflate în zona de impact a fabricii de ciment SC “Moldocim” SA Bicăz și în municipiul Piatra Neamț și Roman datorită traficului rutier. La indicatorul pulberi sedimentabile s-au înregistrat depășiri ale concentrației maxime admise (17 g/m²/lună conform STAS 12574/1987) în localitățile Suceava, Rădăuți, Bacău, Botoșani, Iași, Piatra Neamț, Roman și Vaslui, din cauza traficului auto intens, densității ridicate a populației și stării necorespunzătoare de salubritate a arterelor rutiere și pietonale.

Deșeuri

Dintre toate localitățile regiunii doar în Piatra Neamț, managementul deșeurilor urbane se realizează la standardele europene, deșeurile fiind colectate în mod selectiv de către agenții de salubritate și transportate la depozitele de deșeuri existente. Majoritatea depozitelor nu sunt în conformitate cu legislația în vigoare, cu excepția celui aflat în Piatra Neamț.

În mediul urban, gestionarea deșeurilor municipale este realizată în mod organizat, prin intermediul serviciilor proprii specializate ale primăriilor sau al firmelor de salubritate, acoperind în 2003 numai 83,41% din totalul generatorilor de deșeuri municipale din mediul urban și 1,81,% în mediul rural. În vederea dezvoltării sistemului de colectare selectivă, în unele orașe s-au amplasat containere pentru colectarea deșeurilor de ambalaje din PET și hârtie. În mediul rural nu există servicii organizate pentru gestionarea deșeurilor, transportul la locurile de depozitare fiind făcut în mod individual de către generatori. Privind compoziția deșeurilor municipale, în 2003 ponderea majoritară era reprezentată de deșeurile biodegradabile (57,6%), urmate de deșeuri inerte (10,3%), sticla (7,4%) hartie sicarton (6,9%).

În Regiunea Nord-Est există un incinerator autorizat (SC Mondeco SRL Suceava) care preia deșeurile spitalicești de la diverse unități sanitare. Transportul acestor deșeuri este realizat de diverse firme autorizate, inclusiv de către Ministerul Sănătății. Cea mai mare parte din nămolurile de epurare provin din stațiile de epurare orășenești. Cu excepția județului Vaslui, în fiecare județ din regiune există depozite de deșeuri periculoase, în speță de pesticide

(Bacău, Botosani, Iasi, Neamt si Suceava), șlamuri cromice (Iasi), cianuril și condensatoare (Neamt) si acetoncianhidrina (Suceava).

Sol

În urma investigațiilor efectuate la SC Sofert SA, SC Chimcomplex SA, SC Avicola SA (jud. Bacău), SC CET Holboca SA, SC Fortus SA (jud. Iași), SC Petrotub SA, Platforma chimică Săvinești, SC Agroindustrială SA Dumbrava Tg.Neamț (jud. Neamț) s-a evidențiat că solurile din zonele limitrofe sunt poluate cu metale grele și microbiologic, cu insecticide.

La nivelul întregului județului Vaslui se înregistrează o suprafață de 71 650 ha de terenuri degradate, reprezentând 13,7 % din suprafața totală a regiunii. Degradarea din cauze naturale a solului este favorizată de potențialul geomorfologic ridicat al unor zone din județul Vaslui. Caracterul solurilor favorizează procesul de eroziune de suprafața a solului – 26 447 ha (reprezentată prin șiroiri și rigole). Se mai adaugă torențialitatea apelor, zonele cu torențialitatea cea mai mare situându-se pe versanții dealurilor cu eroziune de adâncime – 3 860 ha (reprezentată prin ogașe și ravene). Alunecările (7 922 ha) se manifestă în aceleași zone în care se manifestă și fenomenele de eroziune. Mai mult, în județul Vaslui sunt monitorizate 46, dintre care 16 înregistrează depășiri la indicatorul nitrați. Calitatea apelor subterane este influențată de poluarea apelor de suprafață, condițiile și procesele hidro-geochimice naturale care favorizează trecerea în soluție a diferiților anioni și cationi, prezența în sol a pesticidelor, azotului și fosforului, efectele conservării fostelor complexe zootehnice, și mineralizarea materiei organice din sol datorită irigațiilor.

Zonele critice identificate sunt:

- Zona de agrement Parcul Măgura din orașul Tg. Ocna - dizolvări necontrolabile ale zăcămintului de sare de către izvoarele din zonă;
- Activitatea S.C. Petrom S.A. - Sucursala Moinești și S.C. Conpet S.A. - Sucursala Moinești - zone critice datorită unor accidente pe conductele de țiței;
- Vechea carieră de argilă din zona Trestiana, municipiul Dorohoi - prezintă zone întinse de alunecări de teren;
- Zona fostei exploatare miniere Călimani - activitatea de exploatare a fost oprită în anul 1997; în timp s-a produs o extindere a arealului afectat, ploile abundente conducând la antrenarea de sulf tehnic degradat de pe platforma industrială – uzina de preparare – pe versanții naturali și ai haldelor de steril, destabilizarea treptelor din carieră și antrenarea de către apele meteorice de material din haldele de steril pe solul din exteriorul suprafeței lor inițiale de influență și în cursurile de apă;
- Iazul de decantare Târnicioara - inactiv din anul 2002;
- Iazurile de decantare ale fostei Uzine de preparare a minereurilor neferoase Fundu Moldovei (iazul de decantare a sterilului uzinal Dealu Negru - activitatea este oprită din anul 2001);
- Iazul de decantare Pârâul Cailor - în cursul anului 2002 s-a remarcat apariția unor izvoare cu încărcare mare de fier care degradează calitatea apei pârâul Cailor care subtraversează depozitul de steril;
- Cariera de barită Ostra - întrucât halda de steril din decopertări și cel provenit din exploatarea în carieră a baritei necesită lucrări de stabilizare;
- Zona haldelor de nămol ale SC Ambro SA Suceava - zonă poluată istoric cu substanțe organice, substanțe alcaline, sulfuri, sulfați, calciu fiind afectate solul și pânza freatică;

- S.C. Rafo S.A. Onești – pe raza zonei de activitate a societății, cât și în zona de influență extrazonală pânza freatică este afectată cu produs petrolier sub forma dizolvată și sub forma peliculară, gradul de poluare determinând migrarea produsului petrolier spre raul Trotuș;
- S.C. Chimcomplex S.A. Borzești – apar afectări ale pânzei freatice atât în incinta societății cât și în afară, pe direcția de migrare spre raul Trotuș la indicatorii cloruri, amoniu și substanțe organice;
- S.C. Carom S.A. Onești – afectări ale pânzei freatice apar atât în incinta societății cât și extrazonal pe traseul conductelor de transport spre stația de epurare Jevreni, la substanțe organice și anorganice;
- S.C. Sofert S.A. Bacău – afectarea cu fosfați, amoniu, azoți, CCOMn a pânzei freatice din perimetrul incintei ar putea conduce la afectarea calității pânzei freatice care are direcția de curgere spre r. Bistrița;
- CET II aparținând SC CET Iași s-au înregistrat valori mari pentru metalele nichel și fier total. Depozitul de deșeuri industriale în amestec de la Ciurea – cătun Zanea contaminează freaticul cu următorii poluanți : metale grele (Pb, Ni), cianuri, fenoli, substanțe organice. Din monitorizarea post – închidere la depozitul de deșeuri industriale de la Holboca (Copăcioaia) dezafectat în martie 2002 s-a observat menținerea ridicată a concentrațiilor substanțelor organice (CCOCr = 212 mg/l în amonte depozit), amoniu și fosfor total. Cauza probabilă pentru poluarea freaticului cu azot și fosfor poate fi dezvoltarea intensivă a agriculturii prin utilizarea excesivă a îngrășămintelor. Monitorizarea depozitului de deșeuri de la Tomesti confirmă poluarea zonei cu metale grele, cianuri, fenoli, detergenți, sulfuri;
- Platforma industrială Bacău Sud – pentru râul Siret: R.A.G.C. Bacău – deversează ape uzate cu specific menajer; S.C. Letea S.A. – agent economic cu profil de fabricare a celulozei și hârtiei și S.C. Sofert S.A. – agent economic profilat pe fabricarea îngrășămintelor chimice;
- Platforma industrială Borzești – Onești – pentru râul Trotuș: S.C. Carom S.A. Onești – profil de activitate fabricarea cauciucului și derivați ale produselor petroliere; S.C. Rafo S.A. Onești – profil de rafinare petrol; S.C. Chimcomplex S.A. Onești – profil fabricare pesticide și S.C. Apă Canal S.A. Onești – deversează ape uzate cu specific menajer;
- SC Petrom SA – Sucursala Moinești – extracție și transport produse petroliere;

Regiunea Sud Est

Ape uzate

În Regiunea Sud Est, s-a urmărit calitatea apelor subterane din straturile acvifere amplasate în 9 bazine hidrografice (Prut, Bârlad, Dunarea, Litoral, Siret, Putna, Milcov, Ramna, Râmnicu Sarat). Majoritatea hidrostructurilor au suferit procese de contaminare cu azotați datorită naturii solului din această zonă a țării. Poluarea se resimte diferențiat, existând zone în care acvierul este puternic poluat. Datorită fondului natural, resursele acvifere freatice prezintă un risc ridicat de poluare, atât pe termen lung, cât și pe termen scurt. Din aceste considerente, ele nu pot constitui surse de alimentare cu apă pentru populație. În general, poluarea freaticului este un fenomen ireversibil și ca atare, depoluarea acestui tip de apă este anevoioasă, dacă nu chiar imposibilă. Sursele de impurificare provin din impurificări cu ape saline, gaze sau hidrocarburi produse ca urmare a unor lucrări miniere sau foraje; impurificări

produse de infiltrațiile de la suprafața solului a tuturor categoriilor de ape care produc și impurificarea dispersată a surselor de suprafață; impurificări produse în secțiune de captare a apelor datorită nerespectării zonei de protecție sanitară sau a condițiilor de execuție.

Poluarea cu azotați (NO₃): spălarea solului de către precipitațiile contaminate cu oxizi de azot (NO₂); ape de suprafață în care s-au evacuat ape uzate încărcate cu azotați; aplicarea îngrășămintelor chimice pe diverse categorii de terenuri agricole. Prezența în apa a azotaților este un indicator al unei poluări mai vechi. Prezența simultană în apa a azotaților și a amoniului este un indicator al unei poluări continue. În ceea ce privește apele uzate 75 de stații de epurare municipale și industriale (Brăila 16, Buzău 23; Constanta 12, Galați 10, Tulcea 7, Vrancea 7). La acestea s-a realizat recepția parțială, urmând a se finaliza lucrările în cursul anului 2007. Rețeaua de canalizare are o lungime de 2262,94 km la nivelul întregii regiuni, iar populația racordată la sistemul de canalizare este 1.257.074 locuitori .

Gestionarea deșeurilor

Deșeuri municipale și asimilabile reprezintă totalitatea deșeurilor generate, în mediul urban și în mediul rural, din gospodării, instituții, unități comerciale și prestatoare de servicii (deșeuri menajere), deșeuri stradale colectate din spații publice, străzi, parcuri, spații verzi, deșeuri din construcții și demolări, nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești. La nivelul anului 2005, în Regiunea Sud Est, conform datelor furnizate de cele 6 agenții locale de protecția mediului, au fost generate 1.183.109 tone deșeuri. La nivel de regiune exista un număr de 30 de operatori de salubritate (din sectorul privat și public), care deservesc aproximativ 51% din populația totală. Conform anchetei statistice pentru anul 2004, cantitățile de deșeuri municipale colectate au crescut de la 795.100 tone la 885.414 tone.

Cu toate acestea se poate observa că există în continuare o mare cantitate de deșeuri necolectate aprox.19% din total deșeuri generate în 2005, acestea provenind mai ales din mediul rural, unde colectarea și depozitarea lor se face necontrolat. În regiunea noastră nu se realizează o colectare selectivă a deșeurilor biodegradabile și nu există instalații de compostare. Tocmai de aceea s-a propus construirea unui număr de 41 stații de compostare în regiune, în Planul Regional de Gestiune a Deșeurilor pentru Regiunea Sud-est.

În regiunea Sud Est nu există stații de tratare mecano – biologică și stații de compostare. Cu excepția compactării realizate în utilajele moderne de transport (gunoier, autocompactoare) deșeurile municipale nu sunt supuse nici unui proces de tratare prealabil înaintea eliminării finale. Conform datelor existente la nivelul regiunii au fost identificate un număr de 21 de depozite industriale neconforme, din care 14 sunt pentru deșeuri nepericuloase și 7 sunt depozite pentru deșeuri periculoase.

O altă categorie de deșeuri sunt deșeurile de producție metalice și neferoase, de hârtie și carton și deșeurile din materiale plastice colectate din județul Constanta (deșeurile de steril provenite din activitatea de exploatarea minereurilor nemetalifere), Tulcea (șlam roșu, piatra de var, zgura și praf) și Galați (fier vechi prin prelucrarea cantității de zgura negranulată). La nivelul regiunii 75-80% din deșeurile medicale generate sunt deșeuri nepericuloase asimilabile celor menajere, iar 20-25% sunt deșeuri periculoase. Din datele furnizate de agențiile județene, în anul 2005 au fost generate la nivel de regiune aproximativ 900 tone deșeuri medicale periculoase, care au fost eliminate prin incinerare în crematoriile din dotarea spitalelor sau prin intermediul unor agenți economici autorizați. Deșeurile medicale asimilabile celor menajere sunt colectate de către societățile de salubritate și depozitate la

depozitele zonale. Transportul deșeurilor periculoase până la locul de eliminare finală se face cu respectarea strictă a normelor de igienă și securitate în scopul protejării personalului și populației generale.

Transportul deșeurilor periculoase în incinta unității sanitare se face pe un circuit separat de cel al pacienților și vizitatorilor. Deșeurile sunt transportate cu ajutorul unor cărucioare speciale sau cu ajutorul containerelor mobile. Cărucioarele și containerele mobile se spală și se dezinfectează după fiecare utilizare, în locul unde sunt descărcate. La nivelul regiunii s-au închis deja 24 de instalații de incinerare din totalul de 44. Până la sfârșitul anului 2006 se vor mai închide încă 4 instalații.

La nivelul regiunii au fost generate aproximativ 633565 tone nămol umed și 16050 tone nămol uscat. Nămolurile provenite de la epurarea apelor uzate orășenești se deshidratează pe paturi de uscare și apoi se elimină prin depozitare la platformele de deșeuri sau în incinta producătorului. În județul Buzău, o parte din nămolurile generate au fost folosite pentru acoperirea depozitelor de deșeuri menajere, pentru consolidarea digurilor din cadrul stațiilor de epurare și pentru aducerea la cotă a terenurilor accidentate în zona aferentă stațiilor. În anul 2005 au fost identificați un număr de 77 agenți economici care dețin stații de epurare a apelor uzate industriale și care au generat 46360,3 tone nămol. Acest nămol a fost depozitat în depozitele de deșeuri industriale. Până la această dată, în regiunea noastră nu au fost eliberate permise de împrăștiere a nămolului în agricultură.

Poluarea aerului

La nivelul Regiunii Sud-Est există 21 stații automate de monitorizare a calității aerului aflate în diferite stadii de funcționare (5 stații la Brăila, 1 stație la Buzău, 7 stații la Constanța, 5 stații la Galați, 2 stații la Tulcea și 1 stație la Vrancea, situate în urban și rural).

Calitatea atmosferei este determinată de factori dintre care cei mai importanți sunt: urbanismul, industrializarea, motorizarea, chimizarea, densitatea demografică. S-au efectuat măsurători privind emisiile de gaze cu efect acidifiant (aciditate) în 2004. Concentrația medie anuală a fost de 0,208 g/m³, mai mică decât valoarea limită indicativă de 0,5 g/m³.

Din punct de vedere al poluanților gazoși monitorizarea se realizează la nivelul tuturor județelor (SO₂, NO₂, NH₃, fenoli, etc.) Nu s-au semnalat depășiri ale valorilor limită stipulate în Ord. 592/2002, respectiv STAS 12574/87. Valorile medii ale pH-ului indică lipsa ploilor acide în regiune (valorile înregistrate la acest indicator sunt, în general, superioare valorii de 5,6, valoare considerată normală pentru precipitațiile din zonele „neafectate” de poluare). La indicatorul pH, valori mai mici decât 5.6 pH au fost înregistrate la Buzău, respectiv una la Tulcea.

Conductivitatea, care da informații asupra conținutului total de săruri, se caracterizează prin conținut ionic total „mare”, în toate punctele de monitorizare din regiune.

Sursele de poluare cu pulberi în suspensie PM₁₀ specifice Regiunii Sud Est sunt industriile metalurgică și siderurgică, la care se adaugă centralele termice pe combustibili solizi și transportul rutier. Pentru anul 2004 limitele între care au variat concentrațiile medii anuale au fost de 0,070mg/mc pentru Brăila și 0,0328 mg/mc pentru Buzău. Nivelul de poluare al atmosferei cu pulberi sedimentabile în Regiunea Sud Est pe anul 2004 a fost mai scăzut decât în anul precedent. Sursele de poluare sunt în general aceleași ca în cazul pulberilor în

suspensie, la acestea adăugându-se construcțiile de drumuri, industria materialelor de construcție, eroziunea solului etc. Nu s-au înregistrat depășiri ale concentrației maxime admisibile de 17 g/m²/luna conform STAS 12574/1987-„Aer din zonele protejate”, decât în județul Constanța – punct de prelevare Constanța – unde valoarea medie pentru anul 2004 a fost de 36,79 (g/m²/luna).

Sol

În Regiunea Sud-Est calitatea solului se realizează prin expertizarea solului ce se recoltează și se analizează din 51 zone de interes, în general zone de depozite de deșeuri menajere zone agricole și platforme industriale. Zonele critice din punct de vedere al deteriorării solului se găsesc în toate județele regiunii, astfel:

- arealele largi cu restricțiile de ordin climatic (soluri cu exces de apă, soluri cu procese de saraturare, soluri afectate de compactare, soluri afectate de eroziune eoliană, seceta atmosferică și pedologică);
- degradarea stării fizice și chimice a solurilor (soluri acide și saraturate);
- eroziunea solului, alunecările de teren din zonele de deal și de munte, colmatarea zonelor de terasă și lunci;
- poluarea de impact de diferite tipuri (ex: zonele miniere);
- poluare din activitatea de exploatarea și transportul petrolului.

Întreaga suprafață a Dobrogei este inclusă în zona supusă deșertificării (determinări efectuate de cercetători de la I.C.P.A. București și Universitatea „Ovidius” Constanța). Pe întreg teritoriul județului Constanța se remarcă prin vulnerabilitate climatică la deșertificare impunând măsuri speciale în exploatarea terenurilor agricole și protecția mediului înconjurător.

La nivelul Regiunii Sud- Est au fost identificate situri afectate de activități poluatoare, din care:

- 5 zone situate în județele Brăila, Buzău și Constanța, zone în care tipul de activități poluatoare sunt: distribuție carburanți, depozitare produse petroliere, pierderi accidentale din rezervoare sau conducte, natura poluanților fiind produsele petroliere. Poluarea a fost constatată în urma analizelor cuprinse în bilanțurile de mediu;
- zone situate în județele Brăila și Buzău pentru care tipul de activitate poluatoare este depozitarea reziduurilor de maculatură și a nămolurilor industriale rezultate de la fabricarea hârtiei;
- zone situate în județele Brăila, Galați și Constanța, constituind zone pentru depozitarea provizorie a șlamurilor și solurilor contaminate rezultate din activitatea de exploatare petrolieră, poluanții fiind țiței și derivatele sale în diverse stadii de degradare, apă de zăcământ cu componentele sale, cloruri, sulfuri;
- 6 zone situate în județele Constanța, Tulcea, Galați afectate de activități specifice industriei chimice, miniere și industriei metalurgice, respectiv: depozitare deșeuri nepericuloase, exploatare minieră, iazuri de decantare, pierderi accidentale de apă acide, pierderi accidentale de steril, depozitare zgura și steril. Poluanții sunt de următoarele tipuri: șlam alcalin, metale grele, apă acide de mină;
- 379 spații care constituie depozite de deșeuri municipale sau depozite de deșeuri menajere și dejecții animaliere. Dintre acestea, 4 sunt depozite în exploatare; 7 depozite sunt în procedura de obținere sau deja au obținut avizul de mediu pentru stabilirea obligațiilor de mediu la încetarea activității, iar restul, constituind depozite de deșeuri menajere și dejecții animaliere vor fi reabilitate conform

prevederilor HG nr. 349/2005 privind depozitarea deșeurilor. În acest caz, substanța poluatoare este de tip azotați.

Biodiversitate

Poziția geografică a Regiunii Sud-Est releva o varietate relativă a factorilor de relief și a climatului. De-a lungul timpului, pădurea care ocupa suprafețe considerabile (de 60 – 80% din teritoriu) și-a diminuat progresiv arealul, ajungând în zilele noastre să acopere circa 10% din suprafața regiunii. La aceasta reducere a contribuit în primul rând acțiunea antropică, prin defrișări masive, în interesul de a câștiga suprafețe pentru agricultura. Se remarcă, o scădere a masei lemnoase pusă în circuitul economic în anul 2005 comparativ cu anii 2003 și 2004 ușoară în anul 2004 față de 2003 (excepție făcând județele Constanța și Buzău, unde se înregistrează o creștere), scăderi mai importante înregistrându-se în județele Buzău și Vrancea. Cu toate acestea, în 2005 au fost regenerate 3328 ha pădure și împădurite 4357 ha pădure, la nivel regional.

Suprafața zonelor protejate pe județ este prezentată după cum urmează:

- Galați – 9582,71 ha; Brăila – 20405,38 ha; Buzău – 2922,043 ha; Constanța – 13322,43 ha; Tulcea – 20832,55; Vrancea – 43343,7 ha;
- Rezervația Biosferei DELTA DUNĂRII este unica delta din lume, declarată rezervație a biosferei cu o suprafață de 580 000 ha - 2,5 % din suprafața României (locul 22 între deltele lumii și locul 3 în Europa, după Volga și Kuban), una dintre cele mai mari zone umede din lume ca habitat al păsărilor de apă, cea mai întinsă zonă compactă de stufărișuri de pe planetă, un muzeu viu al biodiversității cu 30 tipuri de ecosisteme. Până în prezent s-au inventariat un număr de 5.137 specii, din care 1.689 specii de flora și 3.448 specii de fauna.
- Parcul Național Munții Macinului se întinde pe o suprafață de 11.321 ha, din care 3.651 ha reprezintă zonele strict protejate, zonele tampon totalizând 7.670 ha. Dobrogea este singura regiune din România în care se mai păstrează pe suprafețe importante vegetația stepică, reprezentată aici prin stepa pontico-balcanică (Ciocarlan, 2000). Astfel, Munții Macinului reprezintă unicul parc național din țară ce protejează acest tip de vegetație foarte rar întâlnită la nivel european și unde sunt protejate asociații floristice endemice pentru acești munți. În această zonă se remarcă elementele euroasiatice și europene, urmate de un procent ridicat de specii mediteraneene. În acești munți sunt întâlnite 6 din cele 8 grupe de ecosisteme existente în Europa: păduri, tufărișuri și pajiști, râuri, mlaștini, stâncării și grohotișuri, situri arheologice (Europe's Environment 1995).
- Parcul Natural Balta Mica a Brăilei este situat în lunca cu regim natural de inundație a fluviului Dunărea, între Vadu Oii și municipiul Brăila cu o suprafață de 21.074 ha (inclusiv brațele Dunării). Aceasta zonă este bine cunoscută pentru importanța ei ornitologică, deoarece se situează pe cel mai important culoar de migrație a păsărilor din bazinul inferior al Dunării de Jos, aici observându-se un mare număr de păsări, dintre care 169 specii protejate pe plan internațional. Parcul integrează toate cele 10 ostroave situate între brațele Dunării: Vărsătura, Popa, Cracanel (Chiciul), Orbul, Calia (Lupului), Fundu Mare, Arapu, precum și brațele adiacente ale Dunării. Se poate spune că este o delta interioară pe traseul inferior al Dunării de Jos.
- Parcul natural Lunca Joasă a Prutului Inferior este situat în partea de Est a județului Galați și are o suprafață de 8247 ha.

- Parcul natural Putna – Vrancea este privit ca un element restrictiv pentru activitățile de exploatare și prelucrare a lemnului. Fauna este reprezentată de carnivore mari.

Regiunea Sud Muntenia

Ape uzate

Existența zonelor critice la nivelul Regiunii Sud Muntenia din punct de vedere al poluării apelor de suprafață și subterane este datorată, în principal, evacuărilor de ape uzate insuficient epurate din stațiile de epurare orășenești și industriale, a activităților de exploatare – prelucrare produse petroliere și a poluărilor accidentale și istorice. În Regiunea Sud Muntenia, aproximativ 47% din lungimea totală a râurilor supravegheate se încadrează în clasele de calitate III-IV (1912 km). În clasa de calitate V (râuri degradate) se încadrează aproximativ 8,7 % (350 km) din lungimea totală a râurilor supravegheate în regiune (4028 km). Este necesară elaborarea, promovarea și continuarea proiectelor de rețehnologizare a stațiilor de epurare orășenești și industriale, corelate cu măsuri de reducere a cantităților, precum și scăderea concentrațiilor de poluanți din apele uzate industriale provenite de la agenți economici.

În Regiunea Sud Muntenia există sisteme de alimentare cu apă, canalizare și stații de epurare în majoritatea localităților urbane. Acestea însă nu asigură cantitatea și calitatea corespunzătoare a apei prelevate și evacuate. În cea mai mare parte a localităților din mediul rural și în unele localități din mediul urban nu există sisteme de canalizare și stații de epurare.

Gestionarea deșeurilor

Poluarea solului și a apelor subterane este generată în special de depozitarea necontrolată. De asemenea, poluarea solului și a apelor subterane se datorează traficului rutier (poluare cu metale grele) și activităților de extracție a petrolului (poluarea cu produse petroliere). În această regiune nu există instalații pentru incinerarea deșeurilor municipale. Poluarea este cauzată și de utilizarea inadecvată a îngrășămintelor – în special poluarea cu azotați, azotiți și fosfați.

Activitatea de colectare, transport și eliminare a acestor deșeuri nu a fost efectuat în mod corespunzător și din acest motiv calitatea factorilor de mediu este precară și prezintă riscuri pentru populație.

Activitățile de colectare, transport și eliminare a acestor deșeuri nu au fost efectuate nu a primit, de-a lungul timpului, atenția cuvenită, astfel încât atât calitatea factorilor de mediu cit și impactul asupra populației prezintă riscuri ridicate. Colectarea deșeurilor menajere din aglomerările urbane (blocuri, cartiere de locuințe) se face în sistemul de ghene deschise, care prezintă factori de risc pentru sănătatea populației; rampele de gunoi ale orașelor nu întrunesc condițiile normelor în vigoare, în ceea ce privește amplasarea și amenajarea; în mediul rural, depozitarea deșeurilor se face în locuri improprii; marea majoritate a serviciilor de salubritate dispun de mijloace de transport învechite și depășite, care nu asigură un transport igienic, iar ridicarea gunoiului de la populație nu se face conform normelor sanitare. Cantitatea totală de deșeuri menajere generată și colectată în regiunea Sud Muntenia pentru anul 2005, este de 748 082,731 tone. Depozitarea necontrolată și amenajarea necorespunzătoare a spațiilor de

depozitare a deșeurilor menajere au ca rezultat poluarea factorilor de mediu: sol, apă freatică, atmosferă și ape de suprafață.

Impactul asupra mediului constă în infiltrarea în sol și apa subterană a poluanților din zonele depozitelor de deșeuri neamenajate ceea ce conduce atât la poluarea solului și pânzei freatice, cât și la modificări ale ecosistemelor. De asemenea aceste depozite neamenajate de deșeuri menajere sunt surse majore de poluare a atmosferei. În regiune această problemă se datorează diminuării rolului de protecție al pădurilor ca urmare a activităților antropice, afectării tuturor habitatelor naturale prin activități antropice, practicării turismului neorganizat și neecologic, precum și lipsei de administrare a ariilor protejate. La nivelul regiunii principalele aspecte legate de această problemă se referă la terenuri afectate de fenomenul de eroziune, zone cu alunecări de teren, zone ce pot fi afectate de inundații precum și lipsa fondurilor pentru întreținerea lucrărilor care au fost efectuate în scopul diminuării aspectelor anterioare.

Poluarea aerului în zonele urbane este cauzată de intensificarea traficului, mijloacele de transport uzate și dezvoltarea IMM-urilor fiind strâns legată de sănătatea umană și protecția mediului. Starea calității aerului este influențată de trafic, în special cel rutier, industrie și surse de încălzire rezidențiale. Acest lucru a fost pus în evidență în special în municipiile Pitești, Târgoviște, Ploiești, Slobozia, Călărași, Giurgiu, Alexandria, precum și pentru alte localități din Regiunea Sud - Muntenia.

Principalele surse de poluare industriale care afectează calitatea aerului în localități din perimetrul Regiunii Sud Muntenia sunt următoarele: industria chimică și petrochimică, industria materialelor de construcții (ciment), centralele termice, metalurgia feroasă, industria energetică, depozitățile de deșeuri. În general calitatea aerului este în conformitate cu limitele impuse de legislația în vigoare, pe parcursul anului 2005 fiind înregistrate ușoare depășiri ale valorilor limită, cu o frecvență foarte mică. Se impune amplasarea și instalarea de stații automate de monitorizare a calității aerului la nivelul întregii regiuni, în scopul de a răspunde astfel cerințelor Directivelor Uniunii Europene.

Regiunea Sud-Vest

Principalele probleme care afectează mediul înconjurător în județele Olteniei sunt: eroziunea solului și pericolul deșertificării în județele Dolj și Olt, calitatea solului datorită activităților miniere în județele Gorj și Mehedinți și agenților chimici în județul Vâlcea. Calitatea aerului în județul Olt este scăzută și există pericolul alunecărilor de teren în județul Vâlcea. Condițiile precare ale rețelei de colectare a apelor uzate generează un nivel ridicat de poluare a cursurilor râurilor, iar numărul insuficient al depozitelor de gunoi au o influență negativă asupra mediului.

Ape uzate

Lungimea rețelei de alimentare cu apă a regiunii Oltenia este de 3.969 km (8,8 % din totalul rețelei naționale de 44.987 km). Regiunea Oltenia are în total cel mai mic număr de localități alimentate cu apă din România. Lungimea rețelei de canalizare regională este de 1.352 km (8,14% din lungimea rețelei de canalizare la nivel național), regiunea Oltenia aflându-se pe ultimul loc din acest punct de vedere. De asemenea, Doljul se numără printre județele care au cel mai mic număr de localități cu rețea de canalizare din țară. Stațiile de epurare se află într-

un grad avansat de uzură fizică și morală, având o capacitate de epurare insuficientă, pentru debitele de apă uzată. Cele mai multe stații de epurare nu realizează parametrii calitativi reglementați, deversând în cursurile de apă receptoare, debite de ape insuficient epurate. O problemă majoră o constituie evacuările directe de ape neepurate datorită lipsei stațiilor de epurare. Cauzele funcționării necorespunzătoare ale instalațiilor de epurare constau în subdimensionarea acestora, uzura fizică a instalațiilor și a exploatării necorespunzătoare.

Gestionarea deșeurilor

Ponderea populației care beneficiază de servicii de salubritate în Regiunea Sud-Vest Oltenia este de 36%. Din totalul populației la nivel de regiune, ponderea populației deservită în mediul urban este 98,75%, iar în mediul rural 1,25%. În anul 1999 s-au înregistrat cele mai mari cantități de deșeuri industriale în județele Vâlcea și Mehedinți. Deșeurile periculoase care afectează cea mai mare suprafață de teren din România sunt datorate pulberilor de decantare rezultate în urma lucrărilor de la Fabrica de Soda Govora (168 ha). Este de asemenea important să menționăm zona afectată de pulberile de decantare provenite de la Doljchim Craiova (15,8 ha).

O altă problemă o reprezintă lipsa serviciilor pentru gestionarea deșeurilor menajere și animaliere în mediul rural, transportul la locurile de depozitare fiind făcut în mod individual de către generatori. Colectarea deșeurilor menajere de la populație se efectuează neselectiv; ele ajung pe depozite ca atare, amestecate, astfel pierzându-se o mare parte a potențialului lor util (hârtie, sticlă, metale, materiale plastice). În consecință, depozitele de deșeuri menajere prin caracterul lor neorganizat generează fenomene destul de grave în arealul de amplasare: infiltrațiile de ape uzate spre freatic și degradarea apelor subterane din zonă, antrenarea de către vânt a materialelor ușoare (hârtie, poliester, praf, etc) dinspre zonele de depozitare spre terenurile cultivate ori localități și generarea de mirosuri neplăcute datorate atât deșeurilor ca atare cât și proceselor de degradare. Impactul generat de deșeurile produse și depozitate necontrolat constă în afectarea calității factorilor de mediu, și anume:

- aer: datorită antrenării eoliene apar pulberări de cenușă (un număr de 20-30 /an) care reprezintă principalele efecte negative ale haldelor de zgură și cenușă și care se rasfrâng asupra perimetrului și zonelor limitrofe haldelor.
- apa de suprafață: apele de suprafață sunt poluate prin scurgerile directe de ape limpezite cu conținut ridicat de săruri, sodiu, potasiu și pH.
- ape subterane: în haldele de cenușă se drenează spre freatic cantități imense de săruri, alcalinitate, ion amoniu, halda mal drept făcând practic apele nepotabile;
- solul și subsolul - Afectarea solului și subsolului prin infiltrarea levigatului. De asemenea aportul de substanțe organice și minerale poluante provenite din descompunerea deșeurilor modifică caracteristicile chimice ale solului (respectiv concentrațiile de azotați, azotiți, metale grele și substanțe organice nedegradabile)

În județul Dolj se înregistrează un proces îngrijorător de desertificare, 65% din fondul arboretar fiind afectat, cel mai ridicat grad de afectare din România. În ceea ce privește biodiversitatea, la nivel județean s-au înregistrat prejudicii în zonele forestiere din județele: Dolj (64,8% din arbori) – cel mai afectat din România, Mehedinți (39,1%), Gorj (36,4%) – aflate pe locurile 4 și 5 ca procent între județele țării. Astfel, trei din județele din Oltenia sunt situate pe primele locuri în țară ca județe cu un grad înalt de deteriorare a fondului forestier (locurile 1, 4 și 5).

Poluarea aerului

Sectoarele în care s-au estimat emisiile de gaze cu efect de seră sunt: sectorul energetic, procesele industriale, deșeuri, utilizarea solvenților, agricultură, respirația enterică. Activitățile antropice cu ponderea cea mai importantă în generarea gazelor cu efect de seră sunt procesele de combustie. La nivelul regiunii, Oltenia funcționează complexe energetice de mare putere: C.E. Turceni și C.E. Rovinari, C.E. Isalnita, C.E. Craiova II, CET Govora, CET Calafat, Romagprod- Tr. Severin. Alte surse de emisii pentru gaze cu efect de seră sunt: SC Olchim Rm. Valcea, U.M. Govora, Doljchim, SC Alro, SA Slatina.

Nivelul de poluare cu pulberi în suspensie sau pulberi sedimentabile se menține în continuare ridicat în regiune, în multe din localitățile monitorizate înregistrându-se depășiri ale CMA (în timp de 24 de ore și anuale).

Regiunea Vest

Ape uzate

Activitățile economice care afectează calitatea apei subterane și care produc concentrații ridicate de amoniu sunt: gospodăriile rurale, industria minieră, metalurgică, energetică, chimică, mobilei, produselor lemnoase, alimentară. Cu toate că uzinele industriale și gospodăriile rurale dețin stații de curățare/purificare, apele industriale uzate sunt deversate în apele curgătoare.

Evaluarea situației regionale a surselor de ape uzate are în vedere următoarele elemente caracteristice: randament de epurare, cantități de substanțe poluante evacuate, toxicitatea poluanților. Din acest punct de vedere se evidențiază:

- Stații de epurare orășenești inefficiente care necesită modernizare, re tehnologizare;
- Inexistența stațiilor de epurare pentru unele localități urbane și rurale;
- Stații de preepurare inefficiente pentru activitățile industriale;
- Poluarea acviferului freatic din unele zone;

Degradările stării de calitate a apei din stratul freatic sunt produse de:

- Evacuări de ape uzate neepurate sau insuficient epurate cât și de gradul scăzut de echipare cu rețea de canalizare menajeră;
- Dejecții evacuate de la complexe de creștere a animalelor și păsărilor;
- Depozite de nămoluri și gunoi menajer pe suprafețe neamenajate;
- Îngrășăminte chimice și pesticide administrate încorect pe terenurile agricole.

În bazinul hidrografic Dunăre, calitatea apei subterane este influențată de activitatea minieră din zonă (flotație) cât și de calitatea apei din fluviul Dunăre.

Gestionarea deșeurilor

Cantitățile de deșeuri municipale înregistrate în Regiunea Vest cuprind: deșeuri menajere provenite de la populație, deșeuri menajere de la agenții economici și deșeuri rezultate din alte servicii municipale (stradale, din piețe, din grădini și spații verzi).

Începând din anul 2000, evoluția cantităților de deșeuri generate este descendentă. În anul 2003 cele mai mari cantități de deșeuri de tip municipal au fost generate în județul Hunedoara. Pondere cea mai mare o în cadrul deșeurilor municipale o reprezintă deșeurile menajere și asimilabile din sectorul economic. În ceea ce privește aria de acoperire a serviciilor de salubritate, doar 58,5% din populația regiunii beneficiază de servicii de colectare a deșeurilor menajere, preponderent în mediul urban. Cele mai mari cantități de deșeuri generate au fost deșeurile rezultate din activitatea minieră, cenușa și zgura de termocentrală, deșeurile feroase din prelucrări mecanice și dezmembrări de utilaje și echipamente, deșeurile de la prelucrarea lemnului. Conform cercetării statistice privind gestiunea deșeurilor, cantitatea de deșeuri periculoase generată la nivelul anului 2004 în Regiunea Vest a fost de 6893 t, reprezentând 1% din cantitatea totală de deșeuri de producție generată la nivelul regiunii.

Depozitele de deșeuri orășenești din județ sunt depozite mixte, acceptându-se pentru depozitare atât deșeuri de tip municipal cât și deșeuri de producție, de obicei nepericuloase. Aceste depozite sunt neamenajate și nu întrunesc condițiile impuse pentru protecția factorilor de mediu. În Regiunea Vest sunt în funcțiune un număr de 35 depozite de deșeuri municipale, dintre care un singur depozit ecologic în funcțiune, Depozitul ASA Arad Servicii Ecologice SA, construit în anul 2003 și dat în funcțiune în anul 2004.

Sol

Aproximativ 1630.29 ha din suprafața totală a teritoriului este poluată din cauza deșeurilor industriale și menajere, această zonă necesitând măsuri de monitorizare detaliate, și în unele cazuri programe pentru reabilitarea solului. În regiunea Nord-Vest, fostele platforme industriale (degradate sau închise) sunt abandonate și au nevoie de investiții majore pentru regenerare urbană și pentru a fi incluse în circuitul economic (de ex: platformele industriale din județele Cluj, Bistrita-Nasaud). Utilizarea durabilă a solului implică următoarele măsuri:

- Dezvoltarea habitatelor verticale pentru a menține o zonă mai largă pentru agricultură și zone de pădure;
- Dezvoltarea produselor ecologice agricole;
- Valorificarea zonelor agricole și a resurselor naturale;
- Dezvoltarea agroturismului și creșterea animalelor;
- Controlul pestei și monitorizarea dezastrelor.

Poluarea aerului

În Regiunea Vest nu există rețele de monitorizare a calității aerului. Analizoare automate se găsesc în județele Arad, Caraș –Severin și Timiș. În Regiune există o stație de supraveghere a poluării de fond, amplasată în zona montană Semenice, județul Caraș Severin. Se poate considera că celelalte stații de supraveghere a calității aerului, care se află pe teritoriul Regiunii Vest sunt pentru evaluarea poluării de impact, poluare care este rezultatul direct al surselor de poluare. Principalele surse de poluare a atmosferei cu acești poluanți sunt:

- traficul rutier – în toate județele Regiunii Vest;
- industria siderurgică și metalurgică – județele Caraș Severin și Hunedoara;
- centralele termice care folosesc combustibili solizi – în toată regiunea;
- industria cimentului – județul Hunedoara;
- depunerile de deșeuri menajere în toată regiunea.

Printre factorii poluatori identificați în Protocolul de la Kyoto, România monitorizează emisiile următoarele gaze cu efect de seră: dioxid de carbon (CO₂), nitrogen protoxid (N₂O) și metan (CH₄). Activitățile identificate ca surse de emisii pentru aceste gaze sunt: arderea combustibilului în industriile energetice, procesele de producție, folosirea solvenților și altor produse, agricultura, tratarea și depozitarea deșeurilor.

Principala sursă de poluare privind metalele grele este cauzată de diferitele procese industriale și în privința Pb, este cauzată de motoarele cu combustie internă. Cantitățile de emisii Hg, Cd, Pb în regiunea Nord-Vest în 2004 au fost calculate în concordanță cu programul CORINAIR și au fost următoarele: Cd – 147.688 kg, pentru Hg – 79.276 kg, pentru Pb – 16.750.955 kg. Ponderea emisiilor pe județe este prezentată, după cum urmează:

- 89% din totalul emisiilor Cd sunt cauzate de activități desfășurate în industria prelucrătoare, în Județul Maramureș;
- emisiile Hg sunt în proporție de 50% în județul Cluj și 25% în Maramureș, fiind rezultatul activităților grupei 09 (depozitarea și tratarea deșeurilor) și grupei 03 (procesele de ardere din industria prelucrătoare și metalurgie, producerea Cu)
- emisiile Pb sunt cauzate în proporție de 55% de județul Maramureș, urmat de Bistrița Năsăud cu 14% și județul Satu Mare cu 13%

Regiunea Centru

Ape uzate

În urma evaluării situației apelor uzate din Regiunea Centru s-a constatat poluarea receptorilor naturali de către următoarele obiective:

- stațiile de epurare orășenești care evacuează apele uzate insuficient epurate în receptorii naturali;
- inexistența stațiilor de epurare pentru unele localități urbane și rurale;
- lipsa rețelelor de racordare la sistemul centralizat de canalizare;
- stații de preepurare ineficiente pentru activități industriale.

Principalele surse de poluare identificate în perimetrul regional sunt: Filiala Roșiamin S.A. Roșia Montana, S.C. Bega Upsom S.A. Ocna Mureș, S.C. Transavia S.A. Alba Iulia, Compania Apa Brașov, Apa Serv Făgăraș, Servicii comunale Codlea, S.C. Suinprod Let, S.C. Amylum Târgu Secuiesc, S.C. STC S.A. Sovata, Comunale S.A. Târnăveni, S.C. Gecsat SA Târnăveni, Ragclup Reghin, S.C. Apă-Canal S.A. Sibiu, S.C. Urbis S.A. Agnita, S.C. Gospodărire Orășenească S.A. Avrig.

Regiunea Centru dispune de o bogată rețea de ape care asigură necesitățile cu apă potabilă și industrială. Rețeaua hidrografică a județelor Brașov, Covasna, Mureș și Sibiu are o lungime totală de 11.191,95 km și principalele cursuri de apă din județul Alba au o lungime de 576 km. În anul 2005, în Regiunea 7 Centru au fost identificate tronsoane de râuri care se încadrează în clasa a V-a de calitate reprezentând 5% din total km de râu supravegheați și clasa a IV-a reprezentând 14 % din km de râu supravegheați.

Valorile limită corespunzătoare acestor clase de calitate pe indicatori sunt 2-5 ori mai mari decât cele corespunzătoare condițiilor naturale de referință și reflectă ponderea influenței antropice. Putem considera aceste tronsoane de râu ca zone critice sub aspectul poluării

apelor de suprafață. Calitatea apelor subterane a suferit modificări prin contaminarea acviferului cu substanțe organice, amoniu, nitriți, nitrați și contaminarea bacteriană în majoritatea localităților rurale datorată lipsei de dotări cu instalații edilitare, depozitării necorespunzătoare a deșeurilor animaliere și menajere precum și practicilor agricole necorespunzătoare și nu în ultimul rând poluarea pânzei freatice cu substanțe poluante rezultate din activitățile industriale.

Gestionarea deșeurilor

De remarcat este tendința creșterii ponderii deșeurilor municipale în totalul deșeurilor generate, datorită evoluției economico - socială, a creșterii nivelului de trai și a posibilităților de consum ale populației. Deșeurile municipale generate în fiecare județ sunt corelate cu numărul de locuitori. Cea mai mare cantitate de deșeuri municipale, peste 279 mii tone a fost înregistrată în județul Brașov, mai populat și mai dezvoltat din punct de vedere industrial.

În anul 2005, aproape trei sferturi (74 %) din populația regiunii beneficiază de servicii de salubritate, cu 91 % în mediul urban și 48 % în mediul rural. În Regiunea Centru sunt înregistrați 78 agenți de salubritate care asigură colectarea și transportul deșeurilor municipale, administrând în același timp și depozitele de deșeuri menajere. Din punct de vedere al depozitării deșeurilor în Regiunea CENTRU există 3 depozite conforme: în județul Mureș - depozitul Sighișoara, în județul Sibiu - depozitul Cristian și în județul Brașov - depozitul Brașov. Cele 49 depozite de deșeuri de tip B - nepericuloase neconforme și cele 1049 locuri de depozitare temporară din mediul rural neconforme urmează să își sisteze activitatea conform legislației în vigoare.

În Regiunea CENTRU, deșeurile industriale provenite din activitățile de minerit, metalurgie neferoasă, prelucrare a lemnului, industrie chimică, agricultură, au o pondere de peste 85% din totalul deșeurilor generate și depozitate în cele 6 județe ale regiunii.

Poluarea aerului

O contribuție importantă la răspândirea poluanților atmosferici o au factorii meteorologici specifici pentru zona noastră printre care menționăm: direcția și viteza vântului, calmul atmosferic, inversiunile termice și ceața ca fenomen meteorologic.

În urma monitorizării poluanților în imisie s-a concluzionat că o pondere a poluării este datorată traficului rutier intern din regiune și de tranzit. Principalele surse poluatoare din industrie sunt reprezentate de:

- industriile metalurgice și siderurgice, responsabile de eliberarea în atmosferă, prin coșuri de emisie, a unor cantități însemnate de SO₂ și pulberi încărcate cu oxizi de metale grele (S.C. Sometra S.A. Copșa Mică), deoarece unitățile nu sunt dotate cu instalații de neutralizare a gazelor, iar sistemele de purificare a pulberilor, existente, sunt insuficiente;
- industria extractivă: S.C. Cuprumin S.A. Abrud-filiala Arieșmin;
- industria chimică: S.C. Upson Ocna Mureș, S.C. Azomureș S.A. Tg-Mureș, S.C. Viromet S.A. Orașul Victoria, S.C. Nitrofertilizer S.A și Nitroexploviz S.A. Făgăraș;

- industria lemnului: S.C. Stratusmob S.A.-Blaj, S.C. Kronospan Sebeș S.A, și Kronospan Sepal S.A;
- industria sării: Salina Ocna Mureș;
- industria sticlei S.C.Geromed S.A. Mediaș

Sol

Degradarea solului este cauzată de:

- Fenomene naturale care contribuie la degradarea solului în Regiunea Centru: eroziuni, alunecări, exces de umiditate, surpări, sărăturări, aciditate.
- siturile industriale - o poluare semnificativă a solului se remarcă în zonele Copșa Mică, Mediaș ale județului Sibiu. În această zonă procesele industriale de prelucrare a sulfurilor polimetalice degajă în atmosfera pulberi încărcate cu metale grele (Pb, Zn, Cd, Cu), care depuse pe sol și vegetație produc o creștere a concentrației acestora la niveluri toxice și au drept rezultat o degradare a suprafețelor de teren – cca. 3.400 ha terenuri agricole sunt puternic poluate și cca. 7.600 ha mediu poluate;

În zona Zlatna datorită poluării progresive s-a intensificat degradarea solurilor forestiere și agricole prin acumularea poluanților (metale grele) și datorită emanației gazelor cu SO₂ precum și a « ploilor acide ». Emisiile acide, precipitațiile puternic acide din zonă, asociate cu emisiile de pulberi cu metale toxice au avut efecte negative asupra însușirilor fizice, chimice și biologice ale solului, prin acumularea poluanților în sol se produce acidificarea complexului trofic, slăbirea activității microbiologice și sărăcirea fondului de substanțe minerale.

Dezvoltarea sectorului turistic are implicații asupra mediului, în special asupra habitatelor, asupra facilităților de transport, asupra terenurilor, asupra resurselor de apă și energie, asupra facilităților de alimentare cu apă și de epurare a apelor uzate, mai ales în perioadele cu cerere maximă (în sezon). Este cazul a cel puțin două situri industriale abandonate: Zlatna și Copșa Mică.

Deși față de anii anteriori situația zonelor verzi s-a îmbunătățit în regiune, în 2005 unui locuitor îi reveneau 5,4 mp de spațiu verde (situația pe județe este diferită, variind între 3,1 mp/locuitor în jud. Mureș la 10,3 mp/loc în Covasna) suntem încă departe de recomandarea Națiunilor Unite de a asigura cca 16mp spațiu verde/locuitor. Suprafața zonelor de agrement și a parcurilor a scăzut (2,9 mp de parcuri și teren amenajat pentru agrement/locuitor).

Regiunea București – Ilfov

Cunoscut ca Micul Paris în perioada interbelică, Bucureștiul dispune de o moștenire istorică și culturală, care a supraviețuit politicii urbane destructive din anii 80, când aproximativ 450 ha din oraș au fost dărmate. Capitala României reprezintă cel mai important centru istoric și cultural al țării, având aproximativ 270 de biserici, 74 fiind declarate monumente istorice, cea mai veche datând din sec. XV-XVI. Bucureștiul are un sfert din bunurile culturale, aproximativ 4 milioane bunuri (la nivel național există 17 milioane). Bucureștiul oferă o gamă largă de obiective culturale, având 50 de muzee, 8 teatre de stat și 6 private, circuitul național și un număr impresionant de cinematografe.

Ape uzate

În București, 23.4% din drumuri (peste 1000 km.) nu sunt dotate cu țevi de canalizare și apă. Consumul de apă rece de 200 lt./locuitor/zi este mult mai ridicat decât standardele UE de 120 litri pe cap de locuitor, fapt valabil și în cazul consumului de apă caldă de 210 litri/locuitor/zi (media UE 150 lt/locuitor/zi). Ineficiența sistemului explică parțial cifrele de mai sus: în București pierderile din cauza rețelei de distribuție sunt estimate la 20% din consumul total, 35% din țevile rețelei de distribuție fiind mai vechi de 40 de ani. În Județul Ilfov, doar 31.42% din locuitori sunt conectați la țevile de apă. În București, consumul de apă este destinat în proporție de 69.7% pentru populație și uz public, restul fiind destinat industriei (în Ilfov cifrele sunt 80.86% și respectiv 19.14%). Calitatea apei potabile este inadecvată chimic și bacteriologic, având un nivel ridicat de Cl.

Rețeaua țevelor de ape reziduale este incompletă atât în București (20% străzi orașenești nu sunt dotate cu țevi pentru ape reziduale, deficitul fiind de 636 km.) cât și în Ilfov, unde țevile de ape reziduale acoperă doar 8% din nevoile actuale și unde sunt necesari alți 1150 km de țevi.

Bucureștiul nu are încă un sistem de purificare a apei. În consecință, 200,000 mc de ape reziduale sunt deversate zilnic în râurile Dâmbovița și Colentina, care primesc anual 120.006,77 tone de materiale organice (exprimate prin CCO-Cr) (78.840,99 tone/an, în 2004), 11.011,105 tone de azot (7.233,98 tone/an, în 2004), 1.970,709 tone de fosfați, 390,25 tone de detergenți (256,38 tone/an, în 2004), 42,069 tone de fenoli (27,64 tone/an), 139,067 tone de metale (91,367 tone/an, în 2004) (cupru, crom, zinc, plumb, cadmiu, nichel). Impactul negativ asupra mediului va necesita ani de recuperare, și sănătatea populației este profund afectată.

Primăria Municipiului București a concesionat gestionarea apelor în București întreprinderii cu capital public-private ApaNova (ai cărui acționari sunt investitori privați străini – firma franceză Vivendi – și Primăria Municipiului București ca acționar minoritar). Compania face investiții în sistemul de gestionare a apei din București (nu în Ilfov), inclusiv construirea unei stații mari de tratare a apei reziduale în Glina (Ilfov), ale cărei costuri sunt estimate la aproximativ 230 milioane Euro.

În Ilfov sunt 8 stații de tratare a apei la Buftea, Otopeni, Magurele, 1 decembrie, Branesti, Bragadiru (deservind și Cornetu), Snagov (deservind și Gruiu), Balotesti. Stațiile existente necesită modernizare și redimensionare. Două orașe mici și 27 de comune nu au stații de tratare apei.

În plus, expansiunea rapidă a împrejurimilor Bucureștiului, în special în Otopeni, Voluntari, Pantelimon, Popesti-Leordeni, Dobroesti, Domnești, ale căror ape reziduale nu mai pot fi deversate prin sistemul de canalizare al Bucureștiului, reprezintă o problemă în plus.

Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor este un proces cheie pentru protejarea mediului și conservarea resurselor. Un studiu recent a estimat faptul că măsurile de gestionare a deșeurilor în București ar putea contribui cu până la 5,5% la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GHG).

Aproape 80% din toate deșeurile solide din mediul urban al București-Ilfov sunt colectate – în principal în zonele urbane, reprezentând 98.24% din totalul deșeurilor – în București și doar 1.76% în Ilfov (2003). Nu este realizată nici o selecție la sursă a deșeurilor. Toate deșeurile sunt îngropate fără a fi tratate în prealabil. Doar întreprinderile private colectează și transportă deșeurile solide ale orașului. Gropile de gunoi sunt organizate pentru a depozita atât deșeuri urbane solide cât și deșeuri industriale ne-periculoase (în celule separate).

În 2000, deșeurile municipiului s-au ridicat la 180 kg./locuitor/an, dar volumul acestora a crescut de 3.4 ori în patru ani, ajungând la 620 kg./locuitor/an în 2004. În 1999-2003, deșeurile municipiului au fost de 570 kg./locuitor/an, 500 în Budapesta, 410 în Varșovia și 640 în Viena. Aproape jumătate din volumul total este îngropat la depozitul din Glina (47% în 2004), restul în celelalte două depozite de la Vidra și Rudeni-Chitila. Se estimează că aceste gropi de gunoi au suficientă capacitate pentru următorii 10-15 ani dar ar trebui conformate cu standardele UE până în 1.1.2007. Doar 0.62% din totalul deșeurilor colectate este reciclat, în principal deșeurile industriale.

Numai câteva din platformele industriale din București au un profil mono-sectorial, de exemplu Platforma Pipera, specializată în industria electronică, IMGB în construcția de mașini, Rocar în mijloace de transport. În prezent, starea fostelor platforme industriale este deplorabilă: de o parte a clădirilor industriale sărac renovate, reamenajate ca depozite de mărfuri, se găsesc fabrici abandonate. Unele dintre locuri sunt foarte poluate datorită îngropării, pe parcursul unei perioade lungi de timp, a unor cantități mari de deșeuri industriale periculoase.

S-a estimat că toate fostele platforme industriale reprezintă 13% din suprafața totală a municipiului București. Aceste zone constituie o importantă rezervă de suprafață pentru noile funcții urbane. Autoritățile publice trebuie să gestioneze procesul de regenerare urbană impunând standarde stricte de mediu și, eventual, oferind stimulente firmelor și proprietarilor de terenuri pentru reamplasarea în afara zonelor urbane și/sau renovarea zonelor pentru utilizarea post-industrială/vânzarea lor persoanelor care dezvoltă terenurile.

Poluarea aerului

În aproape tot Bucureștiul și localitățile învecinate din Ilfov, poluarea aerului este peste nivelele admise. Centralele Termice sunt sursa a 74.21% din emisiile de NO₂, traficul rutier este responsabil de 8% din totalul emisiilor de NO₂. În 2004, nivelul mediu anual de NO₂ înregistrat în București a fost de 47,5 μ/m³ (Amsterdam 14 μ/m³, Frankfurt 16 μ/m³, Paris 20 μ/m³, Viena 30 μ/m³). Activitățile industriale și traficul rutier generează un nivel ridicat de pulberi în suspensie, media anuală în București fiind de 57,5 μg/m³, în 2004 (Londra 20 μ/m³ Paris 36 μ/m³ Viena 40 μ/m³ Madrid 45 μ/m³).

Nivelul poluării fonice este foarte ridicat, în special din cauza traficului rutier intens, platformelor industriale, zonelor rezidențiale și zonelor comerciale. În 2003, nivelul fonic a fost înregistrat în 30 de locații din București, având valori între 65-75 dB (nivelul max. admis 70 dB).

Numărul mașinilor înregistrate în București a crescut de la 465.000 în 1992 la 780.000 în 2004 (sursa: web site Poliția Română). Conform unui studiu recent, numărul mașinilor care circulă zilnic în București este de 1.500.000 (Eco-Europa, 2005). În ciuda densității mari a drumurilor publice/100 m² la nivelul țării (București 49,3%, Ilfov 29,4%, România 33,1%),

raportul dintre lungimea drumurilor/numărul de locuitori (1821 km/1.929.615 locuitori) este sub 1 m/locuitor, chiar mai mic dacă se ia în considerare fluxul navetiștilor.

Sol

Solul Municipiului București a fost modificat foarte mult de activitățile umane, în special în ceea ce privește concentrația mare de Pb, cel mai mult datorită emisiilor autovehiculelor.

În privința solului din Ilfov, 92,1% din terenurile agricole din București-Ilfov sunt incluse în categoria solurilor de bună și foarte bună calitate, având 71,4% soluri argiloase, astfel încât solurile din Ilfov nu sunt în special vulnerabile la agenții poluanți, datorită capacității lor ridicate de absorbție.

Activitățile industriale au generat o serie de soluri și zone contaminate, de exemplu: aprox. 100 ha de teren poluat cu metale grele și SO₂ au fost identificate în zonele din apropierea fabricilor Neferal și Acumulator (Pantelimon, Ilfov, precum și în zonele învecinate - Cernica și Brănești); 20 ha afectate de distrugerea solului, au fost identificate în zona Argeș Canal (din cauza excavărilor); de asemenea, alte 140 ha de soluri poluate, din cauza depozitării defectuoase a deșeurilor (împrejurimile localității Glina) și materiale de construcții (2004). Unii dintre agenții poluanți industriali, în special cianurile, au contaminat apa potabilă prin rețelele de țevi de apă; solurile, produsele agricole și vegetația sunt supuse agenților poluanți, în special plumb și carbon. Activitățile agricole și de creștere a animalelor sunt și acestea o sursă de poluare pentru solurile Județului Ilfov.

ANEXA 5 – DEFALCAREA INDICATIVĂ A CONTRIBUȚIEI COMUNITARE PE CATEGORII ÎN CADRUL POR

Numărul acordat de Comisia Europeană: 2007RO161PO001

Titlul Programului: Programul Operațional Regional

Data ultimei decizii a Comisiei privind Programul Operațional Regional: __/__/__

(în euro)

(în euro)

(în euro)

Dimensiunea 1		Dimensiunea 2		Dimensiunea 3	
Tema prioritară		Forma de finanțare		Teritoriu	
Cod *	Sumă **	Cod *	Sumă **	Cod *	Sumă **
06	63.342.370	01	3.726.021.762	01	3.032.826.098
08	323.344.169			05	693.195.664
09	10.004.368				
10	21.666.817				
11	10.004.368				
15	30.013.105				
23	758.355.021				
25	111.780.653				
50	175.048.503				
53	84.580.694				
55	63.901.273				
56	115.506.675				
57	179.407.948				
58	200.087.369				
61	894.245.223				
65	24.219.141				
75	217.972.270				
76	147.550.460				
78	111.780.653				
79	84.580.694				
85	73.972.491				
86	24.657.497				
Total	3.726.021.762	Total	3.726.021.762	Total	3.726.021.762

* Codurile sunt cele stabilite prin clasificarea standard.

** Sumele estimate din contribuția comunitară pentru fiecare cod.

ANEXA 6 – PROCESUL PARTENERIAL**A) Consultări parteneriale la nivel național cu participare regională**

Direcția Generală de Politică Regională, respectiv Direcția Politici Regionale și Programare, responsabilă cu elaborarea Programului Operațional Regional (POR) a inițiat un proces de consultare a partenerilor regionali, în principal ai ADR-urilor în calitatea lor de viitoare Organisme Intermediare pentru implementarea POR, ai ministerelor de linie - viitoare Autorități de Management a POS-urilor, ai altor instituții cu rol de Organisme Intermediare, ai partenerilor economici și sociali pentru analiza, dezbateră și în final obținerea consensului tuturor partenerilor implicați în dezvoltarea regională, asupra domeniilor de intervenție prin POR.

În acest sens a fost creat **Grupul de Lucru "Dezvoltarea regională și cooperarea transfrontalieră" pentru elaborarea strategiei Regionale a PND 2007-2013 și a POR** alcătuit din reprezentanți ai MIE în calitate de Autoritate de Management (AM) pentru POR, ai ministerelor - Autorități de Management pentru POS, ai Agențiilor de Dezvoltare Regională, ai partenerilor economici și sociali. Scopul întâlnirilor în cadrul acestui grup l-a constituit atât informarea partenerilor cât și implicarea lor efectivă în procesul de elaborare a POR, proces care s-a dorit să fie cât mai transparent posibil.

Intr-o **primă etapă, martie – august 2004**, Direcția Politici Regionale a transmis ADR-urilor o notă metodologică pentru a le sprijini în colaborarea lor cu partenerii regionali, în procesul de identificare a elementelor necesare elaborării Documentelor Regionale de Programare și Implementare (DRPI), care să ofere elemente importante de fundamentare a Programului Operațional Regional (POR). Pentru a înlesni și omogeniza modul de lucru la toate regiunile, precum și pentru a ajuta totodată regiunile să se concentreze doar pe probleme esențiale, documentul a fost structurat sub forma unui chestionar. Informațiile obținute prin acest chestionar au fost prezentate și comentate în cadrul unui seminar care a avut loc la începutul lunii august (3 august 2004). Concluziile seminarului au evidențiat necesitatea continuării întâlnirilor parteneriale la nivel regional pentru a fi mai bine reflectate în Documentele Regionale de Programare și Implementare, prioritățile de dezvoltare pentru care există interes și condiții pentru a fi implementate în regiuni.

Detalii:

În luna **martie** a fost organizată prima întâlnire a Grupului de Lucru alcătuit în vederea elaborării Programului Operațional Regional. Au fost analizate alternative metodologice pentru elaborarea Programului Operațional Regional și s-a luat decizia elaborării unui chestionar pe care ADR-urile să-l transmită actorilor locali din regiuni, astfel încât să se poată cunoaște mai bine nevoile existente la nivel regional/local și să se identifice prioritățile de dezvoltare pentru fundamentarea Planurilor de Dezvoltare Regională (PDR), pentru ca o parte a priorităților să devină eligibile prin POR.

În luna **august 2004** în cadrul întâlnirii acestui Grup de Lucru au fost prezentate, analizate și dezbătute prioritățile și măsurile propuse de partenerii regionali pentru POR, în urma cărora s-a hotărât ca numărul acestora să se reducă, avându-se în vedere că o parte vor fi finanțate prin strategiile sectoriale ale Programelor Operaționale Sectoriale.

În cea **de a doua etapă, septembrie – decembrie 2004** s-a elaborat o metodologie mai detaliată pentru elaborarea Documentelor Regionale de Programare și Implementare. Această metodologie, apropiată practic de metodologia pentru elaborarea unui Program Complement, a fost discutată cu ADR-urile (reprezentanți ai compartimentelor de planificare și programare) în cadrul unui seminar (octombrie 2004), ocazie cu care s-a exemplificat utilizarea metodologiei pe cazuri concrete. Fiind un document complex, nu toate ADR-urile au reușit să finalizeze aceste documente, iar altele au realizat parțial acest document.

Dialogul permanent cu reprezentanții ADR-urilor și a celorlalte instituții participante la grupul de lucru a evidențiat necesitatea cunoașterii experienței Statelor Membre. Ca urmare s-au organizat mai multe întâlniri în cadrul cărora a fost făcută cunoscută experiența Statelor Membre în elaborarea POR și modul de abordare a unor domenii de intervenție, cum ar fi dezvoltarea urbană.

Detalii:

În cursul lunii **octombrie 2004** s-a organizat, în cadrul proiectului de Twinning Național, seminarul cu tema „Pregătirea în parteneriat a Programului Operațional Regional 2007-2013”, cu participarea reprezentanților ADR-urilor, a consilierilor de preaderare. Temele analizate au vizat stadiul planificării și programării regionale și rolul Documentelor Regionale de Programare și Implementare în fundamentarea POR.

Ca răspuns la solicitarea ADR-urilor de a exista o implicare cât mai mare a partenerilor regionali în perioada **15-25 Noiembrie 2004** au fost organizate în fiecare regiune, în cadrul proiectului de Twinning național, **atelier de lucru privind capacitatea de absorbție regională a fondurilor structurale europene**, după aderare. Acest seminar a oferit participanților un forum de discuție privind rolul parteneriatelor locale și regionale în elaborarea și implementarea POR (organizații guvernamentale și non-guvernamentale din regiuni).

În luna **Decembrie 2004** Grupul de lucru a analizat gradul de integrare a măsurilor de dezvoltare conținute de strategiile regionale, în Strategia Națională de Dezvoltare Regională a PND 2007-2013 și s-a agreat o primă delimitare între axele prioritare incluse în POR de cele cuprinse în Programele Operaționale Sectoriale.

A treia etapă a urmărit finalizarea axelor prioritare POR și continuarea procesului de negociere a conținutului POR cu Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, prin delimitarea de conținutul Programelor Operaționale Sectoriale (în principal POS Competitivitate, POS Agricultură, POS Mediu). În acest scop ADR-urile au fost solicitate ca în cadrul parteneriatelor regionale să analizeze și să agreeze din numeroasele domenii de intervenție identificate, acele măsuri pe care parteneriatele regionale le consideră absolut necesare pentru dezvoltarea regiunii, pentru care își pot asuma responsabilitatea implementării prin POR 2007-2013, ca organisme intermediare. S-a solicitat de asemenea descrierea pe scurt a acestor domenii de intervenție (într-un format standardizat), care să conțină informații privind justificarea economică, tipurile de activități/proiecte, posibili beneficiari finali. Pe 31 Martie, s-au discutat împreună cu reprezentanții unităților de planificare și programare din cadrul ADR-urilor stadiul elaborării DRPI și problemele cu care ADR-urile se confruntă în acest proces de elaborare.

Detalii:

În februarie 2005 s-a organizat în cadrul proiectului de Twinning național o întâlnire ce a avut ca scop analiza stadiului de elaborare a Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a PND 2007-2013, măsura în care aceasta este reprezentativă la nivel regional pentru politicile orizontale care trebuie să fie respectate în POR.

În martie 2005 Grupul de Lucru a analizat stadiul elaborării Documentelor Regionale de Programare și Implementare (DRPI). De asemenea, s-au dezbătut axele prioritare POR și măsurile orizontale care s-au conturat, luându-se în considerare propunerea financiară a Ministerului Economiei și Finanțelor pentru POR și o primă alocare financiară pe regiuni.

Cu ocazia altor întâlniri, constatându-se dificultățile pe care le au ADR în elaborarea DRPI s-a revenit asupra unor clarificări metodologice și a etapelor procesului de pregătire de către ADR, a Documentelor Regionale de Programare și Implementare, pentru fundamentarea POR integrat.

În aprilie 2005 Grupul de Lucru pentru elaborarea POR, cu sprijinul echipei de asistență tehnică a organizat un seminar în cadrul căruia, pornind de la prioritățile de dezvoltare regională agreeate în procesul partenerial și informațiile disponibile privind prioritățile sectoriale, s-au analizat etapele de parcurs până la elaborarea unei prime schițe a Programului Operațional Regional. La această întâlnire au participat reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională, precum și cei ai Autorităților de Management din ministerele de resort responsabile cu elaborarea programelor sectoriale operaționale.

În 25 aprilie 2005, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor a organizat în cadrul asistenței tehnice Forumul “Promovarea și Sprijinirea Antreprenoriatului în România”, prin care s-a urmărit consultarea reprezentanților mediului de afaceri nu numai pentru identificarea nevoilor acestora, dar și a modalităților de susținere financiară națională și europeană. Într-o fază mai avansată a elaborării POR, **mai – iunie 2005**, după stabilirea în parteneriat pe baza PDR și a DRPI a principalelor priorități, s-au constituit cu sprijinul echipei de asistență tehnică, **Grupuri de Lucru Consultative (GLC) pe fiecare din cele 5 priorități ale POR**, respectiv:

- Grupul 1: “Îmbunătățirea infrastructurii publice regionale și locale”
- Grupul 2: “Dezvoltarea economiilor regionale și locale”
- Grupul 3: “Dezvoltarea turismului regional și local”
- Grupul 4: “Sprijinirea dezvoltării urbane”
- Grupul 5: “Asistență Tehnică pentru Dezvoltarea Capacității Autorităților Locale de Programare și Management”

La aceste GLC –uri au participat reprezentanți ai ministerelor responsabili cu elaborarea POS, ai organizațiilor neguvernamentale, ai diferitelor asociații cu activitate relevantă pentru dezvoltarea regională, etc .

Rolul acestor GLC-uri a constat în identificarea, în cadrul priorităților POR, a domeniilor de intervenție și a proiectelor eligibile, aflate în stadiu avansat de elaborare.

A patra etapă de elaborare a POR, a constat în organizarea atât a unor întâlniri consultative bilaterale cu ministerele de linie și Agențiile de Dezvoltare Regională, cât și a unui Forum consultativ, cu participarea potențialilor beneficiari de programe eligibile sub POR, care a

marcat o nouă etapă în procesul de identificare a cerințelor de dezvoltare ale regiunilor și domeniilor de intervenție prin POR.

Detalii:

Forum consultativ 28 iunie: la acest forum au participat toți partenerii implicați în dezvoltarea regională (reprezentanți ai ADR-urilor, ai altor ONG-uri, ai ministerelor – viitoare Autorități de Management ale Programelor Operaționale Sectoriale, ai altor ministere cu activitate relevantă pentru dezvoltare regională, ai autorităților publice locale, precum și reprezentanți ai partenerilor economici și sociali). Forumul a supus spre dezbateră posibile măsuri de finanțat în cadrul axelor prioritare POR deja identificate.

A cincea etapă în elaborarea Programului Operațional Regional (august - septembrie) a constat în extinderea și consolidarea relațiilor parteneriale pentru o mai solidă fundamentare a axelor prioritare și a domeniilor de intervenție POR, cu implicarea în acest proces a Consiliilor de Dezvoltare Regională (CDR) și a Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională (CNDR).

În această perioadă au avut loc întâlniri cu membri CDR și CNDR, în cadrul cărora s-au prezentat și s-au discutat ca documente de lucru Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Planului Național de Dezvoltare 2007-2013 și Programul Operațional Regional 2007- 2013. De menționat că în pregătirea programării financiare a POR s-a inițiat procesul de programare financiară a priorității de dezvoltare regională a PND, sub coordonarea MEF – Direcția Analiza și Programare. Au fost inițiate discuții și asupra modalităților de alocare pe regiuni a resurselor financiare destinate dezvoltării regionale, pe baza unei propuneri făcute de MDLPL. Propunerea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor a avut în vedere discuțiile cu CDR-urile și ADR-urile care au susținut în marea lor majoritate utilizarea pentru perioada 2007-2013 a aceleași metode de alocare pe regiuni a resurselor financiare destinate dezvoltării regionale, utilizată în PND 2004-2006 și respectiv Documentul de Programare PHARE. Aceasta constă într-o alocare invers proporțional cu nivelul de dezvoltare al regiunilor, măsurată prin PIB/ locuitor.

Detalii:

Forumul consultativ - 11 august a.c. – în cadrul acestuia, partenerilor naționali, regionali cât și socio-economici, li s-au prezentat, ca documente de lucru, strategia de dezvoltare regională și domeniile de intervenție finanțabile ale Programului Operațional Regional. Au fost organizate grupuri de lucru pentru axele prioritare ale POR în cadrul cărora participanții au dezbătut activitățile eligibile pentru finanțare.

Pe data de 8 septembrie 2005, a avut loc o întâlnire cu reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională în cadrul căreia s-au analizat rezultatele consultărilor bilaterale dintre ministere și ADR-uri, materializate într-un set de domenii de intervenție în cadrul cărora vor fi finanțate proiectele eligibile prin POR.

Pentru o mai bună fundamentare a Programului Operațional Regional au fost elaborate două studii, în domeniul mediului de afaceri, respectiv turism, cu o mare implicare a partenerilor regionali. Pe data de **29 septembrie a.c.,** beneficiind de o largă participare, au avut loc seminariile de prezentare a celor două studii.

Primul draft al POR 2007-2013 a fost finalizat în cursul lunii octombrie 2005 și a fost transmis partenerilor implicați în elaborarea documentului (membrii diferitelor grupuri

consultative pentru POR) pentru a fi completat. Rezultatul a fost prezentat pe data de **1 noiembrie** 2005 în cadrul celui de-al treilea Forum consultativ ministerelor de linie, Agențiilor de Dezvoltare Regională, reprezentanților Delegației Comisiei Europene, precum și parteneri socio-economici. Abordarea regională a programului a fost apreciată de participanți. Totuși s-a considerat că alocarea financiară acordată Programului Operațional Regional nu este suficientă pentru acoperirea tuturor nevoilor de finanțare. De asemenea, participanții au prezentat idei de proiecte, fiind interesați de modul în care pot obține finanțare.

În cursul lunilor noiembrie, decembrie și ianuarie au continuat consultările cu partenerii regionali în scopul detalierii Programului Operațional Regional și identificării de proiecte pe axele prioritare și domeniile de intervenție stabilite în acest program.

De asemenea, la **sfârșitul lunii februarie** a.c. a avut loc o întâlnire de lucru cu reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională pentru finalizarea Programului Operațional Regional. În cadrul întâlnirii a fost dezbătută fiecare axă prioritară, luându-se decizia finală asupra operațiunilor care vor fi finanțate. Totodată, în privința alocărilor financiare toate regiunile au recunoscut că sunt mici în comparație cu nevoile de finanțare. Pentru o mai bună reflectare a situației economice Regiunea Nord-Est a propus ca alocarea pe Regiuni să se facă luând în calcul valoarea PIB-ului pe ultimii trei ani. O altă propunere a fost ca alocarea procentuală pe axe prioritare să fie aplicată și la nivelul fiecărei regiuni.

Continuarea discuțiilor privind stabilirea definitivă a axelor prioritare s-a realizat în cadrul întâlnirii din data de **7 martie** la care au participat reprezentanții Agențiilor de Dezvoltare Regională, ai ministerelor coordonatoare ale celorlalte Programe Operaționale – Autorități de Management, precum și reprezentanții Ministerului Economiei și Finanțelor. S-au stabilit operațiunile care vor fi finanțate prin intermediul POR, asigurându-se evitarea suprapunerilor de finanțare cu celelalte Programe Operaționale. De asemenea, s-au definitivat domeniile majore de intervenție ale POR, astfel încât documentul să poată fi transmis într-o formă finală Comisiei Europene pentru începerea negocierilor.

În luna **Aprilie 2006** a avut loc întâlnirea cu reprezentanții Consiliilor de Dezvoltare Regională, Agențiilor de Dezvoltare Regională, precum și celelalte Autorități de Management pentru a fi prezentată ultima versiune a POR și a dezbate stadiul de pregătire al portofoliului de proiecte.

Primul draft al Fiselor detaliate pe domenii de intervenție ale POR (un document de tip Program Complement) a fost analizat și dezbătut la sfârșitul lunii iunie 2006, în cadrul întâlnirii cu partenerii regionali. Documentul a fost îmbunătățit ca urmare a schimbului permanent de informații care a avut loc.

La nivelul Autorității de Management (AM) a fost elaborat primul draft al Acordului de Implementare, prin care sunt specificate atribuțiile delegate de la AM la organismele intermediare, precum și responsabilitățile OI în procesul de implementare al Programului Operațional Regional. Acordul a fost discutat cu partenerii regionali în cadrul întâlnirii din data de 29 iunie 2006. Documentul a fost, de asemenea, dezbătut în cadrul întâlnirilor organizate în perioada august-octombrie 2006 în vederea definitivării competențelor delegate, precum și responsabilitățile fiecărei părți.

Direcția de Politică Regională și Coordonare Program, prin reprezentanții săi, a fost prezentă la **grupurile de lucru** organizate de Ministerul Economiei și Finanțelor cu Autoritățile de Management ale Programelor Operaționale Sectoriale în vederea discutării suprapunerilor existente între programele operaționale.

Trebuie menționat faptul că Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor joacă **rolul unui „minister de linie”** în cadrul dialogului cu Direcția Analiză și Programare din Ministerul Economiei și Finanțelor, responsabilă cu elaborarea PND și coordonarea elaborării PO, având rolul de a reprezenta ADR-urile în cadrul acestui dialog și de a îmbunătăți permanent relațiile parteneriale și colaborarea cu structurile regionale, care implementează politica de dezvoltare regională.

B) Consultări parteneriale la nivel regional cu participare națională

La nivel regional, parteneriatul este asigurat de Comitetele Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională (CRP-uri), structuri parteneriale care reunesc reprezentanți ai instituțiilor și organismelor relevante la nivel local și regional: ADR-uri, Prefecturi, Consilii Județene, servicii deconcentrate ale instituțiilor publice centrale, instituții de învățământ superior și institute de cercetări, precum și parteneri economici și sociali. Parteneriatul regional se află în coordonarea Agențiilor de Dezvoltare Regională.

Comitetele Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională (CRP) sunt organisme consultative, care funcționează prin organizarea unor grupuri de lucru tematice, corespunzătoare problemelor analizate, precum și prin întâlniri în plen, cu asigurarea reprezentării echilibrate a instituțiilor centrale și regionale, precum și a partenerilor economici și sociali.

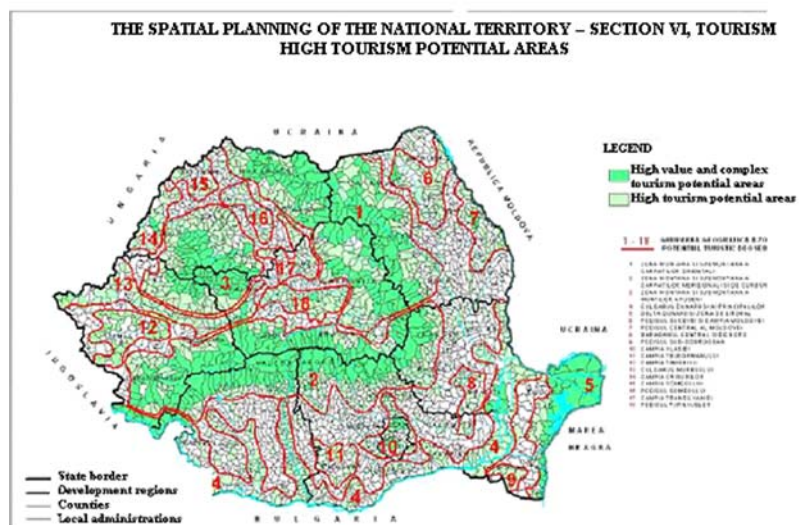
CRP-urile reprezintă cadrul larg partenerial al CDR-urilor, având rol consultativ în formularea de recomandări și propuneri privind conținutul PDR-urilor.

CRP-urile sunt reprezentate în CIP de coordonatorii lor, având posibilitatea nu numai de a prezenta și susține obiectivele prioritare de dezvoltare ale Regiunilor, conținute în PDR-uri, ci de a participa direct și efectiv la analiza și dezbateră priorităților sectoriale de dezvoltare și la armonizarea obiectivelor regionale cu cele sectoriale, precum și la întreg procesul de realizare a consensului, între partenerii implicați, asupra priorităților de dezvoltare stabilite în PND.

Structurile parteneriale create la nivel regional au asigurat elaborarea în parteneriat a Planurilor de Dezvoltare Regională (PDR), conținând analizele socio-economice și strategiile de dezvoltare ale regiunilor, care fundamentează componenta regională a PND, respectiv, analizele socio-economice și strategia națională de dezvoltare regională.

ADR-urile au inițiat grupuri de lucru pentru elaborarea Documentelor Regionale de Programare și Implementare (DRPI), ca fundament pentru POR, prin care sunt identificate nevoile regionale și locale iar pe baza lor sunt formulate axele prioritare și domeniile de intervenție ce vor fi implementate prin POR.

ANEXA 7 – ZONE CU POTENȚIAL TURISTIC

ANEXA 8 – CENTRE NAȚIONALE DE INFORMARE ȘI PROMOVARE TURISTICĂ

